रयत शिक्षण संस्थेचे,

दहिवडी कॉलेज दहिवडी

NAAC Reaccredited with CGPA of 2.79 at B Grade

अद्वैत

सन २०१३ - २०१४

चल उडुनी पाखरा पहा जरा । किती रम्य पसरली वसुंधरा ॥

।। कर्मवीर जयंती सोहळा ।।

कर्मवीर जयंती सोहळ्यात अध्यक्षीय मनोगत व्यक्त करताना अध्यक्ष मा.प्राचार्य डॉ.अरविंद बुरुंगले, सचिव, रयत शिक्षण संस्था, सातारा

कर्मवीर जयंती सोहळा प्रसंगी प्रास्ताविक करताना मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत खिलारे अधिष्ठाता,विज्ञान विद्याशाखा शि.वि.कोल्हापूर

कर्मवीर जयंती सोहळ्यात मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.श्रीमंत रामराजे निंबाळकर, जनरल बॉडी सदस्य,र.शि.संस्था,सातारा उपाध्यक्ष राज्य नियोजन मंडळ,महाराष्ट्र शासन

कर्मवीर जयंती सोहळा : कर्म ना अभिवादन करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे. रे व प्राध्यापक

।। विविध उपक्रम ।।

भूगोल दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.प्रा.डॉ.सुधीर इंगळे, मुधोजी कॉलेज, फलटण

विज्ञान दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.प्रा.पी.एस.जाधव, एल.बी.एस.महाविद्यालय, सातारा

हिंदी दिनानिमित्त हिंदी लेख स्मणिकेचे प्रकाशन करताना प्रमुख पाहुणे मा.प्राचार्य डॉ.आर.पी.भोसले कला वाणिज्य महाविद्यालय, पुसेगाव

प्लेसमेंट सेल तर्फे महाविद्यालयात प्रत्यक्ष मुलाखती घेताना डी.एम.सी.फिनिशिंग स्कूलचे मा.संदीप कदम सहकारी व प्रा.डॉ.संजय खेत्रे

Scanned with CamScanner

पद्मभूषण

डॉ.कर्मवीर भाऊराव पाटील

संस्थापक,रयत शिक्षण संस्था,सातारा

दिव्यत्वाची जेथे प्रचिती ।
तेथे कर माझे जुळती ॥

Scanned with CamScanner

|| आमचे स्फूर्तिस्थान ||

मा.ना.शरदरावजी पवार
अध्यक्ष,रयत शिक्षण संस्था,सातारा
कृषी मंत्री,भारत सरकार

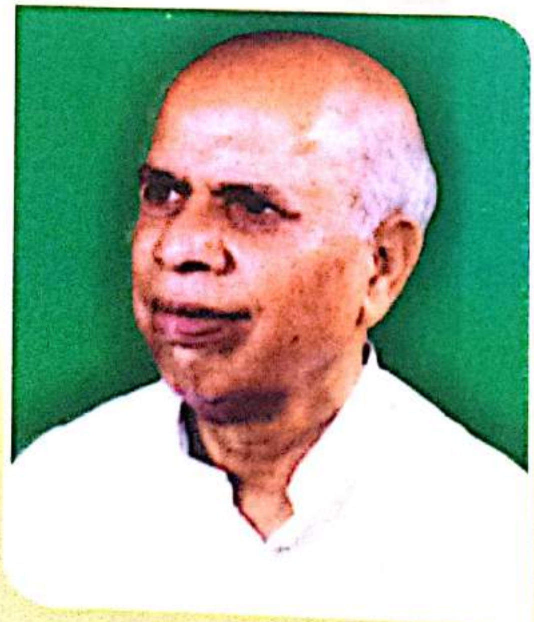

मा.ॲड.रावसाहेब शिंदे
चेअरमन,रयत शिक्षण संस्था,सातारा

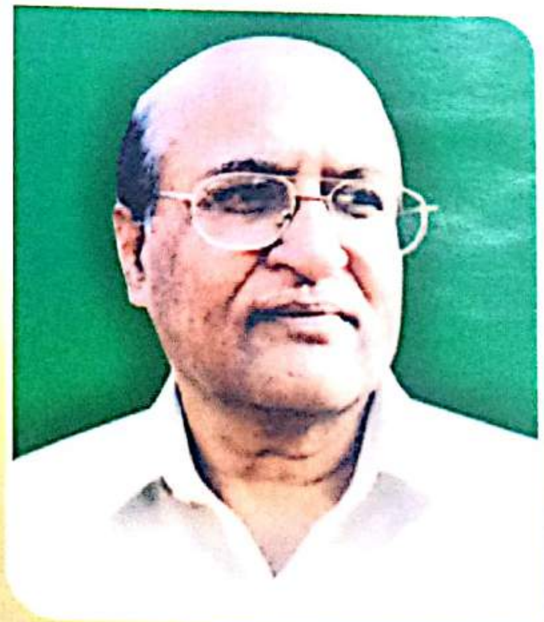

मा.डॉ.अनिल पाटील
व्हाईस चेअरमन,रयत शिक्षण संस्था,सातारा

Scanned with CamScanner

|| महाविद्यालयाच्या परिवर्तनाचे शिल्पकार ||

आमचे पथप्रदर्शक

मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे
अधिष्ठाता, विज्ञान विद्याशाखा, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

मा.डॉ.एन्.डी.पाटील
सदस्य,मॅनेजिंग कौन्सिल,रयत शिक्षण संस्था,सातारा

सतत झुंजती जे अभिमानी । मार्ग प्रगतिचे जाय सांगुनी ।। निष्ठा ज्यांच्या उरी प्रबळ ती । काळावरती मात करोनी ।।

|| आमची विद्यार्थी संसद ||

संदेश जगदाळे
बी.एस्सी २
विद्यापीठ प्रतिनिधी
एन.सी.सी.

अनिता निकम
बी.ए. १
वर्ग प्रतिनिधी

निवेदिता केंगार
बी.ए. २
वर्ग प्रतिनिधी

शहिनाज केंगार
बी.ए. ३
वर्ग प्रतिनिधी

रसिका मोहिते
बी.कॉम. १
वर्ग प्रतिनिधी

नाजनीन मुल्ला
बी.कॉम २
वर्ग प्रतिनिधी
काव्यवाचन स्पर्धेत

वैशाली काटकर
बी.कॉम ३
वर्ग प्रतिनिधी वि.गुणवत्ता
शिष्य आ.संशोधन
वि.स्पर्धेत तृतीय

सहेली दोशी
बी.एस्सी.२
वर्ग प्रतिनिधी

स्वाती घाटगे
एम.एस्सी १
वर्ग प्रतिनिधी

प्रियांका बागल
एम.एस्सी २
वर्ग प्रतिनिधी

सागर रणपिसे
बी.सी.ए. १
वर्ग प्रतिनिधी

पूजा गायकवाड
बी.सी.ए. २
वर्ग प्रतिनिधी

स्नेहल जाधव
बी.सी.ए. ३
वर्ग प्रतिनिधी

प्रियांका दडस
जिमखाना
प्रतिनिधी

श्रध्दा फडतरे
एन.एस.एस.
प्रतिनिधी

गणेश सकट
सांस्कृतिक
प्रतिनिधी

अश्विनी वायदंडे
प्राचार्य नियुक्त
प्रतिनिधी

प्रियांका बोराटे
प्राचार्य नियुक्त
प्रतिनिधी

Scanned with CamScanner

|| विविध प्रदर्शन व उपक्रम ||

'उद्योजकता विकास' अंतर्गत आयोजित 'विक्री मेळाव्याचे' उद्घाटन करताना मा.वाघोजीराव पोळ सदस्य, स्थानिक व्यवस्थापन स.दहिवडी कॉलेज दहिवडी

'करिअर फेअरचे' उद्घाटन मा.धनाजीराव जाधव सरपंच,दहिवडी यांच्या हस्ते

'ग्रंथ प्रदर्शनाचे' उद्घाटन करताना मा.मस्के, पोलीस निरिक्षक, दहिवडी

ग्रंथप्रदर्शनात ग्रंथाचे अवलोकन करताना विद्यार्थी

विज्ञान प्रदर्शनात विद्यार्थ्यांशी संवाद साधताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, म.गां.ज्यु.कॉलेजचे मा.प्राचार्य कुमार चेंडके व प्राध्यापक

भूगोल विभागाच्या 'वसुंधरा' भित्तिपत्रकाचे उद्घाटन करताना मा.प्रा.सौ.शुभांगी खिलारे, मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलार व विद्यार्थिनी

यु.जी.सी.सी.ओ.सी.टॅली कोर्सच्या उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करताना मा.प्रा.व्ही.एन.क्षीरसागर

वाणिज्य विभागाच्या 'उद्योजकता' भित्तिपत्रकाचे उद्घाटन करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, प्रा.डॉ.व्ही.डी. जगताप, प्रा.शिकलगार व विद्यार्थी

Scanned with CamScanner

मन मनगट देई, असे सुरेख सुंदर । जीवनात लाभो यश असे नित्य शुभंकर ।।

।। आमची यश शिखरे ।।

चंद्रकांत पवार
शिवाजी विद्यापीठ
कबड्डी संघात निवड
अश्वमेघ स्पर्धेत गोल्ड मिडल

सागर बनसोडे
शिवाजी विद्यापीठ
कॅम्पसाठी निवड इंटर झोनल
कबड्डी स्पर्धेत सहभाग

नवनाथ बनसोडे
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

विजय बनसोडे
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

गणेश बनसोडे
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

निलेश काटकर
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

राहुल कोळेकर
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

दिनेश काटकर
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

गणेश काटकर
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

चंद्रकांत काटकर
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

राहूल नावगन
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

असिफ मुलाणी
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

प्रियांका दडस
सातारा झोनल स्पर्धेत
१०० मी. धावणे द्वितीय
इंटर भालाफेक द्वितीय १०० मी
हर्डल द्वितीय इंटर झोनल स्पर्धेत सहभाग

भिवा झिंबल
सातारा झोनल स्पर्धेत ५००० मी.
धावणे द्वितीय इंटर झोनल
स्पर्धेत ५००० मी.
धावणे तृतीय

गणेश घनवट
सातारा झोनल स्पर्धेत
१०० मी. धावणे द्वितीय
इंटर झोनल कबड्डी
स्पर्धेत सहभाग

अश्विनी जाधव
सातारा झोनल
स्पर्धेत भालाफेक
तृतीय इंटर झोनल
स्पर्धेत सहभाग

विश्वजित काटकर
कराटे–गोवा येथे
झालेल्या नॅशनल स्पर्धेत
गोल्ड मिडल

जयेंद्र जगदाळे
मध्यप्रदेश-इंदोर येथे झालेल्या
राष्ट्रीय टेनिस बॉल क्रिकेट
स्पर्धेसाठी निवड

राजश्री गायकवाड
अकोला येथे झालेल्या
राज्यस्तरीय
व्हॉलीबॉल स्पर्धेसाठी निवड

शिवानी काटकर
राज्यस्तरीय थ्रोबॉल
स्पर्धेसाठी निवड

निथल रजपूत
राज्यस्तरीय थ्रोबॉल
स्पर्धेसाठी निवड

शिवानी स्वामी
अकोला येथे झालेल्या
राज्यस्तरीय व्हॉलीबॉल
स्पर्धेसाठी निवड

Scanned with CamScanner

हार्दिक अभिनंदन !

।। विविध स्पर्धेतील यशवंत ।।

कु.अर्चना माने
विद्यापीठ
नियतकालिक
स्पर्धेत लेखास
द्वितीय पारितोषिक

अक्षय काळे
आविष्कार आंतर
विद्यापीठ स्पर्धेत
'बेस्ट फाईव्ह'
मध्ये निवड

अभिजीत औताडे
आविष्कार आंतर
विद्यापीठ स्पर्धेत
'बेस्ट फाईव्ह' मध्ये निवड,
तालुकास्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेत प्रथम

अमृत बोराटे
'किर्लोस्कर' कोल्हापूर
येथे 'काव्यलेखन'
स्पर्धेत पहिल्या
पाचमध्ये निवड

श्री.डी.बी.मोरे
आदर्श
सेवक पुरस्कार

।। ज्ञानवंत प्राध्यापक ।।

प्रा.डॉ.ए.एस.भगवान
राज्यशास्त्र विषयात
पीएच.डी.पदवी
प्राप्त आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध वाचन

प्रा.डॉ.बी.एस.बळवंत
हिंदी विषयात
पीएच.डी.पदवी प्राप्त
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध वाचन

प्रा.डॉ.एस.एस.तावरे
प्राणिशास्त्र विषयात
पीएच.डी.
पदवी प्राप्त

प्रा.डॉ.एम.जे.लुबाळ
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध प्रसिध्द

प्रा.डॉ.व्ही.एस. जमदाडे
आंतरराष्ट्रीय परिषदेत
शोधनिबंध
वाचन व प्रसिध्द

प्रा.एस.बी.रणधीर
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध प्रसिध्द

प्रा.ए.एन.दडस
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध प्रसिध्द

प्रा.व्ही.व्ही.कांबळे
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध प्रसिध्द

प्रा.बी.एस.लोकडे
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध प्रसिध्द

प्रा.एस.एन.पवार
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
चार शोधनिबंध प्रसिध्द मायनर
रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण

प्रा.एन.व्ही.शिंदे
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध वाचन
व प्रसिध्द

प्रा.डॉ.आर.आर.मुल्ला
मायनर रिसर्च
प्रोजेक्ट पूर्ण

प्रा.एस.बी.वाघमोडे
मायनर रिसर्च
प्रोजेक्ट पूर्ण

महाविद्यालयात आर.टी.एस. प्रकल्पाअंतर्गत
अभ्यास नियोजन समितीचे चेअरमन
मा.आर.के.शिंदे, मा.डॉ.जे.जी. जाधव
व इतर मान्यवर

Scanned with CamScanner

।। राष्ट्रीय परिषद ।।

रसायनशास्त्र राष्ट्रीय परिषद उदघाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करताना
मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, अधिष्ठाता विज्ञान विद्याशाखा शि.वि.को.

रसायनशास्त्र राष्ट्रीय परिषदेत मार्गदर्शन करताना
मा.डॉ.कुमार स्वामी, सिमोगा, युनिव्हर्सिटी धारवाड, कर्नाटक

रसायनशास्त्र राष्ट्रीय परिषदेत मार्गदर्शन करताना मा.प्राचार्य डॉ.के.जी.कानडे
कर्मवीर भाऊराव पाटील महाविद्यालय, पंढरपूर

प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र राष्ट्रीय परिषदेत मार्गदर्शन करताना
प्रमुख पाहुणे मा.प्राचार्य डॉ.संजय खरात, मॉडर्न कॉलेज पुणे

प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र राष्ट्रीय परिषदेत मार्गदर्शन करताना
मा.प्रा.डॉ.रॉड्रीग्ज, गोवा विद्यापीठ

प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र राष्ट्रीय परिषदेत मार्गदर्शन करताना
मा.प्राचार्य डॉ.सुनिल कांबळे, डी.पी.भोसले कॉलेज, कोरेगाव

राज्यशास्त्र व इतिहास विभाग आयोजित राष्ट्रीय परिषदेत बीजभाषण
करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.एस.पाटील युनिव्हर्सिटी लॉ.कॉलेज,धारवाड,कर्नाटक

राज्यशास्त्र व इतिहास विभाग आयोजित राष्ट्रीय परिषदेत समारोप प्रसंगी
बोलताना मा.प्राचार्य डॉ.बी.एच.चौधरी, बालाजी युनिव्हर्सिटी, आंध्रप्रदेश

Scanned with CamScanner

।। विद्यापीठ व अग्रणी कॉलेज अंतर्गत कार्यशाळा ।।

वाङ्मय मंडळ उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करताना मा.प्राचार्य डॉ.पी.एन.गायकवाड, सौ.मं.रा.जगताप महिला महाविद्यालय उंब्रज

बी.ए.भाग १ हिंदी बदलेल्या अभ्यासक्रमावर एक दि[illegible]य कार्यशाळेत दीपप्रज्वलन करताना मा.डॉ.राम नकाते, डॉ.रु[illegible]ना मुला, मा.डॉ.[illegible] खिलारे, मा.प्राचार्य डॉ.प्रकाश मोकाशी, [illegible].सुनिल बनसोडे

अर्थशास्त्र व वाणिज्य विभाग एक दिवसीय कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.डॉ.डी.के.मोरे, अधिसभा सदस्य, शि.वि.कोल्हापूर

सातारा झोनल बुध्दिबळ स्पर्धेच्या उदघाटन प्रसंगी बोलताना मा.प्रा[illegible]जे.खिलारे, अधिष्ठाता विज्ञान विद्याशाखा शि.वि.कोल्हापूर

Academic Performance Indiacators (API) या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.प्राचार्य डॉ.अर्जुन राजगे,चेअरमन,बी.सी.यु.डी.शि.वि.कोल्हापूर

Academic Performance Indiacators (API) या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेत समारोप प्रसंगी बोलताना मा.प्रो.डॉ.व्ही.बी.जुगळे,माजी अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, शि.वि.कोल्हापूर

एम.एस्सी २ रसायनशास्त्र बदलेल्या अभ्यासक्रमावर एक दिवसीय कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.प्रा.डॉ.एस.आर. पाटील शि.वि.कोल्हापूर

एम.एस्सी २ रसायनशास्त्र बदलेल्या अभ्यासक्रमावर एक दिवसीय कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.प्रा.डॉ.एस.टी.साळुंखे, बळवंत कॉलेज, विटा

Scanned with CamScanner

जीवनपथ हा जरी अडलेला । जिद्दीने पाऊल उचला यश वेचाया पुढे चला ।।

।। आमची राष्ट्रीय छात्र सेना ।।

नितीन ओंबासे
सिनि. अंडर ऑफिसर

'रस्ते सुरक्षा सप्ताह' निमित्त विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना मा.मस्केसाहेब, पोलिस निरिक्षक, दहिवडी

भारतीय स्वातंत्र्यदिनी ध्वजास मानवंदना देण्यासाठी उपस्थित विद्यार्थी

संदेश जगदाळे
ज्यु.अंडर ऑफिसर

एन.सी.सी.छात्रांची पाहणी करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, एन.सी.सी.प्रमुख कॅप्टन माने टी.एस.

प्रजासत्ताक दिनी विद्यार्थ्यांना संदेश देताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे,अधिष्ठाता,विज्ञान विद्याशाखा शि.वि.कोल्हापूर

नितुल शिंदे
ज्यु.अंडर ऑफिसर

'राष्ट्रीय मतदान दिना' निमित्त विद्यार्थ्यांना शपथ देताना प्रांत अधिकारी, मा.श्रीनाज मुल्ला, तहसिलदार मा.महेश पाटील, मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे व प्राध्यापक

एडस रॅलीमध्ये सहभागी छात्रां समवेत कॅप्टन माने टी.एस. व सुभेदार मा.साळुंखे

प्रविण कदम
बेस्ट कॅडेट

गरीब व होतकरू विद्यार्थिनींना 'सायकल' सुपर्त करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे व प्राध्यापक

इतिहास विभाग 'औंध' येथील सहलीत सहभागी विद्यार्थी व प्राध्यापक

Scanned with CamScanner

।। राष्ट्रीय सेवा योजना : विविध उपक्रम ।।

महाविद्यालयाच्या मैदानावर लॉनची लागवड करताना राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विद्यार्थी

'विधी साक्षरता' शिबीरामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना मा.व्ही.बी.घाडगे न्यायाधीश दहिवडी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने आयोजित केलेल्या 'शिक्षक दिना' निमित्त विद्यार्थ्यांशी हितगुज करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे खिलारे अधिष्ठता विज्ञानशाखा शि.वि.कोल्हापूर

क्षयरोग व एडस या विषयावर विद्यार्थ्यांना समुपदेशन करताना मा.श्रीमती शितल जगताप

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर 'जयंती' निमित्त प्रतिमेचे पूजन करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे व प्राध्यापकवृंद

'योगाचे जीवनातील महत्त्व' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना मा.डॉ.गीता कुलकर्णी

लेक वाचवा व व्यसनमुक्ती जनजागृती रॅलीमध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेतील विद्यार्थी विद्यार्थिनी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना मा.प्रा.पी.एन.शिंदे राजा भगवंतराव श्रीपतराव महाविद्यालय औंध

सोडुनिया गेह घेई अनुभव । मनुजा तू बघ विश्व सुंदर ।।

।। वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ २०१३-१४ ।।

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे प्रास्ताविक करताना मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, अधिष्ठाता विज्ञानशाखा शि.वि.कोल्हापूर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.निलेश साबळे, अभिनेता (फु बाई फु फेम)

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात अध्यक्षीय मनोगत व्यक्त करताना 'साहित्यिक' मा.शहाजीराव बळवंत

प्रमुख पाहुणे 'अभिनेता' मा.निलेश साबळे यांचे हस्ते आविष्कार संशोधन पारितोषिक स्वीकारताना अक्षय काळे

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात महाविद्यालयाचा वार्षिक अहवाल वाचन करताना प्रा.डॉ.व्ही.डी.जगताप

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात जिमखाना विभागाचा अहवाल वाचन करताना जिमखाना प्रमुख प्रा.उदय शिंदे

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे अध्यक्ष मा.शहाजीराव बळवंत यांच्याकडून 'आदर्श शिक्षक' पुरस्कार स्वीकारताना प्रा.ए.एस.आलेकरी

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात विद्यापीठ प्रतिनिधी, संदेश जगदाळे आभार प्रदर्शन करताना

Scanned with CamScanner

|| सांस्कृतिक विभाग ||

महाविद्यालयाचे मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांचेकडे विद्यार्थी प्रतिनिधी गणेश सकट 'वाद्य' भेट देताना

'युवा दिना' निमित्त 'काव्यवाचन' स्पर्धेत प्रथम क्रमांक यशस्वी विद्यार्थिनी कु.नाजनीन मुल्ला कविता सादर करताना

जिल्हा स्तरीय युवा महोत्सव पुसेगाव येथे 'वाद्यवृंद' कलाकार कला सादर करताना स्पर्धक

पुसेगाव जिल्हा स्तरीय युवा महोत्सवात 'लोककला' प्रकारात तृतीय क्रमांक मिळविणारे कलावंत सादरीकरण करताना

अभिनेता निलेश साबळे यांचे हस्ते 'पथनाट्याचे' द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक स्वीकारताना यशस्वी कलाकार

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे प्रमुख पाहुणे मा.निलेश साबळे यांचा 'नटराज मूर्ती' देऊन सत्कार करताना सांस्कृतिक प्रतिनिधी गणेश सकट

मतदान जागृती दिनानिमित्त प्रांत अधिकारी मा.मुल्ला, तहसिलदार मा.महेश पाटील प्राचार्य मा.डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या उपस्थितीत 'पथनाट्य' सादर करताना कलाकार

'माजी विद्यार्थी सस्नेह मेळाव्यात' बोलताना माजी विद्यार्थी मा.प्राचार्य धर्मराज शिंदे

Scanned with CamScanner

स्थापना : १९६५

रयत शिक्षण संस्थेचे,

दहिवडी कॉलेज दहिवडी

फोन : (०२१६५) २२०२३१

अद्वैत

वार्षिक नियतकालिक २०१३-२०१४

प्रमुख संपादिका

प्रा.सौ.सुलोचना बापू वाघमोडे

मराठी विभाग

Scanned with CamScanner

रयत शिक्षण संस्थेचे,

दहिवडी कॉलेज दहिवडी

अद्वैत

वार्षिक नियतकालिक २०१३-२०१४

संपादक मंडळ

अध्यक्ष व प्रकाशक

प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत जे.खिलारे

प्रमुख संपादिका

प्रा.सौ.सुलोचना बी.वाघमोडे

विभागीय संपादक

मराठी **प्रा.नामदेव शिंदे**

हिंदी **प्रा.डॉ.सौ.रुखसाना मुल्ला**

इंग्रजी **प्रा.सुभाष रणधीर**

विज्ञान **प्रा.संजय खेत्रे**

कनिष्ठ **प्रा.एच.जी.पोरे**

फोटो **प्रा.मन्सूर शिकलगार**

अहवाल **प्रा.सुभाष रणधीर**

कलादालन

प्रा.डॉ.विनायक जमदाडे

रयत शिक्षण संस्था सातारा 'कर्मवीर पारितोषिक' महाविद्यालयीन स्पर्धेत आमचे यश : २०१३-१४ चे 'कर्मवीर पारितोषिक' दहिवडी महाविद्यालयास प्राप्त

अक्षरजुळणी - टाईप इनोव्हेटर्स, १९५, सदाशिव पेठ, वीर सावरकर मार्ग, सातारा. दूरध्वनी ०२१६२-२३४३७२
मुद्रक - प्रिन्ट ओम ऑफसेट, २६९ ब/२, दौलतनगर, करंजे, सातारा. दूरध्वनी ०२१६२-२३४०४९/२३२०८२

या अंकात प्रसिध्द झालेल्या लेखातील मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही. मजकुराची जबाबदारी पूर्णतः संबंधित लेखकाची.

Scanned with CamScanner

महाविद्यालयाचे अंतरंग

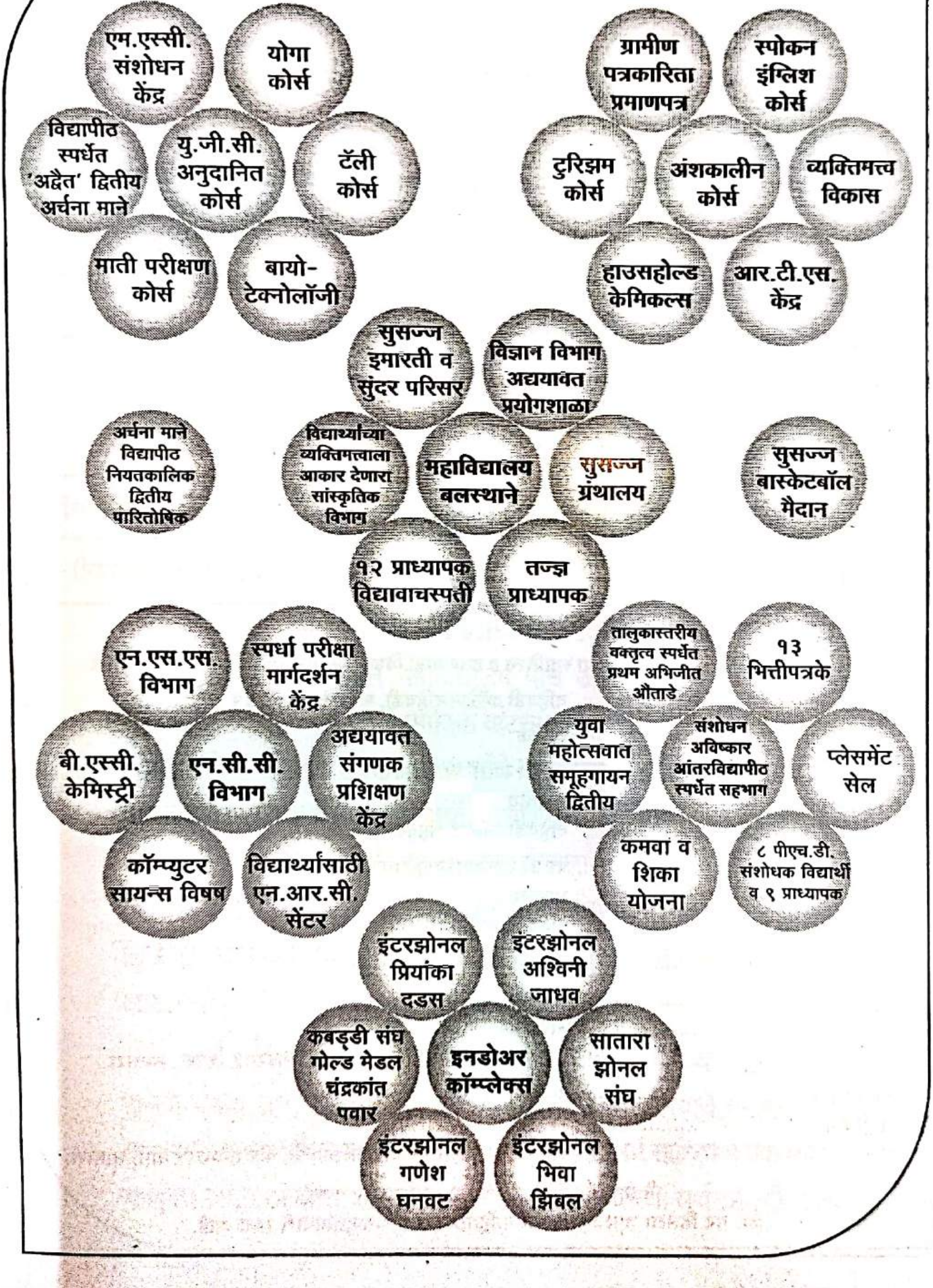

Scanned with CamScanner

रयत शिक्षण संस्थेचे,

दहिवडी कॉलेज दहिवडी

स्थानिक व्यवस्थापन समिती

अध्यक्ष	मा.चेअरमन, रयत शिक्षण संस्था, सातारा.	
सभासद	मा.सचिव, रयत शिक्षण संस्था, सातारा	
सभासद	मा.वाघोजीराव पिलाजीराव पोळ	
सभासद	मा.नारायणराव एकनाथ माने	
सभासद	मा.प्रा.अरविंद रघुनाथ माळी	प्राध्यापक प्रतिनिधी
	मा.प्रा.श्रीशैल्य रामलिंग स्वामी	प्राध्यापक प्रतिनिधी
	मा.प्रा.बाळासाहेब शिवाजी बलवंत	प्राध्यापक प्रतिनिधी
सभासद	श्री.कांतीलाल चंद्रकांत खाडे पाटील	शिक्षकेतर सेवक प्रतिनिधी
सचिव	मा.प्राचार्य	दहिवडी कॉलेज दहिवडी

फॉर्म नं.४ नियम

'अद्वैत' या वार्षिक नियतकालिकेच्या स्वामित्व व इतर बाबी विषयी निवेदन -फॉर्म ४ नियम ८अ नुसार

प्रकाशन स्थळ	....	दहिवडी कॉलेज दहिवडी, फोन नं. २२०२३१
नियतकाल	....	वार्षिक
प्रकाशकाचे नाव	....	प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे
राष्ट्रीयत्व	....	भारतीय
पत्ता	....	दहिवडी कॉलेज दहिवडी
संपादकाचे नाव	....	प्रा.सौ.सुलोचना बापू वाघमोडे
राष्ट्रीयत्व	....	भारतीय
पत्ता	....	दहिवडी कॉलेज दहिवडी
मालकी	....	दहिवडी कॉलेज दहिवडी
मुद्रकाचे नाव	....	संदेश शहा
राष्ट्रीयत्व	....	भारतीय
पत्ता	....	'प्रिंट ओम ऑफसेट', २६९ ब/२, दौलतनगर, करंजे, सातारा.
अक्षररचना	....	प्रशांत गुजर
राष्ट्रीयत्व	....	भारतीय
पत्ता	....	'टाईप इनोव्हेटर्स' १९५, सदाशिव पेठ, वीर सावरकर मार्ग, सातारा.

मी प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे असे जाहीर करतो,
की, वर दिलेला तपशील माझ्या माहितीप्रमाणे व समजुतीप्रमाणे खरा आहे.

Scanned with CamScanner

संपादकीय

'इये मराठीचे नगरी सुविद्येचा सुकाळ' आणि 'साहित्य सोनियाच्या खाणी उघडून' देणाऱ्या कवीश्रेष्ठ ज्ञानदेवांच्या मराठी नगरीत कवी कलावंतांची मांदीयाळी सातत्याने वाढतच असते. इथे सारस्वताची उद्याने रसभावरूपी फुला-फळांनी बहरलेली असतात. अशा महाराष्ट्र परंपरेत भर घालणारे आमच्या महाविद्यालयातील उमलते कवी कलावंत संशोधक, विचारवंत आपल्याशी रससंवाद करण्यासाठी वर्षभर अतुर असतात. या सर्वांना आपल्या समोर घेऊन येण्यासाठी सन २०१३/१४ या वर्षाचा अद्वैत अंक साकार करताना आनंद होत आहे.

माणच्या भूमीत रयत शिक्षण संस्थेच्या वटवृक्षाची पारंबी रूजत आहे. तीन अंकी संख्येवर सुरू झालेले महाविद्यालय पाच अंकावर जाऊन गुणात्मक आणि संख्यात्मक प्रगती करीत सुवर्ण वर्षाकडे वाटचाल सुरु आहे. निकालाची परंपरा कायम ठेवून विविध उपक्रम राबवून विद्यार्थ्यांचे बहुआयामी व्यक्तिमत्व घडविण्यासाठी महाविद्यालय कार्यरत आहे. गतवर्षी प्रकाशित अद्वैत मधील कु.अर्चना माने या विद्यार्थिनीच्या 'बाबा आमटे' या चरित्रपर लेखाला विद्यापीठ नियतकालिक स्पर्धेत द्वितीय पारितोषिक मिळाले. ही आमच्या दृष्टीने अभिमानाची गोष्ट आहे. या अंकातून लिहिणारे भविष्यात मराठी साहित्याच्या प्रांतात चमकणारे तारे बनतील अशी आशा आहे.

अद्वैत अंक हा महाविद्यालयीन तरुणांचा आणि भावनांचा आविष्कार आहे. मानवी मनाचे धागे उलगडण्याचे, अंतरिक भावना प्रगट करण्याचे, मनामनातील दुवा, साधण्याचे काम साहित्य करते. वाचकांना डोळस बनविणारं साहित्य हे एक साधन होय म्हणूनच अद्वैत अंकाला वाङ्मयीन स्पर्श आहे. विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेला त्याच्या

Scanned with CamScanner

उद्गाराला वाव देण्यासाठी उपलब्ध करुन दिलेले व्यासपीठ आहे. शब्द म्हणजे खरे विश्व. त्यातूनच जीवनाचं एक नेमकं तत्त्वज्ञान मांडले जाते. नवोदित कवी साहित्यिक व विचार करणारी नवतरुण पिढी यांच्यासाठी एक स्वागतशील व सातत्य जपणारे व्यासपीठ म्हणजे अद्वैत नियतकालिक होय. या नवोदितांच्या साहित्यातून वर्तमानाविषयी जाणीव भूतकाळाविषयी आदर आणि भविष्याविषयची नवी स्वप्ने यांचा समन्वय त्यांच्या कल्पनेतून प्रतिभेतून प्रकट होणारे ललित साहित्य, स्फुरणारी कविता, घडणारे नाटक असे ललित साहित्य तर येतेच तसेच मनोवेधक व विचारगर्भ वास्तवाच्या प्रत्यक्ष अनुभवातून प्रकट होणारे ललितेतर वैचारिक लेखन येते.

अंकाची मांडणी करताना जीवनाला प्रेरणा देणाऱ्या अनमोल घटना, पुरस्कार या सर्व घटनांचे पडसाद या विद्यार्थी लेखकांवर पडल्यावाचून कसे राहतील ? त्यासंबंधीचे लेख इथे आवर्जून आले आहेत. मराठी आपली मातृभाषा तिच्यातून अभिव्यक्त होण्यासाठी प्रत्येक शाखेतल्या विद्यार्थ्यांची धडपड असते. या रचनांमध्ये नवेपणा ठायी ठायी आहे. सरावाने प्रयत्नाने परिपक्व होतील. ही अपेक्षा ठेवून आम्ही हे साहित्य दालन आपल्यापुढे मांडीत आहोत.

महाविद्यालयीन सर्व प्राध्यापक ग्रंथपाल, नियतकालिक सदस्य, कार्यालयीन सेवक, विद्यार्थी, लेखक, कवी, श्री.संदेश शहा आणि श्री.प्रशांत गुजर या सर्वांनी सहकार्य केले. त्याबद्दल आभार. मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांनी सतत स्फूर्ती दिली, संपादक होण्याची संधी दिली. वेळोवेळी मार्गदर्शन केले. त्याबद्दल मनःपूर्वक आभार. ज्ञात अज्ञात या सर्वांच्या सहकार्यामुळे अद्वैत अंक आकाराला आला आहे या सर्वांचे आभार.

प्रा.सुलोचना वाघमोडे

प्राचार्यांचे मनोगत

सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षाचा अद्वैत हा वार्षिक नियतकालिकाचा अंक आपल्या हाती देताना विशेष आनंद होत आहे. महात्मा फुले, महर्षि शाहू आणि डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांचा वारसा घेऊन समाज परिवर्तनाचे साधन शिक्षण हेच आहे. हे कर्मवीर आण्णांनी जाणून महाराष्ट्राच्या भूमीमध्ये शिक्षणरूपी वटवृक्षाचे बीज रूजविले. त्यांचे शैक्षणिक कार्य समाजाच्या शेवटच्या घटकापर्यंत अखंडितपणे चालू आहे. नवा विचार, नवी दृष्टी, नव्या आशा, आकांक्षा, द्रष्टा माणूस म्हणजे कर्मवीर. समग्र माणुसकीची लेणी खोदणारे शिल्पकार कर्मवीरांच्या परिवर्तनवादी विचारांतून तयार होत आहेत. त्यांची विचारसरणी प्रगतीशील समाजव्यवस्थेची स्वप्न पाहणारी होती. आमचा अद्वैत अंक म्हणजे नवोदित साहित्यिक कवी यांना उपलब्ध करून दिलेले व्यासपीठ आहे. त्याचबरोबर प्राचार्य म्हणून आपणासमोर बोलण्यासाठीचे आणि शब्दरूपात मन मोकळे करताना वेळेच आत्मिक समाधान होत आहे.

दहिवडी महाविद्यालय २०१४-२०१५ मध्ये सुवर्ण वर्षात पदार्पण करीत आहे. आधुनिकतेच्या या काळात त्या दिशेने महाविद्यालयाची वाटचाल सुरू आहे. कला, वाणिज्य, विज्ञान, बी.सी.ए., एम.एस्सी. रसायनशास्त्र, बी.एस्सी. कॉम्प्युटर विषय आणि एम.फिल. पीएच.डी. च्या सुविधा उपलब्ध आहेत. माहविद्यालयात वनस्पीशास्त्र विषयात आठ व रसायनशास्त्र विषयात दोन विद्यार्थी पीएच.डी. करीत आहेत अशा विविध प्रकारच्या शिक्षणाच्या सोयीनी महाविद्यालयाचे ज्ञानदानाचे कार्य प्रगतीपथावर आहे.

विद्यार्थ्यांच्या सृजनशीलतेला, गुणवत्तेला कौशल्याची, सकारात्मक विचारांची जोड देण्याचा सतत प्रयत्न चालू आहे. चांगला वृक्ष, चांगले फळ, उत्तम गायक, सुगंधी फूल यांची ओळख जशी पाहताक्षणीच पटते. तीच विद्यार्थी घडविण्याची आपल्या सर्वांची जबाबदारी आहे. त्यांच्या ज्ञानाची खोली व व्याप्ती वाढविणे आपले कर्तव्य आहे. त्या दिशेने मार्गक्रमण करणे अत्यंत गरजेचे आहे. नियमित अभ्यासक्रमाबरोबर विविध उपक्रमांतून प्रयोगशीलतेतून विद्यार्थी घडविणे यासाठी आम्ही सर्वतोपरी प्रयत्न करीत आहोत. कला, वाणिज्य व विज्ञान शाखांमधून व्यावसायिक कोर्सेस सुरू केलेले आहेत. यु.जी.सी. मान्यताप्राप्त कोर्सेसमध्ये कॉमर्स विभाग टॅली, बायोटेक्नॉलॉजी, योगा हे करिअर ओरिएंटेड कोर्सेस सुरू केले आहेत. ग्रामीण पत्रकारिता कोर्स, व्यक्तिमत्व विकास, हाऊस होल्ड केमिकल्स, एच.आर.डी. सारखे शॉर्ट टर्म कोर्सेस आयोजित करण्यात आले होते. महाविद्यालयातील 'प्लेसमेंट सेल' तर्फे कॅम्पस इंटरव्ह्यूमधून विविध बँका, संस्थांमधून ९३ विद्यार्थ्यांना नोकऱ्या मिळाल्या आहेत.

महाविद्यालयातील क्रीडा विभागाने सातारा झोनल बुध्दीबळ स्पर्धेचे नेटके आयोजन केले. इंटर झोनल ॲथेलेटिक्स, आणि कबड्डीस्पर्धेत चंद्रकांत पवार याने सुवर्ण पदक मिळविले. इंदोर येथे झालेल्या आंतरराष्ट्रीय टेनिस बॉल क्रिकेट स्पर्धेत जयंत जगदाळे सहभागी झाला. पूनम जाधव

या विद्यार्थिनीची पी.एस.आय.मधून पोलीस उपनिरीक्षक पदी निवड झाली. गतवर्षी अद्वैतमधील अर्चना मानेच्या लेखास विद्यापीठाचे द्वितीय पारितोषिक मिळाले. वाङ्मय मंडळ, सांस्कृतिक विभाग, राष्ट्रीय सेवा योजना, एन.सी.सी. विभाग या सर्वच विभागांनी परिश्रमपूर्वक विद्यार्थी घडविण्याचे काम केले. या वर्षी एन.एस.एस. चे विशेष श्रम संस्कार शिबीर वावहिरे येथे आयोजित केले होते. त्यात अनेक उपक्रम राबविले. यावर्षी महाविद्यालयाचे सर्वच वर्गांचे निकाल उत्तम असून कु. वैशाली काटकर या विद्यार्थिनीला विद्यापीठाची गुणवत्ता शिष्यवृत्ती मिळाली.

चालू शैक्षणिक वर्षात विचार आणि संशोधन यांना चालना मिळावी म्हणून राज्यशास्त्र, इतिहास, वनस्पतीशास्त्र, प्राणीशास्त्र आणि रसायनशास्त्र या विभागांनी राष्ट्रीय परिषदांचे आयोजन केले. हिंदी, अर्थशास्त्र व वाणिज्य विभाग, प्लेसमेंट सेल स्पर्धा परीक्षा व करिअर कॉन्सिलिंग या विभागांनी कार्यशाळा आयोजित केल्या. विद्यार्थ्यांमध्ये चैतन्य निर्माण व्हावे म्हणून मार्केटिंग स्टॉल, विज्ञान प्रदर्शन, ग्रंथ प्रदर्शन, करिअरच्या संधी पोस्टर प्रेझेंटेशन अशा विविध उपक्रमांचे महाविद्यालयाच्या प्रांगणात आयोजन केले. महाविद्यालयात यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांचे अभ्यास केंद्रही चालविले जाते. त्याचा लाभ या वर्षी सुमारे ७०० विद्यार्थ्यांनी घेतला आहे.

महाविद्यालयातील प्राध्यापक संशोधन करीत आहेत. प्रा.ए.एन. दडस, प्रा.एन.व्ही. शिंदे, प्रा.डॉ.एम.जे. लुबाळ, प्रा.व्ही.व्ही. कांबळे, प्रा.डॉ.व्ही.एस. जमदाडे, प्रा. एस.एन. पवार यांनी आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात संशोधन पेपर वाचन व प्रसिध्द केले. आंतरविद्यापीठीय आविष्कार आविष्कार स्पर्धेत बेस्ट फाईव्ह मध्ये अक्षय काळे व अभिजीत औताडे यांनी यश मिळविले. प्रा.डॉ.ए.एस. भगवान, प्रा.डॉ.बी.एस. बळवंत, प्रा.डॉ.एन.के. पाटोळे, प्रा.डॉ.एस.एस. तावरे यांना पीएच.डी. पदवी प्राप्त झाली. प्रा.डॉ.आर.आर. मुल्ला, प्रा.एस.बी. वाघमोडे, प्रा.एस.एन. पवार यांचे मायनर रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण करून यु.जी.सी. ला पाठविले आहेत. या सर्वांचे अभिनंदन.

आपणास सांगण्यास अत्यंत आनंद वाटतो की यु.जी.सी. अनुदानातून क्रीडा संकुलाची भव्य आणि देखणी इमारत पूर्ण झाली आहे. व बास्केट बॉल कोर्टचे काम पूर्ण झाले आहे. कनिष्ठ विभागाच्या वाढीव वर्गखोल्या व प्रयोगशाळेचे काम पूर्णत्वाकडे जात आहे. महाविद्यालयास रयत शिक्षण संस्थेचे चेअरमन मा.ॲड. रावसाहेब शिंदे व सौ.शशिकलाताई शिंदे, व्हाईस चेअरमन मा.डॉ.अनिल पाटील, मॅनेजिंग कौन्सिलचे सदस्य मा.डॉ.एन.डी.पाटील, सचिव मा.प्राचार्य डॉ. अरविंद बुरूंगले, सहसचिव मा.डॉ. नानासाहेब गायकवाड, शिवाजी विद्यापीठाचे बी.सी.यु.डी. चे चेअरमन मा. प्राचार्य डॉ. अर्जुन राजगे यांनी महाविद्यालयास भेटी देऊन महाविद्यालयाच्या प्रगतीबद्दल समाधान व्यक्त केले.

संस्था पदाधिकारी, मॅनेजिंग कौन्सिल सदस्य, एल.एम.सी. सदस्य, माजी विद्यार्थी, सहकारी शिक्षक, शिक्षकेतर सेवक, देणगीदार व हितचिंतक या सर्वांचे मनःपूर्वक आभार व भविष्याच्या वाटचालीसाठी व प्रगतीसाठी सहकार्याची अपेक्षा करून आपण सर्वजण कार्यक्षमतेने महाविद्यालयाचा लौकिक वाढवू या.

धन्यवाद ! जय कर्मवीर !!

प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे

Scanned with CamScanner

मुखपृष्ठाविषयी...

संकल्पना : प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे

चल उडुनि पाखरा पहा जरा ।
किती रम्य पसरली वसुंधरा ।।

माण परिसर हा दुष्काळग्रस्त परिसर आहे. नेहमीच पाण्याच्या अवर्षणाला सामोरे जावे लागते. येथे नसेल पुरेसा पाऊस अशाही परिस्थितीत महाविद्यालयाचा परिसर वृक्षांनी बहरला आहे. अद्वैत नियतकालिक मुखपृष्ठासाठी महाविद्यालयातील नारळाच्या झाडांचे छायाचित्र निवडले आहे. या पाठीमागचा हेतू हा की, नारळाची झाडे उंचच्या उंच असतात. नारळाचे फळ मजबूत असते. कोणत्याही शुभ प्रसंगी नारळ शुभसूचकतेचे, मजबूततेचे प्रतिक म्हणून दिले जाते. नारळाचे झाड म्हणजे कल्पवृक्ष असे संबोधले जाते. आजारी माणसाला शेवटचा आधार नारळातील पाण्याचा होत असतो. याच नारळावर अनेक प्रकारचे पशुपक्षी आश्रयाला येतात. आणि पंखात बळ आले की, आकाशात झेप घेतात. त्याचप्रमाणे वाटते कर्मवीर आण्णांनी महाराष्ट्राच्या भूमीमध्ये शिक्षणरुपी रयत शिक्षण संस्थेचे बीज पेरले. त्याचा बीजाचा एक भाग म्हणजे हे महाविद्यालय. या महाविद्यालयातून अनेक विद्यार्थी शिकले. उंच भरारी घेतली. आजही शिकत आहेत. अशीच महाविद्यालयाची उत्तरोत्तर प्रगती व्हावी हे बोल वाचक रसिकांनी सत्यात आणावेत. इथे पाण्याचा अभाव असला तरी सतत ज्ञानाचा कुंभ, वनराईचे सौंदर्य, पक्षांची सलगी ठेवावी अशी आस आहे.

संपादक - प्रा.सौ.एस.बी.वाघमोडे

श्रध्दांजली...

२०१३-२०१४ या शैक्षणिक वर्षामध्ये रयत शिक्षण संस्थेशी व महाविद्यालयाशी विविध नात्यांनी संबंधित असलेल्या काही व्यक्ती तसेच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील विविध क्षेत्रात कार्य करणाऱ्या व्यक्ती या सर्व व्यक्तिंच्या कुटुंबियांच्या दुःखात 'अद्वैत' परिवार सहभागी आहे. परमेश्वर त्यांच्या आत्म्यास चिरशांती देवो !

दहिवडी कॉलेज : कल - आज और कल

प्रा.डॉ.रुखसाना रज्जाक मुल्ला, अध्यक्षा-हिंदी विभाग

■

''दिल और दिमाग जहाँ एक हो गये
काँटों की जगह जहाँ फूल खिल गये
खिजाँ की जगह जहाँ बहार आ गयी
ज्ञान और प्रयास जहाँ एक हो गये
प्रकृति भी जिसे झुककर सलाम करती हैं
अकाल में भी जहाँ फूल खिलते हैं
ऐसा कॉलेज है दहिवडी का
जहाँ आकर अज्ञानी जीव
ज्ञानामृत पी तृप्त होता हैं
जिस की नींव डाली महान कर्मयोगी
कर्मवीर भाऊराव पाटील ने !''

यह दृश्य हैं २०१४ का, जहाँ सब कुछ हैं । जिस में प्रवेश [illegible] ही मुख से शब्द निकलते है - 'ओह ! कितना सुंदर कॉलेज है !' प्रवेश मार्ग पर दोनों ओर उँचे उँचे श्रीफल के वृक्ष मानो आनेवाले नवागंतुक को सलामी दे रहे हैं । भव्य प्रशस्त अट्टालिका, महाविद्यालय की शान बढा रही है और सबसे बडी खासियत जो आस पास के कॉलेज में नहीं है, हमारे कॉलेज में है वह प्ले ग्राऊंड, बॉस्केटबॉल ग्राऊंड जिसने कॉलेज की शान में चार चाँद लगा दिए हैं । यह सब देखते देखते मन पखेरू एक क्षण में अतीत में उड जाता है । अतीत की स्मृतियाँ उजागर होने लगती हैं । अपनी आँखों पर विश्वास करे या अतीत को याद करें ? प्रश्न उपस्थित होता हैं ।

सच हैं समय बडा बलवान होता है, उसमें इतनी शक्ति होती है, कि वह देखते देखते सब कुछ बदल देता हैं । यह प्रकृति सदैव घूमती है, उसमें परिवर्तन होता हैं । परिवर्तन यह प्रकृति का नियम ही है, किंतु उफ् इतना परिवर्तन, जिस का धुंधलासा रूप भी कभी दिखाई नहीं दिया था ।

सन १९८४ अगस्त की घटना है । मैं कराड शहर के वेणुताई चव्हाण महाविद्यालय में कार्यरत थी, एक दिन संदेशा आया, कि मेरा चयन रयत शिक्षण संस्था के शाहू महाविद्यालय में हिंदी अध्यापक के रुप में हुआ है । मेरी शिक्षा एम्.ए. पीएच्.डी. शिवाजी विश्वविद्यालय में हुई थी, अतः कोल्हापूर से मुझे लगाव था, मुझे आनंद हुआ और एक क्षण में मैंने कराड से रुखस्त लेने का निर्णय लिया; क्योंकि मैं आगे कुछ करना चाहती थी । सच हैं मानव जो सोचता है वैसा होता नहीं । प्राचार्य डॉ. टी.के. पवारजी ने मुझे अपने महाविद्यालय

Scanned with CamScanner

दहिवडी में ले लिया । कराड छोड चुकी थी, कोल्हापूर जाना चाहती थी; किंतु पहुँची दहिवडी, यही नियती हैं ।

दहिवडी कॉलेज की ऑर्डर लेकर हम दहिवडी पहुँचे, कॉलेज की खोज करते करते पहुँचे महात्मा गांधी विद्यालय में । सोच में पड गये यह तो विद्यालय हैं - सामनेवाले व्यक्ति ने हँसते हँसते कहा-मॅडमजी यही कॉलेज हैं । हाईस्कूल की एक ओर की एक छोटीसी इमारत की ओर इशारा करके वह चला गया । मन में विचार आया कहाँ निकले थे कहाँ पहुँच गये । वापस लौटना मुमकिन नहीं था आगे बढना ही था ।

मेरा सफर किसनवीर महाविद्यालय, वाई से आरंभ होकर विश्वविद्यालय कोल्हापूर तथा मराठी विश्वकोश, वाई से वेणुताई कॉलेज कराड से दहिवडी तक पहुँच चुका था । एक क्षण विचार आया कि वापस लौट चले, किंतु जीवन में आगे बढना ही जीना हैं नियमानुसार हम आगे बढ़े, प्राचार्य डॉ. टी.के. पवार ने हमारा सहर्ष स्वागत किया और हिंदी विभाग के भविष्य को उज्ज्वल बनाने की अपेक्षा व्यक्त की । विचार आया जहाँ हमारी जरूरत हैं, वहाँ कार्य करने से आनंद मिलता है और कार्य आरंभ हुआ । महात्मा गांधी विद्यालय में स्थित दहिवडी कॉलेज कार्यालय और प्रत्यक्ष में शिक्षादान का कार्य इमारत बनाई जा रही थी, वहीं पर मिट्टी, पत्थर के बीच चल रहा था । बी.ए. भाग १ और बी.ए. भाग २ के क्लासेस हो रहे थे; किंतु तृतीय वर्ष का अध्यापन कार्य बंद था, उस समय कॉलेज में तृतीय वर्ष के इतिहास, अंग्रेजी, मराठी, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, भूगोल के विभाग थे । हिंदी विभाग में तृतीय वर्ष आरंभ करने के लिए छात्रों की खोज आरंभ हुई, क्योंकि हर विभाग की छात्रसंख्या आवश्यक उतनी ही थी । हिंदी छात्रों को खोजना, मिलना, मतपरिवर्तन करना और फिर शुल्क स्वयं भरना यह सिलसिला आरंभ हुआ और विभाग आरंभ हुआ । उस समय कॉलेज की आर्थिक स्थिती बिकट थी, इमारत बनाना बहुत मुश्किल कार्य था । प्रा.डॉ. टी.के. पवार सर तथा उस समय के सभी अध्यापकोंने अपनी ओर से हर तरह से कॉलेज की मदद की । घर-घर, दुकान-दुकान, खेत-खलियान, बाजार कोई भी जगह ऐसी नहीं छोडी कि जहाँ से मदद मिल सकती हैं ।

माण तालुका अकालग्रस्त, नित्य ही प्रकृति का कोप सहता फिर भी आगे बढनेवाला तहसील । यहाँ के लोगों में जिद्दत अधिक हैं । कवि कालिदास के पद स्पर्श से यहाँ के लोगों में बुध्दि और प्रतिभा की कमी नहीं हैं, पासबां शिव शंभू की कृपा से इस आंचल के लोग एक बार जो ठाण लेते उसे हर हाल में पूरा करते ही हैं । आरंभ में शासन की ओर से उतना अर्थ सहाय्य नहीं मिलता; जितनी जरूरत होती, ऐसे समय चंदा इकट्ठा करना, मनोरंजन का कार्यक्रम आयोजित [illegible] पड़ता था । परिणामतः इमारते खड़ी होने लगी, छात्रसंख्या बढ़ने लगी और अध्यापन का कार्य आनंददायक होने लगा । माण तहसील की मिट्टी में जो विशेषता हैं, यहाँ के छात्रों में जो बर्दाश्त की ताकत हैं, जो समझदारी हैं, वह शहरी छात्रों में नहीं होती हैं । छात्रों ने कभी मिट्टी गिट्टी, बालू, फरशी पर बैठने से इंन्कार नहीं किया । कई बार क्लासेस बाहर मैदान में भी ली जाती थी ।

समय कभी रूकता नहीं, वह अपनी चाल आगे चलता है । आज जो 'बी' विंग है, उसका एक हिस्सा बना और उपर का काम शुरू हुआ । उसे देख सबों को आनंद हुआ । इस के आसपास केवल घास ही घास था और वह भी नुकोला फिर भी छात्रों की लगन और जिद्दतने उन्हें आगे बढ़ाया, उँचे पदों पर पहुँचाया । कर्मवीर भाऊराव पाटील नें जिस उद्देश्य से इस पत्थरिली जमीन को नंदनवन में परिवर्तीत करने का दृढ़ निश्चय किया था, वह उद्देश्य सफलता की ओर बढ़ने लगा । छोटासा पौधा एक बडे बरगद के पेड में परिवर्तीत होता नजर आने लगा ।

Scanned with CamScanner

कला, वाणिज्य, विज्ञान शाखाएँ फलने फूलने लगी । कॉलेज कर्मचारी संख्या बढने लगी और आवश्यकतानुसार सुविधाएँ बढ़ने लगी । शासन अनुदान मिलने लगा और इस पतझड में बहार आई । चार पाँच कमरों का कॉलेज असंख्य क्लासरूम में परिवर्तीत हुआ । कनिष्ठ-वरिष्ठ महाविद्यालय में हजारों छात्र ज्ञानार्जन करने लगे । व्यावसायिक शिक्षा विभाग शुरू हुआ । विज्ञान के अनेक विषय में ज्ञानार्जन आरंभ हुए । इस दौरान प्रा.डॉ.टी.के. पवार के बाद प्राचार्य गरुड, प्राचार्य चोपडे, प्रा. भगरे, प्रा.डॉ. संभाजी देसाई, प्राचार्य डॉ. जाधव, प्राचार्य वलेकर, प्रा. बर्गे, प्रा. डॉ. जाधव आदि ने अपनी अपनी ओर से महाविद्यालय का विकास किया, चाहे आवश्यक सुविधाएँ हो या फिर कॉलेज परिसर हो । शैक्षिक उन्नति तो उल्लेखनीय हो ही रही थी, छात्रों का सर्वांगिण विकास हो रहा था । सन २००३ में महाविद्यालय का नॅक की ओर से मूल्यांकन हुआ और C++ मानांकन मिला । कॉलेज विकास की दृष्टि से २००५ यह वर्ष विशेष महत्त्वपूर्ण कहा जा सकता है, क्योंकि इस वर्ष महाविद्यालय के भविष्य की दृष्टि से एक उमदा नेतृत्व महाविद्यालय को मिला । युवा शक्ति, कुशाग्र मति, चौकन्नावृत्ति, कुछ विशेष कर दिखलाने की वृत्ति तथा हम सब साथ है की प्रवृत्तिवाले प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारेजी की नियुक्ति दहिवडी कॉलेज के प्रधानाचार्य पद पर हुई और कॉलेज के विकास में चार चाँद लग गये । शैक्षिक उन्नति विज्ञान शाखा में विविध नये विषय, शॉर्ट टर्म कोर्स, डिप्लोमा कोर्स, पी.जी. विभाग, संशोधन विभाग, पीएच्.डी. रिसर्च लॅब तथा कला और वाणिज्य शाखा में जैसे टॅली कोर्स, HRD Short Turm कोर्स, स्पोकन इंग्लिश, योगा कोर्स, ग्रामीण पत्रकारिता कोर्स जैसे अनेक अंशकालीन कोर्स का आयोजन कर छात्रों का सर्वांगिण विकास कर छात्र उन्नति का सफल प्रयास हो रहा है । सद्य: परिस्थिति में उपजीविका उपयोगी शिक्षा की महत्ता को विषद किया और छात्रों के लिए कॅम्पस इंटरव्ह्यू का आयोजन किया जा रहा हैं, अनेक छात्रों को इसका लाभ हो रहा हैं ।

सन १९६५ में आरंभ हुए इस महाविद्यालय में २००६ में पहला हिंदी एक दिवसीय सेमिनार आयोजित किया गया, तद्नंतर विश्वविद्यालयीन, स्टेट तथा नॅशनल सेमिनार का आयोजन किया जा रहा हैं । महाविद्यालय केवल छात्रों की दृष्टि से प्रगति पथ पर है सो बात नहीं । १९८४ में महाविद्यालय में अध्यापकों में केवल एक अध्यापिका प्रा.डॉ. आर.आर. मुल्ला पीएच्.डी. उपाधिधारक थी; किंतु आज कई अध्यापकोंने पीएच्.डी. उपाधि प्राप्त की हैं, वर्तमान में विश्वविद्यालय अनुदान समितीद्वारा अनुदान प्राप्त हो रहा हैं । महाविद्यालय के अध्यापक शोध कार्य में रत हैं । मायनर-मेजर प्रोजेक्ट कर रहे हैं । इस महाविद्यालय के अध्यापकोंका कार्यक्षेत्र केवल महाविद्यालय तक सीमित नहीं है । प्रा.डॉ.मुल्ला ने २००५-२०१० तक विश्वविद्यालय के हिंदी अध्ययन मंडल में प्रतिनिधित्व किया और अब प्राचार्य डॉ.खिलारे शि.वि.विद्यालय के विज्ञानशाखा के अधिष्ठाता रूप में कार्यरत है, यह महाविद्यालय का सन्मान है । महाविद्यालय की प्रगति मानो आकाश छूना समझ रही है ।

सच है समय ने इस कॉलेज को सफलता का वरदान ही दिया है, परीक्षा के नतीजे, छात्रों का विकास, आविष्कार शोधपत्रिका में राज्यस्तर तक पहुँचना, तथा छात्रों का आयुक्त पद तक पहुँचना आम बात नहीं हैं और भविष्य में निश्चित ही इस कॉलेज के छात्र देश में अपना नाम रोशन करेंगे । मुझे विश्वास हैं, यह कॉलेज भविष्य में एक विश्वविद्यालय का रुप धारण कर माणगंगा के लोगों को, छात्रों कों ज्ञानामृत से तृप्त करेंगा ।

फूले फले सदा ये महाविद्यालय,
ये दुआ हैं हमारी ।
महाराष्ट्र में ही नहीं,
देश में नाम रोशन करे ।

जय कर्मवीर !

❑ ❑ ❑

Scanned with CamScanner

मराठी विभाग

"भाषा हे आपलं केवळ सांस्कृतिक वैभव नाही, तर ते आपलं सांस्कृतिक भांडवल आहे आणि आर्थिक भांडवल बनण्याची त्याची क्षमता आहे. यापूर्वीच्या काळात पदार्थ विज्ञान, रसायनशास्त्र, गणित या शास्त्रांच्या आधारे प्रगती झाली. तर या पुढच्या काळातले तंत्रज्ञानातल्या बदलांमध्ये भाषा हा मुख्य आधार ठरणार आहे. तुमच्याकडे असलेल्या विविध भाषा हे तुमचं महत्वाचं बलस्थान असेल. आपल्या बोलीभाषा याच आपलं बलस्थान ठरू शकतं आणि याच भाषा भारताला सुपरपॉवर करतील."

■ डॉ.गणेश देवी

पीपल्स लिंग्विस्टिक सर्व्हे ऑफ इंडिया

■

विभागीय संपादक

प्रा.एन.व्ही.शिंदे

Scanned with CamScanner

अंतरंग

- श्री.अरुण काकडे : रंगमंचाच्या पडद्यामागील दीपस्तंभ / कु.शहिनाज करीम पठाण / तृतीय वर्ष कला / १५
- पुरोगामी विचारसरणीची राष्ट्राला गरज / विकास राजाराम बनसोडे / तृतीय वर्ष कला / १७
- मला कळत नाही / निर्मला कदम / द्वितीय वर्ष वाणिज्य / १९
- भाकरीच्या शोधात... सिंधुताई / कु.अर्चना चंद्रकांत माने / तृतीय वर्ष वाणिज्य २ / २०
- मैदानाबाहेरील सचिन / कु.मयुरी भुजबळ / प्रथम वर्ष कला / २२
- रयत माझी माय / उदय नानासो मगर / प्रथम वर्ष विज्ञान / २४
- ॐकार ध्वनीची शक्ती... / कु.मयुरी आण्णा शेडगे / प्रथम वर्ष कला / २५
- फक्त तुझ्यासाठी / कु.ज्योती शामराव कदम / प्रथम वर्ष विज्ञान / २५
- जीवनातील सोनेरी क्षण / कु.वृषाली सोपान सावंत / प्रथम वर्ष कला / २६
- लढाई / अभिमन्यू पोपट सावंत / प्रथम वर्ष विज्ञान / २८
- कळी / अतुल शिंदे / प्रथम वर्ष कला / २८
- स्त्रीभ्रुणहत्या / राहुल हिंगमिरे / प्रथम वर्ष कला / २९
- माझं घर / सुजाता देवकर / तृतीय वर्ष कला / ३१
- शिक्षण म्हणजे.... ! / विकास राजाराम बनसोडे / तृतीय वर्ष कला / ३१
- शास्त्रज्ञ डॉ.होमी जहाँगीर भाभा / कु.स्वाती सोपान सावंत / तृतीय वर्ष वाणिज्य / ३२
- ग्रामीण भागातील स्त्रियांचा चिकित्सक अभ्यास / कु.वैशाली काटकर,कु.नम्रता पोळ / तृतीय वर्ष वाणिज्य ३३
- बेकारी / अमृत परशुराम बोराटे / तृतीय वर्ष कला / ३५
- जीवन हे असच जगायचं असतं / रेश्मा कृष्णराज सावंत / द्वितीय वर्ष कला / ३५
- लोकपाल / कु.कोमल लक्ष्मण देवकर / तृतीय वर्ष कला / ३६
- एक मुलाखत साहित्यिकाची / अमृत परशुराम बोराटे, सचिन सुर्यवंशी / तृतीय वर्ष कला / ३९
- मैत्री आणि प्रेम / रणजित संभाजी सुर्यवंशी / प्रथम वर्ष वाणिज्य / ४१

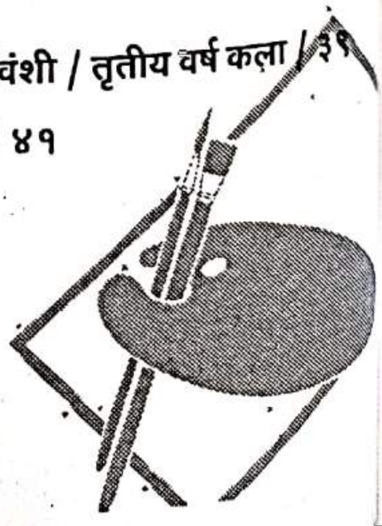

Scanned with CamScanner

श्री.अरुण काकडे : रंगमंचाच्या पडद्यामागील दीपस्तंभ

कु.शहिनाज करीम पठाण, तृतीय वर्ष कला

■

अखिल भारतीय मराठी नाट्य परिषदेने ९४व्या 'अखिल भारतीय नाट्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदावर' श्रीयुत अरूण काकडे ह्यांची निवड केल्याबद्दल "natakmandali.com" कडून त्यांचे हार्दिक अभिनंदन व शुभेच्छा !!! नाट्यसंमेलनाच्या अध्यक्षपदावर निवड बिनविरोध न होऊन, गेल्या पाच वर्षाची परंपरा खंडीत झाली असली तरीही लोकशाही मार्गाने त्यांची निवड म्हणजे त्यांनी गेली ६० वर्षे रंगभूमीला जे वाहुन घेतले ही रसिकांकडून दिलेली पावतीच म्हणायला काही हरकत नसावी !!!

मंदिराच्या कळसाकडे म्हणा वा पर्वताच्या शिखराकडे सर्वांचेच लक्ष असते, पण तो कळस वा ते शिखर ज्यांच्यावर उभे राहते, त्या पायाच्या दगडाकडे किती जणांचे लक्ष असते ? पुण्यात नातेवाईकांकडे राहून विद्यालयीन व महाविद्यालयीन शिक्षण पूर्ण करता करता नाटके पाहण्याची आवड निर्माण झाली. (PDA) मध्ये दाखल झाले, १९५५ पर्यंत तेथे काही नाटके सुध्दा सादर केलीत पण १९५६ मध्ये नोकरीनिमित्त मुंबईस येणे झाले आणि ते 'मुंबईकर' झाले. शेवटी काय 'जेथे भरेल पोटाचा दरा, तो गाव माझा खरा !!!' मुंबईला आल्यानंतर विजयाबाई मेहता, अरविंद देशपांडे, विजय तेंडुलकर, माधव वाटवे यांच्याशी ओळखी वाढल्यात. काही बालनाट्ये सादर केली. यातुनच 'रंगायन' संस्थेची निर्मिती झाली. मध्यंतरीच्या काळात विजयाताई मेहता तीन वर्षे लंडन येथे जाऊन आल्या. आल्यानंतर पुन:श्च अशा काही घडामोडी झाल्यात की त्यातून 'आविष्कार' संस्थेने जन्म घेतला.

साधारणत: १९७१ मध्ये आविष्कारची स्थापना झाल्यानंतर नाटकांच्या तालमीसाठी जागा हवी होती. श्री अरूण काकडे यांची कामाची पध्दत अशी होती की जे काही करायचे, ते अगदी मनापासून आणि पूर्ण निष्ठेने ! सच्चा कार्यकर्ता म्हणून त्यांनी दैनंदिन कामे अंगावर घेतली. आपल्या 'अभिनेता' ह्या अनुभूतीला तिलांजली दिली आणि त्या ऐवजी स्विकारले ते ''व्यवस्थापन किंवा सुत्राधारत्व !!!''

नाटकांची संख्या कमी होत गेली, काही किरकोळ आविष्कार मात्र टिकून होते. रंगभूमीचे साहित्य शाळेत अरूण काकडे ते दिवस आठवतांना म्हणतात, ''निर्माता म्हणून किंवा व्यवस्थापक म्हणून माझी कामाची पध्दत अगदी ठरलेली असायची, कोणत्याही सहकाऱ्यांशी, मग तो माझ्यापेक्षा वयाने मोठा असो की लहान असो. भालबा केळकर, विजया ताई आणि अरविंद देशपांडे ही माझी आदरस्थाने होती. आज तेच अरूण काकडे ९४व्या भारतीय नाट्य संमेलनाचे अध्यक्षस्थान भूषविणार आहेत. ''नाटक-मंडळी डॉट कॉम'' त्याचे पुन:श्च अभिनंदन !!!

Scanned with CamScanner

अरूण काकडे यांना संपूर्ण नाट्यसृष्टी ''काकडेकाका'' या नावाने आळखते. असा कोणताही लौकीक लाभ नसताना काकडे यांनी साडेतीन तपाहून अधिक काळ संस्थात्मक कार्याचा डोलारा कौशल्यानं सांभाळला. आधी 'रंगायन' आणि नंतर 'आविष्कार' या दोन्ही संस्थांचा उल्लेख प्रायोगिक रंगभूमीच्या संदर्भात अग्रक्रमानं करावा लागतो. त्या संस्थांचं सुकाणू काकडेकाकांच्या हातात होतं.

सुरूवातीचे दिवस :

काकडेकाकांचा नाट्य व्यवसायाशी संबंध आला त्याला पासष्टहुन जास्त वर्षे लोटली. वडील तबलजी असले तरी घरी नाटकांचे संस्कार नव्हते. १९७१ साली 'आविष्कार'ची स्थापना झाली. अरविंद आणि सुलभा देशपांडे यांबरोबर तेंडुलकर, सत्यदेव दुबे हे ही होते. पण 'आविष्कार' मात्र गेली एकेचाळीस वर्षे सुरू आहे, हे या संदर्भात पुरेसं बोलकं आहे.

आविष्कारांचा आधार :

काकडेकाका संस्था चालवणे हा उद्देश डोळ्यांसमोर टेवून गेली साठ वर्षे कार्यरत आहेत. त्या काळात त्यांनी निर्मितीबरोबर प्रकाश योजना, सेट लावणे अशीही कामे केली. नाट्यसृष्टीतली चाळीस वर्षे काकडेकाका गेल्या अनेक दशकांपासून निरनिराळ्या लोकांसोबत काम करत आहेत. मुंबईत शेवटच्या गाड्यांचा विचार करून खात्री करीत. तेंडुलकरांनी लेखनात जे वैविध्य दाखवलं ते आजच्या नाटककारांत दिसत नाही. त्यांच्या अनुभवानुसार ते लिहतात. पण त्यांची ताकद मर्यादित आहे. चेतन दातार हा अलीकडच्या काळातला खूप काही करू पाहणारा नाट्यकर्मी होता. मला आज इतक्या वर्षानंतर वयाच्या ऐंशीव्या वर्षीही नवीन प्रयोग करायला आवडतात. करून पाहू असं माझं नेहमी म्हणणं असतं पण तसं ते या तरूण मुलांचं असतच असं नाही.''

'तुघलक', 'शांतता कोर्ट चालू आहे', 'पाहिजे जातीचे', 'चांगुणा', 'गौराई', 'मिडीआ', 'रक्तबीज', 'सावल्या' अशा अनेक उत्तम नाटकांची निर्मिती 'आविष्कार' ने केली. छबीलदासच्या प्रवाहात अनेक हौशी-प्रायोगिक नाट्यसंस्था सामील झाल्या. त्यांना रंगपीठ उपलब्ध करून देण्याचे काम काकडेकाकांनी केले. त्या काळात प्रायोगिकवाल्यांनी त्यांना 'काका' ही उपाधी दिली. काकडे काकांनी मराठी रंगभूमीला दिलेल्या योगदानाची दखल घेऊन वयाच्या पंच्याहत्तरीत महाराष्ट्र सरकारने त्यांना सांस्कृतिक राज्य पुरस्कार देऊन सन्मानीत केले.

कामावरची निष्ठा :

इतक्या वर्षानी मनात काही खंत राहून गेली का ? असं विचारल्यावर काकडेकाका म्हणाले, ''सरकारने वेगवेगळ्या प्रयोगासाठी मदत केली पाहिजे, ती कर्तव्य म्हणून केली पाहिजे. इतक्या वर्षात इतके रंगकर्मी रभे राहिले पण माझ्यासारखं काम दुसऱ्या कुणी केलं नाही याचा विषाद वाटतो. एक नाटक केलं की आजच्या मुलांचा बायोडाटा तयार होतो. मी इतकी वर्षे या व्यवसायात आहे मात्र माझा बायोडाटा अजूनही तयार नाही.

काकडे काका एक नाट्य हजारो वर्षे प्रयोग व्यक्ती आहे. श्री.पु. भागवत, तेंडुलकर यांनी खूप आग्रह केला पण काकडेकाकांना ते जमलं नाही. मी ती ताकद शांत राहून मिळवतो. नाटक ही सतत करत राहण्याची गोष्ट आहे. मी हे गेल्या साठ वर्षांच्या अनुभवांतून शिकलोय. तेच राहवं एवढीच इच्छा आहे.''

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

पुरोगामी विचारसरणीची राष्ट्राला गरज

विकास राजाराम बनसोडे, तृतीय वर्ष कला

■

आपल्या भारतीय समाजाला पाच हजार वर्षापूर्वीचा इतिहास आहे. या काळात अनेक महापुरूष व संत होऊन गेले. गौतम बुध्द, संत कबीर, बसवेश्वर, महात्मा जोतिबा फुले, राजर्षि शाहू महाराज, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर, महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे, संत गाडगेबाबा, गोपाळ गणेश आगरकर, प्रबोधनकार ठाकरे, शहिद भगतसिंग यांनी समाजाला मानवतेचा व समतेचा विचार मांडून नवीन दिशा देण्याचा प्रयत्न केला.

जाती व्यवस्था, कर्मकांड, अनिष्ट प्रथा, रूढी, स्त्रीदास्यमुक्तता, अंधश्रध्दा, भ्रूणहत्या, देवदासी, लिंगभेद यांच्याविरूध्द आपआपल्या पध्दतीने लढा दिला. त्यांनाही त्या काळात विरोध झाला. त्याकाळात सुध्दा पुरोगामी व प्रतिगामी हे दोन प्रवाह समाजात होते, व ते आजही आहेत. कोणत्याही काळात समाजात हे दोन प्रवाह कार्यान्वित असतात. कोणत्याही काळात बुध्दीवंतांचा वर्ग हा फार कमी प्रमाणात असतो. पुरोगामी विरुध्द प्रतिगामी असा संघर्ष आजपर्यंत चालत आलेला आहे.

प्रतिगामी विचारसरणी म्हणजे अमानुष प्रथा, जातीव्यवस्था, वैज्ञानिक दृष्टीकोनाचा अभाव, अस्पृश्यता, अमानवी कृत्य, देवदासी, जातपंचायत, लैंगिक शोषण, लिंगभेद, स्त्री-पुरूष असमानता, स्वर्ग, मोक्ष, आत्मा, वास्तुशास्त्र, ज्योतिषशास्त्र अशा काल्पनिक शक्ती गृहित धरून जगणे म्हणजे प्रतिगामी विचारसरणी होय. पुरोगामी विचारसरणी म्हणजे मानवता, समता, वैज्ञानिक दृष्टीकोन, स्वातंत्र्य, विश्वबंधुत्व, सदाचार, नीती, सदविवेकबुध्दी, नैतिकता, बुध्दीवाद, सामाजिक बांधिलकी, चिकित्सक दृष्टीकोन, मानवी हक्क व मानवी स्वातंत्र्य ही पुरोगामी विचारसरणी होय.

आजपर्यंत जी समाजाची अधोगती झाली आहे. अंधश्रध्दाळू, अमानवी कृत्य, नरबळी, लैंगिक शोषण, जातीव्यवस्था, धर्मभोळेपणा, अज्ञान, दारिद्र्य, जातीय दंगली, वैज्ञानिक दृष्टीकोनाचा अभाव हे चित्र आपणास समाजात पहावयास मिळते. ते केवळ प्रतिगामी विचारसरणीमुळेच निर्माण झालेले आहे. तसेच आपल्या राष्ट्रात औद्योगिक क्रांती उशिरा झाली. संख्यात्मकदृष्ट्या संशोधक व वैज्ञानिक कमी प्रमाणात निर्माण झाले. याचे कारण म्हणजे एका विशिष्ट वर्गाने बहुसंख्य लोकांना शिक्षणापासून वंचित ठेवले होते. मानवी हक्क व स्वातंत्र्यापासून अलिप्त ठेवले होते. स्वातंत्र्यानंतर आजही समाजात सामाजिक व आर्थिक विषमता आहे. ही विषमतेची दरी कमी होण्यापेक्षा जास्तच वाढत चालली आहे. त्यामध्ये ५% लोकांकडे ९५% संपत्ती आहे व

Scanned with CamScanner

९५% लोकांकडे ५% संपत्ती आहे. हा विरोधाभास आजही समाजात दिसून येतो. याला प्रतिगामी विचारच कारणीभूत आहेत.

एक विशिष्ट वर्ग आर्थिक व राजकियदृष्ट्या प्रबळ असल्यामुळे साहित्य, कला, सिनेसृष्टी, जाहीराती, प्रसारमाध्यमे यांच्यावर अधिक प्रभाव आहे. जर तुम्ही टी.व्ही. चालू केला की बुवा, बाबाजीचे प्रवचन, ज्योतिषशास्त्र, वास्तुशास्त्र, वशीकरण, धनलाभ, कुबेरयंत्र, लक्ष्मीयंत्र इ. जाहिराती आपणांस पहावयास मिळतात. यांना कोणताही वैज्ञानिक आधार नाही. याला सुसंस्कृत व उच्चविद्याविभूषित असणारा वर्गसुध्दा बळी पडलेला आहे. हे समाजाच्या व राष्ट्राच्या दृष्टीने हानीकारक आहे. आजही समाजात धर्मांधता दिसून येते. विकासाचे व श्रमिक, शेतकरी, आदीवासी, नक्षलवादी, शोषितांचे अनेक ज्वलंत प्रश्न डावलून जातीयतेचे राजकारण केले जाते. व जातीय दंगली घडवून स्वत:चे राजकीय हित जपले जाते, व सत्तेची पोळी भाजली जाते. तसेच भाषावाद, प्रांतवाद, जातीयता व धर्मांधता पोसली जाते. हे प्रतिगामी विचार आपल्या राष्ट्रीय विकासाच्या धोरणात अडथळा निर्माण करतात. जातीयता, धर्मवाद, प्रांतवाद यामुळे राष्ट्रांचे तुकडे पडतील. यासाठी मानवतावादी व पुरोगामी विचाराची, विज्ञाननिष्ठा या विचारांची गरज आहे. धर्मासाठी प्राण देणारे अनेक जण या जगात तुम्हाला भेटतील. पण मानवतेसाठी लढा देणारे खूपच कमी भेटतील.

आपल्या राष्ट्रात प्रतिगामी विचारांची प्रवृत्ती वाढली तसे पुरोगामी विचारवंत व महापुरूषही जन्मत:च राहिले. गौतमबुध्द, संत कबीर, बसवेश्वर, महात्मा जोतिबा फुले, महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे, राजर्षि शाहु महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, संत गाडगेबाबा, गोपाळ गणेश आगरकर, प्रबोधनकार ठाकरे, शहीद भगतसिंग या सर्व महापुरूषांनी समाजप्रबोधन करून समाजातील आर्थिक सामाजिक व शैक्षणिक विषमता कमी करण्याचा प्रयत्न केला. ते सामाजिक न्यायासाठी लढले व समाजपरिवर्तन घडवून आणले. परंतु प्रतिगामी प्रवृत्तींनी आपले अस्तित्व टिकवण्यासाठी स्वार्थासाठी अनेक विचारवंतांची व संतांची हत्या घडवून आणली. तसेच पुरोगामी महापुरुषांची व संतांची चरीत्रे विकृत करून समाजासमोर मांडली आहेत. त्यांचा खोटा इतिहास लिहीला आहे. व समाजाची दिशाभूल केलेली आहे व आजही हा उद्योग चाललेला आहे.

फुलेंनी 'गुलामगिरी', 'ब्राह्मणांचे कसब', 'शेतकऱ्याचा असूड', 'इशारा' या ग्रंथातून प्रतिगामी विचारसरणीवर कडाडून टिका केली आहे. प्रबोधनकार ठाकरेंनी 'धर्माची देवळे आणि देवळांचा धर्म' या ग्रंथात धर्मांधांनी देव व देवळांच्या माध्यमातून जनतेचे कसे शोषण केले आहे. याबद्दल आपले प्रखर विचार मांडले आहेत. शहिद भगतसिंग यांनी 'मी नास्तिक का आहे' या ग्रंथात ''ज्या दिवशी मानवी स्वातंत्र्याच्या ध्येयासाठी आयुष्य वेचणाऱ्या मानसिकतेचे भरपूर स्त्री-पुरूष आपल्याला आढळतील, की जे मानवजातीची सेवा आणि पिडीत मानवाची मुक्ती याखेरीज दुसऱ्या कशाही करता आपले आयुष्य वाहून घेऊ शकणार नाहीत. तो दिवस मुक्तीच्या युगाची नांदी ठरेल.'' तसेच त्यांनी पुरोगामी विचारसरणी देशप्रेम, मानवतावाद, विज्ञाननिष्ठ दृष्टीकोन, दैववादाचे खंडन केलेले आहे. असे विचार त्यांनी मांडले आहेत.

डॉ. आंबेडकरांनी प्रखर लढा देऊन घटनेच्या माध्यमातून सर्वांना सारखा न्याय देण्याचा प्रयत्न केला आहे व एक निकोप, सुसंस्कृत, जातीविरहीत समाज घडवण्यासाठी अवघे आयुष्य वेचले. परंतु दुर्दैवाने घटनेची अंमलबजावणी योग्यरीत्या न झाल्यामुळे, सत्तेत धर्मांध व प्रतिगामी भांडवलदार वर्ग सत्तेत असल्यामुळे समाजातील आर्थिक, सामाजिक दरी अधिकच रूंदावली आहे. आज

Scanned with CamScanner

मानवतावादी पुरोगामी विचारांची व विज्ञाननिष्ठ विचारांची गरज आहे. परंतु दुर्दैवाने प्रतिगामी विचारांचा प्रसारमाध्यमांवर पूर्ण प्रभाव असल्यामुळे समाजात पुरोगामी विचार पोचत नाहीत.

फुले, शाहू, आंबेडकर यांच्यानंतर पुरोगामी चळवळीत पोकळी निर्माण झाली होती. ती भरून काढण्याचे काम काही समाजसुधारकांनी केले. त्यामध्ये संत गाडगेबाबा व प्रबोधनकार ठाकरे यांनी चांगले योगदान दिले. यांच्यानंतर पुरोगामी चळवळीचा प्रभाव कमी झाला. यानंतर पुरोगामी चळवळीला पुढे रेटण्याचे काम डॉ. नरेंद्र दाभोळकर, डॉ. श्रीराम लागू, डॉ. शाम मानव यांनी मोठ्या निष्ठेने केले. डॉ. नरेंद्र दाभोळकर यांनी 'अंधश्रध्दा निर्मूलन समिती'च्या माध्यमातून अनेक भोंदूबाबांचे बिंग फोडले, देवदासीला विरोध केला, नरबळी व पशुबळी, जात पंचायत, वास्तुशास्त्र, ज्योतिषशास्त्र यांना विरोध केला. व आंतरजातीय विवाह घडवून आणले व पुरोगामी चळवळीला पुढे चालवण्याचे काम केले. तसेच जादूटोणा विधेयक मंजूर व्हावे यासाठी २० वर्षे पाठपुरावा केला. परंतु प्रतिगामी प्रवृत्तींनी त्यांची हत्या घडवून आणली. ही पुरोगामी महाराष्ट्रात अशी गोष्ट होणे म्हणजे खूपच लाजिरवाणी बाब आहे.

आपले राष्ट्र आर्थिकदृष्ट्या संपन्न, सुसंस्कृत व सक्षम व निकोप समाजनिर्मिती करावयाची असेल व जातीविरहीत समाज घडवण्यासाठी पुरोगामी विचारांची नितांत गरज आहे. तरूण पिढीने पुरोगामी विचारांचा वारसा घेऊन समाजपरीवर्तनाचे कार्य केले पाहिजे. तसेच व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी वाचनसंस्कृती जोपासली पाहिजे. सामाजीक बांधिलकी, व्यक्तिगत कर्तव्ये, नैतिक मूल्ये, कौटुंबिक जबाबदाऱ्या, कर्तव्याची जाणीव, महापुरूषांच्या आत्मचरित्राचे वाचन, राज्यघटनेतील हक्क व कर्तव्ये, मर्यादा, वैज्ञानिक दृष्टिकोन, धर्मनिरपेक्षता इ. बाबी लक्षात घेऊन मानवतेच्या कल्याणासाठी लढले पाहिजे व समाजात 'मानवता' नांदावी यासाठी प्रयत्न केले पाहिजेत.

तरच भारत जगातील [illegible], सक्षम, विकसीत महासत्ता म्हणून उदयास येऊ शकेल.

■ ■ ■

मला कळत नाही

मला एक कळत नाही,
फांद्या विलग-विलग होतात का ?
विलग व्हायचे होते तर,
एकाच बुंध्यापोटी जन्म घेतात का ?

मला एक कळत नाही,
खोल्या वेगवेगळ्या असतात का ?
वेगळ्याच असायच्या असतात तर,
एकाच छताखाली त्या बांधतात का ?

मला एक कळत नाही,
भाऊ-भाऊ भांडतात का ?
भांडायचे असेल तर,
एकाच आईच्या पोटी जन्म घेतात का ?

मला एक कळत नाही,
भारत पाकिस्तान भांडतात का ?
भांडायचे होते तर,
हिंदुस्तानच्या पोटी जन्म घेतलाच का ?

निर्मला कदम
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

Scanned with CamScanner

व्यक्तिचित्रण

भाकरीच्या शोधात... सिंधुताई

कु.अर्चना चंद्रकांत माने, तृतीय वर्ष वाणिज्य

■

जन्माला येणारा प्रत्येक जीव नाशवंत आहे. मृत्यू हा अंतिम टप्पा आहे. असं म्हणतात की, जन्मानंतरचा पहिला श्वास आणि मृत्यूपूर्वीचा शेवटचा श्वास या दोन श्वासातील अंतर म्हणजेच आमचं आयुष्य. या आयुष्याच्या वाटेवर आम्हाला हवं असलेलं, नको असलेलं जीवन जगावं लागतं. जीवनात काही व्यक्ती स्वत:पुरतं जगतात. स्वामी विवेकानंद म्हणतात, 'जे फक्त स्वत:साठीच जगतात ते जिवंतपणे मृत असतात. मात्र जे इतरांसाठी जगतात ते मेल्यानंतरही जिवंत असतात. इतिहास अशाच व्यक्तीची नोंद घेतो. पण आपल्या हयातीत इतिहासाने नोंद घ्यावी अशा थोड्या व्यक्ती या जगात आहेत. समस्त मानव जातीला प्रेरणाशक्ती बनून या कृतार्थ जीवनाचा उपयोग दीन, दलित, दु:खी, पिडीत, निराधार यांना आश्रय देण्यासाठी या असामान्य व्यक्ती आपलं आयुष्य समर्पित करतात. अशा समर्पित आयुष्याचा शोध घेताना एक शोध लागतो तो अशा व्यक्तिमत्त्वाचा की जीनं आपलं आयुष्य अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत जगलं, वेदना सहन केल्यात. त्या वेदनेतून हुंकार आला, 'जगा आणि जगू द्या, संघर्षावर मात करायला शिका, संकटांना घाबरून जावू नका, काटे बोचले तर सहन करायला शिका, कारण काट्यांना फक्त बोचणंच माहित असतं, वेदना कळत नसतात. अशा वेदनांचा वेध निर्माण करणाऱ्या आमच्या 'माई' अर्थात सौ. सिंधुताई सपकाळ.......अनाथांची माय.

समाजव्यवस्थेच्या बळी ठरलेल्या माई आज समाजाला आत्मबळ देऊन जगण्याची ऊर्जा देत आहेत. अनाथांची आई होताना स्वत:चं मातृत्व प्रथम दान कराव लागलं आहे. बेशुध्द अवस्थेत गाईच्या गोठ्यात मुलीला जन्म देऊन, त्या मुलीची जन्मनाळ स्वत:च्या हातांनी १६ वेळा दगड मारून अलग केली. एवढ्यावरच ही आई थांबली नाही; तर आईपण चुकू नये म्हणून मुलगी दगडूशेठ हलवाई देवस्थान, पुणे यांचेकडे दान केली. म्हणजेच स्वत: देवकीचे सत्व बाजूला सारून अनाथ मुलांना जवळ केलं. त्यांचा सांभाळ, संगोपन, संवर्धन करून अनाथांसाठी वेगळं विश्व निर्माण केले. नाथांच्या दुनियेत अनाथांना एक वेगळी ओळख दिली. म्हणून माई नेहमी म्हणतात, 'मला अनाथांची देवकी होता आलं नाही, पण यशोदा मात्र निश्चित झाले. अनाथांचे विश्व उभं करताना माईंचा संघर्ष अजूनही संपलेला नाही. अत्यंत महागाई आणि स्पर्धेच्या युगात या हजारो अनाथ मुला-मुलींचा सांभाळ करताना फार अथक परिश्रम घ्यावे लागतात. कोणतेही आर्थिक अनुदान उपलब्ध नसताना माईंच्या भाषणांतून म्हणजे 'आईच्या काळजातून' या हृदयस्पर्शी आत्मकथनांतून जो पैसा माईंच्या पदरात प्राप्त होतो, त्या प्राप्तीतूनच अनाथमुलांचा खर्च भागवला जातो. म्हणजे आधी

Scanned with CamScanner

भूतकाळात ३५ वर्षे रेल्वेस्टेशन, बसस्थानके, मंदिरे या ठिकाणी याचना करून कार्यभार, सेवाभाव जोपासला आणि आता वर्तमानात दररोज ५०० ते ६०० कि. मी.चा प्रवास अहोरात्र करून महाराष्ट्र आणि देशभर फिरायचे, गावोगावी स्वत:चे पणाला लावलेले आयुष्य, कर्मकहाणी, आत्मकथनातून त्यांच्यासमोर मांडायची..... 'जीद्द, आत्मविश्वास आणि ध्येयनिश्चितीची इच्छाशक्ती असेल तर जीवन जगता येते' हा जीवन जगण्याचा महामंत्र समाजाला द्यावयाचा, असा जीवनाचा प्रदीर्घ प्रवास सुरू आहे. या सत्कार्यातूनच माई, चिंधीच्या सिंधू आणि आता आम समाजाच्या 'माई' बनल्यात. त्याग, समर्पण, नि:स्वार्थवृत्ती आणि स्वत:पेक्षा इतरांसाठी काहीतरी सेवा देण्याची उत्कट इच्छा यामुळेच माईंना ऐवढं अनाथांचे अद्भूत विश्व उभं करता आलं आहे. या विश्वाची महान माता माई म्हणतात, 'मी माई झाले अनाथांची...... तुम्ही गणगोत व्हा....... ज्यांचे कोणीही नाही त्यांची मी आई झाले.... तुम्ही माझं सरकार व्हा ना......' या माईंच्या सामाजिक आव्हानातून अर्थ अभिप्रेत होतो.... तो असा की, आपणही समाजाचे काहीतरी देणं लागतो. त्या सामाजिक जाणिवेतून माईंच्या या सेवाभाव जपणाऱ्या महान कार्याला हातभार लावावा.

राष्ट्रपती पुरस्कार आणि अन्य सामाजिक संस्थांचे सुमारे ७५० पेक्षा जास्त पुरस्कार प्राप्त होऊनही माईंची भटकंती थांबलेली नाही. पुरस्कार हे कार्याला सलाम आहेत परंतु पुरस्काराने भाकरी मिळत नाही. भाकरीच्या शोधात कष्टमय यातना सहन करून फिरावच लागतं. 'गाण्यानं मला खाणं दिलं. आता भाषणं करते म्हणून राशन मिळतं', असं माईचं म्हणणं आहे. या अथक परिश्रमपूर्ण प्रवासात माईंनी १४ नोव्हेंबर २०१३ रोजी वयाची ६५ वर्षे पूर्ण करून ६६व्या वर्षात पदार्पण केलं आहे. १४ नोव्हेंबर तसा बालदिनच. अनाथ मुलांसाठी आयुष्य वेचणाऱ्या या माईंचा वाढदिवस पुणे येथे अनाथ मुलांनी साजरा केला. या भावस्पर्शी वाढदिवसाच्या दिवशी अनाथ मुले माईंचे औक्षण करतात आणि त्या विधात्याकडे आळवणी करतात..... 'परमेश्वरा आम्हांला कोणी-कोणी नाही, बरं का ही एकच आई आहे. बर कां या आईला आमच्यासाठी उदंड आयुष्य दे. आमच्या मातृत्वाचा, वात्सल्याचा निर्मळ झरा अखंड वाहू दे.' या अनाथांच्या प्रार्थनेसोबत आपण सर्व मिळून प्रार्थना करू या, 'माई तू अनाथांची आई आहेस आणि आमची माई आहेस. माई या शब्दातही 'मा' म्हणजे आई, ई या शब्दात आईचा 'ई' समाविष्ट आहे. माई तुमच्या भाकरीच्या शोधात आम्हांलाही वाटसरू होऊ देत. या संघर्षमय प्रवासात तुमची वेदना ही आमची वेदना आहे. म्हणून अनेकांच्या वेदनांना जपत, फुंकर घालत व्यतीत होत असलेलं तुमचं आयुष्य वेदनारहित व्हावं, हीच शुभ कामना...

■ ■ ■

एकटेपणाच्या उन्हात फिरुन मन बिचारं खूप थकलं,
डोळे न पुसता रडत-रडत आठवणींच्या उन्हात बसलं,
मन आणि नशीब यांच्यात कोणत्याच प्रकारचं नातं नसतं
नशीबात जरी कुणी नसलं तरी मन मात्र त्याचीच वाट पाहत असतं

कु.राणी अवघडे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

Scanned with CamScanner

मैदानाबाहेरील सचिन

कु.मयुरी भुजबळ, प्रथम वर्ष कला

क्रिकेट विश्वातील प्रत्येकाच्या गळ्यातील ताईत असणारा आणि भारतीयांच्या देव्हाऱ्यात जागा मिळवणाऱ्या या क्रिकेटच्या मैदानातील एका हिऱ्याच्या निवृत्तीने सारे क्रिकेटविश्व हळहळले. पण हा ११ वर्षाचा सचिन देव कसा झाला ? तो एक चांगला खेळाडू आहेच यात तिळमात्र शंका नाही पण तो एक व्यक्ती म्हणून कसा आहे ? त्याने अवघ्या २४ वर्षात पूर्ण देशच नव्हे अख्खे जग सचिनमय केले आहे.

सचिनच्या मोठेपणाची चर्चा करताना आपण नेहमीच त्याच्या मैदानावरील कामगिरीचा विचार करीत असतो. तो विचार महत्वाचा आहेच. पण त्याचबरोबर या कामगिरीस साह्यभूत असे जे सचिनचे स्वभावचारित्र्य आहे तेही महत्वाचे आहे. सचिन जेव्हा कसोटी खेळायला पश्चिम बंगालमध्ये गेला होता, तेव्हा संघटनेने त्याचे खूप मोठ्या प्रमाणात स्वागत केले. सचिन तेथे खेळण्यासाठी आला आहे याचाच विसर त्या बंगालच्या मंडळींना पडला असावा म्हणून ते त्याच्या स्वागतात रमून गेले होते. अखेर सचिनला "मी खेळापेक्षा मोठा नाही, संघात आणखीही १४ खेळाडू आहेत" असे त्या संघटनेला सांगावे लागले. नंतर संघटनेने समारंभ आवरता घेतला. सचिनने काही कार्यक्रमांना जाणे टाळले. फक्त खेळाडूच नव्हे तर सर्व सेलेब्रिटी बनू पाहाणाऱ्यांनी धडा घ्यावा असा हा प्रसंग आहे.

केवळ खेळावर लक्ष केंद्रित करता यावे यासाठी आपल्या सन्मानार्थ कार्यक्रमांना न जाण्याचा निर्णय खरंच कौतुकास्पद आहे. त्याच्या याच निर्णयक्षमतेच्या जोरावर त्याने पूर्ण जगाला सचिनमय बनवून ठेवले. आंतरराष्ट्रीय बॉक्सिंगपटू मेरी कोम म्हणतात की, "त्याच्याकडे कमालीचा विनय आहे आणि नेहमीच तो विनम्रपणे वागतो. जगातील सर्वोत्तम खेळाडूंमध्ये त्याला स्थान असले तरी, त्याचे पाय अजूनही जमीनीवरच आहेत." सचिन नेहमीच स्वतःला विद्यार्थी समजतो. आपल्यापेक्षा लहान खेळाडूंशी मैत्री आणि मोठ्यांचा आदर करतो. त्याच्या याच वृत्तीमुळे त्याने प्रत्येकाच्या हृदयात जागा निर्माण केली आहे. सचिन एक असा तारा आहे जो खूप उंच असूनही त्याने मातीशी नातं कायम ठेवलं. सचिनची लहानपणापासून इच्छा होती भारताकडून खेळण्याची, त्यानंतर कसोटी क्रमवारीत अव्वल स्थान पटकावण्याची, विश्वविजयाची आणि आयपीएल विजेतेपद पटकावण्याची. ही सर्व स्वप्नं त्याने पाहिली आणि साकारली. तो प्रत्येक स्वप्न जगला. याला कारण म्हणजे त्याची तीव्र इच्छाशक्ती.

१६ मार्च २०१२ या दिवशी मास्टर-ब्लास्टर सचिनने उद्‌गार काढले होते, 'खेळाचा आनंद लुटा. स्वप्ने पहा, त्याचा पाठलाग करा, ती साकार होतात.' आणि त्याने ती करूनही दाखवली. तो मैदानावर

खेळत असला की प्रत्येकाला स्फुरण येत असे. सगळं काही व्यवस्थित सुरू आहे या अवस्थेत जाऊन प्रत्येकजण स्वत:चं दु:ख विसरत होता आणि आपल्या लाडक्या सचिनच्या खेळात मंत्रमुग्ध होत होता. फक्त भारतीयच नव्हे तर इतरही देशाच्या खेळाडूंचा तो मित्र आहे. सचिन ज्या-ज्यावेळी मॅन ऑफ द मॅच किंवा मॅन ऑफ द सेरीज म्हणून गौरवला गेला त्या-त्या वेळी त्याचा सन्मान म्हणून त्याला शाम्पेन किंवा वाईनची बाटली देण्यात आली. जल्लोषात येऊन ते पिणं तर सोडाच पण सचिनने ते कधी उडवलेही नाही. व्यसनाधीनतेचा भयंकर तिटकारा असणारा हा खेळाडू. आपल्या बहुआयामी व्यक्तिमत्वाने त्याने प्रत्येकाची मने जिंकली आणि तो प्रत्येकाच्या हृदयाच्या कोंदणातला हीरा बनला.

सचिनच्या व्यक्तिमत्वाचा दाखला देताना एक प्रसंग नमूद करावासा वाटतो. सचिनची मुलगी सारा लहान असताना तिला खूप ताप झाला होता. सचिन तिला हॉस्पिटलमध्ये घेऊन जाताना त्याची गाडी मध्येच चाहत्यांनी अडवली आणि गाडीभोवती गर्दी केली. सचिनच्या सोबत असलेला मित्र वैतागून पोलिसांना फोन फिरवू लागला, सचिनने त्याला थांबवलं आणि म्हणाला, ''मी पटापट स्वाक्षऱ्या करतो मग आपण लगेच निघू.'' त्याने हसतमुखाने सर्वांना स्वाक्षऱ्या दिल्या. स्वत:च्या मुलीइतकंच चाहत्यांनाही महत्त्व देणारा आणि त्यांची कदर करणारा सचिन हा खरचं महान आहे.

सचिनच्या मित्रांचही त्याच्याबद्दल खूप वेगळं आणि निरागस मत आहे. ते म्हणतात, ''सचिन एक मित्र म्हणून तसा हळवा आहे, त्याच्यामध्ये अजूनही आपुलकी, जिव्हाळा आहे, कधी भेटलो तर तो समोरून हात दाखवतो, आपण महान क्रिकेटपटू आहोत हे त्याच्या मैत्रीच्या आणि मित्रांच्या कधीही आड आलेले नाही. क्रिकेटमध्ये त्याने अनेक शिखरे गाठलेली असली तरी त्याचे पाय अजूनही तसेच जमिनीवर आहेत. पण आमच्यात थोडासा बदल झाला आहे. आम्ही सुरुवातीला त्याला तेंडल्या बोलायचो, त्यानंतर सचिन आणि आता 'मास्टर' म्हणतो'' त्याचे मित्र सांगतात तो अतिशय लाजाळू आणि स्वत:हून फार कमी बोलतो. त्याला जास्त बोलताना संकोच वाटतो. सचिन हा जेवणाचा खूप शौकीन आहे. त्याला मांसाहारी जेवण खूपच आवडते. 'खेकडे' हा त्याचा आवडता पदार्थ आहे. तसेच बिर्याणी, मासे खाण्याचा तो शौकीन आहे. एकदा सचिन आणि माजी क्रिकेटपटू सलिल अंकोला यांनी ७५ खेकडे फस्त केले होते आणि राहिलेल्या खेळाडूंना फक्त रस्यावर समाधान मानावे लागले होते.

सचिन त्याच्या शेवटच्या कसोटीच्या भाषणात आपल्या मित्रांबद्दल बोलतो, 'लहानपणी मला फार मित्र होते. त्यांचे मला इथपर्यंत पोहचवण्यात फार मोठे योगदान आहे. जेव्हा मी त्यांना सरावासाठी गोलंदाजी करायला सांगायचे तेव्हा ते नेहमी यायचे. मला साथ द्यायला ते त्यांची कामे सोडून यायचे. जेव्हा मी दुखापतग्रस्त होतो आणि सकाळी उठायचो कारण रात्रभर झोप यायची नाही आणि जेव्हा दुखापतीमुळे कारकीर्द संपेल असे वाटत होते. तेव्हा पहाटे तीन वाजता उठून फिरवायचे आणि कारकीर्द संपली नसल्याचा विश्वास द्यायचे. या साऱ्या मित्रांशिवाय आयुष्य संपूर्ण होऊ शकत नाही.

सचिन त्याच्या कुटुंबाबद्दल सांगताना अतिशय भावूक होतो. त्याला त्याचे वडील म्हणत असत, ''तू तुझी स्वप्नं गाठली पाहिजेत. पण त्यासाठी कोणताही जवळचा मार्ग शोधू नकोस, तुझा मार्ग खडतर असेल पण माघार घेऊ नकोस. इतर काही बनण्यापेक्षा तू चांगला माणूस बन.'' सचिन म्हणतो, ''मैदानात चांगली कामगिरी केल्यावर मी आकाशात बॅट दाखवायचो ते माझ्या बाबांसाठी.'' तो त्याच्या आईबद्दल सांगताना म्हणतो, ''ती अतिशय संयमी आहे. माझा खेळ चालू असताना देवापुढे प्रसाद ठेवायची आणि उपवास करायची.' सचिनच्या

Scanned with CamScanner

आयुष्यातली पहिली बॅट त्याला त्याच्या बहिणीने म्हणजे सविताने दिली. सचिनचा भाऊ अजित बद्दल बोलताना सचिन म्हणतो, 'हे संपूर्ण स्वप्न आम्ही दोघं मिळून जगलो. तो एक असा व्यक्ती आहे, की ज्याने स्वत:च्या क्रिकेट कारकिर्दीचा माझ्यासाठी त्याग केला.'

सचिनची पत्नी अंजली म्हणजे 'सचिनशिवाय क्रिकेट असू शकतं पण क्रिकेटशिवाय सचिन ही कल्पनाच माझ्यासाठी अशक्य आहे.' सचिन हा आधी क्रिकेटचा आहे, त्याच्या तमाम चाहत्यांचा आणि देशाचा आहे आणि मग आमचा आहे. सचिन अंजलीबद्दल बोलताना म्हणतो, 'अंजली एक डॉक्टर आहे, तिच्यापुढे फार चांगली कारकीर्द होती मी क्रिकेटविश्वात दंग असताना मागील कुटुंबाची जबाबदारी स्वत:वर घेत तिने मला सांगितले, 'तू तुझे क्रिकेट कायम ठेव कुटुंबाची सर्व जबाबदारी मी स्विकारते.' तिच्या याच पाठींब्यामुळे मी मुक्त आणि निश्चिंतपणे दडपणाशिवाय क्रिकेट खेळू शकलो.

सचिनने आपल्या निवृत्तीच्या भाषणात संघाला एक संदेश दिला. तो म्हणाला, ''आपण भारतीय संघाचे एक भाग होऊ शकलो आणि त्याचा आपल्याला अभिमान असायला हवा आणि देशसेवा करायला हवी.'' आपल्या देशाची देशसेवा सचिनने खरंच मनापासून केली. २४ वर्षांच्या कारकिर्दीत त्याच एकाही खेळाडूबरोबर भांडण झालेले नाही. कोणत्याही वादात अथवा गैरवर्तनात सचिन सापडला नाही.

निवृत्त होताना हळहळणाऱ्या प्रत्येक हृदयाचा ठोका अन् ओघळणाऱ्या प्रत्येक पापणीतील अश्रू सचिनबद्दलच्या प्रेमाची साक्ष देत होता. सचिन एक शहेनशहा आहे ज्याने प्रत्येकाच्या हृदयात घरच नव्हे तर महल [illegible]

परींदोंकी तरह सोचोगे
तो पिंजरे में रहोगे......

सोचो शहेनशाहकी तरह
तो महेल बनाओगे..

सचिनबद्दल बोलताना शब्दच नव्हे तर लेखणी सुध्दा अपुरी पडावी असा सचिन पुन्हा धरतीवर होणे नाही.

■ ■ ■

रयत माझी माय

रयत माझी माय, जशी दुधावरची साय,
म्हणूनच समाजामध्ये मला कोणाची भीती नाय.

कर्मवीर अण्णांनी घेतले
रयतेला वाहून,
माता लक्ष्मी आल्या,
त्यांच्या मदतीला धाऊन.

एवढा मोठा लाविला हा वृक्ष,
पसारा त्याचा मावेना,
पसाऱ्याच्या छायेविना जीव माझा रमेना,
अण्णा जीव माझा रमेना.

अण्णांचे कार्य हे महान,
माता लक्ष्मींनी राखला त्यांचा मान
दोघांनीही पटकाविले,
माझ्या हृदयाचे स्थान.

अण्णा झाले महान, त्यांचे
एकची निशाण, ज्यांनी
मंगळसूत्रही ठेविले गहाण.

कळीतुनी फुले उमलली, तशी
रयतेतूनी मुले उमलली,
कर्मवीर अण्णांनी अशी,
मोत्यांची माळ गुंफली.

उदय नानासो मग
प्रथम वर्ष विज्ञा

Scanned with CamScanner

ॐकार ध्वनीची शक्ती...

कु.मयुरी आण्णा शेडगे, प्रथम वर्ष कला

■

ॐ ही ध्वनीची शक्ती आहे. जगामध्ये पहिल्यांदा उत्पन्न झाला तो ध्वनी ॐकार होय आणि त्यापासून सगळे जग उत्पन्न झाले; म्हणून कुठलाही मंत्र ॐकाराचा प्रणव लागल्याशिवाय सिद्ध होत नाही.......

...... आणि म्हणून मंत्र कसा असावा, कुणी म्हणावा, कुणी द्यावा, त्याला काही अर्थ असतो. कारण परमेश्वराकडून पहिली प्रकटलेली शक्ती..... आवाजाची शक्ती, ध्वनीची शक्ती ॐकारापासून नानाविध स्वरव्यंजने निर्माण झाली.

ॐकाराचे 'अ, ऊ आणि म' हे तीन ध्वनी आणखी आहेत. 'अ' आणि 'ऊ' हे स्वर आहेत तर 'म' ही ध्वनीची शक्ती आहे. हे ध्वनी, आहे. हा जो पहिला ध्वनी उत्पन्न झाला त्याच्यापासून इतर सर्व ध्वनी निर्माण झाले. त्यामुळे मूळ ध्वनी जो ॐ त्याच्यापासून निर्माण झालेले हे सर्व ध्वनी, सर्व सूर व व्यंजने यांनाही देवताच मानले जाते. नुसते मानले गेले नाही तर ते देवता स्वरूपच आहे. ज्याप्रमाणे ॐ हे दैवत स्वरूप आहे. त्याचप्रमाणे ॐकारापासून उत्पन्न झालेली सगळी अक्षरे ही त्याचीच लेकरे आहे त्यामुळे ती दैवते आहेत.

श्री. सद्‌गुरू ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज नाम हे सत्वस्वरूप आहे. या प्रवचनात म्हणतात की अनेकात एकत्व शोधणे हेच मानवी ज्ञानाचे लक्षण आहे. या जगामध्ये कितीतरी वैचित्य आढळते. नाना तऱ्हेचे दगड, नाना तऱ्हेचे पक्षी, प्राणी या सर्वांची नावे जरी भिन्न असली तरी त्या सर्वांमध्ये 'असणेपणा'चा गुण आहे म्हणजे सजीव प्राणी झाला तरी तो 'आहे' आणि निर्जीव वस्तू झाली तरी ती 'आहे'. एवढेच काय पण आनंदाला सुध्दा 'आहेपणा'चा गुण आहे. या असणेपणाच्या गुणाला 'नाम' म्हणतात. यालाच ॐकार असे म्हणतात. ॐकारातून सर्वसृष्टी उगम पावली. ॐ हे परमात्म्याचे स्वरूप आहे.

वेदांच्या मंत्राचा आरंभ ॐकारानेच होतो, हेही विसरून चालणार नाही.

■ ■ ■

फक्त तुझ्यासाठी

आयुष्य असेच सरते, धावत आठवणींच्या पाठी,
संबंध आयुष्य वाट पाहिली, मी फक्त तुझ्यासाठी....
तुझ्या येण्याची वाट पहात, शब्द गोठले अन् ओठी
हृदयात दुःखाचे भास कवळले, मी फक्त तुझ्यासाठी..
जगले असे की मी, जगणे राहून गेले पाठी
डोळ्यातले अश्रू हृदयात कोंडले,
मी फक्त तुझ्यासाठी....
हर घडी तुझ्या प्रेमाची, मनात ठेवली आस मोठी,
त्या आशेवर जगत राहिले, मी फक्त तुझ्यासाठी
तुझ्याच समोर झुकते मन,हे मन ही आहे फार हट्टी
याच हट्टावर आयुष्य बेतले, मी फक्त तुझ्यासाठी....

ज्योती शामराव कदम, प्रथम वर्ष विज्ञान

Scanned with CamScanner

जीवनातील सोनेरी क्षण

कु.वृषाली सोपान सावंत, प्रथम वर्ष कला

■

''जीवन संघर्षात खूप काही करायचं असतं,
आपलं वेगळेपण दाखवायचं असतं,
हरूनसुध्दा पुन्हा एकदा जिंकायचं असतं.
आणि हार जीत जीवनाचंच नाव असतं.''

खरंच जीवन जगताना माणसाला वेगवेगळ्या प्रकारे अनुभव येतात. काही अनुभव हे सुखद असतात, तर काही अनुभव हे दुःखद असतात. परंतु जीवनात असेही क्षण असतात की ते क्षण आपण आयुष्यभर विसरू शकत नाही. असाच ''माझ्या जीवनातील एक सोनेरी क्षण'' तो सोनेरी दिवस अजूनही माझ्या मनपटलावर जसाच्या तसा उभा राहतो. तो म्हणजे मी डी.टी.एड.च्या प्रथम वर्षात असताना आमच्या सरांनी आम्हाला सांगितले की, तुमच्या रस्सीखेचच्या स्पर्धा होणार आहेत. त्यावेळी मी माझी तयारी दर्शवली आणि सरांनी माझं नावही घेतले. काही दिवसांनी आम्ही हुतात्मा परशुराम विद्यालय वडूज येथे स्पर्धा खेळलो. या स्पर्धेमध्ये आमचे कॉलेज म्हणजे 'संतकृपा कॉलेज' उपविजेता झाले.

दोनच दिवसांनी आम्हाला राज्यस्तरीय स्पर्धेसाठी निवड करण्यासाठी बोलावण्यात आले. आणि आमच्या कॉलेजमधील काही मुलींची राज्यस्तरीय स्पर्धेसाठी निवड झाली. स्पर्धा म्हटल्यानंतर प्रॅक्टीस ही पाहिजे त्यातून ही स्पर्धा होती राज्यस्तरीय. राज्यस्तरीय स्पर्धा असल्यामुळे सराव करणे भागच होते. आणि त्याचवेळी आमच्या कॉलेजमध्ये परीक्षाही चालू होत्या आम्ही मुली पेपर संपल्यानंतर या खेळाचा सराव करत होतो. त्यावेळी आम्ही विद्यार्थी आणि खेळाडू असा दोन्हीही भूमिका साकारत होतो. आमच्या परीने आम्ही चांगल्या प्रकारे खेळण्याचा प्रयत्न करत होतो.

अखेर उजाडला तो दिवस एकदाचा. आम्ही सहभागी झालेल्या सर्व मुली होस्टेलच्याच असल्याने आमची धावपळ सुरूच होती. आमच्या स्पर्धा या म्हाळुंगे (बालेवाडी) येथे होत्या. आतापर्यंत या स्टेडियमबद्दल ऐकलं होतं आणि आता त्या स्टेडियमवर मी खेळायला जाणार आहे. खरं तर खूप आनंद झाला होता. परंतु असेही वाटत होते की आपला या स्पर्धेत टिकाव लागेल का ? तसं पाहिले तर ही स्पर्धा मी खेळले अनुभवासाठीच. स्पर्धेच्या आदल्या दिवशी जिल्ह्यातील सर्व मुलींना शाहू स्टेडियम, सातारा येथे एकत्र बोलावले व आमचे संघ पाडण्यात आले. मी माझ्या मैत्रिणीपासून अलिप्त झाले. कारण आम्ही सर्वच जणी वेगवेगळ्या संघात गेलो. संघ पाडल्यानंतर आम्ही बालेवाडीला जायला निघालो. काही तासातच आम्ही बालेवाडीला पोहोचलो. ते दिवस पावसाळ्याचे होते. त्यामुळे जिकडे तिकडे चिकचिकच होती.

Scanned with CamScanner

स्पर्धेचा दिवस आला. वरून मेघराजा बरसत होता आणि आमच्या खाली स्पर्धा चालल्या होत्या. जणू काही आमचं आणि पावसाचं भांडणच चाललं होतं. १६ जुलै रोजी दुपारी आमच्या स्पर्धा सुरू झाल्या. आमचा संघ जेव्हा मैदानावर उतरला तेव्हाही पाऊस सुरूच होता. आमच्या अगोदर काही स्पर्धक याच मैदानावर खेळले होते. त्यामुळे या मैदानावर दलदल झाली होती. या मैदानावर पाय ठेवायचा म्हटलं तरी कधी घसरून पडेल याचा नेम नव्हता आणि अशा मैदानावर आम्ही खेळत होतो, या स्पर्धा इनडोअर आणि आऊटडोअर अशा दोन प्रकारच्या होत्या. मी खेळले होते आऊटडोअरमध्ये आणि साहजिकच आऊटडोअर स्पर्धा या पावसात सुरू होत्या. खेळासाठी जी रस्सी होती ती पूर्णपणे चिखलाने बरबटलेली होती. त्यामुळे ती सटकण्याची शक्यता ही जास्त होती. रस्सी ओढताना खाली घसरून पडले तरी चालेल, परंतु रस्सी सोडायची नाही कारण रस्सी सोडल्यानंतर फाऊल धरायचे. रस्सी ओढताना मीही घसरून पडले. परंतु मी रस्सी सोडली नाही. अखेर आम्ही फायनलला पोहोचलो. संध्याकाळ झाल्यामुळे आमच्या स्पर्धा या दुसऱ्या दिवशी म्हणजेच १७ जुलैला झाल्या. आमची फायनल ठाणेविरूध्द झाली. खरं म्हणजे स्पर्धा आमच्या हातून गेली होती. परंतु शेवटच्या दोन मिनिटात आम्ही सर्वांनी एकवटून रस्सी ओढल्यामुळे स्पर्धा आमच्या हातात आली आणि आमच्या संघाला सुवर्णपदक मिळालं. मला स्वप्नातही वाटलं नव्हतं की मला सुवर्णपदक मिळेल.

सर्व स्पर्धा संपल्यानंतर संध्याकाळी आमचा बक्षिस वितरण समारंभ होता. तसं पाहिलं तर त्या दिवशी माझ्यावर अभिनंदनाचे वर्षावच होत होते. माझ्या क्रिडाशिक्षकांना म्हणजेच साठे सरांना (एनआयएस कोच पतियाला) तर खूपच आनंद झाला होता. तो त्यांच्या चेहऱ्यावर स्पष्ट जाणवत होता. माधवी पाटील मॅडम यांच्या हस्ते सर्वांना मेडलही देण्यात आले. सुवर्णपदक असल्यामुळे आमच्या संघाचे नाव शेवटी होते. ज्यावेळी सुवर्णपदक माझ्या गळ्यात घातलं त्यावेळी इतका आनंद झालेला की, तो शब्दांत मांडणे कठीणच. सत्कार झाल्यानंतर मी माझ्या जागेवर गेले, तेथे गेल्यानंतर मी सरांच्या पाया पडले व माझ्या गळ्यातील मेडल मी सरांच्या गळ्यात घातले. आमच्या पाठीमागे बसलेल्या लोकांचं लक्ष आमच्याकडे होतं ते मला कळलंच नाही. मी सरांच्या गळ्यात मेडल घातल्यानंतर सर्वांनी टाळ्यांचा कडकडाटच केला होता. त्यावेळी सरांच्या डोळ्यात आलेले आनंदाचे अश्रू मी पाहिले. सरांना झालेला आनंद ते शब्दांत सांगूच शकत नव्हते ते त्यांच्या अश्रूंनी सांगितले होते. त्यावेळी सरांनी काढलेले एक उद्‌गार मला आठवले, 'आपलं आणि परकं यातला फरक काय असतो, ते मला आज कळलं.' संध्याकाळी जेवून निघताना आम्हाला एक मुलगी दिसली. त्या मुलीला पाहिल्यानंतर मला असं वाटलं, या मुलीला मी कोठेतरी पाहिले आहे. नंतर माझ्या लक्षात आलं की, अरे ही तर तेजस्विनी सावंत आहे. जीला आपण टि.व्ही.वर पाहतो. ती तेथे प्रॅक्टीससाठी आली होती. आपण एवढ्या मोठ्या स्टेडियमवर खेळलो याचा खूप आनंद होत होता.

कॉलेजमध्ये गेल्यानंतर सर्वांकडून अभिनंदनाचे वर्षावच होत होते. अध्यक्षांच्या हस्ते माझा सत्कारही करण्यात आला. हा माझ्यासाठी एक आनंदाचा धक्काच होता.

काही दिवसांनंतर आमच्या सरांनी राष्ट्रीय स्तरावर कुस्तीमध्ये सुवर्णपदक मिळवले. सरांना सुवर्णपदक मिळाले म्हणून मी सरांचं अभिनंदन करण्यासाठी गेले. तेव्हा मी अभिनंदन केलेही. सरांनी मला विचारलं कशाबद्दल ? मला सरांचं आश्चर्य वाटलं, की एवढं मेडल मिळालं असतानाही सरांना किंचित गर्व नव्हता. त्यावेळी सर मला म्हणाले, 'हे मेडल फक्त तुझ्यामुळे मिळाले.' सरांच्या तोंडून हे उद्‌गार ऐकून मी सुखावलेच. खरंतर सरांनीही क्रिडाक्षेत्रात खूप नाव मिळवले होते परंतु त्यांना

Scanned with CamScanner

त्यावेळी सर्टीफिकेट किंवा ट्रॉफी दिली जायची. सरांना मेडल पाहिजे होते. सर मला म्हणाले, 'तुला गोल्ड मेडल मिळाले, मग मी ही मनाशी विचार केला की मी ही मेडल मिळवणारच. राष्ट्रीय स्पर्धा खेळल्यानंतर सरांची आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेसाठी सरांची निवड झाली. या स्पर्धा श्रीलंकेमध्ये झाल्या होत्या. या स्पर्धेत आमच्या सरांना 'ब्रॉंझ'मेडल मिळालं. आणि सरांच्या हातात भारताचा झेंडा आला. आम्हा विद्यार्थ्यांसाठी खूप आनंदाची गोष्ट होती ती.

खरंच सरांमुळे माझ्या जीवनाला वेगळीच कलाटणी मिळाली. मग ते माझ्या माध्यमिक शाळेतले असोत किंवा कॉलेजचे. ते सदैव माझ्यासाठी प्रेरणादायी आहेत.

■ ■ ■

लढाई

छे ! नक्कीच केला असेल,
कुणीतरी यशस्वी जादूटोणा
त्या तरूण माथेफिरूवर
अन्यथा मेंदू शाबूत असता तर
त्याने झाडलीच नसती
एकही गोळी नरेंद्रावर
त्यानेही बंद पाडले असते थोतांडांचे अभियान.
पण जेव्हा पुरोगामीत्व कोसळते रक्ताच्या थारोळ्यात.
तेव्हा श्रध्देच्या पाखरांच्या पंखावर असते अंधश्रध्देची राख.
आणि तडफेने झेपावणारी पाखरं पराभूत होऊन
कर्मकांडाच्या वळचणीला आसरा घेतात.
प्रत्येक शतकात हे रक्ताचे थारोळे इतिहास बनले आहे.
एकीकडे उजळतांना वर्धमान होताना
नव्या परिमाणांचे बुध्दीगम्य क्षितीज.
एक बंदुकही लखलखते नव्या सुडाने.
एका क्षणात माणुसकीचा आवाज गोठवून टाकणारा
गोळीचा आवाज.
अडवू शकतो काही काळ समाज सुधाराचा प्रवाह
पण नव्या जोमाने जन्माला येतच असते
नव्या माणसाचे अभियान.
तोपर्यंत बांधून ठेवायला हवेत हे काळी जादू झालेले मेंदू
शतकानुशतके चालत आलेली ही लढाई
नव्या अभिसरणांची खंबीर अस्त्रांनी पुढे चालू ठेवायला हवी.
माणूस संपविण्याची ही विकृत चाल
ज्या बंदूकीने लिहली ती बंदूकच नष्ट करायला हवी.
प्रखर विचारांची शस्त्रे अजून धारदार करायला हवीत !

अभिमन्यू पोपट सावंत, प्रथम वर्ष विज्ञान

कळी

एक गुलाबकळी पाकळ्यांच्या आत
अगदी सुरक्षित होती
उमलण्याआधीचे ते सुख
ती मनसोक्त अनुभवत होती

मनी तिच्या उठती तरंग
जीवनाचे माहित नव्हते रंग
फांदीवर जणू आईच्या कुशीत
कळी होती फारच खुशीत ।

अन् [illegible] तो दिन उजाडे
कळीचे त्या फूल बनले
सुंदर ते नवे विश्व पाहून
फूल फांदीवर झुलू लागले ।

फांदीवरचा झोपाळा तो
फार काळ टिकला नाही
हिरवळी स्वप्नांचा त्या,
खेळखंडोबा सारा काही ।

कोण्या एका राकट हाताने
फांदीवरचे फूल तोडून नेले
जगणे कळायच्या आत फुलाला,
जीवनाचा अर्थ सांगून गेले !
सत्याची ओळख पटवून गेले !

अतुल शिंदे
प्रथम वर्ष कला

Scanned with CamScanner

स्त्रीभ्रूणहत्या

राहुल हिंगमिरे, प्रथम वर्ष कला

■

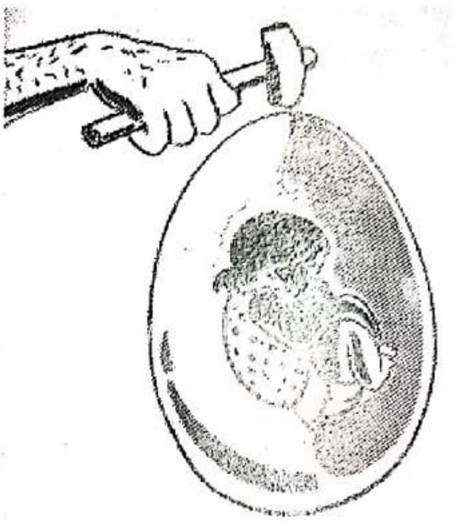

(**गा**वचे पाटील आपल्या विचारात मग्न असतात. तेवढ्यात त्यांचा मुलगा रविंद्रनाथ आणि त्याची पत्नी पार्वती यांचे आगमन होते. नंतर रविंद्रनाथ आणि पाटील यांच्यात संवाद चालू होतो.)

पाटील : काय रं ए बेन्या, बायकोबरोबर कुठं बोंबलत हिंडतुयास इलेक्शनची तयारी कोण माझा बाप करणार व्हय ?

रविंद्र : काय न्हाय बाबा, ते मी देवळात गेलो होतो.

पार्वती : घ्या मामा प्रसाद घ्या.

पाटील : काय ? देव पोरगा देतो म्हणाला का ?

(या बोलण्याने पार्वती बेचैन होते. तिच्या मनात अनेक प्रश्न उभे राहतात, तेवढ्यात तिचा तोल गेला आणि ती चक्कर येऊन खाली कोसळते. त्यामुळे पाटील आणि रविंद्रनाथ या दोघांच्यामध्ये खळबळ उडते.)

पाटील : आर ए बेन्या, बघत काय बसलाय, आता डॉक्टरलाबी मीच बोलवायचं व्हय.

रविंद्रनाथ : व्हय, व्हय ! डाक्टरला फोन करून बोलावून घी तू.

(डॉक्टर पार्वतीची तपासणी करून बाहेर येतात तोपर्यंत रविंद्रनाथ डॉक्टरांना प्रश्न विचारतो.)

डॉक्टर : काहीही झालेले नाही. पाटील आता गावात पेढे वाटा, तुम्ही आजोबा होणार आहात.

(पाटलांना खूप आनंद होतो. तेव्हापासून ते पार्वतीची जपणूक आपल्या मुलीप्रमाणे करतात. ३ ते ४ महिन्यांचा कालावधी निघून जातो. वेळ पुढे सरकतो तसतसे पाटलांच्या मनात अनेक शंका निर्माण होतात. पाटील रविंद्रला बोलावून घेतात.)

रविंद्रनाथ : काय वं बाबा, तुम्ही मला आणि पार्वतीलाबी एकदम बोलावलं.

पाटील : व्हय ! तुमास्नी डाक्टरकडं जायाचं हाय.

रविंद्रनाथ : पण आमच्यापैकी कोणबी आजारी न्हाय ! मग कशासाठी ?

पाटील : तुमाला डाक्टरकडं सोनोग्राफी करायला जावं लागल. आन या पार्वतीच्या पोटात आपला वारस वाढतुय का ती कार्टी हे तपासून बघा.

रविंद्रनाथ : आव पण बाबा ह्यो तर कायद्यानं गुन्हा हाय न्हवं ?

पाटील : तुमास्नी म्हाईत हाय न्हवं की, या गावात आमचा कायदा चालतू; त्यो कायदा गेला खड्ड्यात. जा आदी सोनोग्राफी करून या.

Scanned with CamScanner

पार्वती : आव पण !

पाटील : पण बिण काय न्हाय. आन् जर कार्टी आसल तर तिला मारून टाका.

पार्वती : न्हाय मामा, म्या आसं काय बी करणार न्हाय.

पाटील : तुला हे करावच लागणार. आम्ही आमच्या बायकोला वचन दिलं होतं की, या घरात पहिल्यां आपला वारसच जन्माला ईल म्हणून आन जर का तू आसं केलं न्हाईस तर तुझी काय खै न्हाय.

(रविंद्रनाथ आणि पार्वती दोघेही बळजबरीमुळे तयार होतात व दवाखान्यात येतात.)

डॉक्टर : नमस्कार, रविंद्रनाथ पाटीलसाहेब, या बसा.

रविंद्रनाथ : डाक्टर, तुम्ही मी सांगल तस करायचं. तुम्ही माझ्या बायकोची सोनोग्राफी करायची.

डॉक्टर : सोनोग्राफी, अहो पाटीलसाहेब तुम्ही काय बोलताय ते तुम्हाला कळतय का ? हा कायद्या गुन्हा आहे. अशा कारणाने माझ्या सर्व मशनरीज जप्त होतील आणि शिवाय मला तुरुंगवास होईल.

रविंद्रनाथ : आसं काय बी होणार न्हाय, याची जबाबदारी माझी.

डॉक्टर : ठीक आहे. या वैनी या.

(सोनोग्राफीचे निदानपत्रक येते.)

डॉक्टर : पाटील, तुमच्या पत्नीच्या गर्भात एक मुलगी वाढत आहे.

रविंद्रनाथ : काय ? डाक्टर तुम्ही आसं करा, ती जन्माला यायच्या आतच तिला मारून टाका.

डॉक्टर : आहो पाटील तुमचं डोकं ठिकाणावर आहे कां ? तुम्ही मला गर्भपात करायला सांगत आहा मला तुरुंगवास होईल, शिवाय एक लाख रुपये दंड.

रविंद्रनाथ : आव डाक्टर त्याचं तुमी काय घेवून बसलाय ? तुमी मागाल तेवढा पैसा मी तुमाला द्याय तयार हाय. मग तर झालं.

डॉक्टर : मग झालं तर. मी मागेल तेवढे पैसे द्यावे लागतील. नाहीतर......

रविंद्रनाथ : व्हय, म्या तयार हाय.

(त्यानंतर गर्भपात करण्याचा दिवस ठरतो. त्या दिवसानंतर बरोबर ७ दिवसांनी गर्भपात करण्याचे ठरते ६व्या दिवसाच्या रात्री रविंद्रनाथ व पार्वती यांच्यात संवाद चालू होतो.)

पार्वती : आव म्या काय म्हणतीया ? हे करणं बरोबर न्हाय. आपण स्वत: आपल्या पोरीला मारायचं तुमालातरी हे पटतंय कां ?

रविंद्रनाथ : आपल्याला दुसरा पर्याय न्हाय. आपल्या घरातच न्हाय तर आपल्या गावात बाबांचा दबदबा हाय. त्यांच्यापुढं बोलणं ठीक न्हाय. ते म्हणत्याल तसच करावं लागणार.

पार्वती : याला दुसरा पर्याय न्हाय का ?

रविंद्रनाथ : न्हाय.

(त्या गोष्टीचा परिणाम पार्वतीच्या डोक्यावर होतो आणि त्या रात्री एक अघटीत कृत्य घडते.)

पार्वतीच्या गर्भात वाढत असणारी मुलगी (पडद्यामागील पात्र) : आई ! आई, अग इकडे-तिकडे का

Scanned with CamScanner

पाहतेस ? मी आहे, तुझी मुलगी जिला तू उद्या गर्भपात करून मारणार आहेस. भिऊ नकोस, मी भूत वगैरे नाही. माझी आईच गर्भपात करणार हे कळल्यानंतर मला धक्काच बसला. माझा तर विश्वासच बसत नाही. एखाद्याच्या पायाला ठेच लागली तर, आई ग ! असं म्हणून आईची आठवण काढतात. पण मी कोणाची आठवण काढू ? आई, पण असं का ? यात माझा काय दोष ? फक्त एवढच ना की मी मुलगी आहे. यापुढे तुम्हाला मुलगाच होईल हे कशावरून आणि तो मुलगा तुमचं भविष्य उज्ज्वल करेल हे कशावरून ?

आई, कल्पना चावलाने आपल्या देशासाठी आपले प्राणत्याग केले. याचबरोबर इंदिरा गांधी यांनी आपले आयुष्य आपल्या देशाच्या सेवेसाठी घालवले. मदर तेरेसांनी तर आपले आयुष्य गोर-गरिबांच्या सेवेसाठी घालवले. मी मदर तेरेसा का होऊ शकणार नाही ? मदर तेरेसा झाली नाही तर मदर तेरेसासारखे व्यक्तिमत्त्व तरी घडवेन. आई मला उद्याची कल्पना चावला व्हायचय, मला उद्याची इंदिरा गांधी, किरण बेदी व्हायचं आहे. मला पुढचं आयुष्य जगायचं आहे. यापुढे तुला मुलगीच झाली तर तू तिलाही मारून टाकशील ? मग उद्याची पिढी विश्वास कोणावर ठेवेल ?

आई, मला मारू नकोस, मी उद्याची कल्पना चावला, किरण बेदी, इंदिरा गांधी झाली नाही तर काय झालं ? मी एक चांगली स्त्री होईन. एक चांगली पत्नी होईन. पण आई तू मला मारू नकोस. आई तू बाबांची समजूत काढ आणि मला वाचव. आई मला वाचव !...

■ ■

माझं घर

आचार विचार ही घराची आखणी आहे
प्रेम ही घराची छाया आहे
थोर माणसं ही घराचा पाया आहे
माणुसकी ही घराची तिजोरी आहे
गोड शब्द ही घरातील धन-दौलत आहे
शांतता ही घरातील लक्ष्मी आहे
आत्मविश्वास हे घरातील दैवस्थान आहे.
आई-वडील हे घरातील दैवत आहे
पैसा घराचा पाहुणा आहे
समाधान हे घरचं सुख आहे
गर्विष्टपणा हा घराचा वैरी आहे

सुजाता देवकर
तृतीय वर्ष कला

शिक्षण म्हणजे.... !

शिक्षण म्हणजे मानवतेचा संस्कार
शिक्षण म्हणजे सुसंस्कृतपणाचा आविष्कार
शिक्षण म्हणजे नव्हे फक्त ज्ञान आणि तंत्रज्ञान
शिक्षण म्हणजे सदाचार आणि माणुसपण
शिक्षण म्हणजे जाणिव सामाजिक बांधिलकीची
शिक्षण म्हणजे नवीदृष्टी मानवतेची
शिक्षण म्हणजे करूणा प्राणिमात्रांबद्दलची
शिक्षण म्हणजे पाऊलवाट आदर्शांची
शिक्षण म्हणजे समतेचा विचार
शिक्षण म्हणजे दूर तो अहंकार
शिक्षण म्हणजे मनाचे पावित्र्य
शिक्षण म्हणजे शुध्द चारित्र्य
शिक्षण म्हणजे रक्षण करणं शिलाचे
शिक्षण म्हणजे पालन करणे नीतीमूल्यांचे
शिक्षण म्हणजे प्रेम करणं सृष्टीवर
शिक्षण म्हणजे कुर्बान होणं राष्ट्रावर

विकास राजाराम बनसोडे
तृतीय वर्ष कला

Scanned with CamScanner

शास्त्रज्ञ डॉ.होमी जहाँगीर भाभा

कु.स्वाती सोपान सावंत, तृतीय वर्ष वाणिज्य

डॉ.होमी जहाँगीर भाभा यांचा जन्म ३० ऑक्टोबर १९०९ मध्ये मुंबईतील एका श्रीमंत पारशी कुटुंबात झाला. एल्फिन्स्टन कॉलेजमधून शिक्षण पूर्ण केल्यावर मुंबईतील रॉयल इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्समधून त्यांनी उच्च शिक्षण घेतले. त्यानंतर आपले काका दोराबजी टाटा यांच्या सल्ल्यावरून त्यांनी केंब्रिज विद्यापीठातून मेकॅनिकल इंजिनिअरिंगची पदवी घेतली. दोराबजी यांनी त्यांना जमदेशपूर येथील आपल्या टाटा मिल्स प्रकल्पात मेटॉलर्जिस्ट पदावर नोकरी देऊ केली होती. भाभा यांनी १९३४ मध्ये डॉक्टरेट मिळविली. त्यांनी नेल्स बोहर यांच्या समवेत क्वांटम थिअरीचा अभ्यास केला. वॉल्टर हेटलर यांच्यासह त्यांनी कॉस्मिक रेडिएशनमध्ये महत्त्वाच्या असणाऱ्या इलेक्ट्रॉन सोर्सचे कॅस्केड थिअरीवर काम केले.

दुसरे महायुध्द सुरू झाल्यामुळे १९३९ मध्ये त्यांना भारतात परतावे लागले. भारतात आल्यावर त्यांनी सी.व्ही. रमण यांच्या समवेत इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्समध्ये कॉस्मिक रिसर्च विभागाची स्थापना केली. त्यांनी टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ फंडामेंटल रिसर्च विभागाची स्थापना केली. १९४५ मध्ये ते या संस्थेचे संचालक बनले. २० मार्च १९४१ मध्ये त्यांची रॉयल सोसायटीच्या फेलोपदी निवड झाली. डॉ. भाभा केवळ महान वैज्ञानिकच नव्हते तर एक कुशल प्रशासकही होते. ते चांगले चित्रकार आणि शास्त्रीय संगीताचेही जाणकार होते.

स्वातंत्र्यानंतर पं. जवाहरलाल नेहरूंच्या साहाय्याने त्यांनी अणुऊर्जेचा वापर शांततेसाठी करण्याच्या प्रक्रियेचा पाया घातला. १९४८ मध्ये त्यांनी ॲटोमिक एनर्जी कमिशन ऑफ इंडियाची स्थापना केली. त्यांच्याच मार्गदर्शनाखाली १९५६ मध्ये मुंबईजवळील ट्रॉम्बे येथे आशियातील पहिली अणुभट्टी उभारण्यात आली. ॲटॉमिक रिसर्च सेंटरची स्थापना त्यांनीच केली. त्यांच्याच नावावरून जी नंतर भाभा ॲटोमिक रिसर्च सेंटर म्हणून ओळखली जाऊ लागली.

डॉ. भाभा भारतीय अणुऊर्जा आयोगाचे पहिले अध्यक्ष बनले. १९५४ मध्ये त्यांना 'पद्मभूषण' पुरस्काराने सरकारने सन्मानित केले. ते भारतात केंद्रिय मंत्रिमंडळाच्या सायंटिफिक ॲडव्हायझरी कमिटीचे सदस्यही होते. इंडियन नॅशनल कमिटी फॉर स्पेस रिसर्च या संस्थेवर डॉ. विक्रम साराभाई यांना नियुक्त करण्यातही त्यांनी महत्त्वाची भूमिका बजावली. जिनिव्हात १९५५ मध्ये झालेल्या अणुऊर्जेचा शांततापूर्ण वापर या विषयावरील संयुक्त राष्ट्रांच्या परिषदेचे अध्यक्षपदही त्यांनी भूषविले. १९६६ मध्ये स्वित्झर्लंडमध्ये झालेल्या एका विमान दुर्घटनेत त्यांचा मृत्यू झाला.

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

ग्रामीण भागातील स्त्रियांचा चिकित्सक अभ्यास

कु.वैशाली मानसिंग काटकर, कु.नम्रता संभाजीराव पोळ, तृतीय वर्ष वाणिज्य

१. प्रास्ताविक :

२१व्या शतकात वावरताना स्त्रियांनी स्वयंसिध्द बनावे, उद्योजक बनावे. सर्व क्षेत्र स्त्रियांना आता खुली आहेत. सर्व सत्ता स्त्रिया आता काबीज करतील अशी विधाने अनेकदा आपणांस ऐकायला, वाचायला मिळतात. ''चूल व मूल'' हे क्षेत्र मागे पडले आहेत. असे चित्र एकीकडे असतांना आज स्त्रियांचे कुटुंबातील व समाजातील स्थान पाहताना त्यांच्या कुटुंबातील वागणूक व दर्जा तपासणे गरजेचे आहे.

२. अभ्यासाचे उद्देश :

१) स्त्रियांचा सामाजिक, राजकिय, आर्थिक, वैचारिक, शैक्षणिक, आरोग्यविषयक दर्जाचा अभ्यास करणे.

२) स्त्रियांच्या विविध समस्या अभ्यासणे.

३) समस्यांवर उपाययोजना सुचविणे.

३. निवड पध्दती :

अभ्यासासाठी माण तालुक्यातील १०४ गावांपैकी १० गावातील ५० स्त्रियांचा Random Sampling Methodचा वापर केला व निवड केली.

धर्म

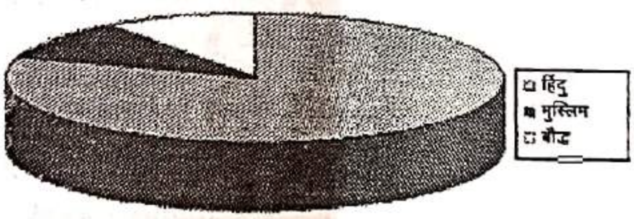

४. माहिती मिळवण्याची पध्दती :

अ) **प्राथमिक माहिती :** प्राथमिक माहिती मिळवण्यासाठी प्रश्नावलीचा वापर करण्यात आला. याशिवाय मुलाखती व प्रत्यक्ष भेटीद्वारे प्राथमिक माहिती मिळवली.

ब) **दुय्यम माहिती :** दुय्यम माहिती मिळवण्यासाठी महाविद्यालयात ग्रंथालयातील मासिके, वेबसाईटचा वापर केला.

५. अभ्यासाचे महत्त्व :

१) स्त्रियांचे सामाजिक, राजकिय, आर्थिक, शैक्षणिक, आरोग्यविषयक दर्जा जाणून घेणे यासाठी ग्रामीण भागातील स्त्रियांचा अभ्यास करणे महत्वाचे आहे.

२) या अभ्यासाने स्त्रियांच्या विविध समस्यांवर उपाययोजना सुचवता येतील.

Scanned with CamScanner

६. अभ्यासाची मर्यादा :

हा अभ्यास केवळ माण तालुक्यातील १० गावांतील ५० स्त्रियांपुरताच मर्यादित आहे.

७. स्त्रियांची सद्यस्थिती :

७.१) कौटुंबिक दर्जा : १) जमिनीची मालकी - १०%; २) वस्तूंची खरेदी - ६५%

७.२) आरोग्याचा दर्जा : १) जास्त वजन - २४%; २) कमी वजन - ४०%; ३) सशक्त - ३६%

७.३) शैक्षणिक दर्जा :

१) **शिक्षण :** अ) ०-७ = २०%; ब) ८-१० = ३२%; क) ११-१५ = ३६%; ड) १५च्या पुढे = १२%

२) **शैक्षणिक स्वातंत्र्य :** अ) शिक्षणासाठी पाठिंबा - ४८%; ब) शिक्षणाबाबत निर्णय - २६%

३) **आर्थिक स्वातंत्र्य :** अ) दारिद्र्यरेषेखालील - ३०%; ब) विमा संरक्षण - ५०%; क) बँक खाते - ६८%; ड) आर्थिक परिस्थिती सक्षम - ९४%; इ) बचत गट सहभाग - ३६%; फ) प्रशिक्षण कार्यक्रमात सहभाग - ३२%

७.४) सामाजिक दर्जा : १) एकत्र कुटुंबपध्दती - ५८%; २) गर्भजीव चाचणी सहमती - ६%; ३) समाजाच्यासाठी विशेष योगदान - २८%; ४) भ्रष्टाचारास आळा - ३६%; ५) दैवीशक्ती - २०%

७.५) वैचारिक स्वातंत्र्य : १) आवडी-निवडीचे स्वातंत्र्य - ३८%; २) निर्णय स्वातंत्र्य - २८%; ३) लग्नासंबंधी स्वातंत्र्य - ३०%

७.६) संरक्षण व कायद्याची माहिती : १) स्त्री कायद्याबाबत माहिती - ५८%; २) महिला संरक्षण गरज - १००%; ३) स्त्रीशिक्षण गरज - १००%

७.७) व्यवसाय :

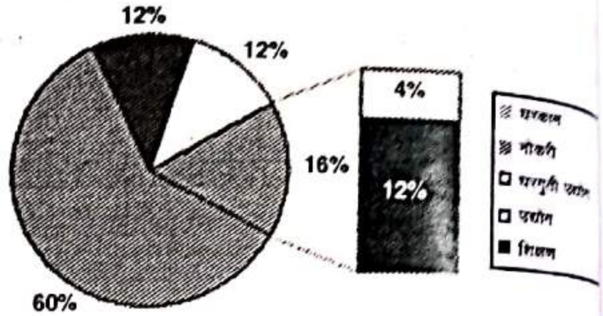

७.८) राजकारणातील सहभाग : १) महिला सहभाग - १८%; २) पुरुष सहभाग - ८२%

७.९) निर्णय स्वातंत्र्य :

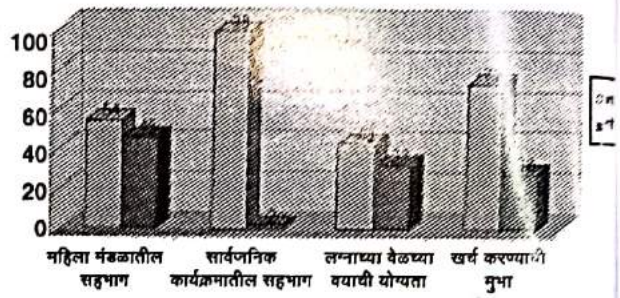

७.१०) ग्रामीण भागातील मुला-मुलींचे प्रमाण :

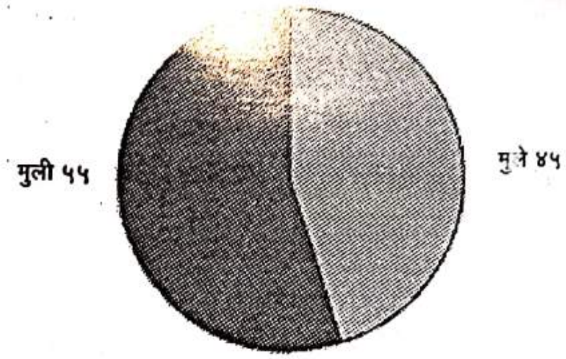

८. निष्कर्ष :

• संपत्तीची अल्पप्रमाणात मालकी • आरोग्याचा दर्जा खालावलेला • उच्च शिक्षणाचे कमी प्रमाण • शैक्षणिक स्वातंत्र्याचा अभाव • दारिद्र्य रेषेत ३० टक्के प्रमाण • विमा संरक्षणाची गरज • बँक खात्याच्या प्रमाणात वाढ • दैनंदिन गरजांची पूर्तता • बचत गटात सहभाग वाढवावा • एकत्र कुटुंब पध्दतीला महत्त्व • गर्भलिंग चाचणीस विरोध • अल्पप्रमाणात अंधश्रद्धाळू • वैचारिक स्वातंत्र्याचा अभाव • स्त्री कायद्याची बऱ्यापैकी माहिती •

Scanned with CamScanner

उद्योजकतेचा अभाव • राजकारणातील सहभागाचा अभाव; निर्णय स्वातंत्र्य बऱ्यापैकी आहे • मुलींच्या प्रमाणात वाढ.

९. उपाययोजना/शिफारशी :

सामाजिक दृष्टीकोनात बदल; स्त्री-पुरुष समानता तत्वाचा अवलंब; स्त्री कायद्यांची अंमल-बजावणी; सामाजिक बंधनातून मुक्तता; शिक्षणाविषयी जागृकता; निर्णयात सहभाग; वैयक्तिक निर्णय स्वातंत्र्य; संरक्षणासाठी प्रशिक्षण; राजकारणातील निर्णय स्वातंत्र्य; जनजागृती; बचत गटातून विकास; शासकिय योजनांची माहिती; स्वत:पासून विकासाची सुरूवात; महिलांसाठी मेळावे व प्रशिक्षण कार्यक्रम; शिक्षणासाठी पूर्ण स्वातंत्र्य; स्त्रियांना सामाजिक कार्यात प्रेरणा देणे; आरोग्य विषयक सुविधात वाढ; संकुचित दृष्टिकोनातून मुक्तता; उद्योजकतेस वाव.

संदर्भ : पुढारी वर्तमान पत्र; सांगते ऐका-हंसा वाडकर; उद्योजक; पंचायत समिती माण; माणदेश फाऊंडेशन; विविध महिला बचत गट; वेबसाईट.

■ ■ ■

बेकारी

घेतली पदवी B.A., B.Com., B.Sc., B.C.A.,
पण नाही मिळाली नोकरी
वाढत गेली फक्त बेकारी
रोजगारावाचून राहू लागला तो घरी
नाही करू शकत एखाद्याकडे चाकरी
म्हणतो मी कशासाठी घेतली पदवी
यामुळेच बरबाद झाली जिंदगी
वाढत गेली बेकारी
जातो मुलाखतीला मोठ्या आशेने
येतो रिकाम्या हातांनी परत घरी
कोण देणार याला नोकरी
नाही नोकरी तर मिळेल का छोकरी
वळतो बेकार वाईट प्रवृत्ती गुन्हेगारी
आपल्या शिक्षणाचा उपयोग गुन्ह्यामध्ये करी
जातो बिन भाड्याच्या घरी
इथेच पडते त्याच्या जीवनाला मोठी दरी
नाही पुन्हा परतत तो आपल्या घरी
जरी असली त्याची आई खूप आजारी
गेली सोडून बिचारी या जगाला
तरी नाही जाणिव तिचा पुत्र 'जगुला'
टाकले संपवून त्यांने आपल्याच बॉसला
पडला बळी या बेकारीला.

अमृत परशुराम बोराटे
तृतीय वर्ष कला

जीवन हे असच जगायचं असतं

दु:खाला कधी घाबरायचं नसतं,
आनंदाने सर्वांना फुलवायचं असतं,
[illegible] [illegible] व्हायचं असतं,
[illegible] जगायचं असतं ।।धृ।।

आई वडिलांवर रागवायचं नसतं,
कर्तृत्वाने शिखर गाठायचं असतं,
अपयशाला कधी घाबरायचं नसतं ।।१।।

श्रीमंतीने कधी फुगायचं नसतं,
गरीबीला कधी विसरायचं नसतं,
नशिबाला दोष देऊन थांबायच नसतं ।।२।।

अंधाराला घाबरायचं नसतं,
प्रकाशाने तेजस्वी व्हायचं असतं,
चांदण्यासारखं चमकायचं असतं ।।३।।

आई वडिलांच्या सेवेत राहायचं असतं,
वाईट मैत्रित आयुष्य घालवायचं नसतं,
ज्यांनी जन्म दिला त्यांना विसरायचं नसतं ।।४।।

कथा, कीर्तन सतत ऐकायचं नसतं,
परंतु संत वचनांना कधी विसरायचं नसतं,
धर्मासाठी सतत लढायचं असतं
जीवन हे असच जगायचं असतं ।।५।।

रेश्मा कृष्णराज सावंत
द्वितीय वर्ष कला

Scanned with CamScanner

लोकपाल

कु.कोमल लक्ष्मण देवकर, तृतीय वर्ष कला

जन लोकपाल विधेयक :

भ्रष्टाचाराची चौकशी करण्यासाठी भारतामध्ये नेमावयाचे लोकपाल अधिकारी, त्यांची नेमणूक, त्यांचे कार्यक्षेत्र आणि त्यांची कर्तव्ये यांची निश्चिती करण्यासाठी अण्णा हजारे आणि त्यांचा गट यांनी सुचवलेल्या विधेयकाचा मसुदा आहे.

विधेयक :

भारतीय केंद्रशासनाने मांडलेल्या लोकपाल विधेयकात लोकसभेने काही दुरूस्त्या केल्या. राज्यसभेत मात्र १८७ दुरूस्त्या सुचविण्यात आल्या आहेत. आणि त्यावर अजून कोणताही निर्णय व्हायचा आहे.

परिशिष्ट २ कलम ३ उपकलम :

लोकपालाचे अध्यक्ष हे भारताचे सरन्यायाधीश असावे वा माजी सरन्यायाधीश असावे. ती व्यक्ती सर्वोच्च न्यायालयाची विद्यमान वा माजी न्यायमूर्ती सुध्दा असू शक किंवा उपकलम ३ (ब) मधील अटींची पूर्तता करू शकणारी वा तशी पात्रता असणारी व्यक्ती असू शकत (ब) उर्वरित आठ सदस्यांपैकी चार सदस्य हे न्यायालयीन सदस्य असतील. आठ सदस्यांपैकी अर्धे अर्था चार सदस्य हे अनुसुचित जाती, जमाती, अन्य मागासवर्गीय, अल्पसंख्यांक आणि महिला या वर्गवारीती असावे, उपकलम ३(अ) न्यायालयीन सदस्य म्हणून नियुक्त करण्यासाठी अशी एखादी व्यक्ती जिची अफा क्षमता असेल आणि भ्रष्टाचारविरोधी धोरण संदर्भात, प्रशासनात, दक्षता विभागात, विमा, बँका, कायद आणि प्रबंधन या आर्थिक क्षेत्रात जिने कमीत कमी २५ वर्षे काम केलेले असेल ती व्यक्ती पात्र ठरेल.

लोकपालपदी नियुक्त होणारी व्यक्ती खालील वर्गवारीत नसावी -

अ) खासदार, आमदार; ब) कोणत्याही आरोपात दोषी ठरविण्यात आलेली व्यक्ती; क) वयाने कमी कमी ४० वर्षापेक्षा कमी; ड) पंचायत वा महापालिका सदस्य; इ) केंद्रे वा राज्य सरकारच्या सेवेतून बडत वा हटविण्यात आलेली व्यक्ती. अशी व्यक्ती कोणत्याही राजकीय पक्षाशी संलग्न नसेल, लाभाच्या कोणत्या पदावर कार्यरत नसेल, तिचा कोणताही व्यवसाय नसेल, कोणत्याही क्षेत्रात काम करीत नसेल, नियुक्ती नंतर त्याला कोणत्याही लाभाच्या पदावर राहता येणार नाही, कोणत्याही क्षेत्रात नोकरी करता येणार नाही कोणत्याही व्यवसायात कोणत्याही व्यवस्थापनाशी संबंध ठेवता येणार नाही.

लोकपालाचे वेतन :

लोकपालाचे वेतन हे सरन्यायाधिशांइतके तर इतर सदस्यांचे वेतन हे सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायमू

Scanned with CamScanner

इतके असेल. जेव्हा केव्हा लोकपाल रजेवर असतील, तेव्हा राष्ट्रपतींनी नामनियुक्त केलेली व्यक्ती ही लोकपालाच्या अधिकारांचे पालन करेल.

लोकपालाच्या चौकशीची पध्दत :

लोकपालच्या अंतर्गत एक चौकशी शाखा असेल. डायरेक्टर ऑफ इन्क्वायरी हे त्यांचे प्रमुख असतील. लोकपाल नियुक्त झाल्यानंतर त्यांनी अधिसूचना काढून प्रॉसिक्युशन विंगचे गठण करावे. लोकपालाच्या संपूर्ण प्रक्रियेसाठी होणारा खर्च, वेतन अधिक आर्थिक तरतूदी या एकीकृत निधीतून केला जाईल.

लोकपाल चौकशीची कार्यकक्षा :

लोकपालातील दोनतृतीअंश सदस्यांची संमती या चौकशीसाठी असली पाहिजे. ही चौकशी इन कॅमेरा होईल. जर ती तक्रार खोटी आढळून आली तर या चौकशीचे दस्तऐवज प्रकाशित करता येणार नाही वा कुणालाही उपलब्ध करून देता येणार नाहीत. मंत्रीमंडळातील कोणतीही व्यक्ती, लोकसभा-राज्यसभेतील सदस्य, अ, ब वर्गातील जनसेवक या व्याख्येत बसणारे अधिकारी. एखाद्या खासदाराने सभागृहात केलेले निवेदन, या प्रस्तावावर केलेले मतदान हे चौकशीच्या कार्यकक्षेत येणार नाही. लाच देणे/घेणे यासंबंधीचे आरोप असतील तर मात्र चौकशी करता येईल. मात्र राज्य सरकारच्या संमती शिवाय त्यांना कोणतीही कारवाई करता येणार नाही.

लोकपालमधील सुनावणीची पध्दत :

लोकपालची सुनावणी जेव्हा होईल, तेव्हा अध्यक्ष आणि दोन अधिक सदस्यांचे एक खंडपीठ असेल. प्रत्येक खंडपीठात एक न्यायालयीन सदस्य असेल. लोकपाल असलेले खंडपीठ लोकपालांच्याच अध्यक्षतेत असेल. जेथे लोकपाल नाहीत तेथे न्यायालयीन सदस्य प्रमुख असतील. हे खंडपीठ दिल्लीत वा लोकपालांना योग्य वाटेल अशा ठिकाणी असेल. समसंख्येचे खंडपीठ असेल आणि मत विभाजन झाले तर ते प्रकरण लोकपालांकडे अग्रेषित करावे लागेल. लोकपालाकडे येणाऱ्या तक्रारी, चौकशीसाठी प्रलंबित प्रकरणे यांची माहिती वेळोवेळी संकेत स्थळावर प्रकाशित करणे बंधनकारक असेल.

लोकपालाचे अधिकार :

२५ दिल्ली पोलीस एस्टॅब्लिशमेंट ॲक्ट १९४६ आणि सीव्हीसीच्या कलम ८ नुसार लोकपालाला अधीक्षक, निर्देश आणि तपासाचे पूर्ण अधिकार असतील. मात्र अन्य कुठल्या संस्थेकडून तपास करण्यास सांगण्याचे त्यांना अधिकार असणार नाही.

लोकपालापुढे सुरू असलेल्या कोणत्याही सुनावणीला भादंविच्या १९३ कलमानुसार न्यायालयीन सुनावणी मानण्यात येईल. त्यांना कुणालाही हजर राहण्यासाठी समन्स बजावता येईल/कोणत्याही प्रकारचे कागदपत्र मागविता येतील/कोणत्याही कार्यालयातून कागदपत्र मागविता येतील. कोणतीही संपत्ती जप्त केल्यानंतर त्याचा [illegible] एक महिन्याच्या आत विशेष न्यायालयात [illegible] लागेल. आणि तेथे त्यावर शिक्कामोर्तब करावे लागेल.

विशेष न्यायालये :

लोकपालांनी सुचविल्याप्रमाणे केंद्र सरकार विशेष न्यायालयांची निर्मिती करेल. या न्यायालयात प्रकरण दाखल केल्यानंतर एक वर्षाच्या आत त्याची सुनावणी पूर्ण करावी लागेल. काही कारणाने सुनावणी पूर्ण झाली नाही तर तीन महिन्यांची मुदतवाढ त्यांना देता येईल. असे तीन वेळा होऊ शकते. मात्र प्रत्येक वेळी त्याची लेखी कारणे द्यावी लागतील. कोणत्याही स्थितीत दोन वर्षापेक्षा अधिक कालावधी देता येणार नाही.

लोकपाल सदस्यांविरूध्दच्या तक्रारी :

लोकपाल सदस्यांविरूध्द तक्रार झाल्यास त्याची चौकशी लोकपालाला करता येणार नाही. सर्वोच्च न्यायालयाने तशी शिफारस केल्यानंतर राष्ट्रपती लोकपाल वा सदस्याला त्या पदावरून दूर करतील.

Scanned with CamScanner

लोकपाल व लोकायुक्त पदाची पार्श्वभूमी व आवश्यकता, गोषवारा :

'ओंबुडसमन' या इंग्रजी शब्दाला पर्यायी वा प्रतिशब्द म्हणून भारतात लोकपाल ही संज्ञा ह्या शतकाच्या उत्तरार्धात आली. लोकांच्या प्रशासकीय कारभाराबाबतच्या संदर्भात तक्रारींची नोंद घेऊन त्यांची चौकशी करणारा आणि लोकांच्या हक्कांचे पालन करणारा एक स्वतंत्र-स्वायत्त अधिकारी म्हणजे लोकपाल होय.

या देशात लोकपालाची नियुक्ती केलेली आहे. केंद्रस्तरावर लोकपाल व राज्यस्तरावर लोकायुक्त ही संकल्पना अवलंबली जाते.

भारतात जनतेमधून लोकपाल या पदाच्या मागणीसाठी कायदा करावा. यासाठी जोरदार मागणी केली जात असून देश भ्रष्टाचाराने पोखरून निघाला आहे. परंतु सत्तेवरील सरकार त्यास अनुकूल प्रतिसाद देत नाही. या सत्तेच्या विरोधात आण्णा हजारे यांनी मोठ्या प्रमाणात जन आंदोलने केले. या आंदोलनाला जनतेतून मोठ्या प्रमाणात प्रतिसाद मिळाला. मात्र सरकारने त्यास न जुमानता हे विधेयक तटस्थ ठेवले. लोकपाल या संस्थेत काही उणिवा असल्यास तिची कार्यपध्दती काही बाबतीत सदोष असली तरी त्यामुळे तिची गरज कमी होत नाही. अखेर लोकपालाची सेवा किती परिणामकारकरीत्या प्रत्यक्ष कृतीत उतरते आणि नागरिकांचा मित्र म्हणून कार्य करते यावरच या संस्थेचे यश अवलंबून आहे. भारतातील लोकपाल व लोकायुक्त विधेयक, जनलोकपाल व लोकपाल विधेयक यातील फरक व लोकपाल पदाची आवश्यकता या विषयावर लिखाण केले आहे. ही या शोधनिबंधाची मर्यादा आहे.

भारतातील लोकपालपदाचा इतिहास :

स्विडन, डेन्मार्क आणि न्यूझिलंड या देशातील लोकपालाच्या धर्तीवर संसदीय लोकशाहीची पायाभूत चौकट भक्कम करण्यासाठी आणि भ्रष्टाचाराचे निर्मूलन व सामान्य नागरिकांच्या तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी भारतातही लोकपाल संस्था स्थापन करावी असे मत डॉ. लक्ष्मीमल सिंघवी यांनी व्यक्त केले होते, त्यांच्या मागणीकडे फारसे लक्ष दिले गेले नाही. मोरारजीभाई देसाई यांनी केलेल्या सूचनांना न्यूझिलंडच्या कायद्याचा आधार घेतला आहे.

सारांश :

भ्रष्टाचार कोणत्याही क्षेत्रातील असो त्याचे समर्थन होणार नाही. संपूर्ण भारताला भ्रष्टाचाराने पोखरून काढले आहे. आपल्याकडे भ्रष्टाचाराविरुध्द कायदे नाहीत असे नाही. परंतु जे कायदे आहेत त्याची प्रभावी अंमलबजावणी होते का हा संशोधनाचा विषय आहे. नुसते कायदे करून कोणताही गैरव्यवहार थांबलेला नाही. कायदे करणाऱ्यांना त्यातून पळवाटा कशा काढायच्या हे चांगलेच माहित आहे. गैरव्यवहार रोखण्यासाठी कायद्याची प्रभावी व कडक अंमलबजावणी आणि प्रबोधन या दोन्ही गोष्टींची सांगड घातली पाहिजे. लोकपाल या संस्थेत काही उणिवा असल्या किंवा तिची कार्यपध्दती काही बाबतीत सदोष असली, तरी त्यामुळे तिची गरज कमी होत नाही.

■ ■ ■

विचारधारा

आज ज्या गोष्टीत मजा आहे, सुख वाटत आहे. त्याच गोष्टी जर उद्या दुःखदायक ठरणार असतील तर त्या आजच सोडून देणे उत्तम.

आश्विनी महादेव कदम
प्रथम वर्ष विज्ञान

Scanned with CamScanner

एक मुलाखत साहित्यिकाची

अमृत परशुराम बोराटे, सचिन सुर्यवंशी, तृतीय वर्ष कला

■

प्रसिद्ध साहित्यिक प्रा.सुहास पवार यांची अमृत बोराटे व सचिन सूर्यवंशी या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत...

मी : *सर, नमस्कार, मी अमृत बोराटे आणि माझा मित्र सचिन सुर्यवंशी, आम्ही दोघे दहिवडी महाविद्यालयात बी.ए. भाग-३ मध्ये शिकत आहोत. तरी मला तुमच्या साहित्याविषयी उत्सुकता आहे. कृपया मला तुमच्याबद्दल माहिती हवी.*

सर : माझे जन्मगाव व बालपण पळशी, ता. माण या गावामध्ये गेले. कुटुंबात २७ व्यक्ती आहेत. सध्या ''शिवप्रेम निवास'', भाग्योदय नगर वडूज, ता. खटाव, जि. सातारा येथे मी राहत आहे. मी नोकरीसाठी बिदाल ता. माण येथे रोज येत असतो. हे तुला सांगायची गरज नाही. कारण तू माझाच विद्यार्थी आहेस.

मी : *सर, वाचन व साहित्य लेखनाची गोडी कशी लागली ?*

सर : मी इयत्ता ११वी त असताना 'दारू चांगली की वाईट' या विषयावर भाषण (वक्तृत्व) स्पर्धेमध्ये भाग घेतला होता. दहिवडी कॉलेज दहिवडी मध्येच असताना स्टेजवर गेलो आणि 'दारू म्हणजे क्षणाची मजा आणि जन्माची सजा' हे दोनच शब्द बोललो आणि माझे हात पाय थर-थर कापू लागले आणि मी रडू लागलो. त्यावेळचे आमचे मराठीचे प्रा.बी.डी. पाटील यांनी मला खडसावले व नंतर मला जवळ घेऊन सांगितले व तिथेच माझ्या कवितेला सुरूवात झाली. 'खूप मला सांगायचे आहे' ही १९८२ साली पहिली कविता तयार झाली.

मी : *सर, साहित्य लिहावं असं तुम्हाला कां वाटलं किंवा तुमच्या साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा सांगा.*

सर : मी माझ्या जीवनातील आलेल्या अनुभवातून लिखाण करत गेलो. कारण मी साने गुरूजी, वि.स. खांडेकर, आनंद यादव या साहित्यिकांचे साहित्य वाचले. मी माझ्या दैनंदिन जीवनातील हृदयाला भिडणाऱ्या गोष्टी लिहिल्याशिवाय राहवत नव्हत्या. परंतु माझ्या काही प्रांपचिक, आर्थिक, सामाजिक कार्यामूळे लिखाण अपुरे राहिले. मला असे लिखाण करायचे आहे की जे लिखाण लोकांच्या स्मरणात राहील. आणि मी माझे साहित्याचे लेखन हृदयाला भिडणाऱ्या बारीक-सारीक गोष्टींचे मनन, चिंतन करून लिखाण करत गेलो. आज माझे बरेच काव्यसंग्रह, कथासंग्रह प्रकाशित झाले आहेत.

मी : *सर, कथा, कादंबरी, काव्यसंग्रह करत असताना यातील फरक काय जाणवला ? किंवा काही अडचणी आल्या का ?*

Scanned with CamScanner

सर : कथा, कादंबरीमध्ये लिहित असताना लहान सहान गोष्टी सविस्तरपणे/स्पष्टपणे मांडता येतात यामध्ये एखाद्या प्रसंगाचे प्रत्यक्ष चित्र उभे करता येते.

कथेची सुरुवात ही ओढ घेणारी असावी. रसिकांच्या मनाला कथेतील पुढील घटनेची उत्सुकता लागावी, अशी सुरुवात असावी. शेवट रसिकांच्या मनावर परिणाम करणारे प्रसंग व हृदयाला भिडणाऱ्या घटना असाव्यात.

मी : सर, आतापर्यंतचे प्रकाशित झालेले कथासंग्रह, काव्यसंग्रह कोणते आहेत ?

सर : सद्यस्थितीचे प्रकाशित झालेले काव्यसंग्रह - इंद्रधनु, गुंफन, वेचलेली फुले, झुंज, बहर, प्रेमगंध काव्यशोभा, कोहीनूर, प्रेरणा, ओढ इत्यादी काव्यसंग्रह प्रकाशित केले आहेत. त्या काव्यसंग्रहाला राज्यशासनाचे वेगवेगळे ९९ पुरस्कार प्राप्त झाले.

मी : सर, साहित्य हे समाजपरिवर्तनाचे माध्यम आहे. याविषयी तुम्हाला काय वाटते ?

सर : साहित्य हे समाजपरिवर्तनाचे माध्यम आहे. हे विधान १००% बरोबर आहे. कारण आपण जे लिहिले वाचले आणि त्या लिखाणातून रसिकाला जीवन कसं जगावं, समाजात कसं वागावं आणि येणाऱ्या संकटांवर कशी मात करावी ? हे सर्व ज्ञान साहित्यातून एका जागी बसून रसिक मिळवू शकतो. आणि आपल्यामध्ये परिवर्तन घडवून आणू शकतो. त्यामुळे साहित्य हे समाजपरिवर्तनाचे माध्यम आहे.

मी : सर, आज वाचन संस्कृतीचा ऱ्हास होत चालला आहे. त्याबद्दल तुमचे मत काय आहे ?

सर : मी या तुमच्या मताशी १००% सहमत नाही. कारण जो रसिक, वाचक व [illegible]ला साहित्याची गोडी आहे तो रसिक जिथे मिळेल तिथे जाऊन साहित्याचा आस्वाद घेत असतो. उदा. आज संगणकामुळे जसे जग जवळ आले आहे, तसे साहित्यही संगणकावर आले आहे. त्यामुळे आजची तरुण पिढी सुध्दा साहित्यप्रेमी आहे. जसा दारू पिणारा दारूचे दुकान शोधत जातो, तसाच रसिकही साहित्य शोधत राहतो. क्षणोक्षणी पुस्तकाची थडी वाचत राहतो. मी साहित्यातील जनजागृती करून माझे २०० विद्यार्थी साहित्यिक तयार झाले आहेत. आणि चांगले कसदार काव्य करतात.

मी : सर, मराठी भाषेवर इतर भाषेचे संक्रमण वाढत आहे. त्याविषयी तुम्ही काय सांगाल ?

सर : आपली मायबोली ही मायबोलीच असते. आपली मातृभाषा ही [illegible] दूध आहे. आणि ते पिऊन माणूस गुरगुरतो. आपली मायबोली मराठी ही कधीच मरणार नाही. [illegible] तिला प्राचीन काळाचा वारसा लाभला आहे. आणि लोक जरी हिंदी, इंग्रजी भाषेत संभाषण करत असले तरी शेवटी आपली मातृभाषा बोललीच जाते. आपला मुलगा, मित्र, पत्नी, आई, वडील, नातेवाईक, पै-पाहुणे किंवा महाराष्ट्रीयन लोक हे बहुसंख्य मराठीतच बोलतात व ती त्यांना समजते. जरी त्यांची भाषा नसले तरी ती ते बोलत असतात. उदा. बेकरीवाले, मारवाडी किंवा राजस्थानी आईस्क्रिम विकणारे गावाकडे येऊन (महाराष्ट्रातील) आपला व्यवसाय करतात. पण तो व्यवसाय करत असताना त्यांना मोडकी-तोडकी का होईना पण मराठीच बोलावी लागते. त्यामुळे मराठी भाषा ही लोप पावत नाही उलट विस्तारत आहे. मराठी भाषाही रगेल व रंगील आहे. पळवलं तरी पळते आणि वळवलं तरी वळते. त्यामुळे तिच्यावर संक्रमण होऊ शकत नाही. ती अमर राहणार आहे. त्यासाठी महाराष्ट्र सरकारसुध्दा प्रयत्नशील आहे.

मुलाखतीचे स्थळ : नव महाराष्ट्र विद्यामंदिर आणि ज्यु कॉलेज (बिदाल)

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

मैत्री आणि प्रेम

रणजित संभाजी सुर्यवंशी, प्रथम वर्ष वाणिज्य

■

आपल्यालाही एक मैत्रिण असावी असं वाटायचंही एक वय असतं. मैत्रिण म्हटल्यावर ती दिसायला गोड वगैरे वगैरे आलंच. शाळेत/कॉलेजला असणारी अभ्यासात हुशार तरीही खट्याळ, थोडीशी खोडकर, थोडीशी बडबडी, थोडीशी आक्रमक ! हास्यात चांदणं उधळणारी, अधेमधी रुसणारी, दिवाळीला, आपल्या वाढदिवसाला स्वतःच्या नाजूक अक्षरांनी सजवलेलं छानसं भेटकार्ड पाठवणारी आणि कधीकधी मनात दाटलेलं आभाळ आपल्यापुढं डोळेभरून बरसात करणारी. इवल्याश्या रुमालानं डोळे टिपत काहीबाही सांगणारी, आपल्या मैत्रीचा खराखुरा आधार मागणारी. शाळेला/कॉलेजला सुट्टी लागल्यावर अवेळी जाऊन कथा-कादंबऱ्या वाचत राहणारी. एखाद्या आवडलेल्या कादंबरीवर लांबलचक पत्र लिहिणारी, ती कादंबरी वाचण्याचा पुन्हा-पुन्हा हट्ट करणारी पण कधीतरी [illegible] कोकिळेसारखी स्वतःलाच स्वतःपासून लपवत आपल्याशी बोलणारी.

असेच आनंदी दिवस चालले होते तिच्या [illegible] अगदी रमून गेलं होतं. स्वप्नांची फुलपाखरं कुठंतरी पंखांची चिमूट गच्च धरून बसली असावीत. तोच एकेदिवशी वेगळं काहीतरी घडलं. अन मैत्रीच्या दारावर हळूच कोणीतरी टकटक करीत होतं. कोण असावं बरं ? कल्पनेतील तीच 'ती' असेल का ? उठून पाहिलं. ग्रीष्मातल्या हवेत उडणाऱ्या सावरीच्या कापसासारखी नाजूकपणे 'ती' आली. दिसायला गोड, उंचीने लहान पण चतुराईत महान, काळेभोर केस, कोवळ्या शेंगेसारखी नाजूक अदा, केसांवरती मोगऱ्याच्या फुलांचा सुगंधी गजरा घालून सुंदर दिसणारी, अशा रुपात पहिल्यांदा मी तिला पाहिलं. हिच असावी का ती ? बहुतेक ! नाही-नाही, नक्की होच ती. सुरुवातीपासून ओळख होती पण धाडस नसल्यामुळे मी बोललो नाही. मी फक्त तिचे डोळे, तिच्या ओठातून फुटणारे नाजूक हसू, तिचे मोत्यासारखे दात, पाहतच राहिलो. काही वेळानंतर ती निघून गेली. ती निघून गेली आणि स्वप्नांची फुलपाखरं पंखांची चिमुट उघडून उडायला लागली. वास्तवाच्या उन्हात शितल चांदण्यांचा शिडकावा झाला. ''कृष्णाला मिळालेल्या राधेप्रमाणे'' मला सुध्दा माझी ''जीवनरेखा'' मिळाली.

ती माझ्या जीवनात आली आणि शून्यालाही अर्थ प्राप्त झाला. वृक्षाला पालवी फुटायची, अवघं विश्वच चैतन्यानं न्हाऊन निघायचं. अखंड बडबड करणारी मध्येच शांत बसणारी. एखाद्या गोष्टीवर हसणारी, स्वतःचं मीपण जपणारी 'ती' वाऱ्याच्या झुळकेसारखी हळूच यायची. पाहता पाहता ती चक्रीवादळ व्हायची, तिचं वागणंच वेगळं होतं.

कापसासारखे दिवस उडून जात होते. मी तिच्या मैत्रीत गुंतत होतो. दिव्याकडे झेपावणाऱ्या पतंगाची अवस्था मी समजू शकत होतो. मेघांची चाहूल लागताच मोराचे नाचणे आता गैर वाटत नव्हतं. अरे ! पण याला काय म्हणायचं ? मैत्री की......

Scanned with CamScanner

तरीपण ठरवलं आज तिला विचारायचं, असं काय केलस की ज्यामुळे जिकडे-तिकडे फक्त तूच दिसतेस, डोळे उघडे ठेवले तरी तूच दिसतेस, डोळे बंद केले तरी तुझी "प्रतिमा" मनामध्ये तयार होते. म्हणून मी वाढदिवसाला बहाणा करून तिला भेटायला बोलावले. ती नेहमीप्रमाणे नाजूक पावलांनी आली. इकडे माझ्या मनात भावनांच्या लाटा तांडवनृत्य करीत होत्या. तिकडे मात्र "माणगंगा" खळाळत होती. असं वाटलं, तिला जिवलगा चित्रपटाची कथा ऐकवावी आणि विचारावं, "तू माझी होशील ?"

पण मनात लगेचच विचार येत होते, ती हो म्हणाली तर आपला आनंद आसमंतात पुरणार नाही पण ती नाही म्हणाली तर काय ? असंख्य तारे एकच वेळी निखळतील. सगळीकडे काळोखच काळोख पसरेल आणि मग मला अपराधी असल्यासारखं वाटू लागेल. मायेनं वाढवलेल्या रोपट्याला एकाच घावात कलम करायचं. एका सुंदर शिल्पाचा चुराडा करायचा नाही. कारण मला तिचं प्रेम नाही मिळालं तरी चालेल पण तिच्या मैत्रीशिवाय मी जगू शकणार नाही. ती निघून गेली. खूप भेटायची इच्छा असताना सुध्दा तिला टाळण्याचा प्रयत्न करू लागलो. फक्त नजरेनं तिला बाजूला सारलं होतं पण मनाचं काय ?

मी या मनाचं ऐकत नव्हतो. कारण मी जर तिला भेटलो आणि भावनेच्या भरात मी तिला विचारलं तर मला माहित होतं "मैत्री ही प्रेमाची पहिली पायरी असते" पण माझ्या बाबतीत ... नाही झालं कारण मला माझी मैत्री गमवायची नव्ह... ती टिकवायची होती. मी परमेश्वराजवळ प्रार्थ... करीत होतो की अशी मला ताकद दे की ... तिच्यापासून मी माझं प्रेम लपवू शकेन.

याच्यावर एकच उपाय तिच्यापासून दूर जाण... पण तिच्याविना एकेक क्षण युगासारखा भासू लाग... वास्तवाच्या उन्हाचे चटके पुन्हा जाणवायला लाग... माझे मलाच प्रश्न विचारले जाऊ लागले. ... अंधाराच्या पाकळ्या पुन्हा उघडणार नाहीत ? ... निर्झरासारखं खळाळ... हसू पुन्हा कधी दिसण... नाही ? खोल निळ्या... च्या डोळ्यात मला डुंब... येणार नाही ?

हे सारं मी सहन करू शकत नव्हतो आणि ... प्रेमाचा दुरावाच मला परत तिच्याजवळ नेण्या... प्रयत्न करीत होता. आणि मी सुध्दा परत तिच्या... भरकटलो जात होतो. कारण मला वाटत होतं, ... ना एक दिवस मैलोन मैल पसरलेल्या वाळवं... हिरवळ नजरेस पडेल. म्हणून मी म्हणेन,

जगण्यासाठी या भावविश्वात
असावी एखादी विश्वरेखा
त्यासाठी तू असावीस माझी रेखा
अन् मी तुझ्यासाठी निर्मिलेलं विश्व

तिच्याकडे मी कधीतरी पाहतो, परंतु माझ्या मना... तिच होती, तिच आहे. आणि कितीही दुःख दि... तरी तिच शेवटपर्यंत राहील.

■ ■ ■

तारूण्याच्या वाटेवरून जाताना
प्रेम करावस वाटलं
प्रेमवीर शोधता शोधता
म्हातारपण गाठलं

खूपदा उशीरा भेटतात
आयुष्यात जवळची माणसं
जीवनाच्या पिकाला येतात
तेव्हा सोनेरी कणसं !

शुभांगी खाडे-पाटील
तृतीय वर्ष, कला

हिंदी विभाग

"दर्द के दरिया में अश्कों की रवानी है ग़ज़ल
हुस्न फितरत से मुसलसल छेड़खानी है ग़ज़ल।
बेल-सी लपटी हुई है फलसफे की शाख पर
भीगी रातों में महकती रातरानी है ग़ज़ल।
नील की तहजीब गंगा की लहर में घुल गई
ठेठ हिंदी-सी सरापा हिंदुआनी है ग़ज़ल।"

– 'आदम गोंडवी'
'धरती की सतह पर'

■

विभागीय संपादिका
प्रा.डॉ.सौ.रुखसाना रज्जाक मुल्ला
अध्यक्षा, हिंदी विभाग

Scanned with CamScanner

अंतरंग

- 'वैश्वीकरण के परिप्रेक्ष्य में भाषा और साहित्य' / प्रज्योत यादव, तृतीय वर्ष कला / ४५
- कुछ बन दिखाओ / उदय मगर / प्रथम वर्ष विज्ञान / ४६
- राजेंद्र यादव की याद में / कु.सुदर्शना देवकर / तृतीय वर्ष कला / ४७
- यक्ष प्रश्न / सारंग फडतरे / तृतीय वर्ष कला / ४८
- वक्त नहीं / कु.माधुरी कदम / प्रथम वर्ष कला / ४८
- भाषा दिलों को जोड़ती है / कु.दिपाली काळे / तृतीय वर्ष कला / ४९
- कैसे बनेगा भारत महासत्ता / कु.वैशाली काटकर / तृतीय वर्ष वाणिज्य / ५०
- बनना है तो / कु.रुपाली सत्रे /तृतीय वर्ष कला / ५१
- मुश्किल है / कु.दिपाली काळे / तृतीय वर्ष कला / ५१
- ईश्वर को जान लो... / कु.दिपाली कोळी / तृतीय वर्ष कला / ५२
- वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण के परिप्रेक्ष्य मे हिंदी / नामदेव मोढे / तृतीय वर्ष कला / ५३
- दोस्ती / वैशाली काटकर / तृतीय वर्ष वाणिज्य / ५४
- व्यर्थ है / कु.सोनाली घाडगे / प्रथम वर्ष कला / ५४
- महाराष्ट्र हिंदी परिषद / कु.विद्या अभंग / तृतीय वर्ष कला / ५५
- भारतीय चलचित्र का इतिहास / कु.अश्विनी राजगे / प्रथम वर्ष कला / ५६
- आज की युवापीढ़ि / कु.वैशाली काटकर / तृतीय वर्ष वाणिज्य / ५७
- शायरी / कु.अनिता जगदाळे / तृतीय वर्ष कला / ५८
- अगर कुछ करना ही चाहते हो तो / नामदेव मोटे / तृतीय वर्ष कला / ५८
- यादे / कु. रेश्मा वाघ / तृतीय वर्ष कला / ५९
- जीवन / कु.अनिता जगदाळे / तृतीय वर्ष कला / ५९
- हिंदी के प्रति सुवचन / सारंग फडतरे / तृतीय वर्ष कला / ६०

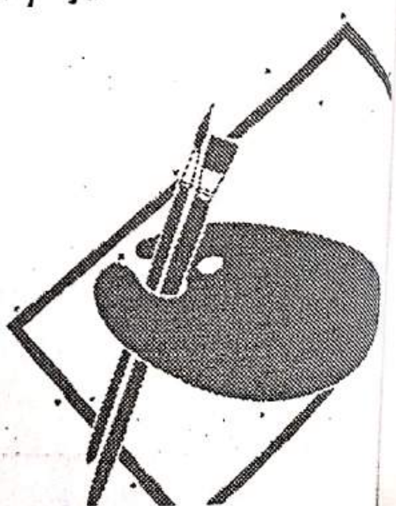

Scanned with CamScanner

'वैश्वीकरण के परिप्रेक्ष्य में भाषा और साहित्य'

प्रज्योत यादव, तृतीय वर्ष कला

■

ग्रंथनाम : वैश्वीकरण के परिप्रेक्षामें भाषा और साहित्य
प्रकाशक : अतुल प्रकाशन, कानपुर
संपादक : डॉ. माधव सोनटक्के, डॉ अंबादास देशमुख
मूल्य : ४५०/- पृष्ठ : २२४

'वैश्वीकरण के परिप्रेक्षा में भाषा और साहित्य यह एक संपादित ग्रंथ है। इस ग्रंथ मे वैश्विकरण से संबंधित ४५ लेखों का संकलन है। इन लेखों में भाषा और साहित्य के बारे में विविध पहलुओंसे विचार व्यक्त हुए है।

वैश्वीकरण से स्थूल तात्पर्य है, संपूर्ण विश्व में [illegible] जाति का अपने क्षेत्र, जाति, धर्म, संस्कृति तथा राष्ट्र के सिमित दायरे से निकल कर विश्वमानव [illegible]। वैश्वीकरण को 'विश्ववाद' भी कहा जा सकता है। इस पुस्तक मे वैश्वीकरण के आधार पर [illegible] है। बाजारीकरण के आधार पर पाँच लेख है और भूमंडलीकरण के आधार पर तीन लेख है। इसमें अपनी मातृभूमि की सभी विभिन्नताओं के साथ मातृभूमि और संपूर्ण धरती माता के साथ जुडाव संभव माना गया है।

वैश्वीकरण का ग्रंथ में निर्देशित आदर्श रुप भले ही मोहक हो, लेकिन उसका व्यावहारिक रुप उतना ही विरुप है। वैश्वीकरण का एक दौर वह था, जो ब्रिटीश व्यापारियों द्वारा ब्रिटीश साम्राज्य के नेतृत्व में 'आधुनिकता' की मोहक संज्ञा द्वारा सम्पूर्ण विश्व में प्रसारित किया था। अब उसका दूसरा दौर बैंक के नेतृत्व में प्रचारित और प्रसारित किया जा रहा है। अमरिका की निरंकुश सत्ता आज के विश्व का नग्न यथार्थ है।

भूमण्डलीकरण, निजीकरण तथा उदारीकरण के नाम पर 'पूँजीवाद' की सर्वग्रासी लिला आज चरम उत्कर्ष पर है। डेढ सौ वर्ष पूर्व दुनिया को बदलने का सपना दिखानेवाले तीस वर्ष के एक युवा कार्ल मार्क्स ने पूँजी की ताकद और उसके षडयंत्र के संबंध में टिप्पणी की थी ''अपने उत्पादो के बाजार की तलाश बुर्जुआ को पुरे भूमण्डल में दौड़ती है, इसे अपना नीड सर्वत्र बनाना है। इसे हर जगह बसना है, इसे अपना सम्बन्ध सर्वत्र फैलाना हे।'' यह एक पुकार की भविष्यवाणी थी जो आज बाजारवाद के रुप में सच ही साबित हुई है। स्पष्ट है वैश्वीकरण मानवता का विस्तार नहीं नव पूँजीवादी साम्राज्यवाद है।

आर्थिक सुधार, सांस्कृतिक पुनरुत्पादन, उदारीकरण, निजीकरण आदि ऐसे सकारात्मक शब्द है, जो विश्व के नए विधान की पैरवी में बार-बार इस्तेमाल हो रहे है। इन शब्दों से यह अहसास दिलाया जाता है, कि वैश्वीकरण एक जरुरी आर्थिक प्रक्रिया है। जिसके बगेर इक्कीसवीं सदी में मानव जाति का कल्याण संभव नहीं। आर्थिक उदारीकरण से सीधा तात्पर्य है-'मुक्त बजार', 'मुक्त अर्थव्यवस्था', 'स्वतंत्र अर्थव्यवस्था' यहाँ स्वतंत्रता का अर्थ बाजार की स्वतंत्रता से है मुक्त बजार की अर्थव्यवस्था पर चलकर अमरिका तथा अन्य देशों ने सम्पन्नता हासिल की है।

Scanned with CamScanner

मुक्त बाजार के वर्तमान वैश्वीकरण का असर हमारे नीजि और सार्वजनिक जीवन के सभी क्षेत्रो पर देखा जा रहा है। भाषा, संस्कृति और साहित्य भी उससे अछूते नहीं हैं। वर्तमान वैश्वीकरण की प्रवृत्ति समीकरण की है। बाजार एक महासत्ता के रुप में जीवन के हर क्षेत्र अधिकार जमा चुका है। अभी हर चीजें खरीदने और बेचने के लिए ही है, यहाँ तक की मनुष्य सभ्यता, कला सौंदर्य और मानवीय मूल्य भी क्रय-विक्रय की चीजों में तल्लीन हुआ है।

वैश्वीकरण की इस सर्वग्राही शक्ति का मुकाबला हमारी भारतीय भाषा और साहित्य कर रहा है। हमारी अपनी नीति पहचान को सर्वग्राही नीजिकरण में बनायी रखनी है और यह कार्य हमारी अपनी भाषाओं तथा उनके साहित्य के अबोल शास्त्र द्वारा ही कर सकते हैं। वैश्वीकरण में भारतीय भाषा तथा साहित्य के भूमिका के विभिन्न पहलुओं को तलाशने के लिए हिंदी विभाग ने द्वि दिवसीय राष्ट्रीय संगोष्ठि का आयोजन किया था, वैश्वीकरण की चिंता को चिन्तन का विषय बनाया।

इस चिन्तन-प्रक्रिया में जिन बिंदुओं पर वि विमर्श हुआ उसके प्रतिनिधी आलेख इस ग्रंथ प्रस्तुत है। संगोष्ठि में हुआ विचार मंथन को ग्रंथ प्रस्तुत किया गया है। आशा है हिंदी जगत उसका स्वागत होगा।

वर्तमान युग में वैश्वीकरण और बाजारीकर ने संपूर्ण विश्व को प्रभावित किया है। यही उत्त आधुनिकता है। इस उत्तर आधुनिकता में ना और दलित वर्ग को केंद्र में लाने का प्रयास किया है इन सब बातों का विस्तार से विवेचन इस ग्रंथ किया गया है, साथ ही साथ हिंदी विश्वभाषा क उसका प्रचार-प्रसार हो यह भाव भी लेख में व्यक्त हुआ है।

तात्पर्य 'वैश्वीकरण के परिप्रेक्ष्य में भाषा औ साहित्य' इस ग्रंथ मे २२४ पृष्ठों में संपादक महोद ने ४५ लेखोंद्वारा वैश्वीकरण, बाजारीकरण भूमंडलीकरण और हिंदी भाषा, उत्तर आधुनिकता आदि विविध विषयोंकी जानकारी देने का प्रयास किया है, जो अत्यन्त स्पृहणीय है। अलग अल विचार अत्यंत उपोदय है।

■

कुछ बन दिखाओ

उदय मगर
प्रथम वर्ष विज्ञान

उस फुल की तरह बनो,
जो काटों के साथ भी मुस्कुराता है।

उस पेड़ की तरह बनो,
जो अपने नीचे बैठने वाले हर अच्छे-बुरे
इन्सान को छाया देता है।

उस चाँद की तरह बनो,
जो अपनी चांदनी से,
अंधेरी रात को भी रोशन बनाता है।

दुनिया में अच्छे लोगों की कमी नहीं,
इस ख्वाईश को पुरा करने के लिए,
पहले खुद अच्छे बनो।

Scanned with CamScanner

राजेंद्र यादव की याद में

कु.सुदर्शना देवकर, तृतीय वर्ष कला

राजेंद्र यादव जी का जन्म २८ अगस्त १९२९ ई. को उत्तर प्रदेश के शहर 'आग्रा' मे हुआ । राजेंद्र यादव ने १९५१ में 'आगरा विश्वविद्यालय' से एम.ए. की परीक्षा हिन्दी साहित्य में प्रथम श्रेणी में प्रथम स्थान के साथ उत्तीर्ण की । उनका विवाह सुपरिचित हिंदी लेखिका 'मन्नू भंडारी' के साथ हुआ था । वे हिंदी साहित्य की सुप्रसिध्द 'हंस पत्रिका' के संपादक थे ।

उन्होंने बहुत कहाँनियाँ लिखी है-उन मे सें देवताओं की मुर्तिया (१९५१), खेल-खिलौने (१९५३), जहाँ लक्ष्मी कैद है (१९५७), अभिमन्यू की आत्महत्या (१९५९), छोटे छोटे ताजमहल (१९६१), किनारे से किनारे तक (१९६२), टुटना (१९६६), चौखटे तोडते त्रिकोण (१९८७), श्रेष्ठ कहानियाँ, प्रेम कहानियाँ, प्रतिनिधी कहानियाँ, चर्चित कहानियाँ, मेरी पच्चीस कहानियाँ, है ये जो आतिश गालिब २००८ अब तक की समग्र कहानियाँ, पडाव-१, पडाव-२ १९८९ यह सभी महत्वपूर्ण है ।

कहानियों के अलावा उनके उपन्यास भी चर्चित रहे : जिनमें सारा आकाश (१९५९), उखडे हुए लोग (१९५६), कुलटा (१९५८), शह और मात (१९५९), अनदेखे अनजान फुल (१९६३), एक इंच मुस्कान (मन्नू भंडारी के साथ-१९६३), मंत्रविद्या १९६७, एक था शैलेंद्र (२००७) यह और उनके उपन्यास है ।

राजेंद्र यादवजी गद्य लेखक होने के बावजूद उन्होने 'आवाज तेरी है (१९६०) यह एक काव्यसंग्रह लिखा है ।

राजेंद्र यादवजी ने बहुतसे लेखकों के लेख, कहानियाँ संपादित की है । प्रेमचंद द्वारा स्थापित कथा मासिक 'हंस' का अगस्त १९८६ से मृत्यू पर्यन्त, एक दुनिया समानान्तर १९६७, कथा दशक:हिंदी कहानियाँ (१९८१-१९९०), आत्मतर्पण १९९४, अभी दिल्ली दूर है १९९५, काली सुर्खियाँ (अश्वेत कहानी संग्रह, कथा यात्रा १९६७, वह सुबह कभी तो आयेगी (सांप्रदायिकता पर लेख) आदि ।

राजेंद्र यादवजी ने 'चैखव के तीन नाटक' यह नाटक लिखा है । इसके अलावा उन्होंने अनुवाद कार्य भी किए है, जिनमें उपन्यास : टक्कर (चैखव), हमारे युग का एक नायक (लर्मन्तोव), प्रथम प्रेम (तुर्गनेव),

Scanned with CamScanner

वसन्त प्लावन (तुर्गनैव), एक मछुवा, एक मोती (स्टाईन बैक), अजनबी (कामू) ये सारे उपन्यास कथा शिखर के नाम से दो खंडों में प्रकाशित (१९९४) है ।

'हिंदी अकादमी दिल्ली' द्वारा राजेन्द्र यादव जी को उनके समग्र लेखन के लिए वर्ष २००३-०४ का सर्वोच्च सम्मान (शलाका सम्मान) प्रदान कि गया था ।

ऐसे इस महान लेखक राजेंद्र यादवजी की मृत्यू २८ अक्तूबर २०१३ की रात्रि को नई दिल्ली में ८४ वर्ष की आयु में हुई ।

उन्हें हमारी यह शब्दसुमन रुपी श्रध्दांजली

■ ■ ■

वक्त नहीं

हर खुशी है लोगों के दामन में
पर एक हंसी के लिए वक्त नहीं
दिन रात दौडती दुनिया में
जिंदगी के लिए ही वक्त नहीं

माँ की लोरी का एहसास तो हैं
पर माँ को माँ कहने वक्त नहीं
सारे रिश्तों को तो हम मार चुके
अब उन्हें दफनाने का भी वक्त नहीं

सारे नाम मोबाईल में हैं,
पर दोस्ती के लिए वक्त नहीं
गैरों की क्या बात करें
जब अपनों के लिए ही वक्त नहीं

आँखों में है नींद
पर सोने वक्त नहीं
दिल है गमों से भरा हुआ
पर रोने को भी वक्त नहीं

पैसों की दौड में ऐसे दौडे
की थकने का भी वक्त नहीं
प्यारे एहसानों की क्या कदर करे
जब अपने सपनों के लिए ही वक्त नहीं

तू ही बता ए जिंदगी
इस जिंदगी का क्या होगा ?
कि हर पल मरने वालों को
जीने के लिए भी वक्त नहीं....।

कु.माधुरी कदम
प्रथम वर्ष कला

यक्ष प्रश्न

जो कल थे, वे आज नहीं हैं ।
जो आज हैं, वे कल नहीं होंगे ।
होना, न होने का क्रम, इसी तरह चलता रहेगा,
हम है, हम रहेंगे, यह भ्रम भी सदा पलता रहेगा

सत्य क्या है ?
होना या न होना ?
या दोनों ही सत्य है ?
जो है, उसका होना सत्य है,
जो नहीं है, उसका न होना सत्य है ।
मुझे लगता है कि
होना-न-होना एक ही सत्य के
दो आयाम है,
शेष सब समझ का फेर,
बुध्दि के व्यायाम है ।

किन्तु न होने के बाद क्या होता है,
यह प्रश्न अनुत्तरित है ।

प्रत्येक नया,
इस प्रश्न की खोज में लगता है ।
शायद यह प्रश्न-प्रश्न ही रहेगा ।
यदि कुछ प्रश्न अनुत्तरित रहें
तो इसमें बुराई क्या है ?
हाँ, खोज का सिल सिला न रुके,
एक दिन प्रश्न पूछने के बजाय
यक्ष स्वयं उत्तर बोलेगा ।

सारंग फडतरे
तृतीय वर्ष कला

Scanned with CamScanner

भाषा दिलों को जोड़ती है

कु.दिपाली काळे, तृतीय वर्ष कला

'भाषा' हमारे जीवन में अभिव्यक्ति का एक सशक्त माध्यम है । भाषा हमें निकट लाती हैं । भाषा दो हृदयों को जोड़ती है । भाषा से हमारे आंतरिक संबंध स्थापित होते हैं, जिस से आपस के द्वेष, कटुता, कलह, द्वंद्व और दुरावा समाप्त हो जाता है और मित्रता, भाईचारा, सहृदयता, सहानुभूति और एक दुसरे से प्यार बढ़ता है । महाराष्ट्र की राजभाषा मराठी है । आज जिला, तालुका जैसे कई कार्यालयों में मराठी में कामकाज होने लगा है । सचिवालय-मंत्रालय के कामों में भी मराठी का प्रयोग पर्याप्त मात्रा में होने लगा है । महाराष्ट्र के राजकारण में मराठी का प्रयोग पर्याप्त होने लगा है । महाराष्ट्र के राजकारण में मराठी का प्रचार, प्रसार और प्रयोग दिनोंदिन बढ़ रहा है, पर अफसोस कि बात है कि हिंदी भाषिक या मराठी भाषिक लोगों को मराठी लिखने पढ़ने या बोलने नहीं आती । महाराष्ट्र में ४०-५० वर्ष या पुरा जीवन बिताने के बावजूद भी मराठी लिखने पढ़ने नहीं आती । यहाँ तक स्कूल में मराठी विषय अनिवार्य विषय के रुप में पढ़ाया जाता है; परंतु अंग्रेजी के बढ़ते प्रभाव के कारण मराठी का ज्ञान उन्हें नहीं हो पाता । इसका कारण यही है कि, अंग्रेजी माध्यम से पढ़नेवाले शहरो में रहनेवाले मराठी बोलने से घबराते है, शरमाते हैं उन्हें ऐसा लगता है मराठी बोलने में गलती हुई तो लोग हमपर हँसेंगे । उनके मन में भ्रम रहता है उसी के कारण वे मराठी नहीं बोल पाते हैं । सबसे खास बात तो ये है कि मराठी भाषी को मराठी बोलने, का अवसर ही नहीं मिलता, हिंदी से ही उनका काम चलता है । कहते है कि आवश्यकता ही आविष्कार की जननी होती है । जिन्हें आवश्यक हो उनको मराठी सीखनी ही पडती है । जैसे राज्य सरकार के कार्यालयों में काम करने के लिए मराठी आवश्यक है ।

हमें यह भी दिखाई देता है मराठी भाषी बच्चों के साथ हिंदी भाषी बच्चें खेलते है । आपस में मराठी में बातें करते है । अब मराठी की आवश्यकता बढ़ गई है । महाराष्ट्र में रहनेवाले लोगों को मराठी का ज्ञान होना आवश्यक है । सभी मराठी तर भाषा भाषियों और उत्तर भारतीयों को चाहिए कि वे मराठी लिखना पढ़ना और बोलना अवश्य सीख ले । प्रयास करने पर सबकुछ संभव हो जाता है । अगर हमारे दिल ने ठान लिया और सही दिशा में प्रयास किया जाए तो मराठी का ज्ञान अवश्य हो जाएगा । मराठी की लिपी देवनागरी ही है । भाषा प्रयोग से ही आती है । मराठी बोलने पढ़ने और लिखने का अभ्यास किया जाएगा तो मराठी का ज्ञान अवश्य हो जाएगा । महाराष्ट्र की राजधानी मुंबई में सभी प्रांत के लोग रहते हैं । यदि वें मराठी का प्रसार अपने प्रदेशों में करे तो सहज रुप से मराठी भाषा की सीमा केवल महाराष्ट्र तक सीमित न रहकर वह पूरे भारत की भाषा बन जाएंगी । सच है भाषा दिलों को जोडती है ।

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

कैसे बनेगा भारत महासत्ता

कु.वैशाली काटकर, तृतीय वर्ष वाणिज्य

■

''सारे जहाँसे अच्छा, हिंदोस्ताँ हमारा
हम बुलबुले है इसकी, यह गुलिस्ताँ हमारा'' ।।

इस धरती पर भारतवर्ष यह अलग प्राकृतिक विविधतासे संस्कृति की फूलमालाओंसे सजा-सजाया, सब दुनिया को अपने अतुल ज्ञान से महकानेवाला देश है । कुछ कारणवश यह पिछे रह गया है । अगर निचे दिए हुए चतु:सूत्रसे देश का कारोबार चलेगा तो हमारा भारत महासत्ता बन सकता है ।

१) लोकसंख्या नियंत्रण :-

भारतीय संस्कृति में बच्चों को अधिक महत्त्व दिया जाता है । जब तक लड़का नहीं होता है, तब तक लडकियों की संख्या बढ़ती रहती है । कई धर्मोंमें परिवार नियंत्रण का नियम नहीं है । परिणाम स्वरूप आज भी बच्चों की संख्या बढ़ती जा रही हैं ।

गरिबी, अज्ञान और अंधश्रद्धा के कारण बच्चों की संख्या बढ़ रही है । इसिलिए गरिबी को कम करके अज्ञान और अंधश्रद्धा को हटाकर परिवार पर नियंत्रण लाना चाहिए । परिवार पर नियंत्रण आने से परिवार के बच्चों की संख्या कम हो जाएगी । हर एक माँ-बाप अपने बेटा, बेटी को शिक्षा की सभी सुविधाएँ दे सके । बच्चों को उच्चतम शिक्षा देने से बच्चे अपने परिवार को सक्षम बनाएँगे । उसके साथ-साथ उच्चतम शिक्षा के कारण देश को भी सक्षम बनाएँगे । इस तरह से एक दिन हमारा भारत देश महासत्ता बन जाएगा ।

२) भ्रष्टाचार निर्मूलन :-

'भ्रष्टाचार बन गया शिष्टाचार' इस उक्ति के नुसार भ्रष्टाचार हमारे देश की सबसे बडी बिमारी है । यह किसी भी अस्पताल के डाक्टर से ठीक होनेवाली नहीं है । एड़स् जैसी बिमारी पर अभी तक कोई इलाज नहीं निकला है, उसी प्रकार भ्रष्टाचार की बिमारी पर भी कोई इलाज नहीं है । इस भ्रष्टाचार की बिमारी के जड़ को पकड़ना चाहिएँ । यह बिमारी ही न हो इस लिए अगर सबों ने प्रयास किया तो यह बिमारी देश से निकल सकती है ।

प्रत्येक नागरिक अधिकारी पुलिस, नेताओंने मनमें सोच विचार करना चाहिए कि मै क्या कर रहा हूँ ? हर एक ने भ्रष्टाचार को एडस जैसी बिमारी समझ ली तो यह हो सकता है । हर एक ने यह विचार करना चाहिए कि, मैं अपनी ही माँ के साथ खिलवाड़ कर रहा हूँ । माँ को ही लुट रहा हूँ, उसके शील को भ्रष्ट

Scanned with CamScanner

कर रहा हूँ । ऐसी भावनाओंको निर्माण किया तो देशसे भ्रष्टाचार नदारद हो सकता है । जिस वक्त भ्रष्टाचार समाप्त हो जाएगा, उसी वक्त भारत महासत्ता बन सकता हैं ।

३) ज्ञानियोंको रोकना :-

स्वदेश की भावना हर एक के मन मे पैदा होनी चाहिए । कई ज्ञानी लोक अधिक पैसों की लालच में विदेश चले जाते हैं ओर अपने ज्ञान का लाभ विदेश की जनता को देते है । इसे रोकना चाहिए । यही रहकर मातृभूमी की सेवा करने की भावना निर्माण करने से भारत महासत्ता बन सकता है ।

४) व्यसनमुक्त और सजग नागरिक :-

जो खाता है गुटखा,
उसका होता है झटका ।
जो पिता है शराब,
उसका होता है लीवर खराब ।

ऐसी अवस्था है अपने भारत देश की । करोड़ो लोग देश में रहते है, लेकिन पचहत्तर प्रतिशत लोग किसी न किसी प्रकार का नशा करते है । जिसके कारण लोगों की आर्थिक स्थिती बिगड गई है । कई परिवार के परिवार तबाह हो रहे है । लोगों की कार्यक्षमता कम होती जा रही है । इस नशा कि आदत को पुरी करने के लिए आज का युवक बुरे मार्ग को अपनाता है । नशा के लिए माँ-बाप की जान लेने के लिए तैयार हो जाता है ।

सभी नागरिक को अपने कर्तव्य के प्रति सजग रहना चाहिए । प्रत्येक अधिकारी, शिक्षक, नौकर, व्यापारी, नेता, जनता अपने कर्तव्य के प्रति सजग रहे तो देश की तरक्की हो सकती है । इस प्रकार सभी अपने कर्तव्य के प्रति सजग रहेंगे तो जल्द ही भारत महासत्ता बन सकता है । अंत में मै इतनाही कहना चाहती हूँ कि, सभी को ऐसी बुद्धि दे भारत महासत्ता बने-
पृथ्वीपर इस महादेश की कोई नहीं मिसाल ।

■ ■ ■

बनना है तो

बनना है तो ज्ञानी बनो, प्रेमी मत बनो
लिखना है तो लेख लिखो, प्रेमपत्र मत लिखो
देना है तो दान दो, दिल मत दो
लड़ाना है तो दिमाग लड़ाओ
आँखें मत लड़ाओ
समझे होंगे तो यही समझो
वरना फिर से पढ़ो

कु.रुपाली सत्रे
तृतीय वर्ष कला

मुश्किल है

रिश्ते बनाना आसान, निभाना मुश्किल है
महल गिराना आसान है, बनाना मुश्किल
बोलना आसान है, करना मुश्किल
सपना देखना आसान है,
हकिकत में बदलना मुश्किल
लेना आसान है, देना मुश्किल है,
झूठ बोलना आसान है,
छुपाना मुश्किल है ।

कु.दिपाली काळे
तृतीय वर्ष कला

Scanned with CamScanner

ईश्वर को जान लो...

कु.दिपाली कोळी, तृतीय वर्ष कला

■

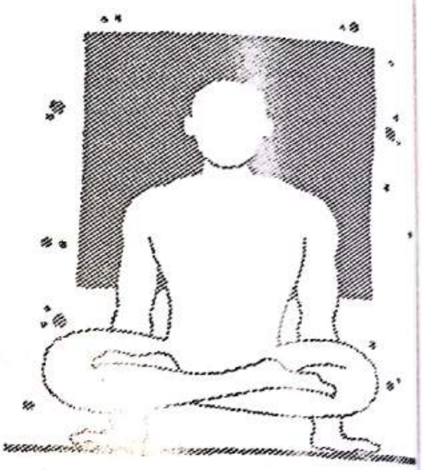

मानव देह का महत्त्व ईश्वर को जानने में है । मानव देहधारी ही भगवान को जान सकता है । ईश्वर को जानकर ही कोई जीव मात्रा से बच सकता है । ईश्वर को जानने का अधिकार ८४ लाख योनियों के जीवों में केवल मनुष्य को ही प्राप्त है, क्योंकि मानव देह को ही ज्ञान प्राप्त है । भगवान को जानने के लिए सबसे आवश्यक चीज 'पुरुषार्थ का अधिकार है' इसलिए मानव देहधारी ही भगवान को जान सकता है । इसलिए शास्त्र कहते है कि तत्काल ईश्वर को जानने का प्रयत्न करो ।

विश्व का प्रत्येक जीव बिना किसी प्रयोजन के कोई कार्य नहीं करता । यह एक सिद्धांत है । दर्शन शास्त्र कहता है कि 'प्रयोजन मनुद्दिश, मन्दो बिन प्रवर्तते' अर्थात घोर से घोर मूर्ख भी बिना प्रयोजन के कोई कार्य नहीं करता । रामचरित मानस मे भी कहा गया है कि 'पर उपकार वचन मन काया । संत सहज सुभाव खगराया । भूर्ततरु सम सन्त कृपाता परहित सहनित विपति विशाल ।' अर्थात महापुरुष बिना प्रयोजन के परोपकार करता है एवं इसी प्रकार महापुरुषों के आराध्य सर्व शक्तिमान भगवान भी बिना प्रयोजन के ही परोपकार करते है । दुष्ट, संत एवं भगवान तीनों ही बिना प्रयोजन कार्य करते है । 'जो काहू को देखही दिपती, सुखी हो ही मानदूं जग नृपती ।' अर्थात दुसरे को दुःखी देखकर दुष्ट को सुख मिलता है । विश्व का प्रत्येक जीव वह चाहे सर्वसाधारण हो, दुष्ट हो, भगवान हो, महापुरुष हो, एकमात्र आनंद के ही लक्ष्य से कार्य करता है । यदि आनंद प्राप्ति का लक्ष्य सत्य है तो सत्यानन्द प्राप्त होगा, यदि मार्ग असत्य है तो दुःख प्राप्त होगा ।

■ ■ ■

हँसी मजाक

राजनितिक प्यार : एक लडकेने अपरिचित लडकी को प्यार का प्रतिक समझकर एक कमल फुल तोहफे के रुप में देते हुए कहा कि, ''मैं बी.जे.पी. का कार्यकर्ता हूँ, इसिलिए यह कमल का फूल.'' उस लडकीने तुरंत उस लडके के गालपर अपने हाथ की पाँच उंगलियों के निशान बनाते हुए कहा-''मै काँग्रेस की कार्यकर्ता हूँ । इसिलिए यह रहा हाथ का पंजा ।''

कु.वैशाली काटकर
तृतीय वर्ष कला

वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण के परिप्रेक्ष्य में हिंदी

नामदेव मोटे, तृतीय वर्ष कला

''आँचल से नगर की ओर,
नगर से राज्य की ओर,
राज्य से राष्ट्र की ओर,
हिंदी राष्ट्रभाषा से विश्वभाषा की ओर,
विज्ञापन, इलेक्ट्रॉनिक, प्रिंट, मीडिया की ओर,
वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण की ओर,
सभी क्षेत्रों में हिन्दी ।''

उपर्युक्त सार्थक पंक्तियों के माध्यम से वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण के परिप्रेक्ष्य में हिन्दी का स्थान काफी महत्त्वपूर्ण है । आज भूमण्डलीकरण का युग है । वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण के परिप्रेक्ष्य में हिन्दी का संबंध है । भाषा का संबंध आर्थिक एवं सामाजिक विकास से भी जुडा है और भारत इस भूमण्डलीकरण में शामिल है । ऐसे समय में हिंदी भाषा की भूमिका बहत्तर होनी चाहिए । तृतीय क्रमांक हिन्दी भाषा का स्थान कहाँ-कैसे और कैसा है ? क्या होना चाहिए ? आदि परिप्रेक्ष्य में वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण के साथ जोडा जा सकता है ।

वैश्वीकरण एवं बाजारीकरण की संकल्पना :-

वैश्वीकरण की संकल्पना स्पष्ट करने से पहले आधुनिकीकरण को समझ लेना आवश्यक है । आधुनिकीकरण की प्रक्रिया पश्चिमी देशो में सबसे पहले शुरु हुई । १५वीं सदी में धार्मिक पुर्नस्थान के लिए एक पृष्ठभूमि बनी ।

१७वीं एवं १८वीं सदी में युरोप खंड में औद्योगिक क्रांति अपनी चरनसीमा पर थी । तो एशियायी देशों में यह स्थिति १९वीं सदी में आकर शुरु होती है और २०वीं शताब्दी के अंतिम चरण में वह तीव्र गति से विकास की ओर होती हुई नजर आती है । जिसे आज के रुप में हम देख रहे है । जिसका परिणाम भाषा पर पड़ा जिससे हिन्दी भाषा अछूती नहीं रही ।

बाजारीकरण और हिंदी :-

सरकारी क्षेत्र में निजी कंपनियों में प्रवेश कर लिया है, इसलिए हिंदी से जुड़े लोगों को चिंता होने लगी है । अंग्रेजी का बढ़ता प्रभाव और हिंदी तथा अन्य प्रादेशिक भाषाओं का प्रभाव वर्तमान समय में चर्चा का विषय है । उन्हें अपना भविष्य अंधकार में दिखाई देने लगा है । यह भी ठिक है, क्योंकि जब केंद्र सरकार के विभागों में हिंदी से जुड़े लोगों का भविष्य अभी सुनिश्चित नहीं हो पाया है तो फिर निजी कंपनियों में हिंदी की स्थिती क्या होगी ? यह बहुत बड़ा प्रश्न है । उसका उत्तर खोजना आवश्यक है ।

Scanned with CamScanner

ब्राण्ड की अवधारणा :-

ब्राण्ड एक व्यापारिक चिन्ह है । उपभोक्ता वर्ग ब्राण्ड की अवधारणा को समझ गया है । किसी उत्पादन का प्रचार वाक्य होता है । जैसे एशियन पेन्टस के साथ ''हर घर कुछ कहता है'' प्रचार वाक्य जुड़ा है किसी भी वस्तु की उपयोगिता और प्रचार हेतु 'उत्पादक' वर्ग उसे 'ब्राण्ड' देकर अपनी वस्तु का मूल्य निर्धारित करता है । ब्राण्ड के संदर्भ में एन.सी.पंत की किताब 'जनसंपर्क विज्ञापन एवं प्रचार माध्यम' में ब्राण्ड के संदर्भ में कहते है, ''ब्राण्ड में एक उद्देश्य पूरक, वक्तव्य शामिल होता है । यह व्यवसाय की सुगन्ध या विशेषता का प्रतिनिधित्व करता है ।'' अर्थात किसी वस्तु का प्रचार या लक्षण वाक्य, चिन्ह होता है । जिसे पढ़कर-देखकर उपभोक्ता वर्ग उसे समझता है कि यह वस्तु अच्छी है, या उस कंपनी की है । यह सब भाषा विज्ञापन (ब्राण्ड) से संभव होता है । आज विश्व के बाजारीकरण के युग में नितांत आवश्यक बन पड़ा है ।

निष्कर्ष :-

- हिंदी को सिर्फ साहित्य, कविता, कहानी की परिधी में नहीं रखना है, बल्कि ऐसा करना बहुत बड़ी भूल होगी । भूमंडलीकरण के चलते हिन्दी में जो बदलाव आया है, या इसके तेवर बदले है, उसका स्वागत करना चाहिए ।
- हिन्दी का विकास जनचेतना के आधारपर हुआ है और हो रहा है । जनचेतना के सामने राजनीति कोई अर्थ नहीं रखती । हिंदी के समक्ष आई बाजारगत चुनौतियों का सामना करने के लिए उसे हर समय तैयार करना चाहिए ।
- यदि हमें हिन्दी को वैश्वीकरण के पटल पर उभारना है । तो उसे युग के वैज्ञानिक एवं तकनीकी नियमों के अनुरुप रखना होगा तभी हिन्दी का वैश्विक रुप उभरेगा । प्रत्येक भारतवासी को यह संकल्प करना होगा, कि हिन्दी की पताका विश्व में फैलाकर रहेंगे और इसलिए प्रयत्न भी करेंगे।

■ ■ ■

दोस्ती

अगर आप दोस्ती करना चाहते है,
तो उनका साथ कभी ना छोडना ।

अगर किसी का विश्वास जीतना है आपको,
तो प्यारभरा मन कभी ना तोडना ।

अगर किसी के दिल में रहना है आपको तो
उनके दिल से दूर कभी ना रहना ।

ये दोस्ती का रिश्ता
अनमोल है, उसे
सोच-समझकर ही जोडना ।

वैशाली काटकर
तृतीय वर्ष वाणिज्य

व्यर्थ है

सद्‌गुण न हो तो सुंदरता व्यर्थ है ।
विनम्रता न हो तो विद्या व्यर्थ है ।
व्यवहार न हो तो ज्ञान व्यर्थ है ।
स्नेह न हो तो भाई व्यर्थ है ।
प्रेम न हो तो दाम्पत्य व्यर्थ है ।
आज्ञाकारी न हो तो पुत्र व्यर्थ है ।
अनुशासित न हो तो संगठन व्यर्थ है ।
सक्रिय न हो तो कार्यकर्ता व्यर्थ है ।
और समाज का न हो तो
उसका सारा जीवन व्यर्थ है ।

कु.सोनाली घाडगे
प्रथम वर्ष कला

Scanned with CamScanner

महाराष्ट्र हिंदी परिषद

कु.विद्या अभंग, तृतीय वर्ष कला

माहितीपर

अद्वैत २०१३-१४

महाराष्ट्र अहिंदी भाषिक प्रदेश है, फिर भी महाराष्ट्र में हिंदी भाषा का विकास एवं विस्तार उल्लेखनीय है ।

महाराष्ट्र हिंदी परिषद महाराष्ट्र राज्य के विश्वविद्यालयों तथा उनसे संलग्न महाविद्यालयों के अध्यापकों की मान्यताप्राप्त पंजीकृत संस्था है, जिसका प्रथम अधिवेशन सन १९८९ को शिवाजी विश्वविद्यालय कोल्हापूर में संपन्न हुआ । आज परिषद के सदस्य पुरे महाराष्ट्र में फैले हुए है । महाराष्ट्र के सभी विश्वविद्यालय, महाविद्यालय में कार्यरत तथा हिंदी सेवा करनेवाले अध्यापक इसके सदस्य है । मूलत: हिंदी अध्ययन-अध्यापन तथा अनुसंधान को लेकर व्यापक रुप से चर्चा परिचर्चा करने तथा उसके समाधान खोजने हेतु दी । यह परिषद चरम विकास की ओर अग्रेसर है । यह परिषद प्रबुध्द विद्वानों का तथा उच्च विद्या विभूषितों का ऐसा मंच है, जिसपर राष्ट्रभाषा एवं राष्ट्र के अन्नयन से संबंधित उन सभी चेतनाओं का संवेदनाओं का और सामाजिक प्रतिबध्दताओं का विचारमंथन होता है, जिसकी आज आवश्यकता है ।

पुरस्कार योजनाएँ :-

हिंदी के प्रसार, प्रचार, अध्ययन-अध्यापन तथा अनुसंधान तक ही स्वयं को सीमित नही रखा; बल्कि हिंदी में सृजनात्मक मौलिक रचना हेतु, अनुवाद कार्य हेतु तथा हिंदी कों सेवा करने हेतु प्रोत्साहनपर पुरस्कार देने की योजनाएँ बना ली है-१) अनुवाद पुरस्कार २) श्रेष्ठ सृजनात्मक लेखन पुरस्कार ३) महाराष्ट्र हिंदी भूषण पुरस्कार

अब तक अनुवाद पुरस्कार डॉ.हनुमान साने, श्री.निशिकांत ठकार, प्राचार्य पांडुरंग कापडणीस, डॉ.विद्या चिटकी, डॉ.गजानन चव्हान जैसे श्रेष्ठ अनुवादकों की अनुवादित कृतियों को दिया गया है । सृजनात्मक पुरस्कार डॉ.बलभीम गोरे को दिया है ।

'उपलब्धि' पत्रिका का प्रकाशन किया जाता है । जिसमें आजीवन सदस्यों के लेख प्रकाशित किये जाते है । हिंदी अनुसंधान कोलेकर हिंदी शोध संदर्भ के तीन खंड प्रकाशित किये गये है ।

परिषद का एक महत्त्वपूर्ण कार्य है, लेखकों का सम्मान तथा ग्रंथ का विमोचन। मुंबई और उदगीर में संपन्न अधिवेशनों में अनेक ग्रंथों का विमोचन तथा अनेक लेखकों को सम्मानित किया है ।

अधिवेशन में सेवानिवृत्त अध्यापकों का सत्कार भी किया जाता है । राज्य तथा राष्ट्रीय पुरस्कार प्राप्तकर्ता का भी सम्मान किया जाता है ।

परिषद में राज्यस्तर पर सम्मान पाठ्यक्रम हेतु विचार मंथन हो रहा है । अब तक महाराष्ट्र हिंदी परिषद के अनेक अधिवेशन हुए है-

पहला अधिवेशन १९८९ को कोल्हापूर में हुआ था ।

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

भारतीय चलचित्र का इतिहास

कु.अश्विनी राजगे, प्रथम वर्ष कला

■

भारत का सिनेमा उद्योग उत्पादन के आरंभिक वर्षों से लेकर आज तक इसनें मूक संवाद, रंगीन सिनेमास्कोप आदि फिल्म निर्माण को अनेक सीढ़ीया पार की है । यह सब इतिहास बहुत ही रोमांचक और प्रेरणादायी है और अपने आप में एक विलक्षण कहानी है ।

भारतीय सिनेमा उद्योग उत्पादन की दृष्टि से इस समय संसार में सबसे बड़ा है । आरंभ से अब तक बहुत ही लंबा सफर तय किया है और इसमें अनगिन लोगों के अब विस्तृत हो चुके प्रयत्न तथा अगनिक पहुलओं और शैलियों के धुँधले चिन्ह बिखरे पड़े है ।

१ जुलाई १८९६ में पहली बार भारत में चलचित्र का आयात और प्रदर्शन किया गया था, इसके अग साल अज्ञान विदेशी कैमरामनोने आरंभिक लघु फिल्में बनाई । १८९९ मे एक भारतीय ने अपनी लघु फि बनाने का साहस किया । भारत की पहली संपूर्ण फिल्म १९१२ में बनी । १९३१ में पहली फिल्म सामने अ आज जनता की रुचि भी परंपरा और आदत अशिक्षा, गरीबी अभाव, महंगाई का पैसा, सामाजिक असमान और अवसर की कमी जैसे सामाजिक, आर्थिक प्रभावों का कारण जिस स्थिती में सिनेमा के पथ पर कड यथार्थ असह्य हो चुका है, भारतीय सिनेमा का भविष्य जहाँ रहन-सहन का स्तर उठने के नतीजे पर अ आम जनता का रुचि में सिल-सिलेवार परिवर्तन पर निर्भर है । वही सच्चे लगनशील फिल्मकारों पर भी जो सत्यजीत राय की तरह एक नई रोशनी जलाएंगे और फिर तमाम रुकावटे और प्रलोभनों के बावज मजबूती से उसमें आगे जाएंगे ।

आज फिल्मों मे नये विषय लिये जा रहे हैं । जैसे वेश्यावृत्ती की समस्या, पूंजीपति और मजदूरों क संघर्ष, मादक द्रव्यों की समस्या आदि से स्पष्ट होता है, कि हिंदी या भारतीय फिल्म का दृश्य बिलकु निराशाजनक नहीं है । विशेष रुप से तब जब उन्हें नेशनल फिल्में इस दिशा में निश्चित करती रहेगी ।

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

आज की युवापीढ़ि

कु.वैशाली काटकर, तृतीय वर्ष वाणिज्य

उद्बोधनपर

''युवा पीढ़ी किस ओर ?'' यह सवाल मुझसे किसीने किया तो मेरे सामने आज की युवा पीढ़ि का चित्र आकर खड़ा हो जाता है और मन में विचार आ जाता है । इस सवाल का जवाब देते मैं थक तो नहीं जाऊँगी ? क्योंकि आज की युवा पीढ़ि का चित्र भयानक है ।

किसी राष्ट्र की वास्तविक शक्ति उसकी युवापीढ़ि होती है, यह बात हम किसी भी हालत में अस्वीकार नहीं कर सकते हैं । लेकिन वह युवापीढ़ि एक आदर्श युवा पीढ़ि होनी चाहिए । आज की युवा पीढ़ि दिशाहिन हो गई है । उन्हें यह भी समझ में नहीं आता कि, वे जिस राह पर चल रहे हैं, वह सही है कि गलत, जिसके कारण वे जीवन की राह पर भटक रहे हैं ।

आज की युवा पीढ़ि अच्छे काम से जादा गलत काम में दिलचस्पी रखती हैं । इसी के कारण उन्हें क्या अच्छा और क्या बुरा यह समझ में नहीं आता । वे इतने दिशाहीन हो गए हैं कि उन्हें माँ-बाप जैसे बड़ों का आदर करना जरूरी नहीं लगता । उन्हें तो सिर्फ अपने हक का पता है और कर्तव्यों से वे दूर रहना चाहते है । उन्हें पढ़ाई करना जरूरी नहीं लगता । वे गलत काम में ही अपनी शक्ती बर्बाद देना चाहते हैं । आज की पीढ़ि सिर्फ आवारागर्दी करना जानती है । वे सिर्फ गुंडागर्दी करने के लिए ही महाविद्यालयों में आते है ।

आज की युवा पीढ़ी को समय के महत्त्व के बारे में बिल्कूल भी फिक्र नहीं हैं और उन्हें इसके बारे में जानकारी देनेवाले दोस्त ही बुरे हो तो फिर पुछिए ही मत । क्योंकि अक्सर लोग कहते है, कि अगर हमें बुरे दोस्तों की संगत हो तो हम भी बुरे बनने से बच नहीं सकते । बड़े बुजुर्ग यह भी कहते है, कि एक सडा हुआ आम बाकी के आमों को भी सडा देता है । वे पैसों का लालच भी बहुत रखते हैं । वे समय से जादा पैसों को महत्त्व देते है । वे नहीं जानते की Time is more than money समय को पैंसो से भी जादा महत्त्व है । आज की युवा पीढ़ि सिर्फ आराम की जिंदगी जीना चाहती है । आज के लड़कों को खेती जैसे क्षेत्र में मेहनत करना लज्जास्पद लगता है । वे बिना मेहनत किए सब कुछ हासिल करना चाहते है । उनकी नस नस में सिर्फ आलस भरा हुआ है । वे कोई भी काम चुस्ती से नहीं करते । वे तो घर से जादा बाहर रहकर गुटखा, तंबाखू, शराब आदि अमली पदार्थों का सेवन करके पुरे देवदास बन जाते है ।

उनमें झगडालु वृत्ति उत्पन्न होती है । वे जरासी बात को भी बड़ा तमाशा बना देते है । वे हिंसाचार करने लगते है । वे तो अपने माँ-बाप के सपनों पर ही पानी फेरते हैं । उनकी आशा, आकांक्षा को मिट्टी में

Scanned with CamScanner

मिला देते हैं ।

पापा कहते है बडा नाम करेगा
बेटा हमारा ऐसा काम करेगा ।

हर माँ बाप का एक सपना होता है कि हमारा बेटा कोई ऐसा काम करें जिससे वह हमारा नाम रोशन करे । लेकिन आज के लड़के अपने माँ बाप का नाम मिटाने का काम करते हैं । हम सिर्फ आज की युवा पीढ़ि के दोष ही दिखाने लगे । लेकिन इसकी कुछ और भी वजह है । जो इस युवा पीढ़ि को पुरी तरह पागल, दिवाना बना देते है । इसके पीछे सबसे बड़ी वजह पारिवारिक वातावरण है । पारिवारिक वातावरण का लड़कों पर सबसे अधिक असर पड़ता है । घर में लड़के को समझानेवाला कोई घर में होना चाहिए । घर में अगर माँ बाप ही झगडा करे तो इसका असर लड़कों पर पडता है ।

नेता लोग भी आज की युवा पीढ़ि को दिशाहीन करने की वजह है । नेता लोग इस पीढ़ि के लड़कों से हजार वादे करते हैं, कसमें खाते है, लेकिन एक को भी वे निभाते नहीं । उन्हें तो सिर्फ अपना लाभ चाहिए, स्वार्थ चाहिए । कभी ये नेता युवकों की शक्ति का दुरुपयोग करते है ।

ऐसा भी तो नहीं की सभी युवक बुरे है । कुछ ऐसे भी युवक हैं, जो जवान होकर सीना तानकर हमारी सरहद पर खड़े है, कुछ ऐसे भी युवक है, जो मदद करने के लिए तुरंत ही आ जाते है । युवा पीढ़ि ने अब हौसला रखकर पुरे जोश से काम करना चाहिए और इसके साथ हमें भी युवकों की कल्पनाओं और इच्छाओं का सन्मान करना चाहिए । जिससे उनमें आशा का संचार हो । हमने युवकों को अच्छा सहयोग दिया, तो वे इस प्रकार के सहयोगपूर्ण वातावरण में राष्ट्र की उन्नति में अत्यंत महत्त्वपूर्ण योगदान दे सकते हैं ।

ऐसे कई युवक है, जिन्होंने इस वतन के लिए अपनी जाने गंवाई और इस देश के लिए जवान एक आदर्श बन गए । वे मरते दम तक शत्रुओं से लढ़ते रहे और आनेवाले पीढ़ि के हवाले ये वतन सौंपकर कहते गये

'कर चले हम फिदा जानोतन साथियों ।
अब तुम्हारे हवाले वतन साथियों ।।

■ ■ ■

शायरी

गुजरी हुई जिंदगी को कभी याद ना करो
तकदीर में जो ना लिखा हो उसकी फरियाद ना करो
जो होना है वो होकर ही रहेगा
तुम फिकर में अपनी हंसी बरबाद ना करो ।

अनिता जगदाळे
तृतीय वर्ष कला

सामने हो मंजिल तो ख्वाब ना तोडना
बस सितारे छुने के लिए कभी जमीन ना छोड़ना ।

अनिता जगदाळे
प्रथम वर्ष कला

अगर कुछ करना ही चाहते हो तो.... अच्छा काम करो

खर्च करो	नेक कामों में
इन्साफ करो	हक के साथ
छिपाया करो	दुसरों के ऐब
झुका करो	सिर्फ भगवान के सामने
अदा करो	कर्ज जल्दी
रोया करो	भगवान के डर से
दया करो	गरीबों पर
मोहब्बत करो	छोटों से
पूछताछ करो	बीमारों की
नफरत करो	बुरे कामों से
याद करो	मृत्यु को

नामदेव मोटे, तृतीय वर्ष कला

Scanned with CamScanner

यादे

कॉलेज के मधुर क्षण
फिर ना लौट आयेंगे
सोच लो दोस्तों
कल हम सब जुदा हो जायेंगे ।

क्या सुन सकोंगे कभी
कॉलेज जीवन की कहानी
दिल थामकर तब रहेंगे
यादें आयेगी जब पुरानी ।

आज हम सब है यहाँ पर
कल क्या भरोसा है ? कौन कहाँ ?
छुट जायेगा कॉलेज हमारा
फिर भी हमेशा याद रहेगा
ज्ञान मंदिर हमारा ।

यहाँ हमारे जीवन की
कल के तमन्नाओं की
बुनियाद डाली जाती है
यही हमारे दिल में नयी ज्योत जलती है
दोस्ती क्या भूल सकोगे हम यह कभी
जहाँ पर भी हम जायेंगे
कामयाबी कदम चूम लेगी
पर कॉलेज की याद
हमारे दिल में अंत तक रहेगी ।

रेशमा वाघ
तृतीय वर्ष कला

जीवन

मन को लुभाने के लिए
लोग कई तरीकें ढुँढते हैं ।
हर वक्त मन में अच्छे बुरे,
विचार सोचते है ।।धृ।।

बचपना शुरु होता है, तो सारा समय
खाना-पीना, खेल कुद में बिताता है ।
माँ-बाप का प्यार उसे बहुत मिलता है,
धीरे-धीरे बचपना पिछे रह जाता है ।
मन को लुभाने के लिए,
लोग कई तरीकें ढुँढते हैं ।।१।।

धीरे-धीरे बचपना निकल जाता है ।
तन में जोश और मन में प्यार आना
माँ-बाप का प्यार भूलाकर
छोरी का प्यार पाने के लिए,
खाना-पीना छोड़कर कई दिन
पिछे-पिछे भागता है,
मन को लुभाने के लिए,
लोग कई तरीकें ढुँढते हैं ।।२।।

जवानी, प्यार में पागल हो जाती है,
धीरे-धीरे वह भी निकल जाती है,
बुढापा नजदीक आता है,
सारे बदन में दर्द शुरु होता है,
हे राम-हे राम करने में दिन जाता है ।
पैदा होते ही जीवन शुरु होता है ।
धीरे-धीरे वह भी खत्म होता है ।
मन को लुभाने के लिए,
लोग कई तरीकें ढुँढते हैं ।।३।।

अनिता जगदाळे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

Scanned with CamScanner

हिंदी के प्रति सुवचन

- ''हिन्दी और नागरी के प्रचार-प्रसार को कोई रोक नहीं सकता । वह देश की स्वाभाविक भूख है ।''

-गोविंदवल्लभ पंत

- ''भाषा ही वह खुराक है, वह हवा है, जिस पर देश के हर एक बच्चे की विचारशक्ति परवरिश पाती है ।''
- ''हिन्दी सारे भारत में बहुत बड़े पैमाने पर फैली हुई है । वह सरल भाषा है ।''

-के. सन्तानम

- ''हिन्दी के एक नहीं, कोटि लाल है । ये यदि अपनी ललाई को बचाना चाहते हैं मातृ भाषा हिन्दी की तन-मन-धन से सेवा करे ।''

-बद्रीनारायण

- ''हिन्दी राष्ट्रीयता के मूल को सींचती है, और उसे दृढ करती है । देश का कोई भी सच्चा प्रेमी हिन्दी का तिरस्कार नहीं कर सकता । दुनिया से कह दो गांधी अंग्रेजी नहीं जानता ।''
- ''एक जबान पैदा करो जो दुनिया के सामने मिसाल रहे । इसके लिए हिन्दी भाषा को सारे हिन्दी की कौमी जबान बनाओ ।''
- ''कोई भी देश सच्चे अर्थों में तब तक स्वतंत्र नहीं है, जब तक अपनी भाषा में नहीं बोलता ।''

-महात्मा गांधी

- ''मै राष्ट्रभाषा हिन्दी के साथ-साथ प्रान्तीय भाषाओं का विकास भी चाहता हूँ, जिससे कि भाषाई एकता से हमारा देश सुदृढ़ हो सके ।''

- प्रभात शास्त्री

- ''हिन्दी है परम्परा व प्रयोग का सेतु
  कल्पना और कर्म का हेतु
  हिन्दी है प्रगतिशीलता का परिचय

- ''हिन्दी राष्ट्रीयता के मूल को सींचती है,
  और दृढ़ करती है ।-*राजर्षि पुरुषोत्तमदास टण्डन*
- ''हिन्दी विश्व की भाषा बन सकती है ।'' *- आडवाणी*
- ''नई सहस्त्राब्दि में साकार होगी हमारी आशा
  पूरे राष्ट्र में हिन्दी होगी जन जन की भाषा ।''

संकलन कर्ता : सारंग फडतरे
तृतीय वर्ष कला

Scanned with CamScanner

English Section

"When old age shall this generation waste
Thou shalt remain, in midst of ther woe
Than ours, a friend to man,
to whom thou say'st,
'Beauty is truth, truth beauty'; - that is all
Ye know on earth, and all ye need to know."

- John Keats

Section Editor
Prof. Subhash Randhir

Scanned with CamScanner

INDEX

- **DOCTOR TO ACTOR** / Shalaka Bhagwan Borate / B.A.III / 63
- **MOTHER... WE LOVE YOU** / Sonali Jadhav / B.A.III / 65
- **INDIAN SPECIALITY** / Maya Dilip Pandhare / B.A-III / 66
- **PERSONALITY FOR SUCCESS** / Rupali Shendge / B.A.III / 67
- **FRIENDSHIP** / Uday Nanaso Magar / B.SC-I / 68
- **THE POSITION OF WOMAN IN INDIA** / Rupali Subh[illegible]atre / B.A.III / 69
- **MESSAGE OF LIFE** / Pallavi Balu Kharat / B.A-I / 70
- **BALANCE SHEET OF YOUR LIFE** / Rupali Nivruti Deokar / B.COM-II / 70
- **INDIA : 2020** / Archana Narayan Bhosale / B.A.III / 71
- **AN INTERVIEW** / Deepali Suryakant Suryavanshi / B.Sc.I / 72
- **STUDENTS' LIFE** / Chaitanya Mukund Waghmode / B.A-III / 72
- **WHY DOES A STUDENT FAIL ?** / Renuka Bhimrao Kadam / B.Com.II / 73
- **FREEDOM, EQUALITY & FRATERNITY** / Vaishali Mansing Katkar / B.Com.III / 74
- **BIRBAL'S WISDOM** / Tejashree Shedge / B.Com.II / 76

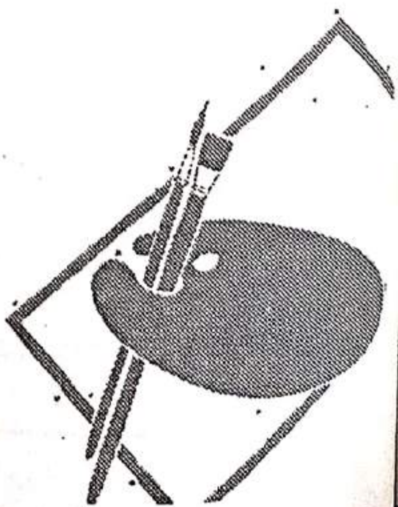

Scanned with CamScanner

DOCTOR to ACTOR

Shalaka Bhagwan Borate, B.A.III

Interview

Nowdays, in the small Marathi screen a young and multidiamentional, smiling face and lively reporter in the entertainment programmes like 'Foo bai Foo', 'Dabba Gool', 'Home Minister' etc. Dr.Nilesh Sable, a B.A.M.S. from the countryside of Maharashtra, has achieved a great success in acting. Let us, enjoy Chit-chat with him.

Shalaka : *Hello Nilesh, how are you ?*

Nilesh : I am all the time well. Everyday well. Thank you.

Shalaka : *How was your childhood, boyhood ?*

Nilesh : It was in Phaltan. Dahiwadi in Satara district and Saswad and Bhor in Pune district. My Father was a servant in the Dept. of Education of Govt. of Maharashtra and naturally our life was itinerary. I had my primary education in Daund and the entire credit of career goes to the primary school in Daund where my teachers encouraged and shaped my innate talents in acting.

Once while in Bhor 'Hasari Karamnuk', 'Laughing Entertainment' the programme in a variety show was being presented and it was perhaps the beginning of my career in T.V programmes. Bhor is a beautiful place, famous for natural sceneries, where Marathi and Hindi films are usually shot. It attracts the crowd of people. I too used to be part of those crowds. I used to fantasize being in the film industry.

Shalaka : *Your First experience on stage ?*

Nilesh : It was a fantastic experience in Bhor. There was a 'Rajgad Manch' had organized a state level drama competition for the welfare fund for labourers. It was a Marathi play 'Akaash Peltana', while holding the sky. I played the role of a 70 year old social worker primary teacher. I shuddered to receive the first prize at the hands of Lalan Sarang, the famous Marathi actress.

Shalaka : *How did you swerve from medicine to acting ?*

Nilesh : It is, infact, a, great tradition in Marathi film that many of the medicos

Scanned with CamScanner

Dr.Jabbar Patel, Dr.Shriram Lagoo, Dr.Kashinath Ghanekar, Dr.Girish Oak etc. have responded to their dormant talents.

Shalaka : *Please tell me, about your being Superstar of Maharashtra ?*

Nilesh : While being in the New Mumbai the 'Zee Maharashtracha Superstar competition was launched. I had not appeared for the audition in Mumbai but my Mother insisted, I appeared for it in Pune. By the way, my Father got his transfer from Bhor to Pune and we were living in Saswad. Only twelve candidates were selected in the final round out of five thousand. I was one among the twelve and I was at last. The superstar in mega final performances I became the 'Superstar'

Shalaka : *Is it true 'Foo bai Foo' reached every household ?*

Nilesh : Quite right ! The whole credit goes to our producer Rakesh Sarang.

Shalaka : *You write your script of reporting. How do you find time to do all such laborious things ?*

Nilesh : I recreat all these things and write on my own in a journey. My script is not lengthy, it is hardly a chit.

Shalaka : *What is humour, you think ?*

Nilesh : Instead of gaudy gestures, the light and enjoyable humour by the entire family is the true homour.

Shalaka : *You have so far received several awards which is, you consider the most pleasant ?*

Nilesh : I got an award for the best reporter and the villagers of my maternal uncle felicitated me. It was the happiest moment for me. Though I was a novice in the field of reporting. I got opportunity to be an anchor man in the MIFTA award programme in London. My colleague, Pushkar Shrotri and me performed well together. It was merely enjoyment.

Shalaka : *Who are your mentors ?*

Nilesh : They are many - Awadhoot Gupte, Mahesh Kothare, Vikram Gokhale, Bharat Jadhav, Makrand Anaspure, Siddhartha Jadhav, Nirmiti Sawant and many others.

Shalaka : *What is your message to the budding stars ?*

Nilesh : I am not a great man to guide others. Still a friend, you can consider me, I can tell you that the vast vistas of acting is lying before you. You have to take great labours; accept the changes and give the people new ideas and ultimataly the success is yours.

Shalaka : *What is next menu ?*

Nilesh : I am playing a fascinating role in the Film produced by Mahesh Manjarekar, wait for it, till then good bye.

Shalaka : Good bye Nilesh. Best of luck.

■ ■ ■

MOTHER... WE LOVE YOU

Sonali Jadhav, B.A.III

"Gone, but not forgotten,
Mother we love you"

Said a banner in Calcutta on 13th Sept, 1997. How aptly it describes the feelings of the people of Calcutta expressed at the funeral of his great messenger of Love. People of the world over mourn the death of Mother Teresa. In the fulness of her life and work, she made Calcutta her home and worked for the poorest of the poor. She had the ability to touch the hearts of the poor and bring comfort to the sufferings. The 'inspiration' she received while on a train journey was "To give whole hearted support and free service to the poorest of the poor, according to her it was an order. In her words, He wanted me to be poor and to love him in the distressing disguise of the poorest of the poor" One of the senior nuns described Mother Teresa as "a wonderful, docile and faithful instruments between whose work and social work there was a world of difference"

Mother Teresa, born on 26th August 1910, was the native of skopje in the Kingdom of Albania. Her Mother, who was a deeply religious person, influenced her early years, of she decided to be a nun at the age of 18 and reached Calcutta and worked as a teacher for the next seventeen years. She began by starting a school, one that didn't have a roof furniture books and writing meterial. She had no money but that didn't deter her from her devotion to works. She plunged into this work and opened an other school. She then opened dispensaries and by this time she had acquired followers.

The years, 1949 and 1950, were eventful. It was at this stage that she was joined by sister agnes and sister gertrude and the number of sister swelled to 30.

In Oct, 1950 the missionaries of charity began its work with the motto" Whole hearted and free service to the poorest of the poor" Mother Teresa and the sisters of the missionaries of charity became a common sight in Calcutta there after. They worked in slums, in leprosy afflicted homes, streets and card for all those who were neglected. She along with her hand of missionaries would enter in to any riot stricken area tearlessly. The communal riots in Calcutta after the demoliting of the Babri Masjid saw her on the street of Calcutta advocating the message of peace. So did the bomb blast victims of Mumbai and the earthquake affected people of Marathwada. The first official recognition of her work came in 1962, when she was awarded the 'Padmashri' She was a proud recipient of the 'Nobel Peace Prize' in 1979 and the 'Bharatratna' in 1980. She accepted these awards in the name of the poor and was able to convert the prize money to be used for charity.

President K.R.Narayanan aptly described Mother Teresa as an 'Angel of Mercy' Who spread love and compassion throughout the world and brought succor and relief of the poorest of the poor. At the vaticam, the pope said "The Mother was a luminous example of the way in which love for God is transformed in to love for our fellow beings and for those abandoned by this world" The west Bengal Chief Minister Mr.Jyoti Basu had very categorical stated that many abandoned street children would have taken to crime had the Mother not taken care of them.

I wanted to make eternalised Mother Teresa in lines of Shakespeare;

"So long as man can breath,
or eyes can see,
So long lives this and
this gives life to thee !"

■ ■ ■

INDIAN SPECIALITY

Kashmir for looking
Madras for cooking
Kerala for Dancing

Punjab for fighting
Bihar for mines
Gujrat for Wealth

My sore for Romance
Ahmadabad for Mills
Nagaland for Hills

Ooty for Health
Andhra for Hard working
Wavarhire for learning.

Goa for Beauty
Mumbai for only Duty
Bangal for writing

Maya Dilip Pandhare
B.A-III

Scanned with CamScanner

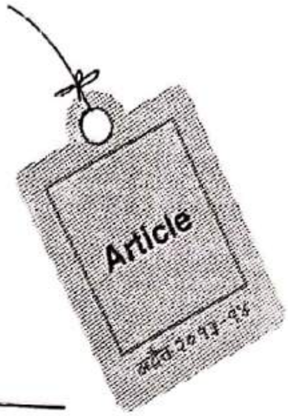

PERSONALITY FOR SUCCESS

Rupali Shendge, B.A.III

Everyone of us likes to be successful in his life. But what do you mean by success ? We all are confused about the concept of success. To some people earning money is success. To some people attaining political power is success. To some people earning fame is success. To some people research to discovery is success. Success means many things to many.

Are the successful people happy ?

Again confusion unsuccessful people are also unhappy to successful people are also unhappy. Why ? Unsuccessful people feel that are unhappy because they fail to achieve the success that they desire. Why are the successful people unhappy than ? A man earning two hundred rupees a month is also unhappy. A man earning two thousand rupees a month is also unhappy. A pedestrian walking on the street is unhappy. A man moving in the can is also unhappy is a man in power is also having his own problems.

Neither we know that the successful in life is, nor are we sure that the so called success will bring real happiness to us. Infact more success we try to be more tensions we have. By the time we achieve our desired goal, we have lost the mental happiness is satisfaction. But the dilemma is really strange because failure is not a solution either. Therefore we have to strike a balance some where. we neither want failure, nor do we want unhappyness in life.

Morever, while achieving success we must remember two things. Firstly, success is always a collective reward. When I say I am successful, I must know that I am not living is isolation to the success is a result of direct to indirect contributions from many people around me. Secondly, I am a member of society. I am a human being. My existence, survival to growth, depend upon the society in which I am living.

Scanned with CamScanner

Success is always a collective performance. But do we care for this ? We do not give importance to others. We behave arrogantly. We insult others. We are jealous of others. We are non-co-operative to others. We misunderstand others. We create many problems for ourselves. What is the result ? Either we become unsuccessful or although the apparent success is achieved. The mental peace or satisfaction is lost. Who is responsible for this ? Of course, we ourselves.

Now by following checklist, you try to assess yourself from various. Nobody is perfect in his world to do not feel discouraged. If many of your findings are negative. If your answer is "Yes" this is good sign for you. But if you your answer is "No" you have reason to think about it to take steps to improved be honest to yourself in knowing your "yes" or "No" findings. Otherwise this self development may not help you, then you will definitly find a mark improvement in yourself.

Assess your Personality, finding Yes/No :

1) Can you bear a smiling face always ?
2) Do you really talk Politely ?
3) Can you avoid the temptation of criticising others ?
4) Do you really to love people around in your organization ?
5) Do you love your family members ?
6) Are you free from superiority or inferiority complex ?
7) Do you face the tensions bravely & calmly ?
8) Do you really respect law & order ?
9) Can you identify you phobias ?
10) Can you cool and energetic when you face failures ?

Analysis yourself to improve your personality.....

■ ■ ■

FRIENDSHIP

Uday Nanaso Magar
B.Sc-I

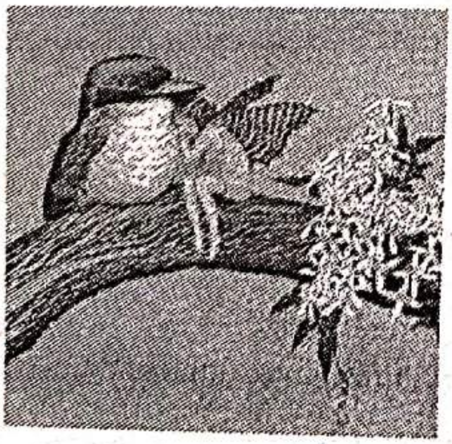

Friendship is a flower,
which blossoms in any weather.

It has a natural power,
which brings us to gether.

Friendship never dies,
but always tries and
always smiles,
to make a true,
Friendship is wise.

Friendship is like a "Mathematics"
in which friends are multiplied,
Joy is added, enemies are divided,
And sorrows are subtracted.

THE POSITION OF WOMAN IN INDIA

Rupali Subhash Satre, B.A.III

■

Even after 50 years of independence Women's condition is miserable. They are victims of many injustices. Many disabilities have been heaped upon them. Educated women must strive to improve. Their condition women are treated as weak as Goddesses to be worshipped. In the name of protation and workship. They are explaited they are given no opportunity to develop.

The constitution commissions, research project home not improved women's lot. The dream of Rajiv Gandhi of education of equality has been in vain. In theory men and woman are equal. But in the beauty is different. Women's life has changed little most of the educated women have gone abroad educated womens coming out of Universities must seriously attempt to change. The situation there are millions of women who can not read. Even educated women do not treat. Their sons and daughter's equally educated women must take upon themselves. The responsibility of improving the condition of women.

The aim of education is not mere gatting derees. It is the time for educated women to think now. The situation can be changed. They must become.

The instrument of change. They must have courage and conviction.

In the reality the women & men are the two wheels of the life van so. The education of women is more important. A woman has to play many important roles in her life-time. If she is educated she can manage the household affairs for better them an illiterate one. In our country the problems of population has highly increased day by day and economical condition is very bad. M.K.Gandhi said that when one women is educated in her family.

Scanned with CamScanner

Then she teach all family she has to put the control on the popullation problem and in this society educated women taking good decision about the family.

"The had that rocks the cradle : Rules the world" Mother or women is the best teacher. The old Sanskruth saying, "Janani Janma Bhoomicha" The Mother and the Motherland are more important than haven. It is the mother through. She is the simples on her Baby's life and dreams of making in perfect. She bring up her child. According to her plan creates first impression on her childs hard and mind. She has arrection and learn to him. She makes his whole personality e.g. Jijabai. The Mother of Shivaji who brought up him to shine or the national horrizkon.

■ ■ ■

MESSAGE OF LIFE

Oh ! Man, be careful.
Save the Trees.
Don't cut them.
They are life of us.
Please listen to me.

Oh ! Man our life is tree.
Tree gives us food.
Tree gives us life.
Tree gives us rain.
There is tree.
Therefore we are alive.

Oh ! Man listen to me.
Now a days, forests are vanished.
I request you,
Don't cut the forest
Don't cut your life.
Please listen to my message.

Pallavi Balu Kharat
B.A-I

BALANCE SHEET OF YOUR LIFE

What comes to you
is Debit.
What goes from you
is credit.
The birth is your opening stock.
Your behaviour is your journal entry.
Your ideas are your assets.
Your heart is your fixed asset.
Your soul is your good-will.
Your patience is your Bank balance.
Your character is your capital.
Your views are your liabilities.
Your duties are outstanding expenses.
Your Mother-Father's obligation
is your always Debts.
Your sorrow is your loss.
The happiness is your profit.
Your friendship is hidden adjustment.
Bad things you should
always depreciate.

Rupali Nivruti Deokar
B.Com-II

Scanned with CamScanner

INDIA : 2020

Archana Narayan Bhosale, B.A.III

The recent launch of satellites by I.S.R.O (India space research organization) brought India to 2nd position to launch SLV. Ever since our independence we are trying our level best to bring. India her glory. The time has come to visualize India.

What sort of India we are likely to have in 2020 ?

Literacy, malnutrition, epidemics would have became a thing of the past in 2020. The Urban-Rural barriers would vanish. The growing economical inequality will no more exist advanced new substitutes for farming and high yield will be invented, which may bring a complete stop to suicides of the farmers. The Government is trying its level best to overcome the hindrance of illiteracy and the goal will be surely achieved till then. There will lesser congestion of traffic on roads and of patients in hospitals. The use of computers and telecommunication would greatly reduce the necessity of commuting from residence to work place. Manpower will no more be addressed as "Popullation" but will be looked upon as resource of energy.

"Better done than say" so, visualizing India should not only be planned but necessary steps should be taken.

One should change his outlook and remember India is our pride. It is said "If you want to change the world, begin from yourself so. Instead of expecting others to step forward first, it is important for ourselves to set on ideas, we keep on blaming that the rate of unemployment is increasing day by day, but if we have an optimistic attitude we find there are numerous vacancies only we don't possess the qualification. We must strive hard to get oneself educated and properly settled.

Scanned with CamScanner

Politics of 2020 will be qualitatively different from the present. Democratic decentralisation will become a reality. Missuse of funds will be reduced by making functions of institutions much more open and transperant. Freedom of information act will be enacted to enable the citizens to know the details.

In 2020, India will be the leading enlightened nation who would have nearly solved the material problem. It will be a nation marching steadily towards developments which will be in harmony with nature and biomass.

■ ■ ■

AN INTERVIEW

Manager : What is your name ?
Candidate : M.P.Sir

Manager : What's M.P. ?
Candidate : Megha Patil, Sir.

Manager : Which is your state ?
Candidate : M.P.Sir.

Manager : What's M.P. ?
Candidate : Madhya Pradesh, Sir.

Manager : What is your education ?
Candidate : M.P. Sir

Manager : Again.....oh.....again M.P.
Candidate : Matric Pass, Sir.

Manager : Sorry, M.P. you can go.
Candidate : Why ? Sir.

Manager : Because you have M.P.
Candidate : Pardon Sir.

Manager : You have Missed Post.

Deepali Suryakant Suryawanshi
B.Sc-I

STUDENT'S LIFE

Students life is full of fun, work and play.
Their day begins with a prayer
And, ends with play.
They go to school with a
heavy bag on their back.
And water bottle in their hand.
They sit in the class and toil all day,
And learn about millipedes that coil all day.
In school they make many friends,
And learn many trends.
They even learn values of love and life.
They study all day
and are bright like the sunray.
They can even swim
like the fish on sea-bay.
Studies develop brainpower,
sports develop willpower.
They can do both without any pain !
They use pens, They use papers.
They can draw many things,
And make many colorful rings.
But when March month comes,
They study all day.
They work for appreciation
And sacrifice lot of recreation.
East or West students life is the best,
They can start their day with a prayer,
And end with lots of play !

Chaitanya Mukinda Waghmode
B.A-III

Scanned with CamScanner

WHY DOES A STUDENT FAIL ?

Renuka Bhimrao Kadam, B.Com.II

It's not the fault of the student if he fails, because the year only has 365 days.

Typical academic year for a student.

1) Sunday - 52 Sundays in a year, you know Sundays are for rest. Days left 313.
2) Summer holidays - 50, Where weather is very hot & difficult to study. Days left 263.
3) 8 hours daily sleep = 130 days gone. Days left 141.
4) 1 hour for daily playing (Good for Health) means 15 days. Days left 126.
5) 2 hours daily for food & other delicacies (chewing properly swallowing) means 30 days gone. Days left 96.
6) 1 hour for talking (man is a social animal) means 15 day's. Day's left 81.
7) Exam day's per year at least 35 day's. Days left 46.
8) Quarterly, Half yearly & Festival (Holidays) means 40 days. Balance 6 days.
9) For sickness at least 3 days - remaining 3 days.
10) Movies & Function at least 2 days, 1 day left.
11) That 1 day is your birthday, your How can you Study on that Day ? ? ?

Then how can A Student pass ? ? ?

■ ■ ■

FREEDOM, EQUALITY & FRATERNITY

Vaishali Mansing Katkar, B.Com.III

■

We adopted our constitution on 26th January, 1950. On the day we were so happy that the largest democratic country is established and we are part of it. We have got very important values on the day. 'Equity', 'Freedom to speak', write, talk, act in this society with some limitation like our activities must not destroy freedom of others. It must not create tense environment etc etc..........

But this Freedom value alone was not sufficient from the view of Dr.B.R.Ambedkar. So, he had given another value 'Equality' All people are equal in front of every system established or mentioned by/in constitution...No one is different, anyone can't differentiate people on the basis of caste creed etc. They can't say one is higher level person and another is lower level based on his caste, religion or anything which is not in that person's hand.

But Dr.Ambedkar thought only these values are not sufficient. He thought, if we can't establish 'Fraternity' between each other then we can't follow the above values. Fraternity means love for each other.....it means the readiness of a person to think of each other while living in society. This is very important value.

But, the most important thing is that all three values depend on each other. If there is no Freedom then there is no meaning of having equality and fraternity. If there is no equality then Freedom will be in hands of few groups and fraternity will be meaningless and if fraternity is not present then the existence of freedom and equality will be only political. It will not be social and hence that democracy will be

Scanned with CamScanner

only political democracy but there will be absence of social such situation in the country.

Now, What we see in day to day life ? Freedom.....yes we have Freedom to talk.....but, only under the banner of some institutions or political parties. If you talk without any party support then others will not be very pleased. You will have the protection by law but what about society ? Do they accept it ? No, they don't accept, & hence many social workers like Manjunath Dubey. Even Governmental officers like Yashwant Sonawane get murdered. In this situation we come to inference, that we have freedom by law. We have political freedom but not social freedom.

What about equality ? It equality value adopted by us ? Do we observe it in society. Here also, I must say that we have equality by law only. But people are not yet ready to practice equality in society yes. People are changing now young people are more open minded and they are accepting the equality value. But their thinking also come down, when they go to take admission in college and there they get known about reservation policy. But why their thinking come down ? The main reason are elder people who don't study what reservation policy is, why it is necessary and without studying they tell their words, "This policy is foolish you may not be admitted in this college because of this policy !" Isn't this true ? And from here younths get diverted many times from their innocent thinking and start to differentiate people on basis of caste & creed and hence I think equality is also merely political in this 'great' India !

Fraternity-hmm.....Is there any need, to describe what will be situation of this value in India ? If equality and Freedom are only political values then how can fraternity will be practiced in that society? No, it will not be fraternity has very vast meaning. If we are not going to accept social freedom Dr.B.R. Ambedkar, President of drafting committee of our constitution, said in his speech at constituent assembly on 25th November, 1949 that I want both political and social democracy in this country. If we don't practice any of these values, especially social democracy then there is nothing happening good in this country, I think if these three values that is freedom, equality and fraternity are not being practiced in any society then we can't call that society, democratic one ! Today we don't see signs of our society being democratic. But we, only we the people of India can change this change is needed here and for change start from yourself. And remember Gandhiji's saying. First they will ignore you, then they laugh at you then they right with you, and then you win !!

.... yes, we can !

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

BIRBAL'S WISDOM

Tejashree Shedge, B.Com.II

■

One day Akbar decided to test Birbal's wisdom. He removed the valuable ring from his fingers. He gave it in trust to one of his courtiers. Akbar deliberately told courtier. "You must hide this ring safely" He also informed that no one should come to know about that ring.

When Birbal come to the court, the King told him about the missing ring "He said this ring was given to me by my Grandmother. The ring was very precious. You must find out that ring at any cost" The King didn't give more details about the ring. Birbal promised the King to find out the ring.

Birbal considered for a while by closing his eyes. He pretended to sing some mantras. Birbal told the King that your ring is here in this court. It is with one of our courtiers. Then Birbal addressed to the courtiers. "One who has straw in his beard had hidden the ring" The courtier who had the King's ring got frightened. On hearing Birbal's words the courtier moved his hand over his beard. Birbal pointed out the courtier and confidently told the King to search that courtier. He said, "You will certainly find out your ring with him" and indeed the ring was founded with him.

Akbar was surprised by the way, Birbal found the ring once again Akbar learnt that Birbal was indeed very clever and wise.

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

Science Section

'Science is simp[illegible] common sense at it's be[illegible]

- Thomas Huxley

'Science is the great antidote to the poison of enthusiasm and superstition

- Adam Smith

■

Section Editor

Prof. Dr. S. M. Khetre

Scanned with CamScanner

INDEX

- **LIQUID CRYSTALS IN A DRUG DELIVERY** / A. R. Hulvan / M.Sc.II / 79
- **DIET DIARY** / Rupali Shinde / B.Sc.III / 80
- **GALELIO SPACECRAFT** / Reshma Sutar / B.Sc.III / 81
- **THE GREAT INDIAN SCIENTIST ARYABHATA** / Pradnya Jadhav / B.Sc.II / 82
- **HUNDRED YEARS OF DISCOVERY OF NUCLEUS LORD ERNEST RUTHERFORD** / Megha More / B.Sc.III / 83
- **MARS EXPLORATION ROVER** / Rutuja Mule / B.Sc.II / 84

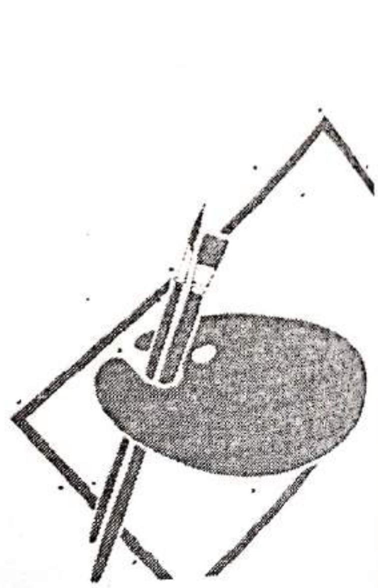

Scanned with CamScanner

Article

LIQUID CRYSTALS IN A DRUG DELIVERY

A. R. Hulvan, M.Sc.II

■

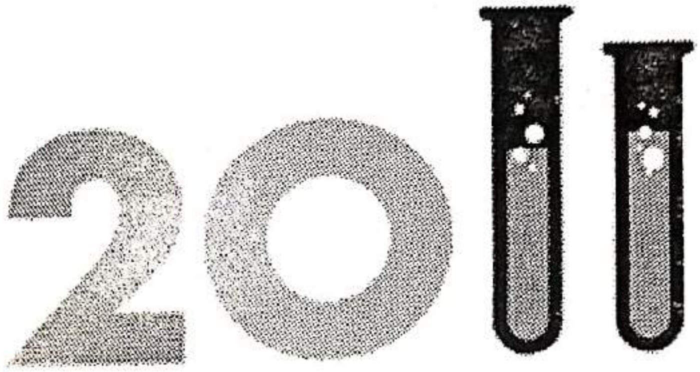

What is liquid crystal ? There are three common states of matter that most people know about, solid, liquid & gas. Liquid crystal is a forth 'state' that certain kinds of matter can enter in to under the right conditions.

The Molecules in solids exhibit both positional & orientational order. In other words, the molecules are constrained to point only certain directions & to be only in certain positions with respect to each other.

In liquid, the molecules do not have any positional or on Entational order. The direction the molecules point & their position are random. It is an apperent contraction, but it is useful in a desoriptive sense because materials in this state are in many ways intermediate between the liquid & solid states. Molecules in liquid state are mobile in three directions & can also rotate about three axes ⊥er to one another. Molecules in Solid state are immobile & rotations are not readily possible. Because of their intermediate nature, liquid crystals have some of properties of solid for example : liquid crystals are mobile & thus can be considered to have the flow properties of liquid. It also passes the property of being bifrigent, a property associated with crystals.

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

DIET DIARY

Rupali Shinde, B.Sc.III

■

Drinking copious amounts of water juices, gorging on salads and laxative along with enemas, colonic irrigation along with fasts to detox is the new age mantra to get you in shape.

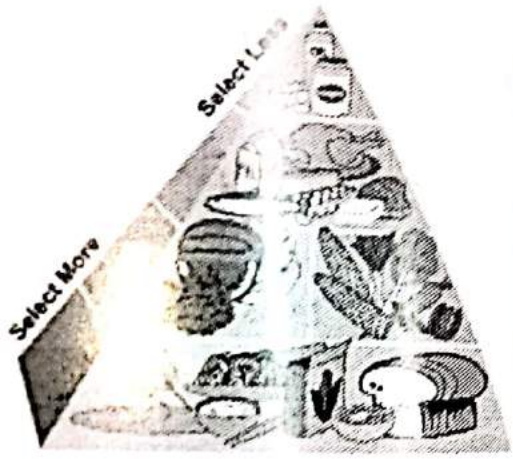

The word detox is being heard far more often than ever before mash rooming spas and fitness centress offer special detox diet and programmes. Promises of detox include instand Sanitation on cleansing of the system, weight loss and even magical cures to several eliments.

Detoxificatior refers to treatment protocols designed to help the body, read itself of waste and toxic material. The body excreates toxins through various systems include lungs, kidney, skin and colon. The liver is key factor in detoxification. Its protective enzyme can oxidise and inactivate toxic compounds so that they can be excreated more readily. Drinking plenty of water helps the kidney works efficiency to release the blood and excreate waste products. The average amount needed to make adequate urine are abound 2-2 1/2 litres and can vary from individuals, seasons and activities. Excessive amount may not help.

A good diet should emphasis whole minimally processed food with fruits and vegetables supply adequate antioxidants including vitamin 'C', 'E', Copper, Magnese, Selenium and Zinc needed by the body detoxification enzymes to function optimally. Food like oat, amla, aloevera, alfa-alfa, sprouts, yogurt, garlic, mashrooms along with essential fatty acids may be good choices. The pesticide burden can be reduces by eating organic produce and washing and peeling fruits and vegetables.

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

GALELIO SPACECRAFT

Reshma Sutar, B.Sc.III

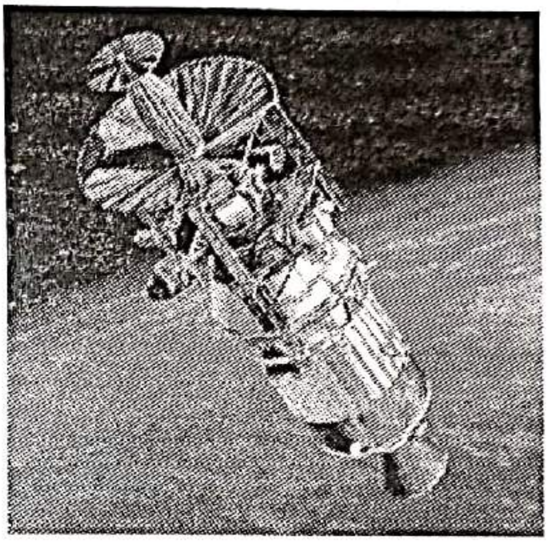

Galelio was an unmanned NASA spacecraft which studied the planet Jupiter and its moons, as well as several other solar system bodies. Galileo was launched on October 18, 1989, carried by Shuffle Atlantis, on the STS-34 mission. Galileo arrived at Jupiter on December 7, 1995, Galileo observed Comet, Shoemaker Levy 9's collision with Jupiter.

Jupiter's atmospheric composition and ammonia clouds were recorded, the clouds possibly created by outflows from the lower depths of the atmosphere. Galileo collected supported the theory of a liquid ocean under the icy surface of Europe and there were indications of similar liquid-saltwater layers under the surfaces of Ganymede and callisto. Galileo also discovered that Jupiter's faint ring system consist of dust from impacts on the four small inner moons.

On September 21, 2003, after 14 years in space Galileo's mission was terminated by sending the orbiter into Jupiters atmosphere at a speed of over 48 kilometers per second.

On December 11, 2003, NASA reported, based on results from the Galileo mission, the detection of "Clay-like minerals," often associated with organic materials, on the icy crust of Europe, moon of Jupiter.

Mission type = Jupiter Orbiter Operator = NASA

Mission duration = 7.75 years

Spacecraft Properties :- launch mass - 2, 380 kilograms

Start of Mission :- Launch date - October 18, 1989

Rocket - Spcae Shuffle Atlantis, STS-34

Launch Site - Kennedy Space Centre LC-39B

End of Mission :- Decay date - September 21, 2003

Scanned with CamScanner

THE GREAT INDIAN SCIENTIST ARYABHATA

Pradnya Jadhav, B.Sc.II

■

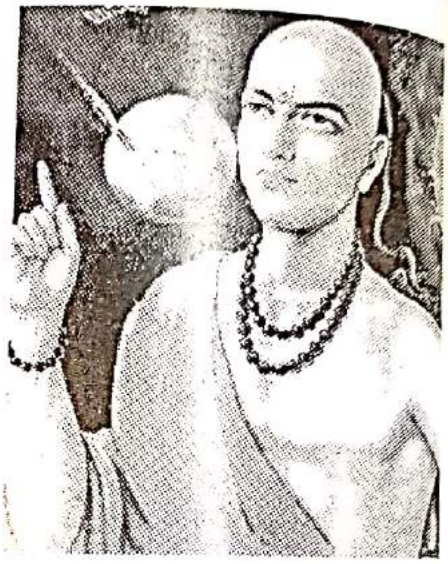

Aryabhata was a great Indian Mathematician. He was born in 476 in Kerla. After completing his studies at university of Narmda, he wrote a book, Aryabhatiyan in 499. This book written in sense of summary of Hindu mathematics upto that time it covers astronomy, arithmatic, algebra and plane trignometry. He has described in a very crisp and concise manner, the important fundamental principles of mathematics in 332 shlokes. Aryabhata gave formulae for the areas of a triangle and circle correctly. His work was recognized as a masterpiece and then Gupta rular, the Buddiagupta, made him the head of Nalanda University.

Aryabhata wrote the Aryabhatiyan in four chapters.

Chapter 1 : It presents the astronomical constants and since tables.

Chapter 2 : It is Mathematic required for computation.

Chapter 3 : It discusses time and the longitudes of the planets.

Chapter 4 : It includes rules of trigno metry and rule for eclipse computations.

He calculated the value of Pi (π) correct upto four decimal points.

$$\pi = \frac{62832}{20000} = 3.1416$$

He was first mathematician to give what later come on to be called to the table of the Sines.' He was the first to find that the Sun is sationary and the earth revolves around it.

Aryabhata is the first known astronomer to have initiated a continuous counting of solar days. We are proud for such Indian Scientist, gone unnoticed to this date.

■ ■ ■

Informative

HUNDRED YEARS OF DISCOVERY OF NUCLEUS LORD ERNEST RUTHERFORD

Megha More, B.Sc.III

■

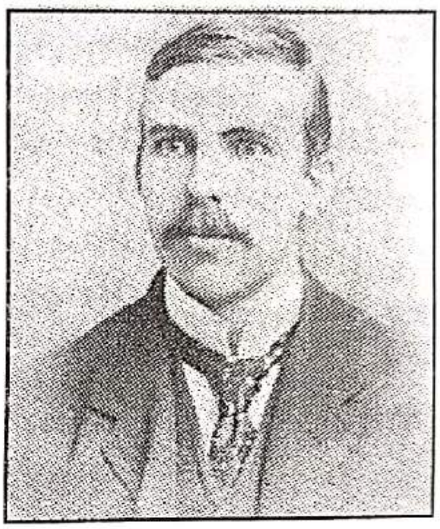

Earnes't Rutherford was born on August 30, 1871, in New Zealand. He was born to James and Martha Rutherford. He received his early education in Government at the age of 16 entered Neison collegiate school. It was awarded a University schlorship. He graduate M.A. in 1883 with first in Maths and Physical Science scholarship, enabling him to go to Trinity college, Cambridge as a research student at the Cavendish laboratory under J.J.Thomson. In 1898 Rutherford discovered that 2 quite separate types of emmisions came from Radioactive atoms and he named them Alpha and Beta Rays. He in 1898 accepted a professorship at Mc Gill University in Montreal, Canada. Rutherford returned to England in 1907 to become wngworthy professor of Physics University of Manchester.

On his arrival at Cambridge his talents were quickly recognized by Prof.J.J.Thomson. He worked jointly with Thomson on the behavior of the ions observed in gases been treated with X-Rays and also in 1897. On the mobility of ions in relation to the electric field, photoelectric effect. Prederick soddy arrived at 1900 Rom Oxford and he collaborated with Rutherford in creating the "disintegration Radioactivity which regards radioactive phenomena as atomic non molecular process theory. His first book Radioactivity was published in 1904, his investigation scattering of alpha rays and the nature of inner structure of atom which causes scattering led to the postulation of his concept of the 'nucleus.' According to him, the whole mass of atom and at same time tye charge of atom is concentrated in a minute space at the centre.

In 1919 during his last year at Manchester the discovered the nuclei of certain elements like Nitrogen.

Scanned with CamScanner

In 1919 Rutherford became a director of Combridge University's Cavindish laboratory. In perticular, he recommanded that New Zealand scientists devote special attention to research of benefit to farmers. His support helped the establishment of New Zealand's Department of scientific and industrial research in 1926.

Earnest Rutherford died aged 66 on the 19th October 1957. The result of delays in operating on his partially stagulated umblical hemia, Rutherford medals possibly the best assembiage of scientific medals in the world were given to University of Canterbury. Death did not stop the public acclamation. He has appeared on the stamps of four countries Sweden (1968), Canada (1971), Russia (1971) and New Zealand (1971 and 2000). His discoveries are his real memorial. But forgotten is his humidity in given his co-workers more that full credit. His humidity should also be a memorial.

■ ■ ■

MARS EXPLORATION ROVER

Rutuja Mule, B.Sc.II

■

The Jet Propulsion Laboratory, a division of Callifornia Institute of Technology in Pasadena, manages the Mars Exploration Rover project for NASA's office of Space Science, Washington.

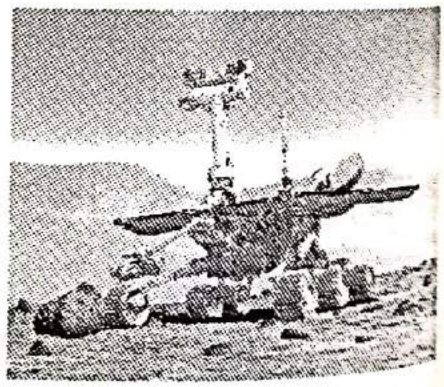

Mars Exploration Rover- A is a robotic rover on Mars, active from 2004 to 2010. It was one of the two rovers of NASA's ongoing Mars Exploration Rover Mission. It landed successfully on Mars at 4:35 Ground UTC, on January 4, 2004, three weeks before its twin, MET-B landed on the other side of planet. Rover completed its planned 90-sol mission.

On May 1, 2009, Spirit became stuck in soft soil. The rover continued in stationary science platform. Until communication with spirit stopped on sol-2210. On May 24, 2011, NASA announced that efforts to communicate with Rover had ended, calling the mission complete.

A formal farewell took place at NASA headquarters after the 2011 Memorial Day and was telivised on NASA TV.

■ ■ ■

कलादालन

विभागीय संपादक
प्रा. डॉ. व्ही. एस. जमदाडे

कु.निलम विलास जगदाळे
प्रथम वर्ष शास्त्र

कु.स्वाती सोपान सावंत
द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

Scanned with CamScanner

कु.प्रियांका रमेश शिंदे
द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

कु.शाहिनाज करीम पठाण
तृतीय वर्ष, कला

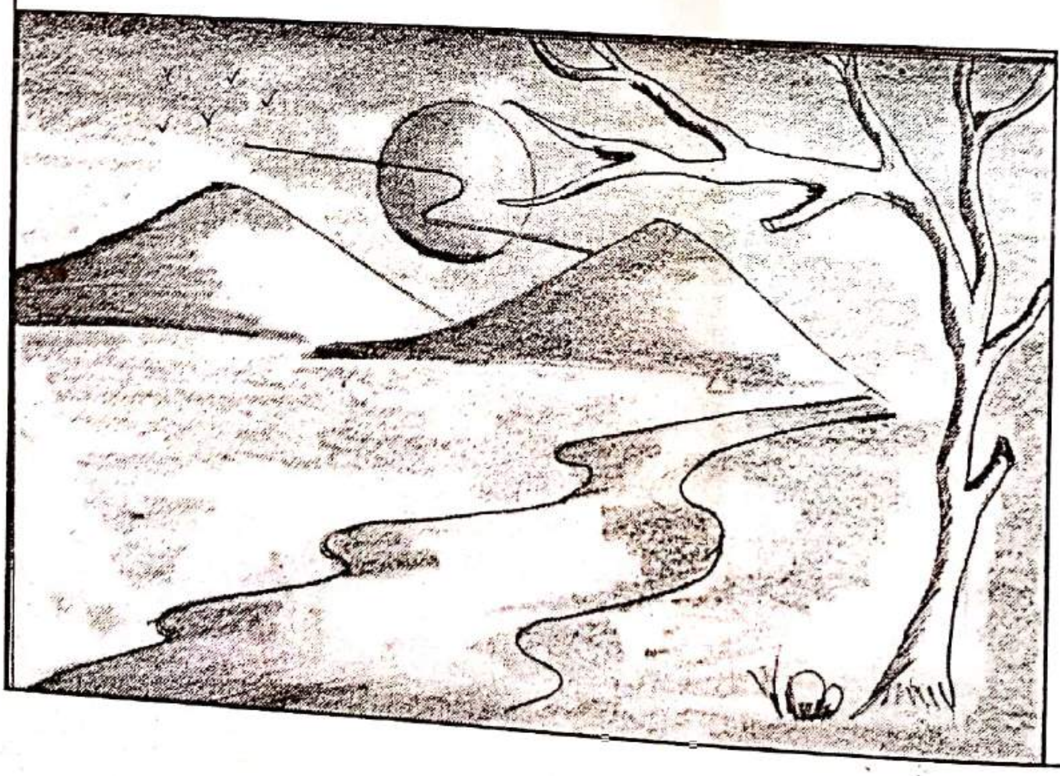

Scanned with CamScanner

कु.निलम विलास जगदाळे
प्रथम वर्ष, शास्त्र

कु.रेणुका रणपिसे
प्रथम वर्ष, शास्त्र

Scanned with CamScanner

कु.तृप्ती अरुण कदम
द्वितीय वर्ष, बीसीए

कु.प्रियांका रमेश शिंदे
द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

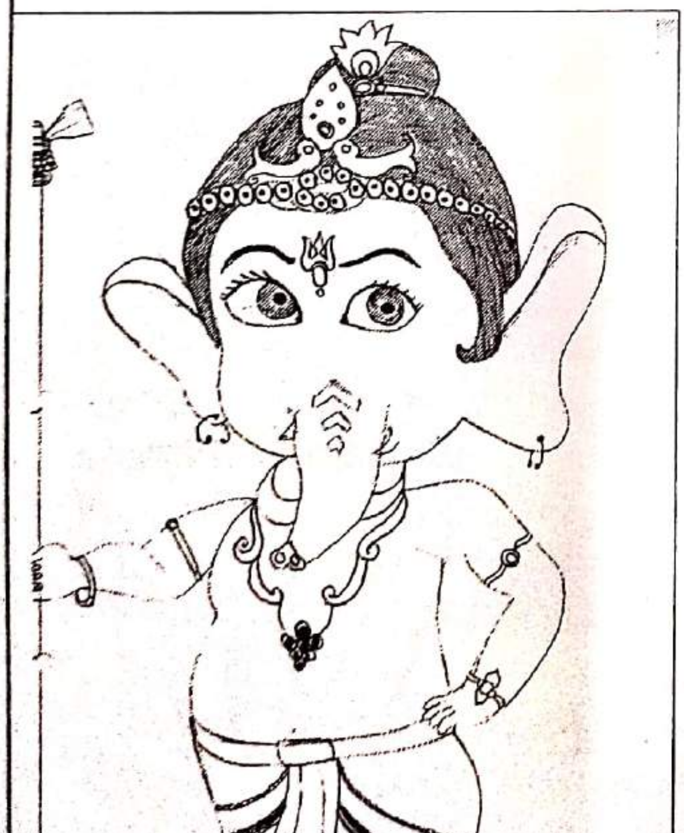

कु.नाजनीन बशीर मुल्ला
द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

Scanned with CamScanner

कनिष्ठ विभाग

पत्थरों से टकराता है पानी
पत्थर वहीं पड़े रह जाते हैं
आगे बढ़ जाता है
ठोकर खाया हुआ [illegible]
जो ठोकर खाते हैं, प्रवा[illegible]

लीलाधर जगूड़ी

Scanned with CamScanner

आई

कु.ज्योती बाबुराव साबळे, ११ वी विज्ञान

■

कवी यशवंत म्हणतात,

"स्वामी तिन्ही जगाचा आईविना भिकारी"

बाकी सर्व गोष्टी माणूस पैशाने विकत घेऊ शकतो. सत्तेने बळकावू शकतो; पण त्याला मिळत नाही ती एकच गोष्ट ती म्हणजे आईचे प्रेम. मातेच्या प्रेमाला कशाची उपमा नाही. सत्ता, मत्ता, विदवत्ता सारे ह्या जन्मदेपुढे 'क: पदार्थ' आहेत. म्हणूनच तर जगज्येत्या सिकंदरलाही मातेची ओढ लागली होती. स्वराज्य संस्थापक शिवबाच्या जीवनात मातेला सर्वश्रेष्ठ स्थान होते म्हणूनच म्हणतात,

"माय तान्ह्या लेकराला,
सत्य सांगे जिजाबाई
तेव्हा शिवबा नावाची
जन्मा आली नवलाई"

कवी माधव ज्युलियन यांच्या कवितेतील पोरका तरूण म्हणतो,

"विद्याधन प्रतिष्ठा लाभे, आता मलाही,
आई विना परी मी पोरकाच राही"

आईचे प्रेम आपल्याला जन्मत: प्राप्त झालेले असते. म्हणून आपल्याला त्याची किंमत वाटत नाही. मातेचा प्रेमभाव सर्वत्र सारखाच आढळतो. त्यात गरीब-श्रीमंत, श्रेष्ठ-कनिष्ठ असा भेदभाव करता येत नाही. जिच्या कर्तव्य व प्रेमावर घर उभे राहते ती आई. आईचे प्रेम केवळ मानवातच आढळते असे नाही तर पशु-पक्षी, सारे प्राणी यातील माता एकाच भावनेने ओथंबलेल्या असतात म्हणून म्हणावसं वाटतं,

"हंबरून वासराले चाटती जवा गाय
तवा मले गायीमधी
दिसती माझी माय"

चार घरी हिंडून भाकर-तुकडा गोळा करून आणणारी भिकारीण स्वत: उपाशी राहते; पण आपल्या लेकराला ओला कोरडा तुकडा आधी भरवते. आपल्या लेकरासाठी माता केवढे साहस करू शकते, याचा

Scanned with CamScanner

पुरावा राजगडावरील हिरकणी बुरूज उतरते यावरून समजते. असे हे मातृत्व प्रेम अनेक कवींनी त्याचे वर्णन 'वात्सल्य' या शब्दात केले आहे. माता आपल्या लेकरासाठी काय करत नाही. ती जन्म देते एवढेच नव्हे, तर सर्वस्वी परावलंबी असलेल्या आपल्या बाळाला ती सर्वतोपरी सांभाळते. बापूजी आत्मवृत्तात सांगतात, ''एक माता ही सहस्त्र शिक्षकापेक्षा श्रेष्ठ आहे'' मातेचे प्रेम कधी आटत नाही.

''जिच्या प्रेमाला अंत नाही,
जिच्या वात्सल्याला सीमा नाही''

जिच्या मांडीवर बसण्याजोगे जगात दुसरे सुख नाही, अशी एकच ती म्हणजे 'माता'. माता ही एक मोठी जादुगारीणच आहे. फुलं फुलविणारी, यंत्रातून संगीत ऐकवणारी, अंधारातूनही माया बरसणारी ही माता विज्ञान युगाच्या कृत्रिम जगात प्रेमांकुराचा वर्षाव करून मनाला रिझवणारी. सत्ताप्रवृत्त करणारी माता, सुख-दु:खाच्या फंदात अडकलेल्या माणसाला धीर देणारी माता, आपल्या पोटाच्या गोळ्यासाठी चंदनासारखी झिजते असे साने गुरुजी म्हणतात.

''फुलांमध्ये फूल ! हुंगावे जाईचे ।
सुख भोगावे आईचे । बालपणी ।।''

मातेची थोरवी वर्णन करताना हिंदी कवी म्हणतो,

''हर मौसम बदलता हैं
दुनिया का रंग लेकर
लेकिन माँ नहीं बदलती
किसी का वक्त देखकर ।''

मातेच्या या श्रेष्ठत्वाची कसोटी लागते ती पुत्राच्या बाबतीत. दुर्गुणी मुलाचा वाली मातेशिवाय कोणी नसतो. आपल्या जीवनात अशी अनेक उपकारांची गाठोडी आपल्या मस्तकी असतात. त्याचे ऋण आपण कधीच फेडू शकत नाही हे उपकार एवढे अगणित आहेत की सात वेळा काय शंभर वेळा जन्मूनही ते फिटणार नाहीत.

''आई खरंच काय असते ?
लेकराची माय असते.
वासराची गाय असते.
दुधावरची साय असते.
लंगड्याचा पाय असते.
आई असते जन्माची शिदोरी
सरत नाही अन् उरतही नाही''

तिची महती लिहिण्यास समुद्राची शाई आणि आकाशाचा कागद केला, तरी तो कमी पडेल एवढे आईचे प्रेम अफाट आहे. आई सामान्य स्त्री नसून ती साक्षात वंदनीय देवी आहे. हृदयात ठेवण्यासारखी दोनच अक्षरे आहेत ती म्हणजे ''आई''

''आई..........
काय लिहू तुझ्याबद्दल
सर्व जग अन् सगळे शब्द
अपुरे पडतील आई........

■ ■ ■

शब्द

शब्द तर नि:शब्द असतात,
ते तर तेच सांगतात,
जशी माणसे त्यांना वापरतात,
प्रवचनाचे भक्तिमय बोल,
अंत:करणात शिरतात खोल.
वाचताना संतांचे अभंग,
फुलतात मनात भक्तीचे तरंग,
ऐकता कोणाची आर्त आरोळी,
हेलावून निघतात मने भोळी.
ऐकून एखादी सुंदर चारोळी,
देतो आपण मित्राला टाळी,
हेच शब्द जेव्हा करतात तांडव,
घराघरांचा होतो मांडव.
शब्दच केव्हा केव्हा होतात शस्त्रे,
महाभयंकर मने दुखावणारी अस्त्रे,
म्हणून, शब्द वापरावेत
अशा रीती,
ज्यातून सुंदर दिसावी
आपली नाती.

मोनिका सर्जेराव खाडे, ११वी वाणिज्य

Scanned with CamScanner

अष्टशक्तियाँ

ऋषिकेश शशिकांत कुंभार, ११ वी कला

■

हम अपने संसार में ग्रहचारी से छुटने के लिए अष्टरत्नों की अंगूठी पहनते है। सिर्फ अंगुठी पहनने में हमारी ग्रहचारी अपदाएँ नहीं जा सकती। हमें अपने जीवन में यह अष्टशक्तियाँ धारण करनी है।

१) विस्तार को संकीर्ण करने की शक्ती
२) समेटने की शक्ती
३) सहनशक्ती
४) समाने की शक्ती
५) सामना करने की शक्ती
६) सहयोग शक्ती
७) परखने की शक्ती
८) फैसला करने की शक्ती

१) विस्तार को संकीर्ण करने की शक्ती :

इस शक्ती का प्रतिक है कछुआ। यह खाना, पिना, घुमना, फिर[illegible] यह सब काम निपटकर अपने कर्मेंद्रिय संकीर्ण कर बैठता है। ठिक इसी तरह हमें भी, अपने कर्मेंद्रियों को (स्थुल, सुक्ष्म) संकीर्ण करना चाहिए। **स्थुल :** हाथ, पैर, कान, नाक, आँख। **सुक्ष्म :** मन, बुद्धी, संस्कार।

और ईश्वर कि याद करते बैठना चाहिए। देवताओं ने ऐसा पुरूषार्थ किया है। इसका प्रतिक मंदिर के सामने कछुआ दिखाते है। व्यर्थ सोचने से एनर्जी वेस्ट हो जाती है। हमे भी दुःख मिलता है।

२) समेटने की शक्ती :

इसका अर्थ है। सब बोरा-बिस्तर बाँधकर रखना। हम जब गाँव जाने की सोचते है तब सारा बोरा-बिस्तर बाँधके गाँव जाने को तैयार होते है। उसी तरह हमें इस कलयुग में अपनी बुद्धीसे ''एव्हर रेडी'' पहली बुद्धी से तैयार रहते है। क्योंकि इस कलयुग में कब क्या होगा पता नहीं पड़ता। हम अगर मर जाएँ तो हमारा सब दस्तऐवज, धन दौलत, बालबच्चे, बंगला, गाड़ी इसमें रहोगे तो हमारी आत्मा भटक जाएगी। हमें मुक्ती नहीं मिलेगी। अगर हम पहले से ही तैयार होकर रहेंगे तो हमारा मोह किसी में भी नहीं रहेगा और हम जल्दी मुक्त होंगे।

३) सहनशक्ती :

आजकल यह लोगों मे कम दिखाई देती है। किसी को कुछ उल्टा सिधा कहे तो वह मारने में उतर आता है। पर हम यह नहीं सोचते कि पेड़ या अन्य चीजें कितना सहन करती हैं। हम अगर आम के पेड़ को पत्थर मारे तो हमें आम मिलता है। पत्थर मारने से मीठा फल देता है। सर्वश्रेष्ठ तो सहनशक्ती गायी जाती

Scanned with CamScanner

है। क्योंकि, सहनशक्ती पत्थर को पिघला देती है। हमें अपने आप में इतनी शक्ती लानी है कि कोई अपनी ग्लानी करे, तो उसके बदले हमें उनको बददुआ देने चाहिए। मान, अपमान, निंदा, स्तुती इन सब में हमें खुश रहना चाहिए। सहनशक्ती इतनी होनी चाहिए कि कोई भी कितने कड़ुवे बोल बोले, तो हमें अपनी सहनशक्ती से उसे बदलना है। जैसे कि आम का पेड़ पत्थर मारने से वह मीठा आम देता है। ''इसिलिए हमें किसीसे बदला नहीं लेना उसे बदल के दिखाना है।''

४) समाने की शक्ती :

हमें सबके अवगुण समाकर लेने चाहिए। बड़े दिलवाला बनना चाहिए। गलती करे तो माफ करना चाहिए। इस शक्ती को नदी की मिसाल देते है। नदी में हम, कुछ भी कुड़ा करकट गंधे कपड़े लेकर सब ड़ालते है। वो कभी कहती है क्या मेरे [illegible] में मत ड़ालो। वह सब समाकर बह जाती [illegible] तरह हमें सारी कमियाँ, कमजोरीयाँ, [illegible] सब पेट में लेकर बुजुर्ग की तरह चलना चाहिए। यह शक्ती अपने जीवन में अपनानी है, तो हमें सच्चे सुख का एहसास होगा।

५) सामना करने की शक्ती :

वैसे तो हम अपने जीवन में हर एक मुसीबत का सामना करते जीते है। लेकिन हमें मृत्यु से सामना करने का ज्ञान ईश्वर ने दिया है। कोई अपना मरता है तो रोते पिटते है। हमें वैराग्य आता है। लोग कहते है, इन्सान के जीवन में कुछ नहीं। कब क्या होगा यह हमें पता है क्या ? यह शरीर तो मिट्टी का है। मिट्टी में मिल जाता है। आत्मा एक शरीर छोड़ दुसरा धारण करती है। आत्मा, अजर, अमर, अविनाशी है। इसका कभी विनाश नहीं होगा। सिर्फ वह शरीररूपी कपड़ा बदलती है। इसको हमारे जीवन में धारण करना है। तो हम अपने जीवन में निड़र बनके जी सकते है।

६) सहयोग शक्ती :

हमें सबके अवगुण समाकर लेने चाहिए यह तो है। पर इससे बढ़कर जीवन सहयोग का बहुत महत्त्व है। जैसे सबके सहयोग से एक इमारत बनती है। वैसे हमें अपने जीवन में हर मुसीबत, हर वक्त हर एक को मुसीबत का हाथ देना चाहिए। सहयोग से बड़े से बड़ा काम आसान होता है। सहयोग की ताकद से हम बहुत जल्दी आगे जा सकते है। सहयोग एक शस्त्र है। जो बड़ा काम निपटाता है।

७) परखने की शक्ती :

जैसे जौहरी हिरे की बड़ी आसानी से परख करता है। वैसे ईश्वर ने हमें भी जीवन में ईश्वर ने परखने की शक्ती दी है। इसी शक्ती से किसी व्यक्ती को हम अपनी चाल-चलन से परख सकते है। हमें यह युग पहले से मिला है। लेकिन इसका इस्तमाल नहीं करते। और हम धोखा खाते है।

८) निर्णय करने कि शक्ती :

निर्णय करने की मिसाल तराजु है। हम कुछ तुलने या नापने के लिए तराजु का इस्तमाल करते है। कोर्ट में न्यायाधिश के सामने निर्णय के लिए इस साधन को अपनाया गया है। वैसे बुद्धी से जज किया जाता है। हमें सोच समझकर निर्णय लेना चाहिए। मन ही मनमें ईश्वर की सलाह लेनी चाहिए। तो हमारा काम अच्छा होगा। इसकी मिसाल है हमारे श्री छत्रपती शिवाजी महाराजजी।

■ ■ ■

Scanned with CamScanner

WITH RESPECT TO 8TH MARCH

WORLD WOMEN'S DAY

1) First Post Graduate (M.A.) = Chandramukhi
2) First Indian Woman Doctor = Dr.Kadambari Ganguly
3) First Indian Woman Lawyer = Karneliya Sorabji
4) First Indian Woman Minister = Vijayalaxmi Pandit
5) First Indian Woman Pilot = Prem Mathur
6) First Indian Woman High Court Judge = Anna Chandi
7) First Indian Woman Prime Minister = Indira Gandhi
8) First Indian Woman Suprime Court Judge = Fatima Bedi
9) First Indian Woman on Everest = Bachendri Pal
10) First Indian Woman Cheif = Sucheta Kriplani
11) First Indian Woman I.P.S. = Kiran Bedi
12) First Indian Woman Governor = Sarojini Naidu

Sayali Sanjay Yadav
XI Sci

Scanned with CamScanner

वार्षिक अहवाल २०१३-२०१४

येणारा प्रत्येक दिवस आपल्यासाठी एक संधीची खिडकी उघडी करीत असतो. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाविद्यालयाचे कार्यालयीन सेवक, प्राध्यापक, समिती सदस्य, समितीचे चेअरमन समन्वयक आणि प्राचार्य सतत कृतीशील असतात. याची पावती म्हणजे २०१३/१४चा अहवाल विभाग !

■

विभागीय संपादक

प्रा.सुभाष रणधीर, विभागप्रमुख, इंग्रजी

कमवा व शिका योजना

मानवी श्रमाचे मूल्य रूजविण्यासाठी तसेच आर्थिकदृष्ट्या पाठबळ नसलेल्या [illegible] शिक्षण घेण्याची तीव्र इच्छा बाळगणाऱ्या विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी मदत करण्याच्या हेतूने पद्मभूषण डॉ.भाऊराव पाटील तथा अण्णांनी 'कमवा व शिका' योजनेचं रोपटं रूजवून स्वावलंबी शिक्षणाचा मंत्र दिला. या महाविद्यालयात सदर योजना राबविण्यात येते.

शिक्षणाचा ध्यास घेतलेल्या विद्यार्थ्यांनाच या योजनेत प्रवेश देण्यात येतो. सदर विद्यार्थी महाविद्यालय परिसर वनस्पतीशास्त्र बाग, प्राचार्य निवास व परिसरातील देखभाल करतात. तसेच ते ग्रंथालय, प्रयोगशाळा, कार्यालयीन प्रशासकीय कामात व संगणक विभाग इ. मध्ये मदत करतात.

या योजनेअंतर्गत सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षात एकूण ३० विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली. त्यांच्यासाठी रूपये ३०,०००ची महाविद्यालयाने तरतूद केली आहे. सदर योजनेस मा.प्राचार्य डॉ.सि.जे.खिलारे यांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन लाभले.

प्रा.आर.जी.कदम
चेअरमन

ग्रंथालय

ग्रंथालय हे महाविद्यालयाचा आत्मा आहे. लिखित साहित्य आणि त्याचे वाचन या विरहित मनुष्य जीवन ही कल्पना करता येत नाही. ज्ञानार्जनात सहकार्य करणे हे ग्रंथालयाचे आद्य कर्तव्य आहे. याची जाण ठेवून महाविद्यालयाचे ग्रंथालय कार्यरत आहे.

ग्रंथसंपदा :

आमच्या महाविद्यालयातील ग्रंथालयाची एकूण ग्रंथसंख्या ७१,३२२ इतकी आहे. चालू आर्थिक वर्षात एकूण रूपये २,३५,४६१ किंमतीची २,८६१ ग्रंथाची भर पडली आहे. अजूनही ग्रंथाची खरेदी चालू आहे. ग्रंथालयात एकूण ४५ नियतकालिके व १० वर्तमानपत्राची आवक होत असल्याने प्राध्यापक व विद्यार्थी यांना आपले ज्ञान अद्ययावत ठेवण्यासाठी उपयोग होतो. बुक बँक योजनेचा लाभ गरीब व होतकरू ४११ विद्यार्थ्यांनी घेतला. या शैक्षणिक वर्षाचे विशेष म्हणजे दि.१७/०२/२०१४ रोजी एकदिवशीय ग्रंथप्रदर्शनाचे आयोजन केले आणि त्याचा सर्व सेवक वर्ग आणि विद्यार्थ्यांनी लाभ घेतला.

ग्रंथालयाचा जास्तीत-जास्त इतर ग्रंथालयांना व वाचकांना त्वरीत उपयोग करून देण्यासाठी सध्या ग्रंथालयाचे संगणकीकरण करण्याचे काम चालू आहे.

Scanned with CamScanner

मा.प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. यांचे वेळोवेळी सहकार्य व मौलिक मार्गदर्शन मिळाले.

ग्रंथालय व्यवस्थापन अभ्यासक्रम :

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्या प्रौढ व निरंतर व निरंतर शिक्षण विस्तार कोर्स यांच्या अंतर्गत ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र हा तीन महिने मुदतीचा अभ्यासक्रम या महाविद्यालयात चालविला जातो.

एप्रिल २०१३ ते जून २०१३ या कालावधीत या केंद्रातील बॅचचा निकाल १०० टक्के लागला. सदर अभ्यासक्रमास स्थानिक महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल यांनी काम पाहिले.

प्रा.श्री.व्ही.एस.वाघेरे ग्रंथपाल

प्रा.डॉ.आर.आर.मुल्ला चेअरमन

विद्यार्थी मंडळ

विद्यार्थी कल्याण मंडळाच्या वतीने दि.६ सप्टेंबर, २०१३ रोजी विद्यार्थी मंडळाची निवडणूक पार पाडण्यात आली. शिवाजी विद्यापीठाच्या स्टॅट्यूटप्रमाणे सर्व नियमांचे आणि मार्गदर्शन तत्त्वांचे पालन करून ही निवडणूक प्रक्रिया व्यवस्थितरित्या पूर्ण करण्यात आली. एकूण १९ विद्यार्थी प्रतिनिधी असलेल्या विद्यार्थी मंडळामधून लोकशाही मतदान प्रक्रियेत श्री.संदेश जनार्दन जगदाळे या विद्यार्थ्याची निवड करण्यात आली. ही प्रक्रिया पूर्ण करण्यासाठी महाविद्यालयाचे मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, विद्यार्थी कल्याण मंडळ, समिती सदस्य सहकारी प्राध्यापक, कार्यालयीन कर्मचारी यांचे बहुमोल सहकार्य लाभले.

चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये विद्यार्थी मंडळाच्या चार बैठकांचे आयोजन करून विद्यार्थ्यांच्या तसेच महाविद्यालयाच्या विविध अडचणीवर तसेच उपक्रमांवर चर्चा करण्यात आली. काही धोरणात्मक निर्णयही घेण्यात आले. १७ फेब्रुवारी, २०१४ रोजी विद्यार्थी मंडळाच्या सहकार्याने वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ सुनियोजित पद्धतीने संपन्न झाला. महाविद्यालयातील विविध उपक्रम पार पाडण्यामध्ये विद्यार्थी कल्याण मंडळाचे आणि सर्व सदस्यांचे सक्रीय सहकार्य लाभले.

प्रा.आर.डी.जाधव
चेअरमन,विद्यार्थी कल्याण मंडळ

यु.जी.सी. समिती

महाविद्यालयाचा सर्वांगीण विकास होण्यासाठी आर्थिक स्थिती भक्कम असावी लागते. त्यासाठी यु.जी.सी. कडून मिळणारी विविध अनुदाने ही सिंहाचा वाटा उचलतात. त्यासाठी सदर समिती दरवर्षी विविध प्रस्ताव यु.जी.सी. कडे पाठविते.

या वर्षात यु.जी.सी. कडून महाविद्यालयास एकूण रू. एकोणवीस लाख, शहात्तर हजार, दोनशे पन्नास इतके अनुदान प्राप्त झाले आहे. त्यामध्ये बाराव्या प्लॅन अंतर्गत रू. सात लाख, छप्पन्न हजार, दोनशे पन्नास फ्लड लाईटिंग ऑफ बास्केटबॉल कोर्टसाठी रू. आठ लाख इतिहास, रसायनशास्त्र व प्राणीशास्त्र या विषयांच्या नॅशनल कॉन्फरन्स घेण्यासाठी रू. [illegible] लाख, साठ हजार आणि मायनर रिसर्च प्रोजेक्टसाठी रू. एक लाख, साठ हजार अशी अनुदाने प्राप्त झाली आहेत.

गतवर्षी इनडोअर स्पोर्टस कॉम्प्लेक्ससाठी रू. ७० लाख अनुदान मंजूर झाले होते. तसेच फ्लड लाइटिंग ऑफ बास्केटबॉल कोर्ससाठी रू. १० लाख मंजूर झाले होते. सदर दोनही कामे पूर्ण झालेली आहेत.

या सर्व मिळालेल्या अनुदानांचा योग्य उपयोग महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या मार्गदर्शनाखाली केला जात आहे. त्याचे फलित म्हणूनच आजचे महाविद्यालयाचे प्रगत स्वरूप दिसून येत आहे.

यु.जी.सी. कडे पाठविण्याचे सर्व प्रस्ताव तयार करण्यासाठी व त्यांच्या पाठपुराव्यासाठी मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले.

प्रा.ए.आर.माळी
यु.जी.सी. समिती

Scanned with CamScanner

बांधकाम समिती

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये महाविद्यालयातील बांधकाम आणि विकास प्रक्रिया सातत्याने सुरू राहिली. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निधीमधून १ कोटी, १० लक्ष रूपयाची अवाढव्य अशी स्पोर्टस् कॉम्प्लेक्सची इमारत रंगरंगोटीसह पूर्ण करण्यात आली. सांस्कृतिक भवन इमारतीच्या वरती ज्युनिअर कॉलेजच्या लॅबची इमारत पूर्ण करण्यात आली असून सध्या क्लासरूम इमारतीचे काम सुरू आहे. महाविद्यालयाचा जिमखाना विभाग आणखी सशक्त करण्यासाठी ६ लाख रूपयाची विविध प्रकारच्या व्यायामाची उपकरणे उपलब्ध करण्यात आली आहेत. बास्केटबॉल या खेळामध्ये महाविद्यालयाचा चांगला संघ तयार व्हावा यासाठी २२ लाख रूपयांचे फ्लड लाईट बास्केटबॉल ग्राऊंड तयार करण्यात आले आहे. यामुळे महाविद्यालयाच्या सौंदर्यामध्ये मोठी भर पडलेली आहे. हे सौंदर्य आणखी वृद्धिंगत करण्यासाठी संपूर्ण ग्राऊंडचे सलग सपाटीकरण करून त्यामध्ये गोलाकृती असा लॉनला पीस तयार करण्यात आला आहे. ही हिरवळ प्रेक्षणीय ठरलेली आहे.

महाविद्यालयाच्या ग्राऊंडच्या सभोवती भिंतीचे दुहेरी कट्टे बांधून त्यामध्ये गाळाची माती भरून, नारळ, सप्तवर्णी चेरी अशा झाडांची तसेच विविध फुलझाडांची लागवड करण्यात आली आहे. आणि त्याशेजारी सिमेंट कॉंक्रिटचे रस्ते तयार करण्यात आले आहेत. त्यामुळे दहिवडी महाविद्यालय हे या परिसरातील निसर्गरम्य ठिकाण बनलेले आहे. भौतिक प्रगतीचे हे विविध उपक्रम राबविले जात असताना बांधकाम समितीला आणि सर्व सहकारी प्राध्यापकांना आनंद मिळाला. हे विविध उपक्रम राबविण्यामध्ये, महाविद्यालयाचे व्यापक आणि दूरदृष्टीचे मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांचे मार्गदर्शन, नियोजन आणि निरंतर प्रयत्न याचेच हे फलित होय.

प्रा.आर.डी.जाधव, चेअरमन, बांधकाम समिती

अग्रणी कॉलेज योजना

चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये आपल्या दहिवडी कॉलेज, दहिवडी या महाविद्यालयाची शिवाजी विद्यापीठ प्रमुख अग्रणी कॉलेज म्हणून निवड केल्यामुळे महाविद्यालयाच्या सर्वांगीण वैभवामध्ये आणखी भर पडली आहे. दहिवडी कॉलेज, दहिवडी या अग्रणी कॉलेजच्या परिक्षेत्रामध्ये आसपासच्या आठ महाविद्यालयांचा समावेश करण्यात आला. या सर्वच महाविद्यालयामध्ये शैक्षणिक, सामाजिक आणि संशोधन विचारांची देवाणघेवाण करण्यात येईल असे महाविद्यालयाने जाहीर करून दि.६/८/२०१३ रोजी अग्रणी कॉलेज योजनाच्या कार्यकारिणीच्या बैठकीमध्ये तशी रूपरेषा ठरविण्यात आली. परिक्षेत्रातील महाविद्यालयांनी अग्रणी कॉलेज योजनेमधून कोणकोणते उपक्रम राबवावेत याचा निश्चित असा आराखडा तयार करून, काही सामाईक कार्यक्रमही ठरविण्यात आले. परिक्षेत्रातील महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थी हा केंद्रबिंदू मानून उपक्रम राबविले जातील याबाबत उपयुक्त असे मार्गदर्शन या महाविद्यालयाने केले.

व्याख्याने

दहिवडी महाविद्यालयात अग्रणी कॉलेज योजनेमधून खालील व्याख्यानांचे आयोजन करण्यात आले.

दि.१४/९/२०१३ हिंदी दिनानिमित्त प्रा.डॉ.आर.पी.भोसले यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. दि.१७/९/२०१३ रोजी प्रा.डॉ.टी.एन.लोखंडे यांनी 'ओझोनचे जीवनातील महत्त्व' या विषयावर मार्गदर्शन केले. दि.२०/१/२०१४ रोजी भूगोल दिनानिमित्त प्रा.डॉ.सुधीर इंगळे यांनी 'माण-खटाव भौगोलिक परिस्थिती' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. दि.३०/१/२०१४ रोजी प्रा.डॉ.शिवाजीराव भोसले यांनी 'भारतातील अन्नसुरक्षितता' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. दि.२५/२/२०१४ रोजी प्रा.डॉ.एस.पी.शिंदे

Scanned with CamScanner

यांनी व्यक्तिमत्व विकास आणि स्पर्धा परीक्षा या विषयावर मार्गदर्शन केले. दि.२८/२/२०१४ रोजी प्रा.डॉ.विजय माने यांनी 'सामाजिक कल्याण' या विषयावर मार्गदर्शन केले. दि.३/३/२०१४ रोजी मा.श्री.प्रफुल्ल कदम यांनी व्यक्तिमत्व विकास आणि ग्रामीण विकास या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. दि.४/३/२०१४ रोजी मा.श्री.धनाजी पाटील यांनी 'मानव संसाधन विकास' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. वाड्मय मंडळाच्या वतीने मा.प्राचार्य डॉ.एन.पी.गायकवाड यांचे व्याख्यान घेण्यात आले.

कार्यशाळा

दहिवडी महाविद्यालयात अग्रणी कॉलेज योजनेतून रसायनशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, अर्थशास्त्र आणि वाणिज्य विभाग, प्लेसमेंट सेल, करिअर कौन्सिलींग विभागातर्फे कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात आले.

दि.१९/१२/२०१३ रोजी 'बास्केटबॉल आणि त्यामधील कौशल्य' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यशाळेत मा.श्री.अभय चव्हाण, सातारा जिल्हा अधिकारी व प्रा.बी.एस.पाटील यांनी विद्यार्थ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. यावेळी ८५ विद्यार्थी उपस्थित होते. दि.२०/१२/२०१३ 'जमीन आणि पाणी परिक्षण' या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली. मा.प्राचार्य सी.जे.खिलारे, मा.प्रा.डॉ.डी.व्ही. जगताप, मा.प्रा.अरविंद माळी, मा.प्रा.डॉ.एस.एम. खेत्रे यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी ३० प्राध्यापक व ८२ विद्यार्थी उपस्थित होते. दि.४/२/२०१४ 'कृषि उद्योगांची ग्रामीण विकासातील भूमिका' या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली. यावेळी मा.प्रा.डॉ.डी.के.मोरे, मा.प्रा.डॉ.अनिल वावरे, मा.प्रा.डॉ.डी.टी.चवरे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. दि.६/२/२०१४ करिअर संधी एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली. यामध्ये 'पदवीनंतरच्या विविध संधी' या विषयावर मा.प्रा.डॉ.आर.डी.कुंभार यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. मा.प्रा.एस.बी.रणधीर यांनी 'संभाषण कौशल्य' व मा.प्रा.ए.एच.कोळेकर 'व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. जिमखाना विभागातर्फे योगा स्टडीज दि.६ व ७ फेब्रु.२०१४ रोजी 'योगा' स्टडीजवर 'व्याख्यानमाला' आयोजित करण्यात आली. यावेळी मा.प्रा.डॉ.एन.बी.बनसोडे यांनी 'निरोगी आरोग्यासाठी योग साधना' या विषयावर मार्गदर्शन केले. मा.डॉ.सौ.जी.पी.कुलकर्णी यांनी 'आनंदी जीवन जगण्यासाठी योगाभ्यास' या विषयावर मार्गदर्शन केले. प्रा.सीमा मडके यांनी 'योगा प्रात्यक्षिके' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. दि.१७/२/२०१४ रोजी वाणिज्य विभागाच्या वतीने सेलींग फेअरचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी १८ स्टॉल उभे केले होते. दि.१९/३/२०१४ रोजी शिवाजी विद्यापीठ, अग्रणी कॉलेज आणि दहिवडी कॉलेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'Academic Performance Indicators (API)' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन केले. या कार्यशाळेचे उद्घाटन शिवाजी विद्यापीठ बी.सी.यु.डी.चे चेअरमन मा.प्राचार्य डॉ.ए.बी.राजगे यांच्या हस्ते झाले. यावेळी मा.प्राचार्य डॉ.पी.एन.चौगुले, मा.प्राचार्य डॉ.एल.जी.जाधव, मा.प्राचार्य डॉ.डी.आर.मोरे, मा.प्राचार्य डॉ.बी.एन.कालेकर, शिवाजी विद्यापीठ अर्थशास्त्र प्रमुख मा.प्रा.डॉ.व्ही.बी.जुगले, मा.प्राचार्य डॉ.आर.व्ही.शेजवळ व मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेत विविध महाविद्यालयातील प्राचार्य, नॅक समन्वयक आणि प्राध्यापक १०५ इतके सहभागी झाले होते.

सहभाग

या विविध उपक्रमाबरोबरच आमच्या महाविद्यालयाचे विद्यार्थी इतर महाविद्यालयांनी आयोजित केलेल्या उपक्रमामध्ये सहभागी झाले.

Scanned with CamScanner

दि.१५ डिसें.२०१३ रोजी कला वाणिज्य महाविद्यालय, पुसेगाव यांनी Functional Grammer या विषयावरील चर्चासत्र ७ जाने, २०१४ रोजी मुधोजी कॉलेज, फलटण व्याख्यानमाला, दि.४ जाने, २०१४ रोजी शहाजीराजे महाविद्यालय, खटाव Interview Technique या विषयावरील कार्यशाळा, दि.१७ डिसें.२०१३ रोजी कला वाणिज्य महाविद्यालय, पुसेगाव या महाविद्यालयाने महिला संरक्षण घटनात्मक व सामाजिक चौकट या विषयावरील कार्यशाळा, दि.७ जाने.२०१४ रोजी शहाजीराजे महाविद्यालय, खटाव यांचेवतीने लोककला सादरीकरण या विषयावर कार्यशाळा या विविध कार्यक्रमामध्ये आमचे विद्यार्थी तसेच प्रा.ए.एन.दडस, प्रा.एस.आर.स्वामी, प्रा.एन.यु.खोत, प्रा.एन.टी.फासे, प्रा.सौ.एस.बी.वाघमोडे, प्रा.भदाने सहभागी झाले.

अग्रणी कॉलेज योजनेअंतर्गत हे विविध उपक्रम राबविण्यासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, विद्यार्थी, प्राध्यापक, कार्यालयीन कर्मचारी यांचे सहकार्य लाभले.

प्रा.आर.डी.जाधव
समन्वयक अग्रणी कॉलेज योजना

परीक्षा विभाग (सिनिअर)

संगणकाच्या युगामध्ये परीक्षा पद्धतीमध्ये होणाऱ्या बदलाला विद्यार्थी सामोरा जावा या हेतूने शिवाजी विद्यापीठाच्या परीक्षा विभागाने विद्यार्थी हा परीक्षार्थी न राहता तो स्पर्धेच्या युगामध्ये टिकला पाहिजे या उद्देशाने विद्यार्थ्यांच्या मूल्यमापनाबरोबरच त्याची महाविद्यालयातील उपस्थिती वाढली जावी यासाठी सत्र पद्धती सुरू केली आहे.

शिवाजी विद्यापीठाच्या निकषाप्रमाणे प्रथम-द्वितीय सत्रामध्ये विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन केले जाते. याशिवाय महाविद्यालयाचा अंतर्गत परीक्षा विभाग विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता अधिक वाढावी यासाठी बी.ए.भाग २ व ३च्या विद्यार्थ्यांना ४० गुणांची प्रश्नपत्रिका घरी सोडविण्यासाठी दिली जाते. त्याचा परिणाम म्हणून महाविद्यालयाच्या तिन्ही शाखांचा निकाल हा नेहमी शिवाजी विद्यापीठाच्या निकालापेक्षा जास्त असतो. परीक्षा विभागाला नेहमी प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. यांचे मार्गदर्शन लाभते.

प्रा.डॉ.बी.एस.बलवंत
चेअरमन,परिक्षा विभाग

खरेदी-विक्री समिती

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व रयत शिक्षण संस्था, सातारा यांच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे महाविद्यालय स्तरावरती या समितीचे काम सुरू असते.

महाविद्यालयामध्ये दरवर्षीप्रमाणे विविध विभागासाठी वस्तूची आवश्यकता असते. संबंधित वस्तूची मागणी विभाग प्रमुखांमार्फत केली जाते. वस्तूची खरेदी करण्यापूर्वी कोटेशनची मागणी करून वस्तूची किंमत व गरज लक्षात घेऊन त्या वस्तूची खरेदी केली. यासाठी प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. व समिती सदस्य यांचे मोलाचे सहकार्य मिळते.

प्रा.डॉ.बी.एस्.बलवंत
चेअरमन,खरेदी-विक्री समिती

वेळापत्रक समिती

महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक वर्षाची सुरवात वेळापत्रकाने होत असते. त्यामुळे वेळापत्रक तयार करतेवेळी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व रयत शिक्षण संस्था, सातारा यांचेकडील सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात येते.

महाविद्यालयामध्ये आयोजित करण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक कार्यक्रमामुळे विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होऊ नये म्हणून वेळापत्रकातील बदलांची आगाऊ सूचना विद्यार्थ्यांना दिली जाते. वेळापत्रकाशिवाय घेण्यात येणाऱ्या ज्यादा तासांची सूचना विद्यार्थ्यांना वेळापत्रक समितीमार्फत नोटीस बोर्ड लावण्यात येते.

प्रा.डॉ.बी.एस्.बलवंत
चेअरमन,वेळापत्रक समिती

Scanned with CamScanner

संशोधन समिती

महाविद्यालयात संशोधन समिती व शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर मान्यताप्राप्त एम.फिल/ पी.एच.डी वनस्पतीशास्त्र व रसायनशास्त्र विषयाचे संशोधन केंद्र मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्यरत आहे.

१) या वर्षात महाविद्यालयातील प्राध्यापकांचे विद्यापीठ अनुदान आयोग (पुणे विभाग) यांच्या अर्थसहाय्याने लघुसंशोधन प्रकल्प/दीर्घ संशोधन प्रकल्पांचे संशोधनपर काम चालू आहे. त्यापैकी तीन प्रकल्पांच्या अनुदानाचे लेखापरीक्षण करून त्याविषयांच्या प्रकल्पाचे अहवाल यु.जी.सी.कडे सादर केलेले आहे. पाच प्रकल्पांचे काम प्रगती पथावर आहे.

२) महाविद्यालयातील पंधरा प्राध्यापकांनी त्यांचे एकवीस वेगवेगळे संशोधनपर लेख राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रामध्ये सादर केले.

३) महाविद्यालयात संशोधन करणाऱ्या सर्व संशोधक प्राध्यापकांना आत्याधुनिक उपकरणे असलेली प्रयोगशाळा, सुसज्ज व समृद्ध ग्रंथालय, इंटरनेट व सर्व आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत.

त्याचबरोबर महाविद्यालयाच्या एम.फिल./ पी.एच.डी. संशोधन केंद्रामध्ये वनस्पतीशास्त्र विषयासाठी मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, प्रा.डॉ.डी. डी.नामदास व इतर महाविद्यालयातील आठ संशोधन मार्गदर्शक करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करत आहेत. व रसायनशास्त्र विषयात डॉ.डी.व्ही.जगताप यांच्या मार्गदर्शनाखाली दोन विद्यार्थी पी.एच.डी. करीत आहेत.

प्रा.डी.डी.नामदास
चेअरमन,संशोधन समिती

महिला लैंगिक तक्रार निवारण समिती व सचेतन समिती

महाविद्यालयात लैंगिक तक्रार निवारण समिती व सचेतन समिती अंतर्गत महिला प्राध्यापिका सदस्यांनी विद्यार्थिनींना लैंगिक छळ याविषयी माहिती देऊन विद्यार्थिनींना समुपदेशन केले.

'जागतिक महिला दिना' निमित्त व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी मा.सौ.इंद्रायणी मस्के व मा.डॉ.शुभांगी काटकर यांची मार्गदर्शनपर व्याख्याने झाली. यावेळी दोनशे वीस विद्यार्थिनी व महिला सेवक उपस्थित होत्या.

प्रा.सौ.एस.बी.वाघमोडे
चेअरमन, महिला लैंगिक तक्रार निवारण व सचेतना समिती

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग (वरिष्ट [illegible]ग)

भार[illegible]कारच्या युवा, क्रीडा व मनुष्यबळ विकास मंत्रालयामार्फत राबविण्यात येत असलेल्या शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर अंतर्गत राष्ट्रीय सेवा योजना उपक्रम महाविद्यालयामध्ये कार्यरत असून सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षामध्ये समाज सेवेची आवड असणाऱ्या २०० विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली.

या शैक्षणिक वर्षामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेमधील स्वयंसेवकांनी महाविद्यालय परिसरापासून श्रमदानाची सुरुवात केली. श्रमदानाबरोबरच विधी साक्षरता शिबीर, शिक्षक दिन, HIV व TB विषयावर व्याख्यान, पथनाट्य, राष्ट्रीय मतदार जनजागरण रॅली, आम आदमी विमा योजना मार्गदर्शन व महत्त्व इ. व्याख्याने, कर्मवीर जयंती, एड्स जनजागरण रॅली, जि.प.सातारा व पं.स.माण यांच्यामार्फत वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन, विशेष श्रमसंस्कार शिबीर आदी उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याशिवाय राष्ट्रीय सेवा समितीमधील प्राध्यापक व विद्यार्थी अनेक उपक्रमामध्ये सहभागी झाले होते.

Scanned with CamScanner

विद्यापीठस्तरीय बैठक/राज्यस्तरीय विविध स्पर्धा व कार्यशाळा यामधील सहभाग -

अ. क्र.	प्राध्यापक/ स्वयंसेवक नाव	कार्यशाळा/उपक्रम शिबीर स्तर	कालावधी	आयोजक
१.	प्रा.रसाळ डी.के	राष्ट्रीय सेवा योजना नियोजन बैठकीमध्ये सहभाग	दि.२७/७/२०१३	राष्ट्रीय सेवा योजना कक्ष व शि.वि. कोल्हापूर
२.	प्रा.रसाळ डी.के	राष्ट्रीय सेवा योजना कक्ष व शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर कार्यशाळा	दि.६/८/२०१३	राष्ट्रीय सेवा योजना कक्ष शि.वि. कोल्हापूर
अ. क्र.	प्राध्यापक/ स्वयंसेवक नाव	कार्यशाळा/उपक्रम शिबीर स्तर	कालावधी	आयोजक
३.	प्रा.महानवर आर.पी.	राष्ट्रीय सेवा कार्य नियोजन बैठक व रस्ता सुरक्षा अभियान मार्गदर्शन	दि.३/९/२०१३	रा.से.योजना कक्ष व शि.वि. कोल्हापूर
४.	श्री.आकाश हणमंत सावंत	स्वामी रामानंद तीर्थ, मराठवाडा विद्यापीठ,नांदेड राज्यस्तरीय आपत्ती व्यवस्थापन [illegible] शिबीर सहभाग	दि.२/६/२०१३ ते ११/६/२०१३	स्वामी रामानंद तीर्थ, मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
५.	कु.श्रद्धा महादेव फडतरे कु.गौरी चंद्रकांत जानकर श्री.आकाश हणमंत सावंत	राज्यस्तरीय [illegible] आणि कन्या[illegible] वाचवा अभियान दिंडी २०१३	दि.१/७/२०१३ ते दि.१९/७/२०१३	विद्यार्थी कल्याण मंडळ व रा.से.योजना,पुणे विद्यापीठ व उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र राज्य
६.	श्री.कोळेकर प्रविण सर्जेराव श्री.जाधव अविनाश धनाजी श्री.सावंत जयदीप तुकाराम	राष्ट्रीय सेवा योजना कक्ष, विभागामार्फत निवासी विद्यापीठ स्तरीय शिबीर	दि.३१/७/२०१३ ते दि.६/८/२०१३	राष्ट्रीय सेवा योजना व शिवाजी विद्यापीठ

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व दहिवडी कॉलेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक ९/१/२०१४ ते दि.१५/१/२०१४ अखेर राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष श्रमसंस्कार शिबीर मौजे वावरहिरे येथे संपन्न झाले. या शिबीराचे उद्घाटन शरदचंद्र पवार महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.टी.एन्.घोलप यांच्या हस्ते झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी माणचे तहसिलदार महेश पाटील हे होते. कार्यक्रमाचे आयोजन प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांनी केले होते. सदरच्या कार्यक्रमासाठी मा.सरपंच विलास चव्हाण व ग्रामपंचायत सदस्य आदि मान्यवर उपस्थित होते.

Scanned with CamScanner

या शिबीरामध्ये स्वयंसेवकांनी श्रमदानातून वनराई बंधारे, ग्रामसफाई, वृक्षारोपण, राष्ट्रीय मतदार जगजागरण रॅली, बेटी बचाओ, अंधश्रद्धा निर्मूलन, हळदी-कुंकू समारंभ, पशुचिकित्सा शिबीर, रक्तातील हिमोग्लोबिन तपासणी आदि उपक्रमाद्वारे सामाजिक प्रबोधन, संवाद, परिवर्तन करण्याचा प्रयत्न केला.

या विशेष श्रमसंस्कार शिबीराचा समारोप समारंभ प्रमुख पाहुणे मा.बाबासाहेब माने-हुलगे पं.समिती सदस्य माण यांच्या व कॉलेजचे प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. वावरहिरे ग्रामस्थांच्या वतीने सर्व शिबीरार्थी व प्राध्यापक यांचा प्रमाणपत्र व गौरवचिन्ह देऊन सत्कार करण्यात आला. हे शिबीर यशस्वी करण्यासाठी प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, कार्यक्रम अधिकारी प्रा.डॉ.लुबाळ.एम्.जे व समिती सदस्य यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

प्रा.डॉ.बी.एस्.बळवंत
चेअरमन,राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

राष्ट्रीय सेवा योजना (कनिष्ठ विभाग)

मा.शिक्षण उपसंचालक, कोल्हापूर व शालेय शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य यांचे सहकार्याने आमच्या महाविद्यालयात सन २०१३-२०१४ मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना (+२ स्तर) मार्फत विविध कार्यक्रम उपक्रम राबविण्यात आले. राष्ट्रीय सेवा योजनामध्ये इ.११वी चे ५० विद्यार्थी प्रथम वर्षासाठी व इ.१२वी चे ५० विद्यार्थी द्वितीय वर्षासाठी सहभागी होते. दि.१०/०८/२०१३ अखेर विद्यार्थ्यांकडून श्रमदान करून घेण्यात आले. व त्यातून १०० विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली.

या शैक्षणिक वर्षामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजने-मार्फत आण्णाभाऊ साठे स्मृतीदिन, राजर्षी छ.शाहू महाराज जयंती, शिक्षक दिन, साक्षरता दिन, पद्मभूषण डॉ.कर्मवीर भाऊराव पाटील जयंती, एड्स दिन, मतदार जागृती दिन इ. उपक्रम घेण्यात आले.

तसेच मौजे वावरहिरे ता.माण,जि.सातारा येथे दि.९/१/२०१४ ते १५/१/२०१४ अखेर सात दिवसांचे विशेष श्रमसंस्कार शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबीरामध्ये विविध कार्यक्रम यशस्वीपणे राबविले. मान्यवरांची विविध विषयावर व्याख्याने व सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन केले होते.

प्रा.जी.बी.लोहार
कार्यक्रम अधिकारी,रा.से.योजना (+२ स्तर)

सांस्कृतिक विभाग

हरहुन्नरी कलाकारांचा शोध घेऊन त्यांना आपली कला प्रकट करण्यासाठी एक वेगळं व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्याचा वसा आणि वारसा सांस्कृतिक विभाग अखंडितपणे करीत आहे. सन २०१३-१४ या वर्षात सांस्कृतिक विभागाने शाहू महाराज जयंती, स्वातंत्र्यदिन, शिक्षक दिन, कर्मवीर जयंती व डॉ.आंबेडकर महानिर्वाण दिन तसेच लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी व शाहीर आण्णा भाऊ साठे जयंती प्रतिमा पुजनाने साजरी केली.

पुसेगाव येथे झालेल्या जिल्हास्तरीय युवा महोत्सवात कॉलेजने समूहगीत, सुगमगीत, लोककला, मुकनाट्य, पथनाट्य, वाद्यवृंद, मराठी, हिंदी, इंग्रजी वक्तृत्व, प्रश्नमंजूषा इत्यादी कला प्रकारात विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला. गणेश सकट, अभिजीत औतडे, सचिन अवघडे, विशाल जाधव, अमृत बोराटे, विनय माने, राहूल हिंगमिरे, रणजीत सुर्यवंशी, अविनाश भिंगारे, अमर खरात, प्रफुल्ल दिक्षीत, नवनाथ बनसोडे, सुमित सिंदकर, कु.ऋतुजा जगदाळे, मयुरी जगदाळे, श्रद्धा फडतरे, स्नेहल गुळीक, मोनाली राऊत, प्रियांका अवघडे, प्रियांका शिंदे, वर्षा खाडे, प्राजक्ता जगदाळे, गौरी सकट, अदिनाथ दडस, अमोल काटकर हे विद्यार्थी सहभागी झाले.

तसेच मध्यवर्ती युवा महोत्सव जो वारणानगर येथे झाला. त्यामध्ये स्थलचित्रण प्रकारात अभिजित

Scanned with CamScanner

औतडे, नकला प्रकारात अतुल गायकवाड आणि फोटोग्राफीत अमोल इंगळे यांनी सहभाग नोंदवला.

सेवागिरी देवस्थान ट्रस्ट, पुसेगांव आयोजित जिल्हास्तरीय युवा महोत्सवात वरील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेऊन पथनाट्यात द्वितीय आणि लोककला प्रकारात तृतीय क्रमांक पटकावला आणि मिळालेल्या बक्षिसातून महाविद्यालयास 'एक कच्ची' भेट देऊन कॉलेजच्या सांस्कृतिक साहित्यात भर घातली.

'अंधश्रद्धा निर्मूलन' विषयक कार्यक्रम विवेकवाहिनीमार्फत महाविद्यालयाचा विद्यार्थी राहूल हिंगमिरे याने रवीकिर्ते सरांच्या मार्गदर्शनाखाली यशस्वीरित्या विद्यार्थ्यांचे प्रबोधन केले. जिल्हा परिषद, सातारा आयोजित 'स्वच्छता मित्र वक्तृत्व करंडक' स्पर्धेत अभिजित औतडे याने [illegible] क्रमांक मिळविला तर वैशाली काटकर हिने द्वितीय आणि रेखा सूर्यवंशी हिने तृतीय क्रमांक पटकावला.

किर्लोस्कर वसुंधरा फेस्टिव्हल, कोल्हापूर या स्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयातील अमृत बोराटे याने काव्य लेखन स्पर्धेत भाग घेऊन सर्वश्रेष्ठ पाच मध्ये त्याची निवड झाली. तसेच दिगंबर जैन बोर्डींग, कोल्हापूर आयोजित वक्तृत्व स्पर्धेत कु.प्राजक्ता जगदाळे हिने उत्तेजनार्थ क्रमांक मिळवला. तसेच २५ जानेवारी रोजी 'जागतिक मतदान जागृती दिना'निमित्त दहिवडी तहसील कार्यालयासमोर तसेच विविध ठिकाणी सांस्कृतिक विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी जनजागृती पथनाट्य सादर केले. त्याबद्दल दहिवडी तहसीलदार व माण खटावचे प्रांत अधिकारी यांनी रोख रक्कम व प्रमाणपत्र देऊन विद्यार्थ्यांचा गौरव केला. त्याचप्रमाणे प्रजासत्ताक दिनी समाज प्रबोधनात्मक पथनाट्य 'स्वप्न महासत्ता भारताचे' हे दहिवडी तसेच वाहरहिरे या ठिकाणी सादर केले.

कर्मवीर जयंती निमित्त महाविद्यालयात विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये वक्तृत्व, रांगोळी, प्रश्नमंजूषा आणि निबंध स्पर्धा घेण्यात आल्या. त्यामध्ये विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला आणि विशेष यश संपादन केले. यशस्वी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र व ट्रॉफी देऊन गौरवण्यात आले. या स्पर्धांसाठी प्राध्यापक श्री शैल्य स्वामी प्राध्यापिका नरूटे.एस.बी, प्राध्यापिका डॉ.रूखसाना मुल्ला, प्राध्यापक रवीकिर्ते सर यांचे विशेष सहकार्य लाभले.

दि.२६ फेब्रुवारी रोजी युवा दिनानिमित्त काव्य वाचन स्पर्धा पार पडल्या. त्यामध्ये नाजनीन मुल्ला हिने प्रथम क्रमांक, अभिजीत औतडे याने द्वितीय व स्नेहल गुळीक हिने तृतीय क्रमांक मिळवला.

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे प्रमुख पाहुणे अभिनेता निलेश साबळे (फु बाई फु फेम) यांच्या हस्ते सांस्कृतिक विभागाच्या गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार झाला. तसेच त्यांनी आपल्या कलांमध्ये पारंगत होऊन यशस्वी होण्याविषयीचा मुलमंत्र आपल्या भाषणातून विद्यार्थ्यांना दिला. त्याचप्रमाणे सांस्कृतिक विभाग प्रतिनिधी गणेश सकट याने प्रमुख पाहुण्यांचा नटराज मुर्ती भेट देऊन सत्कार केला.

सांस्कृतिक विभागाचे सर्वच कार्यक्रम यशस्वीपणे पूर्ण करण्यासाठी कॉलेजचे प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत खिलारे यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले. तसेच या विभागाचे सदस्य प्रा.श्री शैल्य स्वामी, प्रा.डॉ.बाळासाहेब बळवंत, प्रा.सौ.वाघमोडे यांचे सहकार्य लाभले.

श्री.गणेश सकट
विद्यार्थी प्रतिनिधी

प्रा.अनिल दडस
चेअरमन, सांस्कृतिक विभाग

युवा महोत्सव (ज्युनिअर विभाग)

महाविद्यालयातील ज्युनिअर विभाग आणि व्यवसाय शिक्षण विभागाच्या वतीने विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना चालना देण्यासाठी 'युवा महोत्सव' आयोजित केला होता.

'युवा महोत्सवा'त निबंध, वक्तृत्व, भित्तीपत्रक, रांगोळी, प्रश्नमंजूषा, समूहगीत आणि

Scanned with CamScanner

लोकनृत्य अशा विविध स्पर्धा घेण्यात आल्या. या स्पर्धांमध्ये यश मिळविलेल्या स्पर्धकांना दि.७ जानेवारी २०१४ रोजी बक्षीस वितरण समारंभात मा.प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. व मा.श्री.मुल्ला एम.जी. (उपविभागीय दंडाधिकारी, माण-खटाव) यांच्या हस्ते ट्रॉफी, मिडल व प्रशस्तीपत्र देऊन गौरवण्यात आले. या प्रसंगी मा.श्री.मुल्ला एम.जी. आणि मा.प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. यांनी विद्यार्थ्यांना मोलाचे मार्गदर्शन केले.

श्री.एम.बी.कुमठेकर
चेअरमन, युवा महोत्सव (ज्युनि.विभाग)

राष्ट्रीय छात्र सेना

काळाची गरज आहे; ती सध्याच्या तरूण पिढीमध्ये राष्ट्रीय एकात्मतेसाठी शिस्त, बंधुत्व आणि एकता यासारख्या गुणांची वाढ करण्यासाठी प्रत्येक नागरिकाच्या अंगातील सुप्त अवस्थेत असलेल्या सुसंस्कृत नागरिक जागा करण्याचे हे कार्य महाविद्यालयातून चाललेल्या राष्ट्रीय छात्रसेनेच्या अभ्यासेत्तर कार्यातून खूप मोठ्या प्रमाणात साकार होत आहे. ८५ शिस्तप्रिय विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला. (प्रथम वर्ष ४६ व द्वितीय वर्ष ३९ कँडेट)

चालू वर्षी नितीन ओंबासे याची सिनीअर अंडर ऑफिसर व संदेश जगदाळे आणि नितुल शिंदे यांची ज्युनियर अंडर ऑफिसर म्हणून निवड करण्यात आली.

१५ ऑगस्ट २०१३ 'स्वातंत्र्य दिन' मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या उपस्थितीत छात्रांनी राष्ट्रध्वजास मानवंदना देऊन साजरा केला.

विविध प्रशिक्षण शिबीरे :

- वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर २२ महाराष्ट्र बटालियन एन्.सी.सी. सातारा यांचेमार्फत महागाव (सातारा) येथे जुलै २०१३ मध्ये झालेल्या प्रशिक्षण शिबीरास आमच्या महाविद्यालयाचे १५ कँडेट सहभागी झाले होते. सप्टेंबर २०१३ मध्ये १५ कँडेट व जानेवारी २०१४ मध्ये ५ कँडेट्स सहभागी झाले होते.
- पांढरपाणी येथे झालेल्या वार्षिक प्रशिक्षण शिबीरात (नोव्हेंबर २०१३) १२ कँडेट सहभागी झाले होते.
- सप्टेंबर २०१३ च्या कँपमध्ये तुग ऑफ वॉर स्पर्धेत संदेश जगदाळे याने प्रथम क्रमांक मिळविला. जानेवारी २०१४च्या कँपमध्ये क्रॉस कंट्री स्पर्धेत अमोल देवकर याने तृतीय क्रमांक मिळविला. तसेच वाघमोडे ईश्वर याने प्रश्नमंजूषा स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक मिळविला.

राष्ट्रीय एकात्मता शिबीर :

मे २०१३ मध्ये झालेल्या सातारा येथील शिबीरात १० कँडेट सहभागी झाले होते. तसेच गुजरात मधील व्ही.व्ही.नगर येथील कँपमध्ये सागर जगदाळे व वैभव नलवडे सहभागी झाले होते.

थल सेना कँ[illegible]

जून [illegible] मध्ये कोल्हापूर येथील पूर्व थल सेना कँप सा[illegible]हाविद्यालयातील ३ कॅडेटची निवड झाली होती.

आर्मी अॅटेचमेंट कँप : (नोव्हेंबर २०१३) :

अहमदनगर येथे झालेल्या कँप मध्ये ८ कॅडेट सहभागी झाले होते.

इतर उपक्रम :

- कंपनी कमांडर व कडेटस्नी मिळून पूरग्रस्तांना मदत केली.
- एड्स जगजागृती रॅली शनिवार दि.७/१२/१३ रोजी दहिवडी गावातून काढली.
- मतदार जागृती निमित्ताने एन्.सी.सी. छात्रांच्या रॅलीचे आयोजन करण्यात आले होते.
- महाविद्यालयाचा परिसर स्वच्छ ठेवण्यासाठी वेळोवेळी सहकार्य करण्यात आले.

प्रजासत्ताक दिन :

प्रजासत्ताक दिनाचा राष्ट्रीय कार्यक्रम मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या उपस्थितीत राष्ट्रीय ध्वजास मानवंदना देऊन छात्रांनी शानदार

Scanned with CamScanner

संचलन करून दाखविले. याचे नेतृत्त्व सिनीयर अंडर ऑफिसर नितीन ओबासे याने केले.

'सी' प्रमाणपत्र परीक्षा :

सन २०१३-१४ मध्ये 'सी' प्रमाणपत्र परीक्षेस ३६ कॅडेट बसले होते.

चालू वर्षी घेण्यात आलेल्या बेस्ट कॅडेट स्पर्धेत प्रविण कदम याची बेस्ट कॅडेट म्हणून निवड झाली.

२२ महाराष्ट्र बटालियनचे प्रमुख कर्नल एस्.के.पांडे साहेब, प्रशासकीय अधिकारी कर्नल एच्.एन्.जाधव आणि त्यांचे सहकारी यांचेकडून आम्हांस भरपूर मोलाचे मार्गदर्शन लाभले.

कॅप्टन टी.एस्.माने
कंपनी कमांडर

य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक अभ्यासकेंद्र, दहिवडी

य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांचेमार्फत दहिवडी अभ्यासकेंद्राद्वारे बी.ए./बी.कॉम. अभ्यासक्रमाबरोबरच एम.बी.ए व पत्रकारिता पदविका कोर्सेससाठी मान्यता असल्यामुळे मुक्त विद्यापीठ स्थापने पाठीमागचा उद्देश्य प्रत्यक्ष अमलामध्ये आणला जातो. या अभ्यासकेंद्रामार्फत विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो. व पुस्तकांचे वितरण केले. त्यांच्यासाठी तज्ञ प्राध्यापकांची व्याख्याने आयोजित केली. अभ्यासकेंद्राच्या स्थापनेपासून शेकडो स्त्री-पुरूषांनी नोकरी व गृहकर्तव्य सांभाळून पदवी प्राप्त केली आहे. सन २०१३-२०१४ या शैक्षणिक वर्षामध्ये साधारणपणे सातशे विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे. पत्रकारिता पदविका प्रमाणपत्र हा अभ्यासक्रम सुरू आहे.

वरील सर्व प्रक्रिया यशस्वी करण्यासाठी केंद्रप्रमुख प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. यांचे सहकार्य आणि मार्गदर्शन लाभले.

प्रा.डॉ.बी.एस.बळवंत — **केंद्र संयोजक**
प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे — **केंद्रप्रमुख**
य.व.म.मु.वि.नाशिक अभ्यासकेंद्र-दहिवडी

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र

यावर्षी परीक्षा मार्गदर्शन केंद्रामध्ये एकूण ४३ विद्यार्थी व विद्यार्थीनींना प्रवेश देण्यात आला. दिनांक १६/९/२०१३ ते ३१/१२/२०१३ या कालावधीत स्पर्धा परीक्षा विषयक मार्गदर्शनपर व्याख्याने झाली. केंद्रामध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षांची ग्रंथालयामार्फत पुस्तके उपलब्ध करून दिली.

या केंद्रामार्फत एन्ट्री इन सर्व्हिसेस यांचे मार्फत संयुक्तपणे मा.पोळ सुभाष, डिफेन्स ऑफिसर, जम्मू काश्मीर यांनी 'डिफेन्समधील संधी' याविषयी बहुमोल मार्गदर्शन केले.

प्रा.एस.एन.पवार
चेअरमन

सायकल वाटप समिती

सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षामध्ये महाविद्यालयातील गरीब व होतकरू विद्यार्थ्यांची कॉलेजला येण्यासाठी गैरसोय होऊ नये यासाठी वर्षभर सायकल वापरून परत देण्याच्या अटीवरती विद्यार्थ्यांना सायकलींचे वाटप करण्यात आले. सन २०१३-१४ मध्ये डॉ.भरत कारंडे (किरण हॉस्पिटल, दहिवडी) यांनी महाविद्यालयातील विद्यार्थीनींसाठी ५ सायकली कॉलेजला दिल्या व 'अहिल्यादेवी उत्कर्ष मंडळ' दहिवडी यांच्यामार्फत दोन सायकली कॉलेजमधील विद्यार्थ्यांसाठी देण्यात आल्या. ही समिती मा.प्राचार्य डॉ.खिलारे सी.जे. यांच्या मार्गदर्शनानुसार कार्यरत आहे.

प्रा.शिंदे.के.एस.
चेअरमन,सायकल वाटप व संकलन समिती

बी.सी.सेल समिती

महाविद्यालयामध्ये मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना वेळेवर शिष्यवृत्ती मिळावी यासाठी प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या मार्गदर्शनाखाली बी.सी.सेल समिती कार्यरत आहे. विद्यार्थ्यांना स्कॉलरशिप विषयी माहिती व्हावी यासाठी सर्व विद्यार्थ्यांची बैठक

Scanned with CamScanner

आयोजित करण्यात आली होती. 'यशवंतराव चव्हाण व वेणूताई चव्हाण' शिष्यवृत्तीचे हुशार, गरीब व आर्थिक दुर्बल असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वाटप करण्यात आले. या शैक्षणिक वर्षामध्ये विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीबाबत कोणत्याही अडचणी निर्माण होणार नाहीत. यासाठी समितीतील प्राध्यापकांनी मार्गदर्शन केले. शासनाकडून वेळोवेळी येणारी परिपत्रके व परिपत्रकातील माहिती विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचविली.

प्रा.शिंदे के.एस
चेअरमन,बी.सी सेल समिती

मुलींचे वसतिगृह

आपल्या महाविद्यालयात २००९ पासून मुलींच्या वसतिगृहाची सोय करण्यात आली आहे. प्रवेश सर्व मुलींच्यासाठी खुला आहे. वार्षिक प्रवेश फी व इतर फी घेऊन मुलींना प्रवेश दिला जातो. या वसतिगृहात ६४ मुली राहतील अशी व्यवस्था आहे. या शैक्षणिक वर्षामध्ये कला, वाणिज्य, विज्ञान, व्यवसाय अभ्यासक्रम, बी.सी.ए. आणि एम.एस्सी. या विविध विभागातील ५३ विद्यार्थिनींनी प्रवेश घेतला.

प्रा. जाधव डी.बी. हे रक्टर म्हणून काम पाहतात. तसेच वसतिगृह कमिटीत नऊ सदस्य आहेत. वेळोवेळी या कमिटीची मिटींग घेऊन मुलींच्या समस्याविषयी चर्चा केली जाते. या महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. चंद्रकांत खिलारेसाहेब वारंवार वसतिगृहास भेट देऊन मुलींना मार्गदर्शन करतात. वसतिगृहात पुढील सोयी-सुविधा उपलब्ध आहेत.

१) प्रशस्त इमारत व खोल्या.

२) अभ्यास, जेवण व करमणुकीसाठी स्वतंत्र खोल्या.

३) ॲक्वागार्ड (स्वच्छ पिण्याचे पाणी)

४) सोलर बंब (क्षमता १०० मुली)

५) उत्तम जेवणाची सोय.

६) सर्व सुविधांनी उपलब्ध १६ खोल्या.

७) सौर उर्जेद्वारे लाईटची सोय.

८) वॉचमन (रात्रंदिवस)

९) सी.सी. टिव्ही. कॅमेरा.

प्रा.डी.बी. जाधव
रेक्टर, मुलींचे वसतिगृह

प्लेसमेंट सेल

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना तसेच परिसरातील इतर महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी प्लेसमेंट सेल मार्फत कॅम्पस इंटरव्ह्यूचे आयोजन केले जाते. या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालय व कंपनी यांच्या संयुक्त विद्यमाने कॅम्पस इंटरव्ह्यूचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यामध्ये 'कमिन्स इंडिया, फलटण', 'आरती ड्रग्ज, ठाणे', 'आय.आय.सी. आय.बँक', 'यझाकी इंडिया, पुणे', 'पारी, शिरवळ', कल्याणी फोर्ज, पुणे', 'महिंद्रा कनवेयरस्स, पुणे', 'लुपीन, मुंबई' तसेच कॅम्पस इंटरव्ह्यूच्या माध्यमातून महाविद्यालयातील आजी, माजी व इतर महाविद्यालयातील २०० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला व त्यातून ९३ विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली. प्लेसमेंट सेल विविध उपक्रमांना मा. प्राचार्य डॉ.सी.जी. खिलारे यांची प्रेरणा व मार्गदर्शन लाभले.

प्रा.डॉ.व्ही.एस. जमदाडे
चेअरमन, प्लेसमेंट सेल

R.T.S. दिशाप्रकल्प

सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षात R.T.S. दिशाप्रकल्पाचे उद्‌घाटन १६ ऑगस्ट २०१३ रोजी घेण्यात आले. मा. प्राचार्यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा कोर्स यशस्वीरीत्या सुरू झाला. या कोर्समध्ये लेवल १ साठी ६९ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला होता. तसेच लेवल २ साठी २७ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. हे सर्व विद्यार्थी बी.ए. भाग. व बी.कॉम. भाग १ व २ या वर्गातील होते. या प्रकल्पांतर्गत एकूण विहित १८ विषयांचे मार्गदर्शन वेगवेगळ्या विषय शिक्षकाकडून व गेस्ट व्याख्यात्यांकडून मार्गदर्शन करण्यात आले.

Scanned with CamScanner

त्यासाठी महाविद्यालयातू एकूण १५ शिक्षक व इतर इंग्रजी विषयाचे अतिथी व्याख्याते ०५ व इतर व्याख्याते १० अशा एकूण ३० शिक्षकांनी मार्गदर्शन केले. या प्रकल्पाच्या स्वतंत्र ग्रंथालयातून विद्यार्थ्यांना ग्रंथाची देवाण-घेवाण करून अध्यापनासाठी व अधिक सरावासाठी चालना दिली गेली. लेवल १ साठीची ६९ मुले ही एकूण (१००) मुलांमधून पात्रता परीक्षा घेऊन निवड करण्यात आली होती.

या प्रकल्पाची लेखी व तोंडी परीक्षा घेण्यात आली. हा कोर्स यशस्वी करण्यासाठी सर्व विभागाच्या व विषयाच्या प्राध्यापकांनी व गेस्ट व्याख्यात्यांनी तसेच कार्यालयीन सेवकांनी फार मोलाचे सहकार्य केले.

प्रा.डी.के. रसाळ
समन्वयक

हेल्थ सेंटर

सिनिअर महाविद्यालयातील [illegible], बी.कॉम., बी.एस्सी., बी.सी.ए., एम.एस्सी. [illegible] शारीरिक व्यंग असलेल्या (अंध, अपंग, कर्णकधीर इ.) विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयात शिक्षण घेत असताना अडचणी येऊ नयेत, यासाठी यु.जी.सी.च्या अनुदानातून HEPSN CENTRE चालविले जाते. या विद्यार्थ्यांना पुढील सुविधा सेंटरमार्फत पुरविल्या जातात. संगणक, इंटरनेट, आरामखुर्ची, ग्रंथालय, रिलॅक्स होण्यासाठी व आराम करण्यासाठी बेड इत्यादी. या सेंटरचा सात विद्यार्थी लाभ घेत आहेत.

सदर सेंटरला महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे वेळोवेळी भेटी देतात व मार्गदर्शन करतात.

प्रा.डॉ.एस.एम. खेत्रे
समन्वयक

वाङ्मय मंडळ

या शैक्षणिक वर्षात वाङ्मय मंडळाच्य वतीने विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड, सौ. मंगलाताई जगताप, महिला महाविद्यालय उंब्रज यांचे हस्ते वाङ्मय मंडळाचे उद्घाटन करण्यात आले.

मराठी, हिंदी व इंग्रजी विभागात वर्षभरात भित्तीपत्रके व कर्मवीर जयंती, शिक्षक दिनानिमित्त वाङ्मयीन प्रदर्शन आयोजित केली. प्रा. दडस यांनी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी काव्यवाचन स्पर्धा घेतली. वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाच्या दिवशी विद्यार्थ्यांनी आपापल्या विषयांत 'नोकरीच्या संधी' संबंधी प्रदर्शनात भाग घेतला. वर्षभरातील या सर्व कार्यक्रमासाठी मा.प्राचार्यांचे मार्गदर्शन लाभले.

प्रा. सुभाष रणधीर
विभागप्रमुख

विवेकवाहिनी

या शैक्षणिक वर्षात विवेकवाहिनीतर्फे विद्यार्थ्यांनी विविध कार्यक्रम हाती घेतले. समाजातील अंधश्रध्दा दूर व्हावी यासाठी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांमध्ये जागृती होण्यासाठी राहुल हिंगमिरे या विद्यार्थ्याने पी.पी.टी. तयार करून सर्व विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शनपर व्याख्यान दिले.

देशातील निवडणुकांच्या निमित्ताने होणारे गैरप्रकार याविषयी प्रबोधनपर कार्यक्रम घेण्यात आला.

प्राथमिक आरोग्यकेंद्र, दहिवडीचे आरोग्य अधिकाऱ्यांनी आम्हाला भित्तीपत्रके पुरविली, त्यामुळे वैज्ञानिक दृष्टीकोन वाढीस लागण्यात मदत झाली. या विभागातर्फे वर्षभर चालणाऱ्या या सर्व कार्यक्रमासाठी मा. प्राचार्यांचे मार्गदर्शन लाभले. प्रा.डॉ. रविकिर्ती यांनी बहुमोल सहकार्य केले.

प्रा. सुभाष रणधीर
विभागप्रमुख

सहल विभाग

दहिवडी कॉलेज दहिवडी मध्ये शैक्षणिक सहलींना अग्रक्रमाने प्राधान्य दिले जाते. सर्व सहली शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूरच्या अभ्यासक्रमानुसार व मा. सचिव. रयत शिक्षण संस्था, सातारा यांच्या परवानगीने आयोजित केल्या जातात. विविध विषयाच्या अनुषंगाने प्रत्यक्ष ठिकाणी सर्वेक्षण करून

Scanned with CamScanner

माहिती संकलन केले जाते. आवश्यक ठिकाणी फोटोग्राफी केली जाते. तसेच सहभागी विद्यार्थ्यांकडून संक्षिप्त अहवाल घेतला जातो.

या वर्षामध्ये वनस्पतीशास्त्र विषयाची सहल कुळकजाई व गणपतीपुळे, राजापूर व कोल्हापूर येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदर सहलीमध्ये ४५ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. सहलप्रमुख प्रा. माळी ए.आर. यांनी मार्गदर्शन केले.

इतिहास विभागातर्फे सिध्दटेक, औरंगाबाद, दौलताबाद, वेरूळ या ऐतिहासिक स्थळांच्या माहितीसाठी सहलींचे आयोजन केले. या सहलीमध्ये ४३ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. सदर विद्यार्थ्यांना प्रा. शिंदे के.एस. व प्रा. रसाळ डी.के. यांनी मार्गदर्शन केले.

भूगोल विभागामार्फत कोकण दर्शन - श्रीवर्धन - वज्रेश्वरी - ओझर येथे सहल नेण्यात आली. तेथील भौगोलिक परिस्थितीची पाहणी करून महत्त्वाच्या नोंदी घेतल्या. या सहलीमध्ये ३० विद्यार्थी सहभागी झाले होते. सहल प्रमुख म्हणून प्रा. देशमुख एच.एल. व प्रा. पवार एस.एन. यांनी सहभाग घेतला.

प्रा.व्ही.व्ही. कांबळे
चेअरमन

करिअर कौन्सिलींग सेल

दहिवडी महाविद्यालयात शिक्षण घेणारे विद्यार्थी हे ग्रामीण भागातून येणारे आहेत विद्यार्थ्यांना शिकत असताना वेगवेगळ्या करिअरच्या संधीची माहिती व जीवनाची दिशा ठरवता यावी यासाठी महाविद्यालयात करिअर व कॉन्सिलींग सेल कार्यरत आहे. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांच्या मार्गदर्शनाखाली महाविद्यालयात करिअर व कॉन्सिलींग सेल मार्फत वर्षभर वेगवेगळ्या उपक्रमांचे आयोजन केले जाते. करिअर कॉन्सिलींग मार्फत 1) Job Opportunities (नोकरीच्या संधी); 2) Carrier Fair (करिअर जत्रा) 3) Selling Fair (उद्योजक जत्रा); 4) Science Exibition (विज्ञान प्रदर्शन); 5) तज्ञ व्यक्तींचे मार्गदर्शन इ. 6) One day Workshop (एकदिवसीय कार्यशाळा)

एकदिवसीय कार्यशाळा

व्यक्तिमत्व विकास, संभाषण कौशल्य, करिअर संधी (अग्रणी कॉलेज अंतर्गत)

विद्यार्थ्याचे सर्वांगीण व्यक्तिमत्व विकसित करणे, त्याच्यामध्ये संभाषण कौशल्य वाढविणे व पदवीनंतरच्या कोणत्या करिअर संधी आहेत याची माहिती व्हावी या उद्देशाने 'अग्रणी कॉलेज योजना अंतर्गत व्यक्तिमत्व विकास, संभाषण कौशल्य व करिअर संधी' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करणेत आली. कार्यशाळेचे उद्घाटन मा. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांनी केले. प्रथमसत्रामध्ये डॉ.आर.डी. कुंभार (के.बी.पी. कॉलेज ऑफ मॅनेजमेंट ॲण्ड रिसर्च, सातारा) यांनी पदवीनंतर विद्यार्थ्यांना कोणकोणत्या संधी उपलब्ध आहेत याबद्दल सविस्तर मार्गदर्शन केले. प्रा.एम.बी. भोसले यांनी व्यवस्थापन क्षेत्रातील करिअर संबंधी मार्गदर्शन केले. द्वितीय सत्रात प्रा. रणधीर एस.बी. यांनी 'संभाषण कौशल्य' व प्रा. कोळेकर ए.एच. यांनी 'व्यक्तिमत्व विकास' यावर सविस्तर मार्गदर्शन केले. सदर कार्यशाळेसाठी कला, वाणिज्य, विज्ञान बी.सी.ए. भाग-३च्या ३०० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

सदर उपक्रम यशस्वीपणे महाविद्यालयात संपन्न झाले. यासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलोरे यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले. सर्व सदस्यांनी सहकार्य केले.

प्रा.डॉ.व्ही.एस. जमदाडे
चेअरमन

शॉर्ट टर्म कोर्सेस

विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाविद्यालयात वेगवेगळ्या प्रकारचे शॉर्ट टर्म कोर्सेस चालविले जातात. या शैक्षणिक वर्षामध्ये मराठी व हिंदी विभागामार्फत 'ग्रामीण पत्रकारिता' या कोर्सला

Scanned with CamScanner

४७ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. हा कोर्स बी.ए. भाग ३च्या विद्यार्थ्यांसाठी घेण्यात आला. या कोर्सचे समन्वयक म्हणून प्रा.सौ.एस.बी. वाघमोडे यांनी काम पाहिले. इंग्रजी विभागामार्फत 'इंग्रजी संभाषण कौशल्य' या कोर्ससाठी बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी., बी.बी.ए. भाग १ मधील सर्व विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. या कोर्सचे समन्वयक म्हणून प्रा. फासे एम.टी. यांनी काम पाहिले.

भूगोल विभागामार्फत बी.ए. भाग ३च्या विद्यार्थ्यांसाठी पर्यटन हा कोर्स घेण्यात आला. या कोर्सला ३५ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. या कोर्सचे समन्वयक म्हणून प्रा. पवार एस.एन. यांनी काम पाहिले. अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र व इतिहास विभागामार्फत मानव संसाधन विकास हा कोर्स घेण्यात आला. या कोर्सला बी.ए. भाग तीन मधील अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र व इतिहास विभागातील सर्व विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. या कोर्सचे समन्वयक म्हणून प्रा.आर.डी. जाधव यांनी काम पाहिले.

विज्ञान विभागासाठी 'हाऊसहोल्ड केमिकल' हा कोर्स घेण्यात आला. या कोर्सला ६० विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. या कोर्सचे समन्वयक म्हणून प्रा.डॉ. चोपडे ए.यु. यांनी काम पाहिले.

मा. प्राचार्यांच्या मार्गदर्शनाखाली सर्व कोर्सेस यशस्वीरित्या पूर्ण करण्यात आले.

प्रा.डॉ.ए.एस. भगवान
चेअरमन

यु.जी.सी. - सी.ओ.सी.

कॉम्प्युटर अकौन्टन्सी टॅली पॅकेज

मा. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांच्या प्रयत्नामुळे २०१२-२०१३ साली महाविद्यालयात वाणिज्य विभागासाठी यु.जी.सी. सी.ओ.सी. अंतर्गत कॉम्प्युटर अकौन्टन्सी टॅली पॅकेज हा कोर्स सुरू करण्यात आला आहे. २०१३-१४ या वर्षामध्ये यासाठी ११६ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला. या कोर्समध्ये संगणकीकृत हिशेब ठेवण्याची पध्दत विद्यार्थ्यांना टॅली या सॉफ्टवेअर द्वारे शिकविले जाते. ज्याचा उपयोग विद्यार्थ्यांना भविष्यात नोकरी मिळविण्यासाठी होतो. सदर कोर्स यशस्वीपण चालविण्यासाठी वाणिज्य विभागातील सहकारी प्रा. क्षीरसागर व्ही.एन. व प्रा.कु. जोशी एस.एस. यांचे सहकार्य लाभले.

प्रा.एम.बी.शिकलगार
समन्वयक

वॉटरशेड मॅनेजमेंट व टेक्नॉलॉजी

विद्यापीठ अनुदान आयोग दिल्ली व शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांच्या सहकार्याने महाविद्यालयामध्ये वॉटरशेड मॅनेजमेंट व टेक्नॉलॉजी हा COC अंतर्गत कोर्स घेण्यात आला. या कोर्ससाठी १५७ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला असून पाण्याचा वापर, व्यवस्थापन व पाणी तंत्रज्ञान या विषयाचे परिपूर्ण ज्ञान विद्यार्थ्यांना दिले जतो.

प्रा.डॉ.एम.जे. लुमाळ
समन्वयक

सी.ओ.सी. बायोटेक्नॉलॉजी

महाविद्यालयात विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांच्या रु. १० लाख अर्थसहाय्यातून बी.एस्सी. भाग २च्या विद्यार्थ्यांसाठी सर्टिफिकेट कोर्स इन बायोटेक्नॉलॉजी हा एक वर्ष कालवधीचा कोर्स सुरू आहे. सन २०१३-१४ या वर्षात कोर्ससाठी १०५ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेला आहे. शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रमानुसार थेअरी व प्रॅक्टीकल्सचे नियोजन केले जाते. प्रभावी अध्यापनासाठी त्या विषयांतील तज्ञ प्राध्यापकांना आमंत्रित करून त्यांच्या व्याख्यानांचे आयोजन विद्यार्थ्यांना सखोल ज्ञान मिळणेसाठी केले जाते. मा. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे साहेब यांच्या मार्गदर्शनाखाली सदरचा कोर्स यशस्वीरित्या चालू आहे.

प्रा.डॉ.डी.डी.नामदास
चेअरमन/समन्वयक

Scanned with CamScanner

यु.जी.सी. - एन.आर.सी.

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना संगणकाशी मैत्री व्हावी व संगणकाचा वापर ज्ञानार्जनासाठी करावा यासाठी महाविद्यालयात युजीसी-एनआरसी अंतर्गत १० संगणकांची लॅब तयार करण्यात आली आहे. विद्यार्थी याचा वापर अभ्यासक्रमातील माहिती मिळविण्यासाठी, नोकरीच्या संधी माहिती करून घेण्यासाठी, विविध प्रकारचे फॉर्म भरण्यासाठी करीत असतात. सदर लॅबचा वापर प्राध्यापक आपले ज्ञान अद्ययावत करण्यासाठी विद्यार्थ्यांसाठी संगणक व इंटरनेचा वापर विनाशुल्क आहे. यासाठी आम्हाला महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांचे मार्गदर्शन नेहमीच मिळत असते.

प्रा. एम.बी. शिकलगार

कर्मवीर विद्याप्रबोधिनी

रयत शिक्षण संस्थेच्या कर्मवीर विद्याप्रबोधिनी मार्फत शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये राबविण्यात आलेल्या विविध उपक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयात करण्यात आले. इ. ११वी साठी सामान्यज्ञान प्रमाणपत्र १ व २ परीक्षा घेण्यात आली असून त्यास अनुक्रमे ५९० व ३० विद्यार्थी परीक्षेस बसले. तसेच माण तालुक्यातील रयत संकुलातील विद्यार्थ्यांची R.T.S. परीक्षा व रयत ऑलिंपियाड परीक्षा यशस्वीपणे राबविण्यात आली. संस्थेमार्फत घेण्यात येणाऱ्या वक्तृत्व, प्रश्नमंजुषा, गायन स्पर्धेत महाविद्यालयातील स्पर्धकांनी भाग घेतला.

सदर उपक्रम यशस्वीपणे राबविण्यासाठी प्राचार्य डॉ. खिलारे सी.जे. यांचे मार्गदर्शन लाभले.

प्रा. सी.एल. साबळे
चेअरमन

भित्तीपत्रक

स्वातंत्र्यदिन, कर्मवीर जयंती, शिक्षक दिन व प्रजासत्ताक दिन या चार कार्यक्रमांच्या दिवशी महाविद्यालयामध्ये प्रत्येक विभागाने भित्तीपत्रक काढले होते. विद्यार्थ्यांच्या मनात संशोधनाविषयी, लेखनाविषयी व त्यांच्या मनामध्ये ज्या काही जिज्ञासा असतात त्याविषयी लेखन करून प्रत्येक विभागाने मा. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांचे हस्ते त्याचे उद्‌घाटन केले व ते लिखाण नोटीस बोर्डवर विद्यार्थ्यांना वाचण्यासाठी ठेवले. यामुळे विद्यार्थ्यांच्या अंगी लिखानाविषयी व संशोधनाविषयी आवड निर्माण करण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. या वर्षामध्ये भित्तीपत्रकासाठी सर्व समिती सदस्यांनी सहकार्य केले व वर्षभर मा. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांचे बहुमोल मार्गदर्शन झाले.

श्री. वाय.टी. शिंदे
चेअरमन

विज्ञानमंडळ

महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थ्यांच्या मनात वैज्ञानिक दृष्टीकोन निर्माण करण्यासाठी, नवनवीन संकल्पना व संशोधन वृत्ती वाढविण्यासाठी त्यांच्या अंगी विज्ञानाची बीजे पेरली जावीत म्हणून महाविद्यालयामध्ये विज्ञानमंडळ स्थापन करण्यात आलेले आहे. या वर्षामध्ये विज्ञानमंडळाचे उद्‌घाटन मा. प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांचे हस्ते करण्यात आले. विज्ञान मंडळातर्फे विज्ञान प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. विज्ञानमंडळामध्ये ज्युनिअर, सिनिअर व व्यवसाय अभ्यासक्रम विभागातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. सदर विज्ञान प्रदर्शनामध्ये एकूण ४३ वेगवेगळे प्रयोग मांडण्यात आलेले होते. या प्रयोगामधून पहिले तीन प्रयोग काढण्यात आले व त्यांना प्रशस्तीपत्रक देण्यात आले. तसेच २८ फेब्रुवारी २०१४ रोजी महाविद्यालयामध्ये विज्ञान दिन साजरा करण्यात आला. या विज्ञानदिनानिमित्त प्रा.पी.एस. जाधव वनस्पतीशास्त्र विभागप्रमुख एल.बी.एस. कॉलेज सातारा यांचे पर्यावरण या विषयावर व्याख्यान झाले.

प्रा.वाय.टी. शिंदे
चेअरमन

Scanned with CamScanner

जिमखाना

सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयातील खेळाडूंनी विविध स्पर्धेत सहभाग घेऊन यश संपादन केले यामध्ये व्हॉलीबॉल, हॅन्डबॉल, बॉक्सिंग, कबड्डी, खो-खो, ॲथलेटिक्स अशा विविध स्पर्धातून सहभाग घेतला. चंद्रकांत पवार याची मुंबई येथे झालेल्या अश्वमेध स्पर्धेसाठी शिवाजी विद्यापीठ कबड्डी संघामध्ये निवड झाली. सदर स्पर्धेमध्ये त्याला गोल्ड मेडल मिळाले. तसेच प्रियांका दडस, अश्विनी जाधव, गणेश घनवट व शिवा झिंबल यांनी इंटर झोनल ॲथलेटिक्स स्पर्धेत सहभाग घेतला. शिरवळ येथे झालेल्या सातारा झोनल कबड्डी (पुरुष) स्पर्धेत महाविद्यालयाचा संघ तृतीय ठरला व वडगाव येथे झालेल्या इंटर झोनल स्पर्धेत संघ सहभागी झाला.

या वर्षी महाविद्यालयात सातारा झोनल बुध्दीबळ स्पर्धेचे आयोजन केले. या स्पर्धेमध्ये जिल्ह्यातील ७० खेळाडूंनी सहभाग घेतला.

अग्रणी कॉलेज योजना अंतर्गत 'बास्केटबॉल आणि त्यातील कौशल्य' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा घेण्यात आली. या कार्यशाळेस बास्केटबॉल मार्गदर्शक प्रा. अभय चव्हाण यांनी मार्गदर्शन केले. योगा स्टडी व जिमखाना विभागामार्फत योगा स्टडी या विषयावर दोन दिवसीय व्याख्यान-मालेचे आयोजन केले गेले. डॉ. बनसोडे, डॉ.सौ. कुलकर्णी जी.पी., सौ. सीमा मडके यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

ज्युनियअर विभाग

ज्युनियर विभागातील खेळाडूंनी सांघिक वैयक्तिक स्पर्धामध्ये भाग घेऊन तालुका स्तरापासून ते राष्ट्रीय स्तरापर्यंत विविध खेळामध्ये यश संपादन करून महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढवला आहे.

खेळाडूंनी कबड्डी, खो-खो, हॉलीबॉल, कुस्ती, थ्रो-बॉल, बॉल बॅडमिंटन, क्रिकेट स्पर्धेत जिल्हास्तरीय ते राष्ट्रीय स्तरापर्यंत स्पर्धेत यश संपादन केले. ५ खेळाडूंनी राज्यस्तरीय स्तरावर आपली चमक दाखवली. तर इंदौर येथे झालेल्या आंतरराष्ट्रीय टेनिस बॉल क्रिकेट स्पर्धेत जयेंद्र जगदाळे याने सहभाग घेतला.

प्रा. मानसिंग जाधव — सिनीअर जिमखाना प्रमुख

प्रा. उदय शिंदे — ज्युनिअर जिमखाना प्रमुख

एच.एम.सी. व्होकेशनल

या ग्रामीण भागाची व कार्यक्षेत्राची गरज व उपयोगिता लक्षात घेऊन महाविद्यालयात सन १९९०-९१ पासून खालील तीन व्यवसाय अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या सुरू आहेत.

१) मेंटेनन्स अॅन्ड रिपेअर्स ऑफ इलेक्ट्रीकल डोमेस्टीक अप्लायन्सेस

२) हॉर्टीकल्चर

३) मार्केटींग अॅन्ड सेल्समनशिप

'मेंटेनन्स अॅन्ड रिपेअर्स ऑफ इलेक्ट्रीकल डोमेस्टीक अप्लायन्सेस' हा तांत्रिक गटातील व्यवसाय अभ्यासक्रमांतर्गत महाविद्यालयातील विविध विभागात वायरिंगचे काम पूर्ण करून विविध विद्युत उपकरणाची दुरुस्ती केली.

व्यवसाय शिक्षण विभागातील विद्यार्थ्यांना व्यवसायाचे उद्योगधंद्याचे प्रत्यक्ष ज्ञान व्हावे म्हणून या परिसरातील विविध आस्थापनांना भेटी देण्यात आलेल्या आहेत. (इ. ११वी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना द्वितीय सत्र समाप्तीनंतर 'ऑन दि जॉब ट्रेनिंग' विविध आस्थापनामध्ये किमान एक महिना देण्यात येते.) तसेच विविध तज्ञ व्यक्तींची मार्गदर्शनपर व्याख्याने आयोजित करण्यात आली.

'हॉर्टीकल्चर' या अभ्यासक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांनी कॉलेज परिसराचे सुशोभिकरण करण्यात मोलाचा वाटा उचलला आहे. या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून फुले, फळे व भाजीपाला यांचे व्यवस्थापन, रोपवाटिका संगोपन, फळे व भाजीपालापासून टिकाऊ

Scanned with CamScanner

पदार्थ तयार करणे इ. अभ्यासक्रम शिकविला जातो. कृषी तंत्रज्ञान सेंद्रिय शेती, सुधारित अवजारे याच्या माहितीसाठी विविध शैक्षणिक भेटी देण्यात आलेल्या आहेत.

वाणिज्य गटातील 'मार्केटिंग ॲन्ड सेल्समनशीप' हा व्यवसाय अभ्यासक्रम आहे. यामधून उत्पादित केलेल्या उत्पादनांचे विपण कसे करावे याचे ज्ञान दिले जाते. त्याबरोबरच व्यावसायिक कायद्याबाबत पायाभूत ज्ञान दिले जाते.

महाविद्यालयामध्ये भरविलेल्या विज्ञान प्रदर्शनामध्ये व्यवसाय शिक्षण विभागाने सक्रिय भाग घेऊन वस्तू विक्रीचा स्टॉल लावून विविध वस्तूंची विक्री करून विभागाने उत्पन्न मिळविले. तसेच व्यवसाय शिक्षण संबंधी विविध पोस्टर्स लावून व्यवसाय शिक्षणाचे महत्त्व पटवून देण्याचे बहुमोल कार्य केले आहे.

या विभागामार्फत उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना रोजगार व स्वयंरोजगारविषयक मार्गदर्शन केले जाते.

प्रा.आर.डी. नांगरे
व्यवसाय शिक्षण विभाग प्रमुख

MS-CIT

दहिवडी कॉलेज दहिवडी येथे १९९६ पासून संगणक विभाग कार्यरत असून सुरुवातीला C-DAC चे कोर्सेस घेतले जात होते. २००१ पासून MKCL चा MS-CIT हा कोर्स सुरु केला.

दहिवडी कॉलेज दहिवडी हे MKCL चे अधिकृत केंद्र असून येथे MS-CIT या कोर्सला कॉलेजमधील विद्यार्थ्यांना तसेच इतर शालेय विद्यार्थी, कर्मचारी, गृहिणी यांनाही प्रवेश दिला जातो. त्याचप्रमाणे MKCL च्या परीक्षा आमच्या सेंटरवर घेतल्या जातात. MS-CIT ची लॅब प्रशस्त व सोयीयुक्त आहे. येथे इंटरनेटची मोफत सुविधा सर्व विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून दिली आहे. शैक्षणिक माहिती शोधणे, फॉर्म भरणे, रिझल्ट पाहणे इत्यादी कामे विद्यार्थी करतात. सध्याचे युग हे माहिती व तंत्रज्ञानाचे असल्याने विद्यार्थ्यांना या माहिती तंत्रज्ञानाची ओळख होण्यासाठी MS-CIT केंद्राचा मोलाचा वाटा आहे.

सदर विभाग यशस्वीरित्या कार्यरत राहण्यासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जी.खिलारे सर यांचे वेळोवेळी मोलाचे मार्गदर्शन लाभले आहे. प्रा.शिकलगार एम्.बी. विभागाचे समन्वयक म्हणून काम पाहतात व प्रा.श्रीमती शेख एफ्.एम्. मार्गदर्शक म्हणून कार्यरत आहेत.

प्रा.एफ्.एम्.शेख
विभागप्रमुख

बी.सी.ए.विभाग

महाविद्यालयात बी.सी.ए. विभागात एकूण ८२ विद्यार्थी ज्ञानार्जन करीत आहेत. या विभागात एकूण ६० कॉम्प्युटर असून एक LCD Projector व ४ प्रिंटर आहेत.

बी.सी.ए. विभागामार्फत "Importance of mini and major project in BCA" या विषयावर गेस्ट लेक्चर आयोजित केले होते. या गेस्ट लेक्चरसाठी प्रमुख पाहुणे मा.प्रा.लमखाणे एस.एस. संगणक विभागप्रमुख, मुधोजी कॉलेज फलटण यांनी मार्गदर्शन केले.

विद्यार्थ्यांमध्ये उद्योजकता कौशल्य विकसित करण्यासाठी महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या "Marketing Fair" कार्यक्रमात BCA विभागातील विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे सहभागी झाले होते. त्याचप्रमाणे विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा म्हणून महाविद्यालयाच्या वतीने स्पोकन इंग्लीश कोर्स आणि व्यक्तिमत्व विकास हे शॉर्ट टर्म कोर्सेस राबविले जातात. सर्व उपक्रमासाठी मा.प्राचार्य यांचे मार्गदर्शन लाभले.

प्रा.कु.डी.सी.ढेंबरे
बी.सी.ए. विभागप्रमुख

हिंदी विभाग

१९८४ साली पुनः सुरु झालेला हिंदी विभाग प्रगतिपथावर आहे. याही वर्षी विद्यार्थी विकासाच्या दृष्टीने विविध कार्यक्रमांचे नियोजन करण्यात आले होते.

Scanned with CamScanner

शैक्षणिक २०१३-१४ मध्ये विद्यापीठाने बी.ए.भाग१ चा ऐच्छिक हिंदी पेपर १-२ बदलला आहे. या पुनर्रचित पाठ्यक्रमाची प्राध्यापकांना माहिती व प्रत्यक्ष अध्यापनातील अडचणी दूर व्हाव्यात म्हणून शिवाजी विद्यापीठ व दहिवडी कॉलेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.१३-८-२०१३ रोजी एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे व प्रमुख पाहुणे म्हणून प्राचार्य डॉ.प्रकाश मोकाशी, लोकनेते हणमंतराव पाटील महाविद्यालय, विटा लाभले. समारोपाचे अध्यक्ष हिंदी अध्ययन मंडळाचे चेअरमन प्रा.डॉ.वसंत सुर्वे होते. या चर्चासत्रात प्रा.डॉ.प्रकाश मोकाशी यांनी बीज भाषणात पाठ्यक्रमाची माहिती दिली. प्रा.डॉ.नाजीम शेख, प्रा.डॉ.सुनिल बनसोडे, प्रा.डॉ.शौकतअली सय्यद, प्रा.डॉ.राम नकाते, प्रा.डॉ.आर.जी.देसाई, प्रा.डॉ.बी.डी.पाटील, प्रा.डॉ.गवेडी, प्रा.मुल्ला यांनी अध्यायानुसार पाठ्यक्रमाचे विश्लेषण केले. या चर्चा सत्रासाठी बहुसंख्य प्राध्यापकांनी भाग घेतला.

विभागाचा दुसरा कार्यक्रम पोस्टर प्रेझेंटेशन या शैक्षणिक वर्षात १५ ऑगस्ट, ५ सप्टेंबर, १४ सप्टेंबर, २२ सप्टेंबर व २६ जानेवारी या प्रसंगी पोस्टर प्रेझेंटेशन करण्यात आले. १४ सप्टेंबर हिंदी दिवस साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते प्रभारी प्राचार्य डॉ.आर.पी.भोसले होते. हिंदी व मराठी विभागातर्फे संयुक्तपणे ग्रामीण पत्रकारिता कोर्स चे आयोजन करण्यात आले होते. गतवर्षीच्या विभागाचा निकाल १००% होता.

प्रा.डॉ.रुखसाना मुल्ला
हिंदी विभागप्रमुख

इतिहास विभाग

या शैक्षणिक वर्षामध्ये इतिहास विभागाने विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले होते. विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेत वाढ व्हावी. यासाठी इतर विभागातील प्राध्यापकांची मार्गदर्शनपर व्याख्याने आयोजित केली. दि.२३ व २४ ऑक्टोबर २०१३ रोजी इतिहास व राज्यशास्त्र या विभागाच्या संयुक्तपणे 'Lokpal and Lokayukta in Indian Scenario' या विषयावरती दोन दिवसीय National Conference चे आयोजन करण्यात आले होते. या Conference मध्ये ७० प्राध्यापकांनी सहभाग नोंदविला.

विद्यार्थ्यांना बी.ए. नंतर रोजगार व स्वयं व्यवसायाच्या नवनवीन कोणत्या संधी आहेत याची माहिती व्हावी याकरिता इतिहास, अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने 'मानव संसाधन विकास' अंतर्गत प्रा.डॉ.एस.पी.शिंदे, प्रा.डॉ.अनिल वावरे यांची मार्गदर्शनपर व्याख्याने आयोजित केली होती.

इतिहास विभागामार्फत चर्चासत्रे, भित्तीपत्रके, वृत्तपत्र कात्रणे संकलन, ऐ. पुस्तकांचे ग्रंथप्रदर्शन याचे आयोजन करण्यात आले.

प्रा.के.एस.शिंदे
विभागप्रमुख

भूगोल विभाग

भूगोल विभागामार्फत या शैक्षणिक वर्षात विविध उपक्रम घेण्यात आले. यामध्ये भूगोल विभाग व अग्रणी अंतर्गत जागतिक ओझोन दिन १६ सप्टेंबर रोजी साजरा केला. याप्रसंगी प्रमुख पाहुणे मा.प्रा.डॉ.टी.एन.लोखंडे हे उपस्थित होते. दिनांक ८ जानेवारी २०१४ रोजी बी.ए.भाग-३ भूगोल विद्यार्थ्यांनी लोधवडे या गावाचे ग्रामसर्वेक्षण करुन अहवाल तयार केला.

भूगोल दिन १४ जानेवारी दिनांक २०-१-१४ रोजी आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी प्रा.डॉ.सुधीर इंगळे विभागप्रमुख मुधोजी कॉलेज फलटण यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

भूगोल विभागामार्फत पर्यटन या शॉर्ट टर्म कोर्सचे आयोजन दिनांक २० डिसेंबर २०१३ पासून करण्यात आले. व कोर्स यशस्वीरित्या पूर्ण केला.

प्रा.एस.एन.पवार
विभागप्रमुख

Scanned with CamScanner

अर्थशास्त्र विभाग-नियोजन मंच

महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभागांतर्गत कार्यरत असणाऱ्या नियोजन मंचाच्या वतीने चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये 'भारतीय रुपयाची घसरण', 'भारतातील अन्न-सुरक्षितता' आणि 'प्रश्न ऊसाच्या किंमतीचा' या विषयांवर अर्थशास्त्र विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या 'अर्थवेध' भित्तीपत्रकांच्या अंकांचे प्रकाशन व सादरीकरण करण्यात आले.

तसेच ३० जानेवारी २०१४ रोजी 'भारतातील अन्नसुरक्षितता' या विषयावर बळवंत कॉलेज विटा येथील अर्थशास्त्राचे प्राध्यापक आणि शिवाजी विद्यापीठ अधिसभा सदस्य मा.प्रा.डॉ.शिवाजीराव भोसले यांचे अभ्यासपूर्ण व्याख्यान झाले.

प्रा.श्रीशैल्य स्वामी
चेअरमन, नियोजन मंच

स्टाफ वेल्फेअर व स्टाफ ॲकॅडमी

महाविद्यालयातील स्टाफ वेल्फेअर व स्टाफ ॲकॅडमी विभागाच्या वतीनें चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये खालीलप्रमाणे विविध उपक्रम राबविण्यात आले.

चालू शैक्षणिक वर्षाच्या प्रारंभी रयत शिक्षण संस्था आणि महाविद्यालयाच्या प्रदीर्घ सेवेतून सेवानिवृत्त झालेल्या प्रा.पाचर्णे एस.बी., प्रा.डॉ.खोत ए.एल., प्रा.मेनकुदळे पी.डी., प्रा.सी.पी.ओंबासे व प्रा.एन.के.पाटोळे इत्यादी प्राध्यापकांना महाविद्यालय व स्टाफच्या वतीने निरोप समारंभ आयोजित केला. ह्या प्रसंगी आयोजित सेवानिवृत्ती व शुभचिंतन कार्यक्रमामध्ये सर्व सेवानिवृत्त सेवकांचा सपत्नीक सत्कार करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा.प्राचार्य आर.पी.वल्लेकर तर अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे हे होते.

स्टाफ ॲकॅडमीच्या वतीने डॉ.डी.डी.नामदास यांचे 'An Outlook and Challenges in Research' या विषयावर दि.२२-१०-२०१३ रोजी तर प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांचे 'Prio diversion in India' या विषयावर ८-२-१४ रोजी व्याख्याने आयोजित करण्यात आली.

प्रा.श्रीशैल्य स्वामी
चेअरमन, स्टाफ वेल्फेअर व स्टाफ ॲकॅडमी कमिटी

माजी विद्यार्थी संघ समिती

महाविद्यालयामध्ये माजी विद्यार्थी संघ कार्यरत असून महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक, भौतिक, गुणात्मक विकासामध्ये माजी विद्यार्थ्यांचे योगदान लाभावे, त्यादृष्टीने विचारमंथन व्हावे यासाठी माजी विद्यार्थी संघामार्फत स्नेहमेळावा कार्यक्रमाचे आयोजन केले जाते. महाविद्यालयाच्या माजी विद्यार्थ्यांशी व्यापक संपर्क साधून मेळाव्यास उपस्थित राहण्याचे आवाहन केले जाते. त्यासाठी मुख्यत: कॉलेजच्या आजी विद्यार्थ्यांची मदत घेतली जाते.

चालू शैक्षणिक वर्षातील माजी विद्यार्थी-स्नेहमेळावा सोमवार दि.१७ फेब्रुवारी २०१४ रोजी आयोजित करण्यात आला होता. सदर मेळाव्यासाठी माजी विद्यार्थी संघाचे सन्माननीय पदाधिकारी सेवानिवृत्त प्राचार्य धर्मराज शिंदे, श्री.नंदकुमार खोत, प्रा.आर.डी.जाधव, प्रा.श्रीशैल्य स्वामी, प्रा.जयप्रकाश जाधव तसेच संघाचे कार्यकारिणी सदस्य आणि सहकार, शिक्षण, शेती, व्यापार, राजकारण, समाजकारण व उद्योग क्षेत्रातील माजी विद्यार्थी-विद्यार्थीनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

मेळाव्यामध्ये महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे यांनी महाविद्यालयाच्या प्रगतीचा आढावा घेऊन भावी वाटचालीविषयी मनोगत व्यक्त केले. तसेच सन २०१४-१५ या महाविद्यालयाच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षामध्ये माजी विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयास सहकार्य व मार्गदर्शन करण्यासाठी अधिक सक्रिय व्हावे अशी अपेक्षा व्यक्त केली. त्याचबरोबर मेळाव्यामध्ये माजी विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाबाबत आपल्या असणाऱ्या अपेक्षा, गुणवत्तावाढीसाठी करावयाचे प्रयत्न, विविध शैक्षणिक व भौतिक सुविधा

Scanned with CamScanner

आवश्यकता यासंदर्भात मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष माजी विद्यार्थी संघाचे अध्यक्ष प्राचार्य धर्मराज शिंदे यांनी माजी विद्यार्थी संघाच्या माध्यमातून माजी विद्यार्थी महाविद्यालयास आवश्यक ती मदत व सहकार्य करतील याची ग्वाही दिली.

प्रा.श्रीशैल्य स्वामी
चेअरमन, माजी विद्यार्थी संघ समिती

वाणिज्य विभाग

विद्यार्थ्यांच्या विकासासाठी वाणिज्य विभागामार्फत Coc अंतर्गत Computer Accountancy-Tally Package हा Coc कोर्स राबवला गेला, ज्यामुळे विद्यार्थ्यांना संगणकीय हिशोब पध्दती शिकवली गेली आहे. सर्वच विद्यार्थ्यांना फाटानांसियल इनक्ल्युजन मध्ये समाविष्ट करण्यासाठी सर्व विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयातर्फे बँकेत बचत खाते उघडून देण्यात आले. विद्यार्थ्यांना कृषी क्षेत्राचे महत्त्व समजावे या हेतूने ''कृषी आधारित उद्योग व ग्रामीण विकास'' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. विद्यार्थ्यांना स्वयंरोजगारी नागरिक बनता यावे यासाठी विद्यार्थ्यांच्या अंगी उद्योजकता विकसित व्हावी, खरेदी-विक्री प्रक्रिया समजावी यासाठी ''विक्री कौशल्य'' मेळावा आयोजित करण्यात आला. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी विविध दुकानांद्वारे विविध पदार्थांची विक्री केली व त्यातून जमा झालेला नफा महाविद्यालयात देणगी या स्वरुपात देण्यात आला.

''आविष्कार'' संशोधन स्पर्धेत चमकदार कामगिरी वाणिज्य विभागातील विद्यार्थ्यांनी सलग दुसऱ्या वर्षी केली. यामध्ये अक्षय काळे व अभिजित औताडे यांनी सातारा जिल्हा अविष्कार स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक, तर विद्यापीठ पातळीवर प्रथम क्रमांक पटकावला. तसेच उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव येथे 'बेस्ट फाईव्ह'मध्ये संशोधन प्रकल्पाची निवड झाली. वैशाली काटकर, पोपट ढवळे यांनी आविष्कर सातारा जिल्हा पातळीवर या स्पर्धेत तृतीय क्रमांक मिळवला. वैशाली काटकर हिने विद्यापीठाची गुणवत्ता शिष्यवृत्ती मिळविली. ही निश्चितच महाविद्यालयाच्या दृष्टीने अभिमानाची बाब आहे. वाणिज्य विभागातील विद्यार्थी एन्.सी.सी. व एन.एस्.एस्. मध्ये सुध्दा मोठ्या उत्साहाने सहभागी झाले. वाणिज्य विभागाचा २०१२-१३ चा निकाल हा शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर च्या निकालापेक्षा जास्त आहे.

पंचायत समितीने आयोजित केलेले तालुका पातळीवरील ''स्वच्छता मित्र वक्तृत्व करंडक स्पर्धा २०१३'' या स्पर्धेमध्ये वाणिज्य विभागातील अभिजित औताडे याने प्रथम क्रमांक तर वैशाली काटकर हिने द्वितीय क्रमांक मिळवला. या सर्व कार्यासाठी आमचे मार्गदर्शक व प्रेरणास्थान असणारे महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले.

प्रा.एम.बी.शिकलगार
विभागप्रमुख

प्राणीशास्त्र विभाग

महाविद्यालयातील प्राणीशास्त्र विभागामार्फत विविध शैक्षणिक उपक्रम राबविण्यात आले. बी.एस्सी.भाग ३ (प्राणीशास्त्र) मधील विद्यार्थ्यांनी वावरहिरे ता.माण या गावी 'मोफत रक्तगट व हिमोग्लोबिन तपासणी' शिबीर आयोजित केले होते. या उपक्रमात महाविद्यालयातील एन.एस.एस. विभाग व वावरहिरे ग्रामीण रुग्णालय यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. विभागामार्फत शैक्षणिक सहलींचे आयोजन करण्यात येते. लोकल सहलींचे आयोजन करण्यात आले. या सहलींमध्ये प्राण्यांचे व पक्ष्यांचे निरीक्षण कसे करावे याचे प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांना देण्यात आले.

प्रा.डॉ.एम.जे.लुबाळ, प्रा.डॉ.तावरे एस.एस. व प्रा.पोळ एस.यु. यांच्या मार्गदर्शनाखाली बी.एस्सी. भाग ३ च्या विद्यार्थ्यांनी ७ शोध प्रकल्प तयार केले.

राष्ट्रीय परिषद :-

यु.जी.सी. व शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांचे सहकार्याने प्राणीशास्त्र विभागात दि.१३, १४

Scanned with CamScanner

डिसेंबर, २०१३ रोजी दोन दिवसीय राष्ट्रीय परिषद (एन.सी.आर.टी.बी.एन.) चे आयोजन करण्यात आले. परिषदेमध्ये ''रिसेन्ट ट्रेन्डस इन बायोलॉजी : नॅनोसायन्स'' या विषयावर सखोल चर्चा करण्यात आली. या प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ.बी.एफ.रॉड्रीग्स (प्राध्यापक वनस्पतीशास्त्र गोवा विद्यापीठ), डॉ.संजय खरात (प्राचार्य, मॉडर्न कॉलेज, पुणे), डॉ.सुनिल कांबळे (प्राचार्य ए.एस.सी कॉलेज रामानंदनगर) मार्गदर्शन केले. तसेच या मान्यवरांनी विविध शोधनिबंध सादर केले.

विभागातील डॉ.एम.जे.लुबाळ यांनी ओरिएन्टेशन प्रोग्राम पुणे येथे पूर्ण केला व यु.जी.सी.कडे लघुशोध निबंध सादर केला आहे. डॉ.एस.एस.तावरे यांना शिवाजी विद्यापीठाकडून पीएच.डी. मिळाली

प्रा.डॉ.एम.जे.लुबाळ
विभागप्रमुख, प्राणीशास्त्र विभाग

रसायनशास्त्र विभाग

रसायनशास्त्र विभागामध्ये सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षामध्ये विभागाने १८ व १९ ऑक्टोबर २०१३ रोजी रिसेन्ट ट्रेन्डस् इन केमिस्ट्री-नॅनोसायन्स या विषयावर राष्ट्रीय परिषद आयोजित केली होती. सदर परिषदेसाठी १२५ पार्टीसिपंट हजर राहिले. तसेच २० नोव्हेंबर २०१३ रोजी ''माती व पाणी परीक्षण'' या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली होती. दि.२० नोव्हेंबर २०१३ रोजी ''मायक्रोस्किल अनालिसिस प्रात्यक्षिके'' या विषयावर एम.एस्सी.भाग १ व एम.एस्सी. भाग २ या विद्यार्थ्यांसाठी एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली.

रसायनशास्त्र विभागामार्फत ग्रीन केमिस्ट्री ॲण्ड क्रॉप प्रोटेक्शन हा पी.जी.डिप्लोमा कोर्स सुरु आहे.

मा.प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे यांच्या मार्गदर्शनानुसार रसायनशास्त्र विभागप्रमुख डॉ.डी.व्ही.जगताप हे काम पहात आहेत. सर्व वर्गाचे निकाल हे ८०% पेक्षा जास्त आहेत.

एम.एस्सी भाग २ ऑरगॅनिक केमिस्ट्री या विषया संदर्भाने शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने (रिव्हाइजड् ड्राफ्ट सिलॅबस संबंधाने) एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.

प्रा.व्ही.डी.जगताप
विभागप्रमुख

Scanned with CamScanner

गुणवंत प्राध्यापकांचे शैक्षणिक उपक्रम (सन-२०१३-१४)

अ. क्र.	प्राध्यापकाचे नाव	चर्चासत्रात प्रेझेंट केलेल्या पेपरची नावे (Paper Oral Presentation)	स्तर-विद्यापीठ राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय	प्रसिद्ध केलेल्या पेपरची नावे (Paper Publication)	स्तर-विद्यापीठ राज्यस्तरीय राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय
१	२	३	४	५	६
1.	Prin.Dr.C.J. Khilare	Environmenatally benign Nano Porous lafeo3 Catalyst for Ethanol Gas Sensing	National	Synthesis Characterization,Catalytic and Biological activity of Mixed LIGAND Co (II) Complex of 8 Hydroxyquinoline and (_) Mannitol	National
		A review on Safety and Health Risk of Nanomaterials	National	Electrical and dielectric properties of nanocrystalline LaCrO3	National
		A novel nanocoralloids CrFe03 Poterntial candidate for LPG Gas Sensing	National	Allelopathic effect of Artemisia species on gemination of Jowar, wheat, Vigna and ChickPea	National
		Synthesis Characterization, Catalytic and Biological activity of Mixed LIGAND Co (II) Complex of 8 Hydroxyquinoline & (_) Mannitol	National	Indigenous AM Fungi of Khandala Area of Satara District	National
		Electrical and dielectric properties of nanocrystalline LaCrO3	National	Distribution of Soil Fungi in Cotton Fields	National
		Allelopathic effect of Artemisia species on gemination of Jowar, wheat, Vigna and ChickPea	National	Diversity of AM Fungi associated with Cotton Cv. BT RASI-II and Varlaxmi from Dahiwadi (M.S.)	National
		Indigenous AM Fungi of Khandala Area of Satara District	National	Studies on AM fungi in Withania somanifera (L) Dunal	
		Distribution of Soil Fungi in Cotton Fields	National		
		Diversity of AM Fungi associated with Cotton Cv. BT RASI-II and Varlaxmi from Dahiwadi (M.S.)	National		
		Studies on AM fungi in Withania somanifera (L) Dunal	National		

अद्वैत ■ २०१३-१४।१६१

Scanned with CamScanner

१	२	३	४	५	६
2.	Prof. Kamble V. V.	Glomelian diverloity in Cotton fields	National	Distribution of soil fungi in Cotton fields	Inter-national
		Dccarrence of soil fungi	National	Diverity of AM fungi anociated with cotton Cv BTRASI II and Varlaxmi form dahiwadi	National
		Diversity of AM fungi	National		
3	Dr.D.V.Jagtap	Syntherisy organometally compounds	National		
		Synthesis and microbial all inties of benzial and some bydantoin deivaties	National		
4	Dr.A.U. Chopade			Antimicobial activity of a new series of BBCexazotine	
5	Dr. D.D. Namdas	Effect of AM fungi inoculation on nutrient uptake and growth on Onion	National	Effect of AM fungi inoculation on nutrient uptake and growth on Onion	National
		Mycorrhizal Technology. ... Say to soil pollutants	National	Mycorrhizal Technology. Say to soil pollutants	National
		Impact of AMF inoculant on growth of Maize seedlings	National	Impact of AMF inoculant on growth of Maize seedlings	National
		Occurrence of AM fungi in soils of tomato cv Arvind (Mahyco) MHTM-207	National	Occurrence of AM fungi in soils of tomato cv Arvind (Mahyco) MHTM-207	National
6	Prof. S.B. Randhir	Khushwant Singh's company of women: Psychoanalytical obserations	National		
		Managing of the world in the light of Buddha	National		
		Deekhabhoomi: A Pillar of Light of the World	Inter-national		
७	प्रा.एस.के.शिंदे	Lokpal and Lokaukta in Indian scenario	National	लोकपाल विधेयकाची पार्श्वभूमी व आवश्यकता	राष्ट्रीय
		ऐतिहासिक सातारा	विद्यापीठ	परिवर्तनवादी चळवळी व सरकारची भूमिका	राष्ट्रीय

Scanned with CamScanner

१	२	३	४	५	६
		भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील निवडक स्त्रियांचा सहभाग	राज्यस्तरीय		
		परिवर्तनवादी चळवळी व सरकारची भूमिका	राष्ट्रीय		
		भारतातील प्रादेशिक पक्षांच्या उदयाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	राष्ट्रीय		
		भारतीय समाजातील स्त्रियांचे स्थान	राष्ट्रीय		
८	प्रा.डी.के.रसाळ	भारतातील लोकपाल या संस्थेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी व कार्य	राष्ट्रीय	भारतातील लोकपाल या संस्थेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी व कार्य	राष्ट्रीय
		भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील निवडक स्त्रियांचा सहभाग	राज्यस्तरीय	शेतकरी, कामगारांच्या संघटना व विविध आंदोलने	राष्ट्रीय
		शेतकरी, कामगारांच्या संघटना व विविध आंदोलने	राष्ट्रीय	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचा इतिहासाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोण	राज्यस्तरीय
		भारतातील प्रादेशिक पक्षांच्या उदयाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	राष्ट्रीय		
		डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचा इतिहासाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोण	राज्यस्तरीय		
		माण तालुक्यातील गोंदवले बु. एक धार्मिक व ऐतिहासिक पर्यटन	विद्यापीठ		
९	प्रा.सौ.वाघमोडे एस.बी.	लोकदैवतांमधून निर्माण झालेल्या कला	राष्ट्रीय	लोकदैवतांमधून निर्माण झालेल्या कला भारतीय साहित्यातील स्त्रियांचे योगदान	राष्ट्रीय राष्ट्रीय
१०	प्रा.एन.व्ही.शिंदे	राजन खान यांची कथा	राष्ट्रीय	दैव-दैवते आणि अंधश्रद्धा	राष्ट्रीय
		दैव-दैवते आणि अंधश्रद्धा	राष्ट्रीय	अनुवाद समस्या आणि उपाय	आंतरराष्ट्रीय
		साहित्यप्रकारांचे अध्ययन व अध्यापन	राष्ट्रीय	पुरोगामी महाराष्ट्रातील कर्मवीरांचे योगदान	राज्यस्तरीय
		अनुवाद समस्या आणि उपाय	आंतरराष्ट्रीय	ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा : पुनर्मूल्यांकन	राज्यस्तरीय
		नव्वदोत्तरी कालखंडातील ग्रामीण काव्यातील जागतिकीकरणाचे प्रतिबिंब	राष्ट्रीय		

Scanned with CamScanner

१	२	३	४	५	६
११	प्रा.जे.एम.तांबोळी	लोकपाल बील व जनलोकपाल बील एक तुलनात्मक अध्ययन	राष्ट्रीय	लोकपाल बील व जनलोकपाल बील एक तुलनात्मक अध्ययन	राष्ट्रीय
१२	प्रा.एम.बी. शिकलगार	Knowledge management agri-Tourism in Mahabaleshwar	National		
१३	प्रा.एन.यू.खोत	The impact of Growing population on the Environment	National	The impact of Growing population on the Environment	National
१४	प्रा.एच.एल.देशमुख	Encroachment problem a critical studey	State	Encroachment problem a critical study	State
		पाणलोट क्षेत्रविकासामुळे झालेला सामाजिक व आर्थिक बदल एक भौगोलीक अभ्यास	राज्यस्तरीय		
१५	डॉ.बी.एस.बलवंत	इक्कीसवी सदी के हिंदी उपन्यासों मे परिवर्तित नारी जीवनमूल्य	राष्ट्रीय	इक्कीसवी सदी के हिंदी उपन्यासों मे परिवर्तित नारी जीवनमूल्य	राष्ट्रीय
		अधुरी चिट्ठी रोशनी की-कविता संकलन के संदर्भ	राष्ट्रीय	अधुरी चिट्ठी रोशनी की-कविता संकलन के संदर्भ	राष्ट्रीय
		मार्क्सवादी चिंतने	राष्ट्रीय	१९९० के बाद हिंदी महिला लेखन में व्यक्त सामाजिक चिंतन	राष्ट्रीय
		१९९० के बाद हिंदी महिला लेखन में व्यक्त सामाजिक चिंतन	राष्ट्रीय	अनुवाद समस्या और उपाय	आंतरराष्ट्रीय
		अनुवाद समस्या और उपाय	आंतरराष्ट्रीय		
		मुद्रित माध्यमोंकी हिंदी के प्रचार प्रसार में भूमिका	राष्ट्रीय		
१६	Prof.R.V. Sawant	Syntnesis and minabial antlinities of hydrotion	National		
		Biocatagtoc resj of pnochilal keter	National		
१७	Prof.S.N. Pawar	Encrochment prob a critical study	State	Spatial pattern of eco.activities in Sangli Dist.	Inter-national
		पाणलोटक्षेत्र विकासामुळे झालेला सामाजिक व आर्थिक बदल	राज्यस्तरीय	Agril land use eff.	Inter-national

Scanned with CamScanner

१	२	३	४	५	६
				Literauy differentil Ahmed. Dist.	Inter-natioanl
				Declining jreud of sex Ratio	Inter-national
				Gender distarity on Literacy	Inter-national
				Spatial Variatin in Rural urben sex Ration	Inter-national
18	Dr. Jamdade V.S.	Room temp synthcois of nanotextured poymar thin films for enorgy storage supercapacitor application	Inter-national	Room temp synthcois of nanotextured poymar thin films for enorgy storage supercapacitor application	Inter-national
		Temyrtore degondent supercapaitre propotios of eletrodeposited ployiline thin film	Inter-national		
		Nanocrystaline micel fesrte thin films for posible application in biosensors	National		
19	Dr. Lubal M.J.	Workshop on revised syllabus of B.Sc.I	University		
		Fishery economics of Man Tahasil	National		
		Antidiabetic activity of opluntia ficus in experimental mice model	Inter-national		
		Synthesis & Biological activity, Evaluation of spara chlorophenyl-1,3-diphenyl -2-pxrazoline	National		
20	Dr. Lubal M.J. & Miss. Sima Pol	Studies on diversity of Avifauna with respect of draught conditions from Mhaswad tank of Man Tahasil	National	-	
21	Prof. Dadas A.N.	Khushwant Singh's 'Men & Women in my Life' : A Feminist Reading	Inter-national	Masters' Coromandel!: Beginning of East-West Encounter	Inter-national

अद्वैत ■ २०१३-९८१५२९१

Scanned with CamScanner

१	२	३	४	५	६
		Reformation & Multiculturalism: Dominant Theme in Masters' Coromandel!"	National		
		Portrayal of Mother in the Short Stories of Khushwant Singh	National		
		Theories of Colonial Consciousness: An Overview	National		
22	Prof. Lokade B.S.			Sri Aarobindo Ghose on Indian society	Inter-national
				Perspectives of Indian Politics: A Bried study of Aurobindo's Prose	Inter-national
23	Prof. Sima Pol	Anti-inflammatory activity of Menthanol leaf extract of clerodendrum viscosumi in rat.	National		
24	Prof. Dr. Taware S.S.	Some Physiological alterations in estuarine clam katelysia opima uner osmotic stress along Bhatye estuary, Ratnagiri	National	Seasonal variation in oxygen: nitogen ratio of Soletellina diphos of Bhatye estuary, Ratnagiri Coast	National
		Heavy metal load respective to anthropogenic activities along Bhatye estuary, Ratnagiri	National	Size dependent seasonal variation in respiration in clam Katelysia opima (Gmelin) exposed to lower salinity ranges along Bhatye esturary,Ratnagiri	National
25	Prof. Dr. A.S. Bhagwan	Lokpal and Lokayukta Bill in Indian Scenario	National	Regarding Health problems	Inter-national
				Free legal Aid, Legel profession of Education Legal	Inter-national

Scanned with CamScanner

महाविद्यालयाचा प्राध्यापकवृंद

✦ प्राचार्य डॉ.सी.जे. खिलारे ✦

वरिष्ठ विभाग

मराठी

प्रा.सौ.एस.बी.वाघमोडे ... (विभाग प्रमुख)

प्रा.एन.व्ही.शिंदे

हिंदी

प्रा.डॉ.सौ.आर.आर.मुल्ला...(विभाग प्रमुख)

३१/३/२०१४ (सेवानिवृत्त)

प्रा.बी.एस. बलवंत

इंग्रजी

प्रा.एस.बी.रणधीर .... (विभाग प्रमुख)

प्रा.ए.एन्. दडस — प्रा.बी.एस.लोकडे

प्रा.एन.टी.फासे

प्रा.बी.एस.सकटे *(२८/२/२०१४ पर्यंत)*

इतिहास

प्रा.के.एस.शिंदे .... (विभाग प्रमुख)

प्रा.डी.के.रसाळ — प्रा.आर.पी.महानवर

राज्यशास्त्र

प्रा.प्रा.ए.एल.देशमुख

३०/८/२०१४ (स्वेच्छासेवा निवृत्त)

प्रा.डॉ.ए.एस.भगवान ...... (विभाग प्रमुख)

प्रा.जे.एम.तांबोळी

भूगोल

प्रा.एस.एन्. पवार .... (विभाग प्रमुख)

प्रा.जी.एस. काळे — प्रा.एच.एल.देशमुख

प्रा.एस.आर. सोबान

अर्थशास्त्र

प्रा.आर.डी.जाधव .... (विभाग प्रमुख)

प्रा.एस.आर.स्वामी — प्रा.एम.आर.भदाने

प्रा.एन.यु.खोत

शिक्षणशास्त्र

प्रा.डॉ.ए.एस.रविकीर्ती .... (विभाग प्रमुख)

वाणिज्य

प्रा.एम.बी.शिकलगार...... (विभाग प्रमुख)

प्रा.व्ही.एन. क्षीरसागर — प्रा.एस.एस. जाधव

प्रा.कु.एस.एस.जोशी

रसायनशास्त्र

प्रा.डॉ.डी.व्ही.जगताप .... (विभाग प्रमुख)

प्रा.एस.डी.जावळे — प्रा.डॉ.एस.एम. खेत्रे

प्रा.डॉ.ए.यू. चोपडे — प्रा.पी.पी.भिंगारदेवे

प्रा.पी.एस.पोलसुरे — प्रा.आर.व्ही.सावंत

प्रा.कु.पी.एम.जाधव

पदार्थशास्त्र

प्रा.एम्.एन. पाटील .... (विभाग प्रमुख)

प्रा.डॉ.व्ही.एस.जमदाडे — प्रा.आर.एम.जाधव

वनस्पतीशास्त्र

प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे. (विभाग प्रमुख)

प्रा.ए.आर. माळी — प्रा.वाय.टी. शिंदे

प्रा.डॉ.डी.डी.[illegible] — प्रा.व्ही.व्ही.कांबळे

प्रा.आर.बी.[illegible]

प्राणिशास्त्र

प्रा.डॉ.एम.जे.[illegible] ...... (विभाग प्रमुख)

प्रा.कु.एस.यु.पोळ — प्रा.डॉ.एस.एस.तावरे

संख्याशास्त्र

प्रा.कु.ए.ए.माने .... (विभाग प्रमुख)

गणित

प्रा.व्ही.बी.कांबळे .... (विभाग प्रमुख)

बी.सी.ए. विभाग

प्रा.एम.बी.शिकलगार...... (समन्वयक)

प्रा.कु.डी.सी.ढेंबरे — प्रा.व्ही.एस. गलंडे

प्रा.व्ही.एस. रूपनवर — प्रा.ए.एच.कोळेकर

पर्यावरण

प्रा.कु.एस.पी. काळे ...... (विभाग प्रमुख)

शारीरिक शिक्षण

प्रा.यु.ई. शिंदे .... (विभाग प्रमुख)

ग्रंथपाल

प्रा.व्ही.एस.वाघेरे .... (विभाग प्रमुख)

कॉम्प्युटर सायन्स

प्रा.एस.व्ही.कोळेकर .... (विभाग प्रमुख)

संगणक विभाग MS-CIT

प्रा.श्रीमती एफ.एम्. शेख

Scanned with CamScanner

कनिष्ठ विभाग

मराठी
- प्रा.एच.एल.काटकर
- प्रा.एम.बी.कुमठेकर
- प्रा.कु.एस.बी.धाईंजे
- प्रा.ए.बी.गोरे

हिंदी
- प्रा.एच.जी. पोरे

इंग्रजी
- प्रा.डी.बी. जाधव
- प्रा.सौ.व्ही.एम.जगताप
- प्रा.एन.व्ही.निकम

इतिहास
- प्रा.एस.एन. जाधव

राज्यशास्त्र
- प्रा.जी.बी. लोहार

भूगोल
- प्रा.सी.एल. साबळे

अर्थशास्त्र
- प्रा.आर.एस. पाटील
- प्रा.व्ही.पी. मगर

वाणिज्य
- प्रा.के.टी. शिंदे
- प्रा.व्ही.एस. मस्के

जीवशास्त्र
- प्रा.बी.एस.खाडे
- प्रा.श्रीमती एस.एस.भंडारे
- प्रा.कु.पी.बी.यादव

रसायनशास्त्र
- प्रा.वाय.ए. आत्तार
- प्रा.सौ.के.आर.सोनावले
- प्रा.एस.बी.वाघमारे
- प्रा.कु.एम.आर.कारंडे

पदार्थ विज्ञान
- प्रा.ए.एस. आलेकरी
- प्रा.श्रीमती एम.जी. जवळ
- प्रा. बेलपत्रे एस.एस.

पीक उत्पादन
- प्रा.टी.एस. माने

गणित
- प्रा.एस.पी. घाडगे

शारीरिक शिक्षण
- प्रा.एम.आर. जाधव

माहिती तंत्रज्ञान
- प्रा.कु.एम.व्ही.मोरे

व्यवसाय शिक्षण

(इलेक्ट्रिक MREDA)
- प्रा.के.टी. गलंडे
- प्रा.डी.एस. सुतार

हॉर्टीकल्चर
- प्रा.आर.डी. नांगेर
- प्रा.आर.जी. कदम

मार्केटिंग व सेल्समनशीप
- प्रा.एम.पी. गुंड
- प्रा.के.एम.कदम

पायाभूत अभ्यासक्रम
- प्रा.व्ही.पी.मगर

मराठी
- प्रा.एस.एस.पवार

इंग्रजी
- प्रा.एम.डी.मुल्ला

लिपीक
- श्री.एल.एन. बामणे

शिपाई
- श्री.बी.ए. पवार

पर्यावरण
- प्रा.कु.एम.एच.कांबळे

प्रशासकीय सेवक वृंद

श्री.के.व्ही.खुडे .... अधिक्षक
श्री.आर.बी.चौगुले .... मुख्य लिपिक
श्री.डी.आर.बोतालजी .... वरिष्ठ लिपिक
श्री.के.एस. शिंदे .... वरिष्ठ लिपिक
श्री.डी.ए. मोरे .... कनिष्ठ लिपिक
श्री.एस.एल. तुपारे .... कनिष्ठ लिपिक
श्रीमती एस.आर.पवार .... कनिष्ठ लिपिक
श्री.एस.टी. रसाळ .... ग्रंथालय लिपिक
श्री.डी.वाय. यादव .... प्रयोगशाळा सहाय्यक
श्री.के.सी. खाडे-पाटील ...... प्रयोगशाळा सहाय्यक
श्री.एस.आर. काटकर .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.बी.ए. मोरे .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.डी.बी. मोरे .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.ए.जे. शेलार .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.एस.एस. पिठे .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.डी.ए.निर्मळ .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.एस.जे. कांबळे .... प्रयोगशाळा परिचर
श्री.आर.जे. भालके .... ग्रंथालय परिचर
श्री.के.के. निकम .... ग्रंथालय परिचर
श्री.एन.व्ही. जगताप .... ग्रंथालय परिचर
श्री.डी.एन. मोरे .... शिपाई
श्री.जे.आर. काटकर .... शिपाई
श्रीमती एस.एम. मोरे .... शिपाई
श्रीमती बी.बी.नाडेकर .... शिपाई
श्री.एच.यु.खाडे .... शिपाई

Scanned with CamScanner

श्रम, संस्कार आणि शिक्षण यांचा सुरम्य समन्वय साधणारी

|| राष्ट्रीय सेवा योजना २०१३-१४ विशेष श्रमसंस्कार शिबीर-वावरहिरे ||

विशेष श्रमसंस्कार शिबीराच्या उदघाटन प्रसंगी शिबीरार्थींनी मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.प्राचार्य डॉ.टी.एन.घोलप शरदचंद्र महाविद्यालय, लोणंद

विशेष श्रमसंस्कार शिबीराच्या उदघाटन प्रसंगी अध्यक्षीय मनोगत व्यक्त करताना मा.महेश पाटील, तहसिलदार, माण

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर वावहिरे येथे एच.बी.तपासणी करताना प्राणीशास्त्र विभागाचे विद्यार्थी शिबीरार्थी व महिला

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर वावहिरे येथे शिबीरार्थींना मार्गदर्शन करताना मा.बी.के.बेडगे, पर्यवेक्षक, प.शिंदे कन्या विद्यालय दहिवडी

मौजे वावरहिरे येथे शिबीरार्थी 'वनराई बंधारा' बांधताना सोबत मा.श्री.विलास चव्हाण सरपंच, वावरहिरे मा.श्री.बाबासाहेब मानेहुलगे, सदस्य पंचायत समिती माण व रा.से.यो.प्रकल्प अधिकारी प्रा.डॉ.बी.एस.बळवंत

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने आयोजित केलेल्या 'पशुचिकित्सा' शिबीरामध्ये शिबीरार्थी व ग्रामस्थ

श्रमसंस्कार शिबीराच्या समारोप प्रसंगी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व अहवाल वाचन करताना रा.से.यो.प्रकल्प अधिकारी प्रा.डॉ.बी.एस.बळवंत

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष श्रमसंस्कार शिबीराच्या समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.श्री.बाबासाहेब मानेहुलगे,सदस्य पंचायत समिती माण

Scanned with CamScanner

।। मान्यवरांच्या भेटी ।।

महाविद्यालयास सदिच्छा भेट प्रसंगी रयत शिक्षण संस्थेचे चेअरमन मा.ॲड.रावसाहेब शिंदे, सौ. शशिकलाताई शिंदे व प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत खिलारे, सौ.शुभांगी खिलारे

महाविद्यालयास सदिच्छा भेट प्रसंगी मह[illegible]ालयाच्या प्रगतीची माहिती देताना प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत खिलारे व रयत शिक्षण [illegible]चे व्हाईस चेअरमन मा.डॉ.अनिल पाटील

स्थानिक व्यवस्थापन समितीमध्ये मार्गदर्शन करताना र.शि.संस्थेचे सचिव मा.डॉ.अरविंद बुरुंगले, स्था.व्य.समितीचे सदस्य मा.वाघोजीराव पोळ, मा.नारायणराव माने व प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत खिलारे

महावि[illegible]ास सदिच्छा भेट प्रसं[illegible] स्वागत करताना र.शि.संस्थेचे सहसचिव मा.नानासाहेब गायकव[illegible] व प्राचार्य डॉ.चंद्रकांत खिलारे

महाविद्यालयाच्या प्रगतीचा अहवाल कर्मवीर पारितोषिक समितीसमोर मांडताना प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे, सोबत कर्मवीर पारितोषिक समितीचे चेअरमन मा.प्राचार्य डॉ.के.एन.गणगे, मा.डॉ.व्ही.जे.पाटील, श्री.काकडे व श्री.भस्मे

महाविद्यालयास सदिच्छा भेट प्रसंगी रयत शिक्षण संस्थेचे मॅनेजिंग कौन्सिलचे सदस्य, मा.डॉ.एन.डी.पाटील व प्राचार्य डॉ.सी.जे.खिलारे

।। भौतिक सुविधा विकास ।।

भव्य आणि सुंदर 'इनडोअर स्पोर्टस् कॉम्प्लेक्स'ची नूतन इमारत

कनिष्ठ विभागाच्या प्रयोगशाळेची पूर्णत्वाकडे वाटचाल

Scanned with CamScanner